led zeppelin - kathy acker - donovan - ali ekber çiçek

ROLL

220 000 TL
KDV dahil

wu-tang clan

beastie boys

özgür tibet

rolling stones

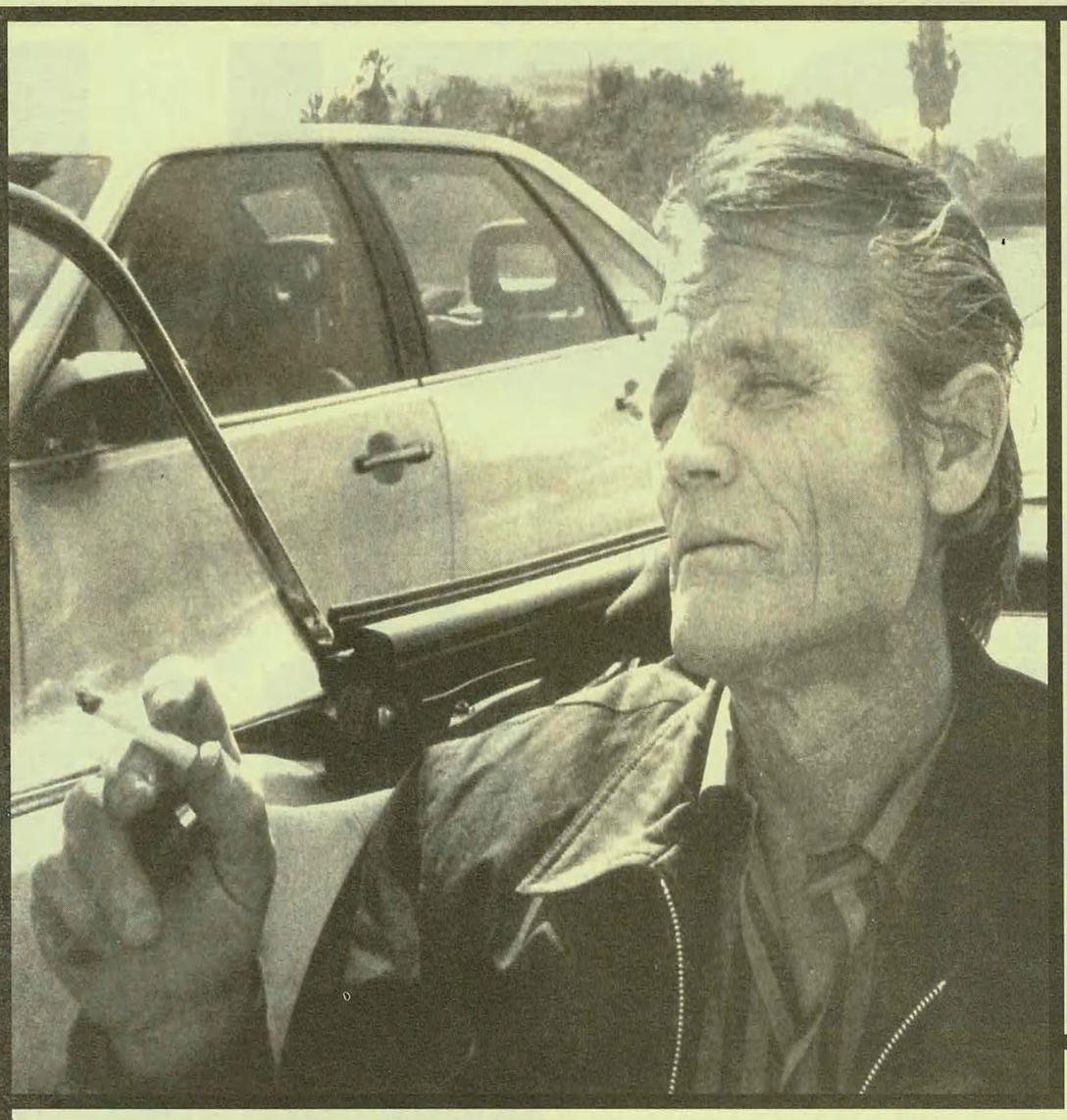
chumbawamba

sayı 15 ocak '98

sümer ezgü + jay jay johanson + etem ruhi üngör + talip şahin

Chet Baker

Türkçesi: Özgüven Fatih

Çok kolay aşık oluyorum

Çok kolay aşık oluyorum,
Çok çabuk aşık oluyorum,
Çok fena aşık oluyorum,
Sürmüyor bu yüzden hiç aşk.
Oysa kalbim almış olmalıydı aşktan dersini
Çünkü çok aldandım geçmişte.
Ama gene de -
Çok kolay aşık oluyorum,
Çok çabuk aşık oluyorum,
Çok fena aşık oluyorum.

Artık bitti

artık bitti.
artık bitti.
gözlerinde görüyorum,
içini çekince duyuyorum
dokunuyorsun, anlıyorum
artık bitti.
geceler soğuk
çünkü aşk eskidi
aşk yeniyken aşk şahaneydi
kuşlar öterdi
gökyüzü maviydi
şimdi seni açmıyor hiçbiri
artık bitti
sonuna geldik -
neden numara yapmalı,
uzatmaları oynamalı?
artık bitti.

Hadi gel kaybolalım

Hadi gel kaybolalım
Kaybolalım birbirimizin kollarında,
Hadi gel kaybolalım
Bırak her yana haber salsınlar,
Herkes bizi çok kaba bulacak ama
Onlara diyelim ki böyle esti aklımıza,
Hadi gel çözelim palamarı romantik bir siste,
Hadi gel silsin bizi herkes defterden -
Birbirimizi bulduğumuz bu gecenin şerefine.

Sensiz gayet iyiyim

Sensiz gayet iyiyim
Tabii iyiyim

Sadece ılık yağmurlar haricinde
Damlalar yapraklardan süzüldüğünde
Koynunun kuytusuna
Sığınmak aklıma geldiğinde

Tabii, geliyor aklıma
Ama sensiz gayet iyiyim.

Seni unuttum, aynen öyle.
Tabii unuttum.

Sadece adını duyduğum zamanlar haricinde
Ya da birinin kahkahası, seninkinin aynısı.

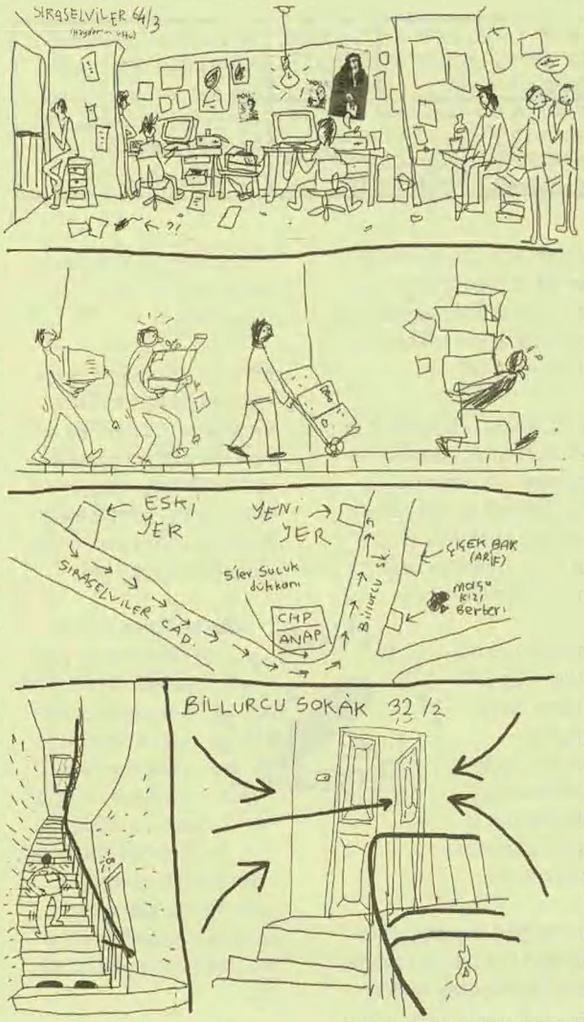
Ama seni unuttum, aynen öyle.

Ne herifim ben, ne budalayım
Kırılan kalbim aya yutturulabilir mi hiç.

Ne var kaderde
Aşık mı olmalı yine
Hayır, en iyisi devam bu teraneye:

Sensiz gayet iyiyim.
Tabii iyiyim.

Belki bir tek ilkbahar haricinde
Ama boş ver, ilkbaharı hiç düşünme
Düşünürsem kesin kırar kalbimi, böler ikiye

4 Ajans

8 Rolling Stones
9 Sezen Azku
10 Chumbawamba

13 Beastie Boys

16 Wu-Tang Clan

18 Vatanımızda Alamancı

20 Özlem Özdil - Nagara

22 Ali Ekber Çiçek

26 Donovan

30 97'nin en iyileri

32 Geçen sene biz...

34 Led Zeppelin

36 Jay Jay Johanson
37 Sunflower & Spoon
38 Rahmi Kalaycıoğlu
39 A. Özbilen - M. Güntekin

41 Etem Ruhi Üngör

44 Kathy Acker

48 Gayd

50 Albümler

56 Liste
57 Rolling Stones (devam)

62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Atilla Aydoğdu, Cem Dizdar, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Cüneyt Kalabalık, Çilek Ünsal, Derya Bengi, Duygu Akın, Ender Ergün, Eray Makal, Ensar Altun, Erdir Zat, Fatih Altınöz, Fatih Özgüven, Gökhan Pamuk, Hakan Lokanoğlu, HknKrtsh, Halil İbrahim Çalık, İlker Aksoy, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Nedim Yalgı, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özgür Uçkan, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serkan Seymen, Sid, Siren İdemen, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yücel Göktürk **Film hazırlık:** Çağdaş Grafik **Baskı:** Serler Matbaası **Dağıtım:** Bir-Yay **Adres:** Sıraselviler Caddesi Billurcu Sokak 32/3 Taksim İstanbul **Tel-Faks** 0 212 245 29 13 **Yıl** 2 **SAYI** 15 - OCAK '98 **İmtiyaz Hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **Sorumlu Yazıişleri Müdürü:** E. Derya Bengi **Web:** http://www.turk.net/meram/homepage.html AYDA BİR YAYINLANIR

AJANS

Bizler savaş ölüleriyiz
Bundan böyle karşı-karşıya değiliz;
Bildiririz.
ÖZDEMİR ASAF

13 Ocak, Şiddetli soğuklar

Karada temelleri üstünde sabit duran yalılar, sularda, başları aşağıda, temelleri havada, yüzmeye koyulurlar.
ABDÜLHAK ŞİNASİ HİSAR, Boğaziçi Mehtapları

İSTİKBAL GÖÇLERDEDİR

İşbu romanı üç numara tıraşlı kafanın içine yazmıştım. Şimdi saçlar büyüdü. **ECE AYHAN**, Morötesi Requiem

Yorulursam eğlendiren/Usansam dinlendiren/Uzülsem neşe veren/Kitaplarımdır benim/Dinimi, imanımı/Aslımı, vatanımı/Anlatan destanımı/Kitaplarımdır benim/Diyar diyar gezdiren/Doğruluğu sezdiren/Yanılsam yol gösteren/Kitaplarımdır benim **MEHMET İHSAN BULUR**

Teksoy Kutup Görevinde: 1
Hakancığım, Grönland'da öyle her adımbaşı lokanta, otel bulmak mümkün değil.
SADETTİN TEKSOY
(Hakan Aygün'e)

Suede'in eski gitaristi **Bernard Butler**, ilk solo albümünü nisan ayında yayınlayacak. Adı: "People Move On."

Cat Power, Avustralya'da Dirty Three üçlüsüyle beraber yeni bir albüm kaydediyor.

Rage Against The Machine'in gitaristi Tom Morello ve **Prodigy**, "Spawn" filminde kullanılan "One Man Army" şarkısından memnun kaldılar ve yeni kayıtlar için tekrardan işbirliğine girdiler. Birbirlerine karşılıklı iltifat yağdırıp duruyorlar. Tom Morello şöyle diyor: "Prodigy'nin beyni Liam Howlett, bir takım basit gitar riff'lerini gerçek birer ejderhaya dönüştürme sanatında çok yetkin. Mümkün olan en kısa zamanda onunla yeniden çalışmaya hazırım." Liam Howlett ise şu sıralar Prodigy faaliyetlerine ara verip tatile çıkmış olmasına rağmen davetkar konuşuyor: "Gitarıyla müzik endüstrisine kafa tutan onun gibi zırdelilere her zaman ihtiyacımız var."

Indie ansiklopedilerinde Epic Soundtracks adıyla mütevazı bir yer edinen İngiliz şarkı yazarı **Kevin Paul Godley**, Londra'da aşırı dozdan öldü. 37 yaşındaki Godley, özellikle 93 yılında yaptığı "Rise Above" albümüyle tanınıyordu.

5-6 MART İSTANBUL'DA

Fiona Apple, ikinci albümünün kayıtları için bu ay stüdyoya girmeyi planlıyor. Plak şirketi ise olağanüstü ilgi gören ilk albümü "Tidal"den dördüncü single'ı da yayınladı: "Never Is Promise". Fiona Apple'ın ifadesiyle yeni albüm "çok daha yetişkin" olacakmış: "İlk albümüm neredeyse bir demo gibiydi ama o haliyle piyasaya çıktı. Hiçbir şeyden haberdar olmadığım, son derece naif 'Tidal' dönemine oranla çok daha 'yoldan çıkmış' vaziyetteyim..."

Amerika turnesinin ardından büyük ihtimalle **Dinosaur JR.** tarihe karışacak. Dağılmaya namzet grubun lideri Jay Machis, tasarladığı solo albümü için stüdyoya girip birkaç şarkı kaydetti bile.

Kurt Cobain'in ölümünden bu yana 20'yi aşkın kişi (özel dedektif vs.) olaydaki sır perdelerini aralamak için uğraşmış. Cobain ailesinin de desteğiyle hala hafiyelik çalışmalarına devam eden Nick Broomfield'in bulguları olayın bir intihar değil, cinayet olduğunu düşündürüyormuş.

Talk Talk'un şarkıcısı ve bestecisi Mark Hollis, Talk Talk ismiyle değil, kendi ismiyle bir albüm çıkarıyor. Tahta nefesliler dörtlüsüyle birlikte kaydedilen sekiz şarkıda, evvelki Talk Talk albümlerindeki gibi emprovizasyonlar yer almayacakmış.

İKİ AYDAN AZ KALDI

Pet Shop Boys'dan **Neil Tenant**'ın öncülüğünde yeni bir Red Hot & Blue plağı yayınlanacak. Geliri yine tümüyle AIDS'le savaşıma aktarılacak plakta İngiliz tiyatro oyuncusu ve şarkıcısı Noel Coward'ın "20th Century Blues" isimli şarkısı seslendirilecek. Seslendirenler: Divine Comedy, Suede, Bryan Ferry, Marianne Faithfull ve Pet Shop Boys.

Malcolm McLaren'in eğlenceli post-punk ekibi **Bow Wow Wow**, bir Amerika turnesi için yeniden toparlanıyor. Ta 80'lerden bu yana "I Want Candy" isimli şarkıları Amerikan kolej radyolarında sürekli çalınıp duruyor.

Stone Roses'ın şarkıcısı Ian Brown'ın ilk solo albümü "Unfinished Monkey Business" şubat başında yayınlanıyor. Brown, "Kimseye ne kadar yetenekli olduğumu ispat etmek gibi bir dedim yok. Bu albümü hiç baskı altında kalmadan, kendimi mecbur hissetmeden, keyfim için yaptım" diyor.

Pearl Jam'in beşinci albümü "Yield" şubatta piyasaya çıkacak. Bu arada, gizlice, Ca-

SÜMER EZGÜ

Derlemeler yapmış, halk oyunları oynamış, yani halk müziğinin hemen her koluyla ilgilenmiş bir sanatçı Sümer Ezgü. "Ankara Rüzgarı" programıyla herkesin yakından tanıdığı Ezgü'ye, müzik hayatını ve yeni albümü "Sümer Ezgü '97"yü sorduk...

Bu insanlar unutulmuş

Burdur doğumluyum. Anneannem Selanik göçmeni Çerkezdi. Baba tarafım Trabzon Akçaabatlı. Çocukluğum Burdur'un Bucak kazasında geçti. Babam öğretmendi. Aydın bir insandı. Türkiye'nin o ilk özverili öğretmenlerindendi. Çocukluğumda bana mandolin ve melodika almıştı. Daha sonra Yunanistan'a gönderdiler, iki sene Gümülcine'de kaldık. Orada nota dersleri aldım. Tekrar Burdur'a döndükten sonra bağlama ilgimi çekti. Bana bağlamayı resim öğretmenim öğretti. Bu arada halk oyunları oynadım. Üniversite'yi Ankara'da okudum. Ankara'ya gelince okulda ve derneklerde hem halk müziği hem de halk oyunları çalışmalarım yoğunlaştı. Uluslararası birçok festivale katıldım. Halk müziklerinin genelde birbirlerine yakın olduğunu gördüm. Anadolu kültürünün dünyadaki yerini saptamaya çalıştım. Okul bittiği yıl TRT'nin açtığı sınava girdim ve kazandım. 15 sene TRT'de çalıştım.

Bir yandan halk oyunları oynamak, bir yandan bağlama çalmak, bir yandan da türkü söylemek müziğinize epey şey kazandırmıştır...

Elbette çok şey kazandırıyor. Folklor bir bütündür. Yaşanan ortam, edebiyat, müzik, oyunlar, giysiler, yemekler.. hepsi bir bütündür. Türkünün saz tavrını, hangi ortamda söylendiğini, nasıl oynandığını biliyorsanız türküye daha hakim oluyorsunuz. Karanlıkta bir yer aramaktansa ışığı açıyorsunuz. Konya yöresinden "Ermeneğin Keklikleri" türküsünü yıllardır okuyorum. Bundan birkaç sene önce ilk kez Ermenek'e gittim. Baktım ki kayalık bir yer, orada keklik olur yani. O zaman kafamda türkü netleşti. Fırat'a giderseniz, Fırat'ın etrafındaki hayatı tanırsınız. "Fırat Kenarı"nı daha iyi okursunuz.

Derleme yapmaya nasıl başladınız?

Aslında derlemecilik bir ekip işidir. Notistiyle, halk oyuncusuyla, el sanatları uzmanıyla, mahalli yemeklerden anlayanıyla, edebiyatçısıyla, kadın ve erkek derlemeciler tarafından ayrı ayrı yapılır. Türkiye'de bu ekipler çok sınırlı imkanlarla kuruluyor. Radyoya ilk girdiğim yıllarda arabam yoktu. Bazen otostopla, bazen de Tapu İdaresi'nin o yöredeki çalışmalarına denk düşürüp onlarla birlikte gidiyordum. Çok derleme yaptım. Beni esas tanıtan derlemem "İlvanlım" oldu. O türküyü Çorum'un Çelebibağ köyünden Musa Yenilmez'den derlemiştim. Bu derleme 1990 yılında bana müzik ödülü kazandırdı. Yine aynı kişiden "Bederik" adlı türküyü derledim. O da çok popüler oldu.

Beste türküleriniz de çok biliniyor...

Aslında beste denemelerimiz ufak yaramazlıklarımız. Çünkü bestecilik iddialı bir laf. Türkü tadını aldığımız için bizim çalışmalarımız da o tarzda oluyor. "Güm güm gümlesin", "Yaban Gülü", "Şeker Almaya Geldim" sözü ve müziği bana ait olan çalışmalar.

TRT'de yayınlanan Ankara Rüzgarı programını nasıl hazırladınız?

Ankara Rüzgarı, eşimle birlikte hazırladığımız ve ikibuçuk sene TRT 1 ve TRT Int'te yayınla-

4→

Teksoy Kutup Görevinde: 2 Grönland'a gitmişsen, namaz kılmak istiyorsan, aslanlar gibi namazını kılarsın. Kılmak isteyen Ay'da da namaz kılar, Mars'ta da. **SADETTİN TEKSOY**

Genelikle uykuya yatırılacakları zaman küçükler güçlük çıkarır. Ünlü bir uzman, bunu ebeveynden ayrılmak istememe olarak açıklıyor.

"Ya kardeşim, ben senden vade farkı filan da istemiyorum, kendi orijinal paramı istiyorum." *Köksal pastanesi, Haramidere*

28 Ocak, **Ayandon fırtınası**

Tütün alışkanlık yaratır. Bazı şeylere alışmak, bana kalırsa, iyi değildir: Kafa sallamaya, alttan almaya, susmaya, duruma, durumlara. Bazı şeylere alışmak iyidir: İnsan gibi yaşamaya, onurunu korumaya, kendi sınırlarını aramaya. Tütün yararlı bir alışkanlıktır. ***ENİS BATUR***

Happy Mondays'den Shaun Ryder ve Paul Ryder kardeşlerin o en şaşaalı zamanlarında Donovan'ın kızları Astrella ve Oriel'le çıktıklarını; Ryder biraderlerin herhalde bu aşkın da hatırına "Donovan" isimli bir şarkı yazıp "Pills'n'Thrills and Bellyaches" albümüne koyduklarını bilmiyor muydunuz?

lifornia-Santa Cruz'da, Catalyst isimli bir kulüpte, Honking Seals ismiyle Rolling Stones'un alt grupluğunu yaptılar, "Brain Of J", "Given To Fly", "Wish List" ve "Do The Evolution" isimli parçalarını denemiş oldular. Eddie Vedder, yeni albümün "No Code"dan daha "tempolu" olduğunu söyledi. İlk single "Given To Fly"ın ise eli kulağında.

Johnny Cash, Parkinson hastalığını kontrol altına alır gibi olduktan sonra turnesine kaldığı yerden devam edecekti ki, zatürreye yakalandı ve hastaneye kaldırıldı. Doktorlar zatürrenin geçtiğine kani oldular ama, Cash, bu sefer de Parkinson'un ileri bir tedavisi için hastanede kaldı. Menejeri Lou Rabin ise Cash'in tedaviye cevap verebileceğini düşünüyor: "Johnny, Parkinson'u dengelediğinde, tur programına devam edebileceğinden emin."

Jimmy Page ve **Robert Plant**, Abbey Road'un efsanevî 2 no.lu stüdyosuna iyice yerleştiler. Yanlarında, Nirvana ve Pixies'le de çalışmış olan Steve Albini var. 1994 tarihli şahane albümleri "No Quarter"ın halefini hazırlıyorlar. 13 şarkı neredeyse bitti' gibi (istihbaratlara göre, bir şarkının adı "Burning Up"). Robert Plant diyor ki: "Hepsiyle ne yapacağımızı bilmiyoruz, çünkü sığmıyorlar. Genelde iyi albümler, 50-55 dakikalık olanlar. Fazla lafa gerek yok, aksi halde kabusa dönüşüyor. Los Lobos'un "Kiko" albümü mükemmel, ama uzuyor da uzuyor. Bir şeyi dinleyip de sonuna varabilmek güzel bir şey. Bunun için Real World'deki "Passion Sources" gibi şeyler güzel: Bir parça dinliyorsunuz, bir parça daha, bir tane daha ve 45 dakika sürüyor."

John Paul Jones, solo albümüne konsantre olmuş vaziyette. Enstrümantal parçalardan mürekkep albüm baharda çıkacak. Kendisinin son

Lou Reed'in ünlü şarkısı "Perfect Day", BBC'nin öncülüğünde, geliri kimsesiz çocuklara aktarılmak üzere bir sürü sanatçı tarafından yeniden yorumlandı. Türkiye'ye de ithal edilen Single-CD'de herkes şarkıdan birer mısra söylüyor. Kimler yok ki: "Just a perfect day, drink sangria in the park" diye Lou Reed okumaya başlıyor, ardından Bono devreye giriyor: "and then later when it gets dark..." Lou Reed tekrar mikrofona yaklaşıp "Oh! What'a perfect day" diye son noktayı koyuncaya kadar, Morcheeba'dan Sky, David Bowie, Suzanne Vega, Elton John, Boyzone, Lesley Garret, Burning Spear, Thomas Allen, Brodsky Quartet, M People'dan Heather Small, Emmylou Harris, Tammy Wynette, Shane McGowan, Sheona White, Dr. John, Robert Cry, Fun Lovin Criminals'dan Huey, Lightning Seeds'den Ian Broudie, Gabrielle, Lemonheads'ten Evan Dando, Courtney Pine, Suede'den Brett Anderson, Visuel Ministry Korosu, Joan Armatrading, Laurie Anderson, Tom Jones teker teker geçiyorlar... CD'nin buradaki geliri Türkiye Korunmaya Muhtaç Çocuklar Vakfı'na bırakılacak. Anlam ve önemi büyük. Şarkı da çok güzel. Kaçırmayın.

nan bir programdı. Halk müziğinin ve sanat müziğinin gündemden kaldırıldığı, televizyonlarda yayınlanmadığı bir dönemde yaptık bu programı. Halk müziğinin Anadolu insanı için çok önemli olduğunu, ülkenin kültür temellerinden bir tanesi olduğunu, bu kültürün yaşaması gerektiğini, bizden sonraki mesillere de ulaştırılması gerektiğini savunduğumuz için bu programı yaptık. Bu müzik, konusu itibarıyla halka hitap ediyor. Bu yüzden program hemen rağbet gördü. Daha sonra eşim TRT'yi bıraktı. Ben de programı tek yürütmek istemedim ve bir an önce TRT'yi bırakmak istedim. Tüm anılarımızı, dostlarımızı Ankara'da bıraktık. Bir yıldan beri İstanbul'dayız.

Programda keşke şu sanatçıyı da çıkarsaydım dediğiniz oldu mu?

Evet, mesela Neşet Ertaş'ı çıkaramadık. Defalarca görüştük, gelecekti, ama biz programı bıraktık. Bir de Talip Özkan'ı çıkaramadık. İkisine çok üzüldüm, çıkartmamız gerekirdi.

Yıllarca çalıştığınız TRT'yi neden bir an önce bırakmak istediniz?

Daha özgür olmak istedim. Genelgelerle müzik yapmak çok zor. Kendi projelerimi yapmak istedim. TRT'den çok şey öğrendim, bunu reddetmek istemiyorum. Bize okul oldu. Fakat devlet dairelerinde yapılan sanatlar, gerek devlet tiyatroları, gerek senfonik orkestralar, gerek opera, gerekse TRT'deki müzikler ister istemez devletin ve dolayısıyla siyasi iktidarın güdümünde oluyor. TRT'den ayrıldım ve kendi müziğimi yapmak istiyorum. Tabii ki bu müzik halk müziği olacak. Kesinlikle dejenerasyona gitmemek istiyorum.

Son albümünüzde niye her yöreden bir türkü okudunuz?

Anadolu kültürünün bir bütün olarak görüyorum. Ayrıca ben mahalli sanatçı değilim. TRT'de biz her yöreden türküler okurduk. Halk müziğinin toplumu birleştirici bir yönü olduğunu da düşünüyorum. Bir Güneydoğu Anadolu türküsünden Egeli de zevk alsın, Karadeniz türküsünü İç Anadolulu da dinlesin istiyorum. Ege'deki "Ümmü Kız" ağıtı, Güneydoğu'daki "Fırat ağıtı"dır. Daha doğuda "Zap suyu"dur. Ama konu aynıdır: Suda boğulan bir insan anlatılır. Sadece yöreler değişiktir. Bizi birbirimize bağlayan en önemli unsur folklor diye düşünüyorum. Türküleri söylerken bir şeye çok dikkat ettim, her yörenin kendine göre tavır farklılıklarını vermeye çalıştım. Halk müziği tek ağızla okunmaz. Arap ağzıyla Ege türküsü, Karadeniz türküsü okunmaz. Ben de bu farklı ağızlara ve tavırlara özen gösterdim. Yörelerin otantik çalgılarını, o yörenin insanlarına çaldırdım. Örneğin Kırıkkale'den ve Manisa'dan iki ayrı zurnacı çaldı kayıtlarda.

Böyle yöresel bir sanatçı olan Teke yöresinin ünlü üç telli bağlamacısı Ramazan Güngör'le de program yaptınız değil mi?

Türkiye'nin bazı yörelerinde lokal tavırlar vardır. Dirmil, Acıpayam, Isparta, Afyon-Dinar, Fethiye yörelerini içine alan Teke yöresi kendine has 9/16'lık ritm yapısı, orjinal oyunları, kendine has sazları ve tavırları olan bir bölgedir. Ramazan Güngör de o yörenin yaşayan en önemli sanatçısıdır. Ramazan Güngör'le yıllar önce Anadolu Folklor Vakfı'nın hazırladığı "Kaynaktan Antene Televizyona" adlı organizasyonda tanıştım. Urfalı Tenekeci Mahmut, onun türkülerini radyolarda okuyan Mehmet Özbek'le; Konyalı Mazhar Sakman Kemal Koldaş'la; Muharrem Ertaş, Avşar bozlaklarını çok güzel okuyan Gülşen Kutlu'yla; Ramazan Güngör de benimle beraber programa çıktı. Ramazan Güngör'ün Teke zeybeği tarzındaki "Mendil Serdim Urgana" türküsünü okudum. Başta da bir boğaz havası okumuştum. Bu insanların hepsi unutulmuş, bir köşede yaşama mücadelesi veriyor. Mesela Muharrem Ertaş aç öldü bu ülkede. Oysa bizzat Kültür Bakanlığı'nını onu desteklemesi gerekirdi. Eğitici olarak bu insanlardan yararlanmak lazım. Onların stilinde yetişen insanlar olması lazım. Muharrem Ertaş'ın, Ramazan Güngör'ün "dergah"ından talebelerin yetişmesi lazımdı...

Söyleşi: ***Ulaş Özdemir***

→5

AJANS

Pazartesi ders başlar/Toplanır arkadaşlar/Arkasından gelir salı/Derslere çok çalışmalı/Çarşambayı bilmez miyiz/Perşembeyle sanki ikiz/Cuma günü çıktı yola/Geç kalmadan git okula/Çok yaşasın cumartesi/Tatile sokar herkesi/İşte pazar etti sökün/Bir haftada tam yedi gün. **Z. TUNABOYLU**

Martinimi yağladım / Omuzuma bağladım / Yardan ayrı düşünce / Hüngür hüngür ağladım

Teksoy Kutup Görevinde: 3

Çiğköfte Eskimolara acı geldi, adamlar feleklerini şaşırdılar. **SADETTİN TEKSOY**

30 Ocak, "Zemheri"nin (Karakışın) sonu

Biraz deniz, biraz uyku, bütün isteğim buydu

Bu gece bir kez daha, yirmi yıldan beri rastlamadığımı sandığım saflıkta havayı içime çektim, sonra dörtnala kalkan atın keyifliliğiyle kustum: Kalıntılar, saldırılar, uzlaşmanın çürümüşlüğü ve gazı, disiplinden küflenmiş eski korkuların leş kokusu, alışkanlıkların hüznü ve sahte davranışların dehşeti –ah, kusmuğun özü burdaydı– yatağına varmak için ormanı geçen selin inatçı, sıvı gürültüsüyle boşandı. **NORMAN MAILER**, Amerikan Rüyası

solo çalışması, 33 yıl evvel çıkardığı 45'liği "Baja/A Foggy Day In Vietnam"dı.

Brian Wilson, Revolution Records'la anlaşma imzaladı ve Joe Thomas'la beraber yeni albümünün çalışmalarına girişti. **Steely Dan**'in yeni albümü de aynı şirketten çıkacak.

Elvis Costello-Burt Bacharach işbirliği, 12 şarkılık meyvasını verdi. Bacharach Los Angeles'ta, Costello Dublin'de ama, mesafeler kâr etmedi. Bitirdikleri bölümleri birbirlerinin telesekreterlerine kaydederek şarkıları tamamladılar ve kafalarında albümü oluşturdular. Ama hâlâ stüdyo için hazır değiller. Albümün çıkışı için verilen en erken tarih 98'in yazı, hatta sonbaharı.

Presidents Of The USA dağıldı. Chris Belew, ailesine daha fazla zaman ayırmak istiyormuş, Jason Finn ise restoran işletecekmiş.

Smashing Pumpkins'den Billy Corgan ve **Dust Brothers**, **Marilyn Manson**'a yeni albümünde eşlik ediyorlar. Bu arada, Smashing Pumpkins'in davulcu boşluğunu –sadece kayıtlar için– Soundgarden'dan Matt Cameron dolduracak.

Foo Fighters'dan Dave Grohl, yeni single'ında **Puff Daddy**'e eşlik etti. "It's All About The Benjamins" isimli şarkıyı Grohl miksledi ve gitar eklemeleri yaptı.

Oasis cephesinde kavga gürültü devam ediyor. Liam Gallagher, Glasgow havaalanında Sir Paul McCartney hakkındaki bir kitabı balkondan aşağı fırlattı ve kendisine küfrü bastı. Kitap kendisine barda geri verilince, parçalamaya başladı ve polis tarafından kapı dışarı edildi. Otele gittiğinde bir bardak birayı bir gazetecinin başından aşağı boca etti. Bir tabloidin iddiasına göre de, sabahın erken saatlerinde bir bar kavgasına karıştı.

Pulp'tan **Jarvis Cocker**, The Big Issue mecmuası için gazeteciliğe sıvandı ve Los Angeles'ta bulunan **David Bowie**'yle tele-söyleşi yaptı. Cocker'ın, Bowie'nin 70'lerin hızlı günlerinde uyuşturucu müptelası olduğu, şimdiyse sigara haricindeki bağımlılıklardan kurtulduğu yolundaki iddialarına Bowie katılmadı: "Zannediyorum hâlâ bir sürü bağımlılığım var: kafein ve sigara var, televizyon müptelasıyım ve gazete, sanat gibi şeyler..." Jarvis'in sigaraya başlaması ise şöyle olmuş: "20-21 yaşlarındaydım, bir kızla çıkıyordum. Bir gece dışarıdaydık ve birbirimizden biraz sıkıldığımız bir safhadaydık, ne yapacağımızı bilmeden sokaklarda öylece turluyorduk. Birdenbire, sigaraya başlamanın gerçekten inadına gıcıkça bir şey olacağını düşündüm. Bir dükkana daldım ve bir paket Consulate aldım." Sözü Bowie'ye bırakalım: "Los Angeles'ta sigara içerken kendimi olumlu anlamda kirli hissettiğimi söylemeliyim. Artık kendimi isyankar hissetmiyorum, çünkü bir sigara yakınca düşmanca bir tavırla karşı karşıya kalıyorum. Tanıdığım ve saygı duyduğum insanlarla dolu bir evdeyken, bir sigara yakıyorum ve hepsi bana pislikmişim gibi bakıyorlar. Özgürlüklerimin bu şekilde sınırlanmasına itiraz ediyorum, ama diğer yandan, bunun başkaları için kötü olduğunun farkındayım... Kahve zararsız gibi görünüyor. Çok içersen asabileşebilirsin, ama kahve yüzünden kimsenin hayatının kaydığını sanmam. Hiç kahve tiryakiliği yüzünden yıkılan bir yuva duymadım."

TALİP ŞAHİN

Yaklaşık sekiz yıldır albüm yayınlamayan Talip Şahin, 1997'de yeni albümü "Hoş Geldin Yarın" ile tekrar müziğe döndü. Yine ozan dostlarının türkülerini söylüyor. Talip Şahin, bugünlere gelişini, halk ozanlarının yaşadıklarını, yeni albümünü anlattı...

Ben yaşarken bana bak

Feyzullah baba bize abilik yapardı

1952, Erzincan, Tercan doğumluyum. Aslen Tunceli, Ovacıklıyız. 1938'den önce gelmişiz Erzincan'a. 15 yaşıma kadar Tercan'daydım. Sonra liseyi okumak için Ankara'ya geldim. Saza da çok ufaktan başladık. Alevi olduğumuz için, çalan olmasa da, dede gelecek de çalacak diye her evde bir saz olurdu. Köyde çobanlık yaparken de kaval çalardık. Düğünlerde davul, zurna çalardık. Lisedeyken düğün salonlarında saz çalmaya başladım. Gündüz okul, gece program. 1975 yılında Ankara radyosunun mahalli sanatçı sınavını kazandım. Askere gittim, evlendim. Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne girdim. Liseyi bitirdiğim için büro görevlisiydim. İsmail İpek, Hüseyin Çırakman da temizlik işçisiydiler. Hep birlikteydik. O zamanlar Halk Ozanları Kültür Derneği'miz vardı. Mesai bitince oraya gider, saz çalıp söyleşirdik. Feyzullah Çınar kurucu üyeydi, Hüseyin Çırakman kurucu başkandı. Sonra Kul Ahmet, Kul Hasan, İsmail İpek, Mustafa Çelik, Veysel babanın oğulları gelirdi. Feyzullah baba bize abilik yapardı; hele oğlum sen çal, hele oğlum sen söyle diye hepimize sırayla söz verirdi. Ben halk ozanı değilim. Bu kültürün içinden gelmiş olmamıza rağmen, ürettiğim eser çok azdır. Yazamadık işte, kabiliyet meselesi.

80 öncesi çok maceralar...

Önceden de saz çalardım pavyonlarda, piyasada; İbrahim Tatlıses'e, Selahattin Alpay'a filan. Ama deyiş okumayı, ozanlık felsefesini Feyzullah Çınar ve İsmail İpek'ten öğrendim. Özellikle Feyzullah babadan çok etkilendim. Onda ayrı bir ses, ayrı bir tavır vardı. Tip olarak da benziyorum. Sesim de onunki gibi kalın. Hep ona özenmişimdir. Hâlâ Feyzullah Çınar gibi okumaya çalışırım, son kasetimde de "Fazilet"ini okudum. O yıllarda, birlikte çok konserlere çıktık. Siyasetle uğraştığım için siyasi gecelere gidiyorduk. 80 öncesi siyasetlerin değişmez ozanlarıydık. Hatta Ali Asker, Selda, Edip Akbayram da gelirdi. Isparta, Yalvaç'ta 78'de konserimiz vardı. Sadık Gürbüz, Feyzullah Çınar, İsmail İpek, Şah Turna birlikteyiz. Sonra Niğde'ye geçtik, orada da konser verdik. Niğde'den Ankara'ya gelemedik. Ankara yolunda faşistler bizi vuracak diye haber çıkmış. Üç gün bizi Kemerhisar'da Fadik Ana diye bir kadının evinde sakladılar. Dağlardan, tarlalardan aşarak sığındık eve. 80 öncesi böyle çok maceralarımız var...

75'ten 80'e kadar TRT Ankara Radyosu'nda mahalli sanatçıydım. 80'de altı ay Almanya'da kaldım, 12 Eylül ızdırabından kurtulmak için. Yurtdışında da siyasi gecelere çıktım, Almanya'nın bütün şehirlerini gezdik.

Kurtuluş Parkı'nda, cebinde bir lira...

Paris'te Feyzullah Çınar adına kürsü açıldı, uzunçalarlar yapıldı, adama fahri profesörlük verildi. Bizim ülkemizde Feyzullah Çınar, Kurtuluş Parkı'nda, cebinde bir lira ile temizlik işçisi olarak öldü. Bu ülkenin ozanlara verdiği değer işte bu kadar! İsmail İpek hakeza öyle...

6→

artık üşümek çince bir çiçektir oralarda yolcuların taşıyamadığı bir çiçektir
İSMET ÖZEL

Teksoy Kütüp Görevinde: 4 Her yere gideceğim. Sırada dünya atmosferine çıkış var. Ama öncelikle Ay, sonra da Mars diyorum. **SADETTİN TEKSOY**

Bir arkadaş anlattı; orta 1'deyken sınıfta kolları seçiyorlarmış, arkadaş "müzik kolu" olmak istemiş. Ama öğretmen kabul etmemiş, "senin Yeşilay'a kabiliyetin var" demiş.

31 Ocak, "Hamsin"in başlangıcı (50 gün sürer)

Çiçektepe kondularına çöp tepelerinin karton süsleri ve "Ay döner hışır hışır, kondular ışır" diye başlayan Çingene türküleri yayıldı. Kağıt yorgan altında / Romanlar üşür.
LATİFE TEKİN, Berci Kristin Çöp Masalları

KAÇ KİŞİYDİ K O ZAMA N?

Duyduk duymadık demeyin, Ayşegül & Cüneyt Cebenoyan çiftinin bir oğlu oldu. Adı, Ali. Oğlak burcu. (Ali, eve adım atar atmaz gayet düzgün bir telaffuzla şöyle konuşmuş: "Baba bana rock çal.")

CAHİT ARF
(1910 Selanik-1997 İstanbul)
Çetin Altan yıllardır "Türkiye'den niye uluslararası bilim adamı çıkmıyor" diye yakınıyor ama, geçtiğimiz günlerde vefat eden Cahit Arf, dünyanın en önemli bilim adamlarından biriydi, bir "matematik dehası"ydı. "Arf invaryantı", "Arf halkaları" veya "Arf teorisi" terimlerinin isim babasıydı. Kuruluşundan işleyişine kadar tüm süreçlerinde katkıda bulunduğu TÜBİTAK'ın renksiz bir dersane gibi değil, hem teoride hem pratikte iş görecek bir bilim merkezi olması için çalıştı. Müziği de, matematiği de çok sevdi, ikisini de birbirinden ayırmadı: Büyük teorilerin sayılarıyla büyük senfonilerin notaları gibi oynadı. Toprağı bol olsun.

STEVE EARLE

Jukebox duygusu...

Ömrünü hapishanelerde, hastanelerde geçiren mühim country'ci Steve Earle'e sormuşlar...

Bugünlerde hangi müziğe takılıyorsunuz?
Hardcore bluegrass: Buddy Miller, muhtemelen yeryüzündeki en iyi country solisti. New York'un kuzey yakasından çıkma Barnaline var sonra, daha iyi bir terim bulamadığımızdan progressive rock yapıyorlar diyelim. Şarkıları, King Crimson'ın ilk zamanlarını andırıyor.
En sevdiğiniz albüm?
"Exile On Main Street". Gram Parsons o zaman ortalardaydı, plakta yer almasa da hayalini sezebiliyorum.
Aldığınız ilk plak?
Dokuz yaşındayken 49 sente aldığım Beatles 45'likleri... Albümleri dayımdan alırdım, benden beş yaş büyüktü ama 1967'de koleje başlayıp ayrıldı. San Antonio'nun dışında otururduk, hiç plakçı yoktu. Gözlerimi muayene ettirmek için şehre indik, "Sgt. Pepper"ı o zaman aldım. Eve döndüğümde öfkeliydim çünkü şarkı sözlerini okuyamıyordum.
Hangi müzisyenin yerinde olmayı isterdiniz?
Tom Waits, yaptıklarını doğru sebeplerle yaptığı ve endüstrinin düşündüklerini s.klemediği için. O ve Neil Young, rock'ta en dürüst bulduğum iki insan.
Banyoda ne söylersiniz?
Normalde söyleyemediğim şeyleri, banyo yapan herkes gibi. Tenorların söylediği bluegrass'lar, Beatles'ın erken döneminden Lennon şarkıları –Tanrım, ne muhteşem bir şarkıcıydı! Ayrıca, büyük bir Chet Baker hayranıyım.
Favori cumartesi gecesi plağınız?
İkinci Fine Young Cannibals albümü, şimdiye kadar dinlediğim en tatlı pop albümlerinden biri. İlk dinlediğimde herkesi çıldırtmıştım, "Don't Look Back"i başa sarıp duruyordum. Jukebox'a habire para yatırmanızı ve aynı parçayı üst üste dinlemenizi sağlayan da böyle bir duygu.
Favori pazar sabahı plağınız?
"The Freewheelin' Bob Dylan"la "Blood On The Tracks", beş CD'lik müzik setimden sekiz aydır çıkmadılar.

Güya adı sosyal demokrat Doğan Taşdelen, "Efendim, İsmail İpek'i işe aldım" diyor. İyi de ne yaptırıyorsun? Sosyal demokrat geçinen bir partinin belediye başkanısın. Halk ozanına parkta bekçilik yaptırıyorsun. İsmail İpek gibi bir ozan, dizlerinde romatizması var. Ben şahsen rica ettim, yazıktır, bu adam kış günü parkta bekçilik yapamaz. Hüdai için de aynı şeyi söyledim. Halk şairi Hüdai hâlâ parkta bekçidir. Parkı da beklemiyor ya, içip içip sızıyor. Yattığı yer bir metrekarelik bir kulübe. Bu sahip çıkmak değil. Böyle solculuk, bırak onu, insanlık olmaz. Kültür Müdürlüğü'nde orkestra şefinin karısı daireye uğramadan maaş alır. Bu siyasi anlayışın da kültüre yaklaşımı bu. Ben de aynı siyasi partinin, CHP'nin Ankara'da Belediye Meclisi üyesiyim. Benim partim de olsa, bunları eleştirmek gerek. Şimdi ozanları analım, gece yapalım diyorlar. Hayır efendim, ben yaşarken bana bak, değerimi anla. Öldükten sonra zaten toprak olacağız. Biz tarihte de hep böyle aşağılanmışızdır. Ben Aleviyim, ama kimseyi ayırmam, Emeni olsun, Rum olsun... Önemli olan insandır. Alevinin de, Sünninin de hem iyisi hem kötüsü var. Bunu tartışmıyorum...

Pankart asıyorlar, 96 yıl yiyorlar

Alevilerin yerleşik şehirlere gelmesi cumhuriyetten çok sonradır. Toplumumuz yüzyıllarca tüm yönetimlere karşı çıkmış, onun için de hep yasaklıyız. Dağlarda, mağaralarda kalmışız. Şehirlere 40'lardan, 50'lerden itibaren gelmişiz. O da gecekondulara, varoşlara. Alevi kültürünün yönetici sınıflarca dışlanması bence bilinçli bir seçimdir. Yönetimlerin işine gelmiyoruz. Bizim aydınlığımızdan, bilgeliğimizden, doğruculuğumuzdan korktuklarından, anlayışlarına karşı çıktığımızdan, egemenliklerini sürdürmek için bize baskı yapıyorlar. Yani faşizm de kendi mücadelesini veriyor. Şimdi verilen mesaj, "gemisini kurtaran kaptan", "kır şişeyi, dön köşeyi"... Görüyorsunuz öğrencileri. Çocuklar sesini duyurmak için bir pankart asıyor, 96 yıl yiyorlar. Öbür tarafta adam devletin trilyonlarını götürüyor, devlet adına adam öldürüyor, uyuşturucu kaçırıyor, bazılarımız da bunlarla gurur duyuyor. Öğrenciye, memura, öğretmene, profesöre, işçiye siyaseti yasakla, kim yapacak siyaseti bu ülkede? Üç-beş tane kendince akıllı, başkalarının sırtından geçinen siyaset tüccarı... Böyle bir ülkede demokrasiden söz edilebilir mi? Tabii biz uğraşıyoruz, uğraşacağız.

Sivas...

Hasret Gültekin'le, Muhlis Akarsu'yla çok iyiydik. Muhlis, Sivas'a Ankara'dan, benim yanımdan gitti. Ben o sıra belediyede kültür müdürüydüm. Sabah 9'da gittim daireye. Baktım, beni bekliyor. "Kayınbabamgillerden sıkıldım, ille Sivas'a birlikte gidelim" dedi. Gariptir, Sivas'a davet edilmemiştim. Halbuki bütün ses düzenini ben gönderdim. İki gün önce Erzincan'dan dönerken arabanın ön camı kırılmıştı. Muhlis'e söz verdim, "Sen bugün git, ben yarın camı taktırayım. Kesin cumartesi oradayım" dedim. Ertesi sabah camı taktırdım, akşam yola çıkacağım. Eve geldim, TV'de haberi gördüm. Ondan sonra tabii, perişan oldum. Nesimi Baba'yı da kaybettik. Onu çok severdim fakat fazla görüşemezdik. Muhlis'le ayda üç-beş defa görüşürdük. Muhlis abi hep barıştırıcı olmuştur. Musa'yla, Yavuz'la, Arif'le koordinasyonu sağlamıştır. Zaten "Muhabbet" kasetleri o muhabbetlerden çıkmıştır. Sivas olayı, tabii başlıbaşına bir katliam. Ertesi gün Arif Sağ ve karısı uçakla Ankara'ya geldi. Bir gün bizde kaldılar. Çok kötüydüler, hemen İstanbul'a geçemediler...

Ufak bir katkımız olsun kültüre

Yedi-sekiz yıldır müzikle ilgili hiçbir şey yapmıyordum. Ama sazı-sözü sevmek devam ediyor. Biz de dedik ki, tekrar bir kaset yapalım. Ufak bir katkımız olsun kültüre. Bu işten maddi çıkarımız yoktur. Bugüne kadar hiçbir kasetimden bir lira almamışımdır. Ama ben ekonomik gücümü başka bir alanda sağlamışım. Biz de yeteri kadar ilgilenmedik aslında ozanlarımızla. Onların çok güzel şiirlerini aldık, ceplerine üç-beş kuruş harçlık koyduk. Yardım ettik deriz, aslında kandırırız. Adamı kurtarmıyorsun ki! Firmaların, geçimi sadece müziğe bağlı insanlara da yardımcı olması gerekir. Bu albümümde yine Feyzullah Çınar, Lütfü Gültekin, Emekçi, Dertli Divani gibi çok sevdiğim ozanların türkülerini söyledim. Bütün bu ozanlar benim arkadaşım. Müzik yapmadığım yıllarda hepsinin türkülerini severek dinliyordum. Yeni bir albüm yapsam, yine onların türkülerini okurum.

Söyleşi: **Salih Nazım Peker**

→7

Rolling Stones

Bridges To Babylon'un son parçası "How Can I Stop" (Nasıl durabilirim ki) pekala albümün adı da olabilirdi, gayet de münasip olurdu. Nasıl dursunlar ki!.. İsimleri Rolling Stones bir defa. Ve o kadim klişenin dediği gibi, yuvarlanan taş yosun tutmaz. Aradan bunca yıl geçmesine rağmen kimse Rolling Stones'un yosun tuttuğunu söyleyemiyor. Ama medyanın ağzı torba değil, grubun yaşı dillerine pelesenk. Evet, yaşlarının toplamı 213... Gelgelelim aralarında 60 kilonun üstünde kimse de yok...
Şimdi, önce Q, sonra Mojo, sonra da Rolling Stone dergilerine bağlanıyor ve efsanenin ardındaki adamlarla yeniden ve biraz daha yakından tanışıyoruz...

yaş 213, kilo 60

"Hadi 'Crazy Mama'yı deneyelim"... Mick Jagger, boynunda akustik gitar, ekibe sesleniyor. Vakit geceyarısı, mekan Rolling Stones'un prova odası. Grubun dünya turnesi öncesindeki "Toronto kampı"; şehrin lüks semtlerinin birinde, turne hazırlığı için kiraladıkları ihtişamlı bir villa... Keith Richards, Ron Wood ve Charlie Watts, boynunda akustik gitarı sallanan Mick Jagger'ın etrafında halka olmuş dinliyorlar. Jagger'ın arkasındaki panoya Stones şarkılarının adlarının yazılı olduğu kağıtlar karmakarışık bir şekilde raptiyelenmiş. Bir davul seti, bir sürü kabin, yirmi küsur gitar... Sehpaların üzerinde sigara paketleri, Vicks boğaz pastilleri, bir şişe Dettol, "Rolling Stones Külliyatı - 180 Stones şarkısının müziği ve sözleri" adlı kitap, şarkı sözü karalanmış kağıtlar, bir kase talk pudrası –öyle dediler–, üstünde "Stones 1 Numara" yazan plastik bir timsah... Mick Jagger, Stones CD'lerinin arasından 1976 albümleri "Black And Blue"yu çekiyor, player'a yerleştiriyor. Bas gitarist Daryl Jones, gruba katılmasından 18 yıl önce yapılmış "Crazy Mama"ya çarçabuk nüfuz ediyor. Ronnie bir-iki defa çarşaflıyor, Jagger tatlı-sert bir fırça çekiyor. Biraz sonra, Keith'in aklına bir şey geliyor, gitarını bırakıp Mick'in yanına gidiyor, kolunu omuzuna dolıyor, dudaklarını Mick'in kulağına dayayarak bir şeyler söylüyor. Birkaç dakika öyle sarmaş dolmaş duruyorlar. Keith, daha önce söylemişti: "Yüzeyde gergin bir ilişki gibi görünebilir, fakat aslında Mick'le aramızda derin bir bağ vardır"...
Q dergisi, grubun bir arada bulunduğu bu odada, bütün üyelerin katılacağı bir söyleşi yapmak istiyor, ancak Jagger, "ayrı ayrı söyleşi yapılmasını tercih ettiklerini" söyleyerek bu teklifi kibarca geri çeviriyor. Jagger, kendi söyleşisi için bir duvarı boydan boya ayna kaplı "dans odası"nı seçiyor. Gözünde ona akademik bir hava veren kalın çerçeveli moda gözlükler –Jagger'ın gözleri hâlâ sapasağlam–, elinde bir fincan çay, divana yayılıyor ve soruları yanıtlamaya başlıyor...

[Mick Jagger]

"Voodoo Lounge"ın eski albümlerinizden yeterince farklı olmadığını söylemiştiniz. "Bridges To Babylon" yeterince farklı mı?
Kendi ürününüzü eleştirmek güzel, fakat "Voodoo Lounge" tuttu ve gayet iyi sattı. Dolayısıyla onu kötülemek biraz aptalca geliyor. "Voodoo Lounge"a giriştiğimde farklı olacağını umuyordum, ama ortaya çıkan tam anlamıyla istediğim gibi olmadı. Bu yüzden "Bridges To Babylon"a başlarken aynı şeyin tekrarlanmasına izin vermeme kararı aldım. Ve vermedim de. Sanırım bu albümde çok otoriterim.
U2'nun konserlerinde karşılaştığı malum zorluklardan dolayı endişelendiniz mi? Stadyum konserleri piyasası biraz durgunlaştı mı?
Değişen U2 mu, yoksa piyasa mı bilmiyorum. Büyük bir Broadway müzikali sahneye koyarsanız ve iyi iş yapmazsa, bu müzikallerin bütün olarak iş yapmadığı anlamına gelmez. U2 turnesinin nasıl neticelendiğini gerçekten bilmiyorum. Söylendiği kadar kötü olduklarını da sanmıyorum. Fakat biz, doğru hedefin üzerinde görünüyoruz.
Kendinizi ne kadar bugüne ait hissediyorsunuz?
Şu sıralar kendimi zamanın oldukça içinde hissediyorum. Ama bazen öyle dönemler oluyor ki, devre dışı kalıyorsunuz ve olup bitenlerin bir parçası olamıyorsunuz. Fakat şu an gerçekten zamanın bir parçasıyım.
Liam Gallagher verdiğiniz partiye gelmedi mi?
Ya, öyle. Noel'le aramız iyi, fakat Liam'ın neden bahsettiğini anlamıyorum çoğu zaman. Çeşitli nedenlerle... *(gülüyor)* Noel, yeni albümünü benim Mustique'deki evimde yazdı. Ben orada değilken; kiraladı yani...
Yeni albümde Keith'in vokal yaptığı üç parça yer alıyor. Biraz abartmış mısınız?
Beğendin mi?
Reggae olanı, "You Don't Have To Mean It" güzel. Fakat sondaki iki slow parçadan biri belki çıkarılabilirdi. "Thief In The Night" mesela...
Gerçekten mi? Bunu Keith'e söyledin mi? Bence de **"Thief In The Night"ın öbür iki parçadan daha zayıf.** Sanırım o parça asla ortaya çıkmayacak; çok fazla potansiyele sahip. Hep demoda kaydedildiği gibi kaldı ve hiç gelişecek gibi gözükmedi. Formu biraz saçma.
Rock'n'roll sizin için hâlâ bir şey ifade ediyor

Devamı 57'de

Sezen'in "kız gibi kalaşnikof'u, Libération'un küçük kuşu

"Vur vur, kafasına kafasına / çivi gibi, çivi gibi / çak çak çak"... Basket maçlarından aşina olduğumuz sözler bunlar. Ama, tribünde değil, Cadde-i Kebir'deyiz. Ve bu tezahürat, "Underground"un o müthiş açılış parçasına, "Kalaşnikof"a eşlik ediyor. O parça ve bu sözler... Ne alakası var demenin alemi yok, çünkü burası Türkiye, "sentez"ler ülkesi. Bu nasıl sentez demenin de alemi yok, çünkü sentez bu, "yapınca oluyor". Oluyor olmasına da, ne o tezahüratın "kendi içinde"ki tadı kalıyor, ne de "Kalaşnikof"un büyüsü. Dahası, her ikisinin kendi başlarına yarattıkları sıcak duygu birdenbire zıddına dönüşüyor, insanın eli ayağı buz kesiyor. Sentez filan değil bu, düpedüz yağma. Öyle bir yağma ki, "Kalaşnikof"un içi boşalıyor, "çakaralmaz"a dönüşüyor. Ama tabii ki iyi "iş" yapıyor. Zira, "Kalaşnikof"un ölüsü bile –Sezen Aksu'nun şarkı sözündeki deyişiyle "kız gibi kalaşnikof"–, nihayetinde "Kalaşnikof". Dolayısıyla, satış "garanti". Satış garanti olunca bir mesele kalmıyor, oluyor size bir "sentez"...

Kalaşnikof'un sözleri öyle değil de başka türlü olsaydı, ne olurdu? Değişen pek bir şey olmazdı netice itibarıyla. Nitekim, "Düğün Ve Cenaze"de yer alan öteki parçaların akıbeti "Kalaşnikof"unkinden pek farklı değil. Bregoviç'in çeşitli filmler ("Underground", "Çingeneler Zamanı", "Kraliçe Margot"...) için film müziği olarak yaptığı besteler, bağlamlarından koparılınca, vazoda solan çiçeklere dönmüş haliyle. Ama ne farkeder, alıcı bulduğu sürece, öyle de çiçek, böyle de...

Biraz önce, "sentez filan değil, düpedüz yağma" demiştik. "Yağmacı"nın kim olduğu biliniyor. Fransa'nın ciddi gazetelerinden Libération'da geçen ay çıkan habere bakılırsa, "Sezen Aksu müzikal hünerini damıtıyor". Bize kalırsa, başkalarının müzikal hünerini sağıyor.

La couvée turque de Sezen Azku

...elle que l'on surnomme «Petit Oiseau», distille son savoir-faire musical.

Libération, gerçekten de Fransa'nın ciddi, güvenilir gazetelerinden biri.

Ama, hatasız gazete olmuyor; eski albümü "Düş Bahçeleri"nin Fransa'da satışa sunulması üzerine yayınladıkları Sezen Aksu "haberi", maddi hatalarla dolu olmasının yanısıra, bir hayli manipülatif ve spekülatif.

Ortaya çıkan Sezen Aksu portresi, bizim bildiğimiz Sezen Aksu'dan fersah fersah uzak. Ama ne gam. Sezen Aksu'nun Bregoviç'i ne kadar Bregoviç'se, Libération'un Sezen Azku'su da o kadar Sezen Aksu. Libération'un haberini, bir nevi amme hizmeti olsun diye, kelimesi kelimesine naklediyoruz, bir çeviride orijinal metne gösterilebilecek azami sadakatle...

Ne denir, "takdir kamuoyunun"...

Sezen Azku'nun Türk yavru kuşları

"Küçük kuş" müzikal hünerini damıtıyor

Sezen Aksu
"BAHÇELERİ"
Raks.

Boğaziçi kıyılarının genç müziğinin özgünlüğe ve cürete ulaşması için, eski Sovyetik neo-Osmanlı cumhuriyetlere yeniden kavuşulması mı gerekiyordu? Bu buluşma tam da İstanbul belediyesinin başındaki İslamcı korkunun peşinden geldi. Müzikteki yenilenme, Batı müziği kalıplarındaki romans müsveddelerinin tozunu atıyor. Yerinde duramayan, kıpır kıpır Yonca Eucimik'den (ülkenin bir bakanını isyan ettiren bir tür Madonna) Almanya'dan gelen rap grubu Eerci-E'ye kadar bütün bu müzikal yenilenmenin kökeninde ufacık bir kadın var. "Minik Serçe"* (İstanbul'a özgü küçük kuş) lakaplı bu kadın, hamiliğini üstlendiği müzisyenlerin kayıtları için stüdyolarda koşuşturuyor ve onlara sipariş üzerine parçalar besteliyor. Tarkan'ları, Mustafa Sandal'ları, Levent Yüksel'leri, Doğuş'ları hep o tek başına ortaya çıkardı. Plaj delikanlıları gibi güzel, yakışıklı oğlanlar (yüzde doksanı bıyıklı kafalı yerel sanatçıların yerini traşlı saçlar alıyor), ve fakat kokusunu ülke topraklarından alan bir müzik.

Yonca Eucimik bile, 90'lı yılların başında alaturka kopyalamaya (Linda de Suza, Nana Mouskouri...) mesafeli durmayı başaran ve Batı'dan gelenle geleneksel olanın bir sentezini öneren "küçük kuş"un tezgahından geçmek zorunda kalıyor.

Onun amentüsü hâlâ "Işık Doğu'dan geliyor". Artık terkedilen, miadını doldurmuş tarzlara (Türk, Kürt, derviş ve Ege kıyılarına özgü zeybeg dansları) Hindu, Budist etkileri katıyor ve "çingenelerin şarkısı"na* müracaat ediyor.

1954'de İzmir'in hatırı sayılır öğretmen ailelerinden birinin çocuğu olarak doğan Sezen (bir biyografiye göre "tuhaf yaratık"), daha 10 yaşındayken dillere düştü: Bir gün ailesini ziyarete gelen belediye başkanının önüne kendisine kumaştan koca memeler yapıp, dudağına burun deliklerine kadar ruj sürüp çıkmıştı.

Ailesiyle büyük zorluklar yaşadı ve intihar teşebbüsleri koleksiyonu yaptı (kendi deyişiyle "onbeş günde bir"). Müziği sokaklarda şarkı söylerken öğrendi, sonra bir tramvayda "boy gösterirken" dikkatleri çekeceği İstanbul'a geldi.

Parlak gençliğin akıl hocası, "Aacayipsin" albümüyle, cazibeli şarkıcı Tarkan'ın yolunu açtı. "Hepsi senin mi" şarkısı Türkiye'de olay yarattı (2 milyon satış) ve aynı zamanda Arapça olarak Kahire'de de büyük başarı elde etti (bu pek nadir rastlanan bir durum). Tarkan, Türk new wave'inin iyi bir temsilcisi. Almanya'da doğan Tarkan, 1992 yılında memleketine geldi ve Almanca-Türkçe karışımı aksanıyla öfkeyi üstüne çekti.

Çoluk çocuk sahibi Sezen'in duygusal ilişkilerinin de ardı arkası kesilmiyor, geçtiğimiz aylarda, son çalışması öteki meslektaşlarınınkinden bir hayli farklı olan Levent Yüksel'in kollarındaydı. Bu yeni CD-ROM/CD formatındaki çalışmanın, hiç de kederli olmayan, İstanbul'un eski mahallelerinde içki alemi, oryantal dans ve ihanet arasında geçen ve fundamentalistleri şoke edebilecek bir klibi var.

İşler hep böyle sürüp gitmez. Sezen'in de rekabetten kaygılanması gerek: Özbek Şahsenem, müzik dükkanlarında hakiki Osmanlı pop starı olarak kendini kabul ettiriyor. İstanbul'a iltica eden Şahsenem burada (şaşkınlıkla), gençlerin tiksindiği oryantal şarkıların yıldızı Orhan Gencebay'ın himayesiyle karşılaşıyor. Karadeniz kökenli Gencebay belki de doğruyu görmüştür. İstanbul'da bugünün müziğinin şansı ülkenin doğusunda yatıyor.

NIDAM ABDI
FEHRAN COOK

**Orijinal metinde Türkçe*

Chumbawamba

"Bu tuhaf isim ne manaya geliyor?" sorusuna, "hiçbir manaya gelmiyor, ne deseydik yani, İngiliz Anarşistleri mi?" diye cevap veriyorlardı. Fakat, yeni aldığımız bilgiye göre, Chumbawamba, Swahili dilinde "işemek" demekmiş. İlk şarkılarının adı "Devrim"di, kurdukları plak şirketinin adı Ajitasyon-propaganda. İngiltere'nin Leeds kentinden çıkma bu sekiz kişilik anarşist grup (gruptan ziyade komün) bugün 15 yaşını tamamlamış, olgunluk çağına girmiş durumda. 90'lardan itibaren ufak ufak büyük dağıtım şirketlerinin ağına giren Chumbawamba, yeni albümü "Tubthumper"la (bu da argoda "izinsiz vaaz" demekmiş) özellikle Amerika'da iyi satıyor, klipleri televizyonlardan eksik olmuyor. Elbette bu geç gelen "büyüme", sadık hayranlarını küplere bindiriyor. Anarşizm, şanı-şöhreti pek kaldırmıyor... Bu enteresan vakanın biz de peşine düştük, arkadaşların bir internet söyleşisini "ele geçirdik". Sorulara grup sözcüsü Alice cevap vermiş, ama bir-iki yerde Boff da devreye girmekten kendisini alamamış.

İşin püf noktası:

Pop yıldızı değiliz, devrimciyiz...

Popüler kültürle sevgi-nefret ilişkisi

Alice: Albümlerimizde hemen her şeyi kullanıyoruz. Gündelik sohbetlerden cümleler... Haber programlarından, belgesellerden çeşitli bölümler... Sinema ve TV diyaloglarından parçalar... Reklamlardan alıntılar... Bunlar, genellikle, şarkıları birbirlerine bağlayan, şarkı aralarındaki boşlukları dolduran "link hatları" oluyor. Zira, albümlerimizin bir şarkılar koleksiyonu olmamasına gayret ediyoruz. Bütün bunların yanısıra, klasik müzikten 1977 punk'ına, BBC'nin eski radyo programlarından günün en son dans modasına uzanan bir yelpazeden sample'lar alıyoruz. Bir bakıma bu yaklaşım, Chumbawamba'yı oluşturan sekiz kişinin birbirinden farklı esin kaynaklarını, ilgi alanlarını yansıtıyor. Ortak paydamız ise popüler kültürle olan sevgi/nefret ilişkimiz.

Üzerinde kafa yorulması gereken mesele şu: Fikirler nasıl yayılır, nasıl çekici hale getirilir ki, insanlar bu fikirleri alıp günlük hayatlarında kullansınlar? Gidip birkaç aynasızı kurşunlamak düzeni değiştirmez.

Postmodernin ötesi

Chumbawamba "fikri", postmodernden öte bir şey. Eklektik, bilinçli olarak politik ve bugünün pop ve dans müziğini karakterize eden sınırlayıcılığın, muhafazakarlığın tam zıddı...

Postmodern, "mainstream" tarzlara bir reaksiyonu ifade ediyor. Bunu da çağdaş veya eski tarzları tepetaklak ederek, modern eğilimlere ironiyle bakarak ya da "kaş kaldırarak" yapıyor.

Genellikle eski tarzlar alınıp kullanılıyor, ancak içleri boşaltılıyor, bütün sevgi/nefret duygusu yitiriliyor ve sonuçta ortaya çıkan soluk, renksiz bir taklitten başka bir şey olmuyor. Dolayısıyla, bugünlerde radyoyu her açışımızda "maziden nağmeler" sağanağıyla karşı karşıya kalıyoruz.

"Diyalektik" süreçler...

1990'ların Britanya'sı 60'ların popüler müziğinin, Brit pop'un yeniden doğuşu olarak tanımlanabilir. Bu rönesans, dance ve house müziğine duyulan tepki neticesinde ortaya çıktı.

Dance müziğini de 80'lerin sıkıcı pop müziğine duyulan tepki doğurmuştu. O da, daha sonra, kendi kendisine reaksiyon göstererek "tuhaf" ve daha az yeknesak dance müziğine –tekno, jungle, big beat vb.– yöneldi. Bu arada, herkes hip-hop'tan apartma yapıyordu.

Blur, Brit pop'un Amerikan grunge'ına bir tepki olduğunu söyleyerek, Brit pop'un ne denli sığ bir şey olduğunu itiraf etti.

Amerika, çok yakın zamanlara kadar dance müziğini –bizim Britanya'da bildiğimiz şekliyle– kabullenememişti. Ama şimdi, kafalarını çevirip dance beat'leriyle popüler müziğin melezlemesini gerçekleştiren Prodigy tarzına veya "mainstream"e sıkı dans ritmlerini taşıyan Chemical Brothers'a bakıyorlar.

Chumbawamba'ya gelince... Biz kendimizi herhangi bir doğrultu –ileri veya geri– ile sınırlamıyoruz. Bütün tarihsel mekanlardan parçalar, "kupürler" kullanıyoruz ama, hep zamanın şimdiki "an"ına bakıyoruz.

Asıl nefret ettiğimiz...

Brit pop bir tür, bir tarz olmaktan çok bir pazarlama tezgahı. Ama, bizim asıl nefret ettiğimizin kim olduğunu merak ediyorsanız hemen söyleyelim: Blur. Müzikleri boktan –gerçi bu konuda bütün grup adına konuşmam doğru olmaz–, halleri, tavırları sahte. "Cockney" numarası yapan orta sınıf çocukları. Bir yandan da "sanatsal medya"ya bilmiş bilmiş göz kırpıyorlar. Oasis'le Blur arasındaki dalaşmayı başlatan da, kazanma ihtimallerinin sıfır olduğunu göremeyecek kadar ne oldum delisi olan Blur'dü. Damon Albarn'ın yerinde olsam Belçika vatandaşlığına başvururdum. Gerçi bu da Belçikalılara haksızlık olur. Zira, Belçika'da çok köklü, güçlü bir situasyonist gelenek var, Noel Godin ve Jan Bucquoy gibi isimlerin ayakta tuttuğu...

Soldan sağa Chumbawamba: Boff, Jude Abbot, Lou Watts, Harry Hammer, Danbert Nobacon, Dunstan Bruce, Paul Greco, Alice Nutter

Beatles ve Chumbawamba

Bize göre Beatles'ın güzelliği farklı stiller ve katkılardı. Bütünün çeşitliliği ve farklı etkilerin ilginç karmasından oluşuyordu. Özellikle "Rubber Soul"dan itibaren, Beatles kendi kendisine reaksiyon gösteriyordu. İşte bu, Chumbawamba'nın temel prensibi: Farklı kaynaklardan aldıklarımızı evirip çevirmek ve bunlara kendi kişiliklerimizi eklemek... Fakat bütün bunları, kendimizi bulunduğumuz noktadan daha ileri götürmek için değerlendirmek... Beatles'ın Chumbawamba üzerinde hep büyük bir etkisi oldu. Ancak etkilenmelerimize reaksiyon göstermekten de ürkmedik hiçbir zaman. "Shhh" albümüzdeki (1992) "Stitch That" adlı parçada Ringo Starr'ın davulunu kullandık. Bu şarkı, bir kadının kendisini döven, ona kötü muamele eden kocasından intikam almasına dairdi. Bir düzeyde davulunun niteliğini takdir ettiğimiz Ringo, bir başka düzeyde de karısını dövmesiyle bednam olan Ringo... Bu, postmodern ironiden çok daha sade bir şey: Çok net bir politik çizgi...

"Tubthumper"

Yeni albümümüz, "Tubthumper", bağlantılar, sample'lar, dans ritmleri, armoniler ve pop melodileri ile dolu. Tıpkı Beck'in yaptığı gibi, yelpazesi çok geniş bir terkipten esinleniyoruz. Fakat biz, Chumbawamba'yı ve "gerçek dünya"yı tanımlayan dipteki politik dalgayı referans alarak, onu koruyarak, bu terkibi daha ileri noktalara taşımaya çalışıyoruz. Pop alemi kabul etse de etmese de, bu böyle...
"Tubthumper"ın müziği, tepeden tırnağa Chumbawamba olmasının yanı sıra, 1997'nin damgasını taşıyor ve umarız "mainstream"in dışına düşmez. "Tubthumper", tanımlamalarını hep "şu an"ın popüler kültürü içinden seçip alıyor.

Selotepliyoruz...

Şöyle yapıyoruz: Oturup albümün bütününe dair yüksek sesle düşünüyoruz. Her kafadan bir ses çıkıyor, "şöyle" deniyor, "böyle" deniyor, sonunda herkesi memnun eden bir şey çıkıyor ortaya. Bu arada, hep müzik üzerine konuşuyoruz, tartışıyoruz. Sürekli olarak birbirinden farklı, apayrı tarzlarda müzikler dinliyoruz. Otobüste, şurda, burda, insanların en gözde şarkılarına kulak kesilip nasıl bir şey yapmak istediğimize ilişkin bir fikir oluşuyor. Örneğin, "Brassed Off" filmini hepimiz seyrettikten sonra –ayrı ayrı seyrettik, her işi "komite" olarak yapmıyoruz– albümün bir yerine bir nefesliler grubu iliştirmenin –özelikle de yağmur yağarken kayıt yapmanın– iyi bir fikir olduğunda genel bir mutabakata vardık. Sonra da June elinde bir melodiyle geldi, oturup onu bir şarkı haline getirdik.
Her birimiz kendi kafasına göre şarkı sözü yazıyor, sample'lar alıyor, kayıtlar yapıyor, sonra Harry'nin evinde toplanıp bunları birbirlerine seloteypliyoruz. Danbert acaip bir takım bilinç akımı şeyler yazıyor, başı sonu belli olmayan şeyler. Sonra hep birlikte oturup onu bir şarkı formuna sokuyoruz.

İyi bir insan olmak istiyorum. Ama sebebi şu: Mutlu olmak istiyorum... Alkolden ve "madde"lerden uzak durmanın beni daha iyi bir insan yapacağına inanmıyorum... Arada bir "kafayı bulmak" hoşuma gidiyor.

Kim, ne dinliyor...

Harry drum'n'bass dinliyor, Bukem, Guy Called Gerald, Squarepusher, vb....Boff, Beatles'ı, Martin Carthy'yi, Prodigy'yi... Lou, Dubstar ve Sven Vath'ı... Dunst, envai çeşit dans derlemelerini... Danbert, Sleeper'ı, Sidi Bou Said'i, Hank Williams'ı... Jude, John Coltrane'i ve etnik cazı... Bense şu sıralar "kaset kitaplar"a takılıyorum. Bugünlerde Rudyard Kipling'in "Jungle"ını dinliyorum.

Chumbawamba'nın "kimliği"

Bir sürü grubun tek bir solisti, tek bir stili, belki bir-iki iyi single'ı ve çoğunlukla birbirinin karbon kopyası olan albümleri var. Popüler müziğin benimsenen formatı bu. Ve bu format, dinleyiciler için giderek daha sıkıcı bir hal alıyor. Dolayısıyla, birçok topluluğun edinmek için paralandığı kimlik tanımlayıcı, ayırdedici bir sound'u yok Chumbawamba'nın. Çünkü her yeni albüm bir öncekinden farklı bir biçimde ele alınıyor ve her albümde beş solist ve farklı müzik tarzlarının sayısız yan anlamları yer alıyor. Elbette ayırt edici, karakteristik çizgilerimiz var. Ancak, bu çizgilerin içinde –onların çizdiği çerçevede– önyargıları altüst etmeye çabalıyoruz. Aslında bu tür lafların şöyle bir sorunu var: Her grup aynı şeyi söylüyor, "Biz kimseye benzemiyoruz, biz özgürüz"... Bu, müzik sanayiinin eski malları farklı bir ambalajla pazarlama biçimi.

Üzerinde kafa yorulması gereken mesele...

Devlet her zaman şiddete başvurur. Maalesef bu böyle. Dolayısıyla, öteki yanağı uzatmak, bir şamar daha yemekten başka bir işe yaramaz. Bu sebeple, şiddet –karşı şiddet– bazen zaruridir diye düşünüyorum. Bu hoşuma gitmiyor. Ne var ki, bu dünyayı bu hale getiren biz değiliz.
Anarşistlerin karşı karşıya oldukları sorun, iri laflar edip o lafların hakkını vermemeleri değil. Asıl sorun naiflikleri. Kapitalizmin son 15 yılda geçirdiği değişimler pek dikkate alınmıyor ve solun bu değişimlere ayak uyduramaması üzerinde durulmuyor.
Şimdi, bugün, üzerinde kafa yorulması gereken mesele şu: Fikirler nasıl yayılır, nasıl çekici hale getirilir ki, insanlar bu fikirleri alıp günlük hayatlarında kullansınlar? Gidip birkaç aynasızı kurşunlamakla düzen değişmez.
Polis ve devlet benim sınıfsal düşmanım. Ama, o orospu çocuklarının hakkından gelmek için ne yapılması gerektiği konusunda realistim. Eski klişe doğru: Mücadele yürek ve kafa işi. Ve işin püf noktası, mücadele ederken yakayı ele vermemek.

İyi bir insan olmak...

"İyi örnek olma" fikrine katılmıyorum. Kime "iyi örnek"? Ben kendimi bir topluluğun üyesi olarak görüyorum, "onlar"dan daha iyi biri olarak değil. "Azizler gibi davranırsak dünya düzelir" zihniyetinden bıktım usandım. Hitler'e barış işareti yapıp çok-ırklı bir toplumda yaşamanın avantajları hakkında konuşmanın onun düşüncelerini değiştireceğini sanmıyorum. Kapitalizmin akli bir ideoloji olduğunu düşünmüyorum. Eğer "patron"la karşı karşıya isem, "aklıselim" sahibi olacak değilim.

İyi bir insan olmak istiyorum. Ama sebebi şu: Mutlu olmak istiyorum... Alkolden ve "madde"lerden uzak durmanın beni daha iyi bir insan yapacağına inanmıyorum... Arada bir "kafayı bulmak" hoşuma gidiyor.

Özgürlüğün suistimali...

Boff: "İyi örnek olma" fikrini –bu ifade biraz açık uçlu olsa da– ben onaylıyorum. İdealimiz hiyerarşisiz, iktidarın paylaşıldığı ortamlarda çalışmak ve yaşamak. Gelgelelim, "radikal"lerin gözle görünür bir kısmı beceriksiz, tembel, bencil gerzeklerin gözüyle bakıyorlar dünyaya. Ve bence bu, kapitalizmin istifra ettiği bir şey: Aptal yürekli bir fason isyankar.

Bu kadar uzun bir zamandır bir arada olmamızın ve verimli çalışmamızın sebebi, anarşistler olarak çalışmayı seçmiş olmamız. Ancak bu, bu tarifin –anarşistçe çalışmanın– ima ettiği özgürlüğün suistimal edilmesini içermez. Ama şunu içerir: Sarhoşluk veya tembellik veya başka bir şey, payına düşen işi yapmamanın mazereti olamaz. Bizim grup olarak yapmaya çalıştığımız bir şey de, anarşist biçimde çalışmaya örnek olmak.

Alternatif bir kapitalizm değil, kapitalizmin lağvedilmesi...

Alice: 80'li yıllarda Chumbawamba'nın bütün üyeleri Leeds'deki çeşitli kooperatiflerde çalışıyordu. Ve sorun şuydu: İş boktandı, ücretler berbattı ve bizler kooperatifin iyiliği ve bekaası için kendi kendimizi sömürüyorduk. Ancak, çok düşük bir ücret karşılığında emek sarfetmemize rağmen, vahşi kapitalizmin gadrine uğradık. Bana kalırsa, kapitalizmle mücadelenin yolu, gidip bir anarşist gettoya dahil olmak ya da kendi şirketlerimizi kurup onlarla rekabet etmek değil. Böyle yapanları küçümsemiyorum. Çünkü, patrondan kurtulmak için, hayatı çekilebilir kılmak için ne yapılabiliyorsa yapılmalı. Fakat, nihai olarak, ben alternatif bir kapitalizm istemiyorum, paranın lağvedilmesini istiyorum.

Bir dayanışma, bir cemaat duygusu yaratmaya konsantre olmak iyi bir şey. Ben, kendimi yalıtılmış hissettiğimde mutsuz oluyorum. Sanırım bu herkes için böyledir. Ve böyle durumlarda imdada koşan devlet olmuyor, dostlarımız ve komşularımız oluyor. Kapitalizm, ihtiyaçlarından çok daha azını elde edebilen çoğunluğa dayanıyor. Yoksullar olmasa, zenginler zengin olamaz.

Devrim şehitliği, hıristiyan misyonerliği...

Benmerkezci rock yıldızları olduğumuz yolundaki ithamlara karşılık vermiyoruz, çünkü ciddiye alınmayacak derecede saçma laflar bunlar. Ortaya çıkıp "hey, bakın, ben aslında sıradan ve iyi bir insanım" diye ter ter tepinecek değiliz. Eğer sıradan ve iyi bir insansam, bunu yüksek sesle söylemek suçluluk ve güvensizliğe delalet eder. Yeterince sık tekrarla, eninde sonunda sana inanan birileri çıkar!..

Bir işçi mahallesinde oturuyorum, mahallenin bir parçasıyım. Komşularımı seviyorum, birbirimizle görüşüyor, birbirimize koltuk çıkıyoruz. "Ben bir rock yıldızı değilim" diye bağırıp çağırmama gerek yok, çünkü zaten çevremdeki birçok insan bir rock topluluğunda olduğumu bile bilmiyor. Bilenler ise umursamıyor. Müzik sanayiinden çok az sayıda arkadaşımız var. Ve bu da yaptığımız bilinçli bir tercih.

Eğer benim vicdan azabı, suçluluk duygusu duymamı bekliyorsanız, boşuna! Ben bir devrimciyim, bir pop yıldızı değil. Ve gerçek dünyada gerçekleşen bir devrim istiyorum.

Benmerkezliliğe gelince... Bunun anlamı ne ki!.. Devrim şehidi olmak gibi bir hevesimizin olmayışından ötürü gurur duyuyorum. Fakat bunun benmerkezli olmak anlamına geldiğini sanmıyorum. Kendisini sınıf mücadelesine adamış bir anarşist olarak, "el etek çekme" politikasından nefret ediyorum. "Hepimiz günahlardan arınmış mükemmel insanlar olursak bütün dünya bizi örnek alır ve mucizevi bir şekilde değişirerek bize benzer"... Bu tecrübe edilmiş bir yol, Hıristiyanlığın misyoner tarzı...

Bütün boktan işleri üstlenmenin, ekibe –bizimle birlikte çalışan insanlara– kendimize yaptığımız ödemenin aynısını, hatta daha fazlasını yapmanın ve en iyi, en hakiki propagandist olmak için çaba harcamanın benmerkezli bir tarafını göremiyorum. Doğru, yaptığım işi seviyorum. Peki, bu beni benmerkezli mi yapıyor? Bence bu, "talihliyim" anlamına geliyor. Birçok insan, nefret ettikleri, hiçbir toplumsal değeri olmadığını düşündükleri işleri yaparak ömür tüketiyor. Ben, herkesin daha iyi bir hayatı olsun istiyorum –buna benim hayatım da dahil.

Devlet her zaman şiddete başvurur. Maalesef bu böyle. Dolayısıyla, öteki yanağı uzatmak, bir şamar daha yemekten başka bir işe yaramaz. Bu sebeple, şiddet –karşı şiddet– bazen zaruridir diye düşünüyorum. Bu hoşuma gitmiyor. Ne var ki, bu dünyayı bu hale getiren biz değiliz... Kapitalizm, ihtiyaçlarından çok daha azını elde edebilen çoğunluğa dayanıyor. Yoksullar olmasa, zenginler zengin olamaz... Polis ve devlet benim sınıfsal düşmanım. Ama, o orospu çocuklarının hakkından gelmek için ne yapılması gerektiği konusunda realistim. Eski klişe doğru: Mücadele yürek ve kafa işi. Ve işin püf noktası, mücadele ederken yakayı ele vermemek.

Manic Street Preachers, MTV isyankarlığı, gerçek dünyadaki insanlar...

Belki biraz şaşırtıcı ama, Manic Street Preachers'ın son albümünün fevkaladeliğin sınırında olduğunu düşünüyorum. Ne var ki bu, Richey Edwards'ın muzdarip olduğu ruhsal hastalığın, bizzat kendisi ve grup tarafından bir pazarlama aracı olarak sömürüldüğü gerçeğini değiştirmiyor. Özel klinikteki hasta yatağından verilen mülakatları hatırlayın. Manşet olur diye içeriden "sızdırılan" özel bilgileri hatırlayın, İnsan kendisine ve dostlarına böyle bir şey yapamaz.

Böyle yapmalarının sebebi ruhsal hastalıklar konusunda bir tartışma açmak filan değildi. Maksat, satışların artmasıydı. Richey Edwards'ın sırra kadem basmasını iplemedim, "bir pop yıldızı eksildi" diye düşündüm. Hâlâ da iplemiyorum, ama "gebersin" de demiyorum.

Boff: Boktan bir TV programında, Richey Edwards'ın intihar etmediğini, "yeraltı"na geçtiğini duydum. Eh, insan hayatını bir medya sirki haline getirince, bu da makul bir çözüm, yapacak başka bir şey de yok zaten. Ama beni asıl ilgilendiren, gerçek dünyadaki insanların başına gelenler. Ruhsal hastalık, benim kapı komşumun şık bir aksesuar olarak yakasına takabileceği bir şey değil. Yoksulluk içinde kıvranan semtlerde ruhsal hastalıklar salgın halinde. Ve bu çok seyrek haber oluyor.

Şöhretin baskısı, stresi, ağırlığı gibi laflara uyuz oluyorum. Gerçek dünyadaki insanların üzerindeki baskı, stres, ağırlık, insanları öğüten yoksulluk... Şöhretten rahatsız oluyorsan, yapacağın şey basit: Pop yıldızı olmayı bırak. İnsan hafızası nisyan ile maluldur, bıraktıktan yirmi dakika sonra unutulursun. İnsanlar kendi kendilerini kandırıyor: Kainat onların etrafında dönüyor ve hep dönecek!

Manics'i kariyerlerinin başlangıcında, Leeds'de, yarı yarıya boş bir pub'da dinlemiştim. Çarpıcı bir dehaları vardı. Tepeden tırnağa tavır ve agresyondular. İki yıl sonra, Town and Country Club'da seyrettim onları. Rock yıldızı pozları yapıyorlardı. Situasyonist/anarşist sloganları, içlerini boşaltıp kullanmaları çok ağırıma gitmişti. Devrimcilik filan değil yaptıkları, daha ziyade bir MTV isyankarlığı... Fakat yine de "gebersin" diyemem.

Dükkanın dedektifine deyin ki...

Alice: "Anarchy" albümünün kapağındaki kıyak bebek çok pahalıya patladı, 500 kağıda... Doğal doğum hakkındaki bir kitaptan almıştık o fotoğrafı. Birçok müzik dükkanı, kahverengi poşet içinde sattı albümü. Kimileri de raflarına "albümü teşhir edemiyoruz" ibareli etiketler yapıştırdılar. Bir market zinciri de, albümü stoklayamadıklarını, çünkü çok fazla araklama olduğunu söyledi. Çok hoşumuza gitti bu...

İşte size raflarından albümlerimizi araklamanızı tavsiye ettiğimiz dükkanların listesi (eğer yakalanırsanız dükkanın dedektifine Chumbawamba'nın koşulsuz desteğine sahip olduğunuzu söyleyebilirsiniz): HMV, Virgin, Our Price, Tower, Andy's Records, Woolworth, Boots, WH Smith... Kişisel olarak, mağaza zincirlerinden çalmanın –küçük dükkanların aksine– daha az ahlakî ikilem yarattığını düşünüyorum. Büyük mağazalara ise hiç sempati duymuyoruz.

Merak etmeyin, araklanan albümler bizim için mali bir sorun yaratmaz. Zira, bir albüm kaybolduğunda satılmış olduğu varsayılıyor. Ve grubun payına düşen yüzdeyi ödüyorlar. Hemen söyleyelim, grubun payına düşen yüzde elli. Ama, konserlerimizde standlardan çalınan albümler mevzubahis olursa, tabiatıyla argümanımız başka olacaktır.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

TİBET'E ÖZGÜRLÜK KONSERİ

Çünkü durum acil

Live Aid'in hemen ardından yayınlanan ilk Chumbawamba albümünün adı "Açlıktan ölen çocuk resimleri plak sattırıyor"du. "Hayır konserleri"yle dalga geçmek alternatif camiada o sıralar moda daydı ve aslına bakarsanız bu moda da fena plak sattırmıyordu... Son iki yıldır Live Aid'i hatırlatan bir formatta toplu konserler düzenleniyor Amerika'da. Amaç, "Tibet'e Özgürlük". Beastie Boys'tan Adam Yauch'un öncülüğünde bir grup müzisyen, Çin işgalinde olan bölgeye dünyanın dikkatini çekmeye çabalıyor, şarkılarını insan hakları ve özgürlükler adına söylüyor. Konserin kayıtları, geçen ay üç CD'lik bir set halinde yayınlandı. Tibet'e Özgürlük Konserleri'nin "Bob Geldof"u Adam Yauch'un Les Inrockuptibles ve Max dergilerine anlattıklarını aktarıyoruz...

Adam Yauch: Benim için her şey, 1992'de, Nepal'e yaptığım bir yolculuk esnasında başladı. Oraya ikinci gidişimdi; budizmin belirli yanlarına karşı az çok hassasiyetim olsa da, her şeyden önce, arkadaşlarla dağda yürüyüş yapmak için, yani sportif ve turistik amaçlarla oradaydık. Dört ya da beş bin metre yükseklikteyken, bize doğru yaklaşan 20-30 kişi gördük. Düzensiz, dağınık bir gruptu. İyice yaklaştıklarında yürüyüşçü filan olmadıklarını anladık. Nepalli de değillerdi. Üstleri başları yırtık pırtıktı ve ayaklarında dağ ayakkabısı yerine kumaşlara sarılmış naylon torbalar vardı. Tam manasıyla sefil durumdaydılar, yorgunluktan bitap düşmüşlerdi. Gözleri kıpkırmızıydı, kar gözlüğü filan hak getire... Rehberlerimizden ikisi sayesinde üç saat boyunca onlarla oturduk, konuştuk, yiyecek içecek bir şeyler verdik. Bize Hindistan'a gitmek için Tibet'ten kaçtıklarını anlattılar. Artık baskıya tahammülleri kalmamıştı, açlığın, gündelik şiddetin kurbanıydılar. Sıfırı tüketmişe benziyorlardı, ama yine de, birkaç saat molanın ardından, sapasağlam, dimdik yürümeye koyuldular. O yıkımın içinde bile büyük bir azim, kararlılık ve kuvvete sahiplerdi. Yaklaşık yüz bin Tibetli göçmenin yaşadığı Dharamsala kentine gitmek, Dalai Lama'ya katılmak istiyorlardı. Ama önlerinde daha çok yol vardı ve Nepalli devriye polislerine enselenme tehlikesi büyüktü. Yakalanan göçmenler genellikle Çin'deki toplama kamplarına gönderiliyorlar, orada işkenceden geçiriliyorlar... Hikayenin korkunç bir tarafı daha var; Dalai Lama, hiç değilse görünürde bir demokratik gücü muhafaza etmek adına, sürekli olarak Tibetlilere ülkelerinden kaçmamalarını öğütlüyor. İnsanlar kaçtıkça, Çin yönetimi de Tibetlilerin çocuk yapmalarını, üremelerini engelledikçe, yakında o topraklarda nüfus sıfıra inecek, koca bir halktan geriye hiçbir şey kalmayacak.

O güne kadar, Tibet'te olup bitenler hakkında hiçbir fikrin yok muydu?

Yaşanmış tecrübelerle teorik lakırdılar arasında koca bir uçurum oluyor. Demek suratıma böyle bir şamar yemem gerekiyormuş. İlerleyen gecelerde gözüme uyku girmedi. Amerika'ya döndüğümde konuyla ilgili bütün kitapları yaladım yuttum. Bu okumalar beni budizme kadar getirdi. Beni allak bullak eden bir keşifti.

Çin makamlarıyla nihai müzakereye oturacak şahıs bir budist olsa bile, bu bir budizm davası değildir, bir insanlık davasıdır. Bir şey yapılmazsa, yakında Tibet diye bir yer kalmayacak.

Ne zaman budist oldun?

Hemen birkaç hafta içinde değil. Aylarca her şeyi okudum, öğrendim, bilgileri, tanıklıkları bir araya getirdim. Sonra Dalai Lama'nın dersler vermek için Arizona'ya geleceğini duydum ve onun yanında beş gün geçirdim: İşte bir başka belirleyici karşılaşma daha. Sonra yine Katmandu'ya gittim ve orada Tibet sorunuyla ilgilenen ve senelerdir öğrenci gibi onların arasında yaşayan Amerikalılarla karşılaştım. Onlar beni Tibet manastırlarına götürdüler ve rahiplerle tanışmamı sağladılar. Orada, bu ülkede gerçek bir soykırımın yaşandığı gerçeğine vakıf oldum. Tibetli rahiplerin her gün karşı karşıya kaldıkları bu dehşete, büyük bir merhamet ve "şiddetdışılığa" duydukları sonsuz inançla –mümkün olan tek müdafaa yolu da buydu– karşı koyuşlarını da tuhaf bir şekilde hemen benimseyiverdim. Bu iki bilinçlenme düzeyi, dinsel çıraklık eğitimim boyunca, neredeyse birbirine paralel gelişti. Sanıyorum, saldırgana karşı kararlı ve sakin kalmayı başarmak için "karma"nın ne olduğunu iyi anlamak lazım. Bu Batılıların pek anlayamadığı bir şey, ama budistler için bir zaruriyet: Soğukkanlılık ve sabır onların tek gerçek silahı... Bu değerlere dayanarak, içinde Tibetli rahiplerin de şarkı söylediği Beastie Boys albümü "Ill Communication"ın telif hakları sayesinde, 1994 yılında Milarepa'nın temellerini attım. Bir Tibetli rahip tanıyorum; ülkesinin özgür olması gerektiğini, kültürlerinin yıkılmaması gerektiğini söylediği için, Dalai Lama'nın izinden gitmediğini yazan bir kağıdı imzalamayı reddettiği için 33 yıl hapis yatmış. Ve bu adam gerçekten mutlu; içinde hiç öfke taşımadığını görmek çok şaşırtıcı. Onu işkencelerden geçiren gardiyanlara bir şeyler öğretebilmeyi ve onların da mutlu olmasını umut ediyor.

Kendi yaşamını, iç dünyanı incelediğinde, seni böyle bir inanca getiren çizgiyi takip edebiliyor

İki CD fiyatına üç CD halinde memleketimede de edinebileceğiniz **"Tibetan Freedom Concert"** albümünde şu grup ve şarkıcılar var: Monks, Ben Harper, The Jon Spencer Blues Explosion, Yungchen Lhamo, Patti Smith, Radiohead, A Tribe Called Quest, U2, Noel Gallagher, Sonic Youth, Porno For Pyros, Nawang Khechog, Foo Fighters, KRS-1, Biz Markie, Eddie Vedder & Mike McCready, Mighty Mighty Bosstones, Pavement, Dadon, Lee Perry featuring Mad Professor & Robotiks Band, Taj Mahal and The Phantom Blues Band, Blur, Michael Stipe & Mike Mills, Chaksam-pa, Alanis Morissette, Björk, Rancid, Beastie Boys, Cibo Matto, Beck, De La Soul, Fugees, Rage Against The Machine. (İlk iki CD 1997 Haziranında New York konserinde, üçüncüsü ise 1996 Haziranında San Francisco konseri kayıtlarını içeriyor. Üçüncü CD aynı zamanda bir CD-ROM hüviyetinde)

→13

Benim için Dalai Lama insandaki kutsallığı simgeliyor. Hayatını, insanlığın yeryüzüne, Tanrı'ya ve hayatlarımıza geri dönmesine adamış biri... O özgürlüğü temsil ediyor. Siyahların, beyazların ötesinde, her yerdeki özgürlüğü... Tek bir insan dünya barışını ve özgürlüğünü simgeleyecekse, ben o adamın arkasında yer alırım. İster Tibet'te, ister Meksika'da, ister Los Angeles'ta olsun. **Ben Harper**

musun?

"Paul's Boutique" albümümüzde dinsel içerikli sözler yazmıştım. İlk defa kendimi böyle ifade etmeye cesaret gösteriyordum. Ama bu şarkının sözlerini kapakta yayınlamamıştık, kendimi rahat hissetmiyordum. Hatta sesimi deforme eden bir mikrofon kullanarak sözleri kamufle etmeye çalışmıştım. Yani başlangıçta hafif korkutucuydu, özellikle de bizim gibi herkesle ve her şeyle dalga geçen bir grupta müzik yapıyorsanız. Dinsel bir şeylerle ilgilendiğini söylemek gülünç kaçıyordu. Ailem bir Yahudi, babamsa pek inançlı sayılmasa da bir Katolik. Bense bu alanda tam manasıyla bakirdim. Ama hiçbir zaman gerçekten din karşıtı olmadım, *(düşünüyor)* ...ya da belki de biraz öyleydim. Ben New York'ta büyüdüm ve din orada tamamen lüzumsuz bir şeydi... Tam bir arayış içinde olduğumu söyleyemesem de, bir şeylerin beklentisi içindeydim galiba. Ben de herkes gibi, hayat, ölüm, ve mutluluk hakkında kendi kendimi sorguluyordum. Bazen kendimi bir delikte, büyük bir boşluk içinde hissediyordum. Koca bir spor araba sahibi olmanın, para içinde yüzmenin, fıstık gibi bir hatun bulmanın –bizim vatandaşlara özgü bu öncelikler sıralamasının– düşünü kuruyor değildim. Amerikalıların hep bana hep bana egoizminden ziyade, diğerkâmlık fikrine bağlı görüyorum kendimi... Bir mağazadan bir çift basket ayakkabısı satın aldığımızda, onun genellikle çalışma koşullarının fecaat, ücretlerin gülünç olduğu dünyanın herhangi bir yerindeki bir fabrikada üretildiğini aklımıza getirmiyoruz bile. Bunda bizim de payımız olduğunu düşünmeye başlamamız lazım. Amerika'daki veya diğer yerlerdeki büyük şirketlerin faaliyetleri, dünyanın her yerinde insan hakkı ihlallerine neden olabiliyor.

Bu üç senenin ardından kendi ülken hakkındaki değerlendirmelerin neler?

Kötü idare edildiğini düşünüyorum, açıkdenizlerde yolunu kaybetmiş bir gemi gibi. Okullarda öğretilen tek gerçek din, örtük cümlelerle de olsa, açıktan açığa itiraf edilmese de şöyle bir şey: "Çocuklar, okulunuzda çok çalışırsanız, dünya kadar para kazanırsınız ve otomatikman mutlu olursunuz". Parayla mutluluk arasında direkt bağlantı kuran bu tehlikeli fikir, diğer her şeyi devreden çıkarıveriyor. Amaçlarımdan biri, bu toplumsal kavgayı dile getirmek için bir yol yordam bulmak: Çocuklarımızı hangi prensiplere göre yetiştirmek istiyoruz? Batılı toplumların bu konularda budist tecrübeden alacakları pek çok ders var. Gerçeklerle, hayatın zorluklarıyla irtibat, Tibet toplumunda bizim toplumumuza oranla çok daha açık, belirgin ve yoğun. Orada kimse yalan söylemiyor, kimse başka biriymiş gibi yapmıyor... Gezegenimiz artık yok olma noktasında –nükleer silahlar, nükleer atıklar, kana susamışlık... Herkes bir diğerini nasıl sömürür, onun hesabında. Kültürel olarak merhamet fikrinin üstüne inşa edilen bir ülkenin, dünyanın geri kalanının gözüdoymazlığı yüzünden kökünün kazınma tehlikesinde olduğunu görmek paradoksal bir durum.

Kişisel düzeyde budist prensipleri günlük yaşamında nasıl takbik ediyorsun?

Kişisel gerçekliğe ulaşmak için bu büyük koşuda, bu bitmeyen oyunda kendimi çok daha iyi hisediyorum. Aynaya bakabiliyorum ve kendi kendime iyi bir insan olmakta olduğumu söylüyorum: Daha cömert, açıkkalpli, daha az asabi, daha az kıskanç. Daha katedilecek çok yol var ama, tamahkârlığın ve kıskançlığın kolayca önü alınabilir kötü huylar olduğunu farkedecek kadar uzağa gittim. Kendimle gitgide barışıyorum.

Beastie Boys'daki iki arkadaşın senin bu angajmanını nasıl karşılıyor?

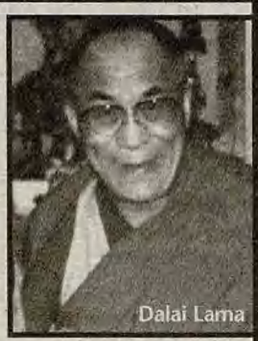
Onların onayını almadan hiçbir şey yapmıyorum, Beastie Boys'un şöhretinden yararlanmaya kalkışmıyorum. Milarepa macerasına da beraber atıldık, konserlerin projesini de birlikte oluşturduk. Ülkeleri dışında neler olup bittiği konusunda bilinçli, zeki insanlarla çalıştığım için şanslıyım.

Tibet sorununa bugünlerde pek çok kişi sahip çıkmaya başladı, neler düşünüyorsun?

Tibet'e özgürlük konserine katılanların samimiyeti hakkında içimde en ufak bir şüphe dahi yok. Herkes egosunu kapının önünde bırakarak, sanatçı kaprisini unutarak ve bu davaya benliğini adayarak geldi. Albüm dinlenince de bunun gayet iyi anlaşılabileceğine inanıyorum: Sahnede kimse hile yapmadı. Konserden evvel, Tibetli rahipler insanlarla konuşmaya geldiler. Tanık oldukları her şeyi anlattılar, halklarının maruz kaldığı kötü muameleden bahsettiler, sonra da şarkı söylediler. Herkes dinledi. Ben Harper, Björk, KRS One, Beck: Hepsi de neredeyse ağlayacaktı. Sinema ve medya dünyasından insanlara gelince; içlerinde bu davaya inandığını söyleyen on kişiden dokuzunun samimi olduğunu düşünüyorum. Onuncusu da zaten umurumda değil.

Bu sorunun dünya çapında bir öncelik sahibi olması için neler yapılabilir sence?

Tibetlilere gerçekten de ülkelerinin geri verilmesi gerekiyor, aksi takdirde Çinliler nazi imajıyla daha ne kadar yaşayacaklar? Öncelikle yerel bazda çeşitli kademelerdeki insanlara baskı yapılmalı, dükkan sahiplerinin, imalatçıların, toptancıların Çin'le yaptığı dış ticaret, bir genel boykotla ağır biçimde cezalandırılmalı. Ardından, büyük iktidarları ellerinde tutan hükümetlere güçlerini bu kavgada kullanmaları için baskı yapılmalı. Fransa düzenli olarak sesini duyuruyor. Clinton da, Çin yönetimine bir mesaj göndermeye zorlandı –Çinliler bunu iç işlerine müdahale olarak görseler ve sağır kulakla dinleseler bile. Daha genel konuşursak, bizimki gibi örgütlenmeler mesajlarını sağlıklı şekilde iletebiliyorlar. İnsanların şunu anlamasını sağlamak lazım: Çin makamlarıyla nihai müzakereye oturacak şahıs bir budist olsa bile, bu bir budizm davası değildir, bir insanlık davasıdır. Herkesin bu sorunla kendisini muhatap kabul etmesi ve üzerine düşen küçük rolü oynaması gerekiyor. Çünkü durum acil: Bir şey yapılmazsa, yakında Tibet diye bir yer kalmayacak.

Topsuz tüfeksiz

Tibet'in hikayesi, dünyanın dört bir yanındaki işgal ve baskı hikayelerinden biri. Çin tarafından işgal altında bulunan Tibet toprakları, Dalai Lama'nın dini önderliğinde özgürlük mücadelesi veriyor. Dalai Lama ve beraberindeki 120 bin Tibetli 1959 yılında Tibet'i terk ederek Hindistan ve Nepal topraklarına sığındı. Bu "hicret", Tibet halkının uluslararası platformda temsil edilebilmesi ve bağımsızlık mücadelesinin etkin olarak yürütülebilmesi için gerçekleştirilmişti. Mülteciler geçici olarak yerleştikleri topraklarda bu kadar uzun süre kalacaklarını ummuyorlardı belki, ama yine dini liderleri Dalai Lama'nın önderliğinde bir sürgün parlamentosu ve sürgün hükümeti kurmaktan da geri kalmadılar. Kendi topraklarında kalan altı milyon civarında Tibetli, Çin'den gelen milyonlarca göçmen tarafından ikinci sınıf vatandaş konumuna itildiler. Televizyonlarda, gazetelerde gördüğümüz kendini yakan Tibetli rahip görüntüleri hepimizin hafızasında. Tibet'in özgürlük mücadelesi son yıllarda Batı'da iyice duyuldu ve taraftar topladı. Bunda, Dalai Lama'nın sürekli olarak dolaşarak ülkesinin sorunlarını anlatmasının payı çok büyük. Dahası, Hollywood ve müzisyen cephesiyle de arası çok iyi. 1997 yılı içinde Tibet'le ilgili iki film birden yapıldı. Birincisi "Tibet'te Yedi Yıl" adını taşıyor. Diğeri ise, Martin Scorsese'in elinden çıkma, Dalai Lama'nın hayatını anlatan "Kundun".

Beastie Boys'un başını çektiği Tibet Bağımsızlık Konseri de düşünüldüğünde, Tibetlilerin bağımsızlık mücadelesinin artık yaygınlaştığı ve "meşrulaştığı" söylenebilir. Hong Kong'un Çin'e devredilmesi ve Çin'in bir ekonomi devi olarak Batı'yı tehdit ediyor olması, Tibetlilerin mücadelesini, politik bir baskı unsuru haline de getiriyor. Ama sonuçta, Tibetliler bağımsızlık mücadelesi veriyor, hem de topsuz tüfeksiz...

Gençliğimden beri Tibet'le ilgili bir saplantım vardır. 16 yaşımdayken Tibet'le ilgili çok uzun bir makale yazmıştım. 280 bin insanın yaşadığı bir ülkede, ister istemez büyük uluslar tarafından ezilen insanların yanında yer alıyorsunuz. Küçükken kovboy filmleri seyreder ve kızılderilileri tutar, "koduğumun kovboyları" derdik. **Björk**

Beastie Boys

Tibet'e Özgürlük konserlerinin arkasındaki adam Adam Yauch, Amerika'nın fırlama rap grubu Beastie Boys'un üyesi. Yeni albümlenrini beklerken, on küsur yıllık Beastie Boys tarihinde kısaca dolanalım, sonra da gruptan Mike D.'nin çeşitli takıntıları etrafında yoğunlaşalım...

Zappa-rap

Hip-hop ve rap temelde "kara öfke"nin müzikle dile gelmiş hali elbette ama, bu müziğin kısa tarihini yazanlar arasında en önemli gruplardan biri üç beyazdan oluşuyor: Beastie Boys. Üstelik, 80'lerin başında New York Üniversitesinde okuyan, Brooklyn'in zengin mahallelerinde oturan, Yahudi kökenli, punk eğilimli üç "iyi aile çocuğu"nun kurduğu bu grup, hip-hop'un kayda değer ilk örneklerini verdi, ilk deneyleri yaptı, kuralları koydu. Ya da, daha doğru bir tabirle, rap'in doğal kuraltanımazlığının altına ilk imzalardan birini çakarak, bu türün Zappa'ları olmaya soyundular. Elvis Presley'in "siyahlar gibi söylüyor" diye zamanında topa tutulduğu bir ülkede, Reagan döneminin en hasarlı günlerinde kafaları fena halde karıştırdılar. İngiltere'de Mod ekiplerinin siyah rhythm & blues'a, punk'çıların reggae'ye sardırması gibi kendiliğinden-muhalif, anti-ırkçı bir damar vardı ürettikleri müzikte. Şarkı sözleri, ebeveynleri ayaklandıracak kadar adaba aykırı bir özellik arzediyordu. Basçı Adam Yauch (MCA), davulcu Mike Diamond (Mike D.) ve gitarcı Adam Horovitz'ten (Ad Rock) meydana gelen Beastie Boys'un beslenme sepetindeki popüler kültür ürünleri arasında basketbol, kaykay, ucuz TV dizileri, karete filmleri, porno filmler başı çekiyordu. Grunge'ın çaresiz, masum karanlığına, yani 90'lı yıllara doğru el yordamıyla ilerleyen kolejli beyaz gençlik, Beastie Boys'un eğlenceli, müstehcen konserleri sayesinde biraz olsun nefes alabiliyordu.

1986'da çıkardıkları ilk albüm "Licensed To Ill" Billboard listesinde yükselebilen ilk rap albümü oldu. Albüm Public Enemy, LL Cool J. gibi yıldızları ortaya çıkaran ilk rap firması Def Jam'in marifetiydi... Beastie Boys'un yaptığı hardcore-rap'n'roll füzyonu, "Paul's Boutique", "Check Your Head" gibi albümlerle devam etti, 93'teki "Ill Communication"la heyecanından bir şey yitirmeksizin bir tür durmuş-oturmuşluğa ulaştı. Mike D.'nin dediği gibi, "Her albüm bir öncekinden çok farklıydı. Her seferinde insanları şaşırttık. 'Ill Communication'da ise farklı bir şey yoktu. Şaşırtıcı olan buydu işte..." Onların stüdyodaki serbest takılmalarından doğan melezleme müzik, rock, caz ve hip-hop camiası için zihin açıcı örnekler oldu her zaman. Adam Yauch bir keresinde şöyle anlatıyordu bir şarkının oluşumunu: "Bol bol jam yaparız. Kimi zaman kaba bir düzenleme bile olmaz elimizde, doğrudan kayıda başlarız. 'Ill Communication'daki son şarkıda, ben ve Marc doğaçlama yapıyorduk sadece. DAT da çalışıyordu. Şarkıyı dinlerseniz Mike'ın odaya girdiğini ve çalmaya başladığını duyabilirsiniz. Sonra Adam odaya girdi ve gitar çalmaya başladı. Ortaya çok cool bir parça çıktı..."

Bu takılmacaların mükemmel bir örneği, 1995'de yayınladıkları tamamen akustik kayıtlardan oluşan enstrümantal "The In Sound From Way Out"tu. Albüm, Carlos Santana'yı, bizim Anadolu rock'çuları kıskandıracak güçte bir afro-cuban-funk sesi taşıyordu. Beastie Boys çetesi hala eylemlerine devam ediyor. Grand Royal isimli plak şirketleriyle ve aynı isimli dergileriyle uğraşıyorlar (Dergide ateşli silahlara karşı makalelere, kung-fu methiyelerine, genel olarak her şeye rastlayabilirsiniz) İçlerinde en ciddi gibi duranı Adam Yauch, artık bir budist ve Tibet'in özgürlüğü için faaliyet gösteren Milerpa örgütünün kurucusu. Mike D., X-Large isimli giyim firmasıyla meşgul oluyor, Adam Horovitz ise, kendi ifadesiyle "habire üflüyor"... Gerçek, tam bir Beastie Boys albümü yayınlanmayalı neredeyse beş sene oluyor. Ama yakındır. Çoktandır stüdyodalar. "Kendimizi daha çok otlamayı bitirip ahılına dönen inekler gibi hissediyoruz. Bu grup eğlenmek için kuruldu. Başka bir amacımız yoktu. Grup geliştikçe, 'hadi rap yapmayı deneyelim, çok eğlenceli olur' demeye başladık. Sonra 'hadi bir de şunu deneyelim' dedik. Bugüne kadar böyle geldik. Yeni albümdeki çalışma stilimiz de eskisi gibi... Hiçbir şey değişmedi. Stüdyoya girip eğleniyoruz ve deniyoruz" diyor Mike D.

Mike D

Bir çizgi film müzesi ya da...

Hayatına gerçekten damga vurmuş ilk plağı hatırlıyor musun?

Mike D.: Jackson Five'ın bir 45'liğiydi. Altı yaşındaydım. Gruba ve televizyon için yapılmış çizgi filmlerine gerçekten aşık oldum. Aslında bütün hayalim, Michael Jackson'ın çizgi filmdeki elbiselerinden giyebilmekti. Annem babam ciddi birer meloman sayılabilirlerdi ama asıl benden dört ve yedi yaş büyük iki abim beni müzikle bayağı erken tanıştırdılar. 13 yaşımdan itibaren onlarla konserlere gidecek kadar talihliydim. New York'da bir kulüpte Sham 69'ı izlediğimi hatırlıyorum, bir de Palladium'da Elvis Costello'yu... Ayrıca o dönemlerden Clash ve Joe Jackson konserleri de hâlâ aklımda.

İyi bir plak koleksiyoncusu musun?

Öyle çok şiddetli bir halde değil. Koleksiyoncular bana hep alışveriş oburları gibi gelirler, sanki gerçekten müzik dinlemezler de, "plak tüketmek"le yetinirler. Bende ikisi birden var: Plak "satın alıyorum" ve müzik "dinliyorum". Hayatım boyunca taptığım, her saniyesini, her köşesini ezbere bildiğim albümler oldu: Mesela Bob Marley & The Wailers'ın live albümü "Babylon By Bus" onlardan biri. 13 yaşındayken bu plağın ve kapağının neden bu kadar hastasıydım bilmiyorum. Daha ufakken, sekiz yaşındayken de Beatles'ın "Beyaz Albüm"ünden gözlerimi alamazdım. Çünkü içinde grup üyelerinin büyük fotoğrafları vardı ve bu poster, bir sürü bilgiler ve ayrıntılar da içeriyordu. Plaklarla olan ilişkim zaman içinde değişti: Bugün artık içinde pek öyle büyük şeyler aramadığım o kadar çok plağım var ki. Nadide bir parçanın peşinden koşmak fikri, beni gitgide daha az tahrik ediyor. Her zaman keşfedilecek yenilikler var ama, bir zamanlar olduğu gibi, "ne pahasına olursa olsun bulundurulması gereken 300 plak" türünden bir bir listem yok artık.

Şu sıralar tercihlerin neler?

Walkman'imde Ben Lee'nin gelecek albümünün demolarını dinliyorum *(Beastie Boys'un şirketi Grand Royal'dan yayınlanacak)*. Hint müziğini, Ravi Shankar'ın albümlerini ve spiritüel Hindu korolarını da –genellikle "Om Namah Shivaya" tipi mantraları– çok sık dinliyorum. Björk'ün son albümünü, Stereolab'in albümlerini çok seviyorum. Ve bana göre New York'un yeni hip-hop ekolünü temsil eden iki grubu dinliyorum: Company Flow ve Mos Def. Bir sene öncesinde drum'n'bass daha fazla ilgimi çekiyordu. Doğrusunu istersen, bu müziğin, özellikle de reklamcılar tarafından bu kadar hızla sulandırılıp ziyan edilmesinden şaşkına döndüm. Aynı şeyin hip-hop'un başına gelmesi için çok daha fazla zaman gerekmişti.

Beastie Boys'un her elemanı gruba paralel olarak başka başka işlerle de iştigal ediyor. Senin de X-Large adında bir giyim firman var. Her zaman modayla ilgilendin mi?

Ben modayla hiç ilgilenmedim. Elbiselerle ilgilendim.

The Face dergisi seni gençler üzerinde en çok etkisi olan insanların arasında gösterdi.

The Face'in her söylediğine inanmamak lazım. Gerçekte X-Large yalın bir şekilde, iddiasızca yola koyulan bir marka. Temel, basit ve pahalı olmayan giyecekler üzerine kurulu bir anlayışı var.

Plak şirketi, dergi ve giyim markasından sonra, Beastie Boys imparatorluğunun yeni macerası ne olacak?

Bir çizgi film müzesi. Ya da zamanı yeniden kurgulayabilecek bir seyahat ajansı olabilir. İnsanların 1971'deki bir James Brown konserine gitmelerine yardım etmek isterdim; ya da Brezilyalı Jorge Ben'i veya Sly & The Family Stone'u izlemelerine. Daha da ileri gidilebilir: Buda zamanının Hindistan'ına, Romalıların yıkımından önceki Mısır'a, Etrüsklüler dönemine... Veyahut da büyük eserlerin topraktan fışkırır gibi ortalığı kapladığı Paris'e...

→15

Wu-Tang Clan

109 tane element...

Wu-Tang Clan ve Rage Against The Machine geçen sene Amerika'yı turladılar, birlikte konserler verdiler... Konserler öncesinde, Rage'in iki elemanı Tom Morello ve Zack De La Rocha'nın, Wu-Tang'cılara ilişkin söyledikleri "ışığında" Wu-Tang'ci RZA'yı dinliyoruz... Rolling Stone dergisinden...

% 5

Evvel zaman içinde, uzak Asya'nın uzak köşelerinin birinde Shiao Lin diye bir tapınak varmış, bu tapınakta savunma sporları öğretilirmiş. 36 aşamadan başarıyla geçen talebe "savaşçı" olurmuş. Gel zaman git zaman, adlarını tapınağın zülfikar misali kutsal kılıcından alan Wu Tang diye bir "klan" çıkmış ortaya ve meydan okumuş Shao Lin ulularına. Sebep, tapınağın "üstad"larının sahip oldukları "bilgi"yi bütün insanlığa aktarmak yerine kendilerine saklamaları, bir "kapalı devre" sistem oluşturmalarıymış. Wu Tang'cılar herkesin hakkı olan "bilgi"nin bir "kast" tarafından özel mülk haline getirilmesine başkaldırıp Shiao Lin'i yerle bir etmişler...

New-York varoşlarında sefalet içinde yetişen siyah çocuklar, gruplarına isim koyarken elbette öyle kitaplar, ansiklopediler devirerek öğrenmemişler bütün bu hikayeleri. "Wu Tang Klanı", 70'li yıllarda yüzlercesi çevrilen ucuz karate filmlerinde "günün koşullarına" uyarlanarak da olsa yaygın biçimde işlenen bir tema...

Neticede bu yiğit savaşçılar yüzyıllarca ve kilometrelerce mesafe katederek, bir hip-hop grubuna dönüşmüş durumdalar. Hem de çağın en iyi hip-hop grubuna... Wu-Tang Clan, 1993'de yaptığı ilk albüm "Enter The Wu-Tang, 36 Chambers"la camianın içinde olağanüstü bir iş başardı. Hip-hop ve rap, biraz da onlar sayesinde kara bir öfke yığını olmaktan sıyrılıp bir "müzik" haline geldi. Geçtiğimiz aylarda yayınlanan ikinci albümleri "Wu-Tang Forever"ın psychedelic, minimalist, üstelik aynı anda hem ışıklı hem zifiri karanlık olmayı beceren sound'u bu müziğin önümüzdeki yıllardaki gidişatını belirleyen bir örnek olacak.

Wu-Tang Clan, birçoğu solo albümlerle de ayrı ayrı yollarına devam eden dokuz kişiden oluşuyor. Grubun mimarları Genius ve kuzeni RZA... O RZA ki, Tricky tarafından "90'ların Mozart'ı" olarak değerlendiriliyor. Diğer yedisinin isimleri de belki tanıdık gelecek: Method Man, Ol' Dirty Bastard, Chef Reakwon, U God, Ghostface Killa, Masta Killah ve Inspektah Deck. Dokuzunun da dilinde, içine nüfuz edilmesi imkansız gibi görünen rap'ler akıyor. Her rap'çide olduğu gibi onlarınki de "gerçekleri anlatan" bir rap. Ancak kendilerinin anlayabileceği bu "klan" lisanına vakıf olabilmek için yalnızca bazı ipuçları var elimizde: Mahalle mafyaları, mistisizm, nümeroloji, Çin mitolojisi, dünyayı yıkmaya çalışan gizli örgütleri ifşa eden komplo teorileri, Louis Farrakhan'ın İslam Ümmeti örgütü etrafında mevzilenen Amerika'ya özgü İslam toplulukları ve daha sayın sayabilirseniz... Wu-Tang Clan elemanları bugün Farrakhan'la ihtilaf içinde olan Five Percenters (Yüzdebeşçiler) mezhebine yakın duruyorlar. Onlara göre, dünyadaki her yüz kişiden 15 tanesi gerçeklerin farkında ve "bilgi"ye sahip. %10'luk nüfus bu gücünü geri kalan %85'i sömürmek için kullanıyor. %5'lik kesim ise %85'in boynundaki zincirleri kırıp onları bilgiyi paylaşma özgürlüğüne kavuşturacak.

RZA, boşuna söylemiyor yan tarafta, "her şey matematiğe bağlı" diye.

Rage Against The Machine'le birlikte turneye çıkmak kimin fikriydi?

RZA: Onlar teklif etti, biz de kabul ettik. Çok kabiliyetliler, insanları etkiliyorlar. Onlar da hip-hop'çu. Zaten Zac De La Rocha rap yapıyor.

Onlarla aynı siyasi mevzulara mı takılıyorsunuz?

Birlikte konser vermemizin sebebi bu zaten: Rage'in söylediği şeyler... Bizim söylediğimiz şeylerin birçoğunu söylüyorlar. Albümlerini dinlemeden önce şarkı sözlerini okumuştum. "Vay be" demiştim, "aynı yöndeyiz".

Yani siz de Zapatista olayına takılıyorsunuz?

Ne olayına?

Zapatista olayına... Zapatistalar Güney Meksika'daki isyancı çiftçiler... Rage Against The Machine onlar hakkında şarkılar söylüyor...

İyi, güzel. Hiç duymamıştım bunu.

Müziğe nasıl başladınız?

Bir sokak partisine gitmiştim, GZA götürmüştü, o benden üç-dört yaş daha büyüktü. Freestyle denilen tarzda break dance yapılıyordu. Yıl 1976'ydı ve dünyada sanki sadece sekiz kafiye vardı. Ve herkes o kafiyeleri yazıyordu. GZA çoktan girmişti kafile olayına. Ben de dokuz yaşımda yazdım ilk kafiyemi. Seks kafiyesiydi. "Olsa bir manitam / Memeleri kocaman..." Tabii, yaş ilerledikçe kafiyeler de gelişti. 14'ümde ya da 13'ümde pikabım oldu. Bizim dayıoğlu Ishmael bana DJ'lik öğretti. Ve böylece kafiye yazmanın yanı sıra "scratch" yapmaya başladım. O sıralarda Bronx'a ve başka birçok mahalleye kavga etmeye giderdik. Metroda zenci avına çıkardık. Derken "drum" ve "beat" aletlerini öğrendim. 1987'de kendi prodüksiyonlarımı yapmaya başladım. Tam o sıralarda uyuşturucu çeteleri patladı. Ben de tam torbacılık yapıp bileğime altın zincir takacak yaştaydım.

Peki o batağa düşmekten nasıl kurtuldun?

Talihim vardı, çünkü GZA ben daha 11 yaşımdayken beni bilgi sahibi yapmıştı. Yani ergenliğe bilgi ile girdim. Öteki zencilerin yaptığı şeyleri yaptım, ama benim bilgim vardı. Bir adım öndeydim.

Hiç endişeye kapılmadın mı, hayatım bir anda kararabilir, hapse düşerim, vurulabilirim filan diye...

Hiç endişe etmedim. Şöyle diyelim: Ben endişeyi üzerimde tutmam. En fazla iki veya dört saat. 1992'de cinayete teşebbüsten yargılanıyordum, hiç endişe etmedim. Hükmün okunduğu an hariç... O, hayatımın en endişeli anıydı. Hakim "suçlu" dese, hayatımdan sekiz yıl gidecekti. Cezadan yırtınca annem dedi ki, "bak oğul, bu senin ikinci şansın". Onu dinledim, haklıydı...

Biraz ailenden bahseder misin?

11 kardeştik. Annemin hiç banka hesabı olmadı, ben ona bir hesap açtırana kadar...

Ve 11 çocuk büyüttü?

Bir cehennem hayatıydı. İki odalı bir apartman dairesi ve 11 çocuk. Çok acı hikayeler anlatabilirim. Çok boktan şeyler. Yirmi yaşına varmadan yirmi ayrı apartman dairesinde yaşadım. Şehirden şehire taşınıp duruyorduk. Yoksulluktan kırılıyorduk. Soyulmak da cabası. Köşedeki bakkalın önünde cebindeki 35 sente el koyuyorlardı. İşte bu sebeple, benim motivasyonlarım başkalarının motivasyonlarından farklı. Ben negatif bir örnek olmayacağım. Pozitif düşünmenin anahtar olduğunu öğrendim. Fakat sadece düşünmek önemli değil. İstediğin şeyi istediğin gibi düşünebilirsin, bilip bilmeden. Bilmeden de düşünebilirsin. Önemli olan bilmek. Fakat sadece bilmek de değil. Yapmak. Önemli olan bu. Anahtar matematik. İnsanlar meselenin renk meselesi olduğunu sanıyor. Hayır, renk diye bir mesele yok. Her şey matematiğe bağlı.

İşte bu sebeple Rage'le birlikte turne yapıyoruz.

Bir Wu-Tang albümü dinlediğinizde, pazarlanabilir bir tek şarkının bile olmadığını görüyorsunuz. Tek bir çengel atma yok. Harbi hip-hop. Kontrollü bir kaos, dokuz insanın kendi özgün stilleriyle gerçekleştirdiği harbi bir hip-hop... *(De la Rocha)*

Kapitalizmin gizli silahlarından biri de, özgürlüğü mal satın almakla eşdeğer kılmak... "İnsanlar özgürdür, çünkü istedikleri malları satın alabilirler" prensibini pekiştirmeye kalktıklarında, "S.ktirin ordan" diyorum, "mallar sizin olsun, ben özgürlüğümü istiyorum". Bunlar Chuck D., KRS - One ve Wu-Tang gibi rap'çilerin sahip çıktığı değerler. *(De la Rocha)*

Wu-Tang'dan daha iyi bir rap grubu dinlemedim. Rage Against The Machine'den daha iyi "live" yapan bir grup görmedim. Rage'le Wu-Tang'ın mükemmel bir eşleşme olduğunu düşünüyorum. *(Morello)*

16→

Bildiğimiz şeyleri, onları bilmeyen insanlara götürüyoruz. Birçok insan, kendi kafalarını başka bir yere götürecek yeni şeyler duymak istiyor. Gerçek bir şey istiyorlar, karton şeyler değil.

Çocukluğundan, ailenden birkaç anı anlatır mısın?

İyi anı mı, kötü anı mı?

Bir iyi, bir kötüye ne dersin?

Dedemin yaşgününü hatırlıyorum. 1971 ya da 72 olmalı. Bir sürü fakir insan vardı. Bir tane de s.ktiğimin pastası. Pasta güzeldi. Üzerinde çiçekler vardı.

Bu iyi anı galiba...

Tabii ya. Küçükken her şey iyidir. Şimdi bir tane de kötü anı anlatayım: Babanın anneni terketmesi çok boktan bir şey. İnsanın içi yırtılıyor. Harbiden. Harbiden. Harbiden. Hakkımda yazacağın yazıda bunu vurgulayabilirsin. Üçbuçuk yaşındaydım. Bu durum her şeye yol açabiliyor. Mesela annen seni amcana bırakıp ortadan kaybolabiliyor. Tam dört yıl... Bunu bir psikoloğa sormalı. Sen psikolog değilsin, öyle değil mi? Fakat sordukların mahrem sualler. Peki, ben de sana sorayım: Bunlar senin öğrenmek istediğin şeyler mi, yoksa insanların öğrenmek istediği şeyler mi?

İkisi de. İnsanlar niye biyografi okurlar sanıyorsun ki?

Bu tür sorular bana polisin sorularını çağrıştırıyor da... Bir tarafım mahremiyetini teşhir etme diyor. Fakat hakikatleri söylemek gibi bir huyum var. Şimdi oturmuş, benim çocukken çektiğim sıkıntıları, acıları konuşuyoruz. Bunlar bizim fan'larımızı niye alakadar etsin ki? Fakat bir yandan da, ben, güya "başarılı"yım. Birçok kardeşimin gelmek istediği yerdeyim. Başımdan geçenleri açık etmemde bir mahzur yok, çünkü "bak, onun da bizim gibi ebesi s.kilmiş" diyebilirler. Ama bir gün, böyle makale yapmak zorunda kalma seviyesini aşacağız.

Peki bunu niye yapmayı kabul ettin?

Ekip için yaptım. Ekip nerde ben orada. Ayrıca ben bu s.ktiriboktan dergiyi sekiz yaşımdan beri okuyorum. Ne zaman dayıoğlunun s.ktiriboktan evine gitsem bu s.ktiriboktan dergi orada olurdu. Şimdi .mına ko'duğumun dergisinin kapağında boy göstereceğim. Bizim dayıoğlu kafayı yiyecek.

Bildiğimiz şeyleri, onları bilmeyen insanlara götürüyoruz. Birçok insan, kendi kafalarını başka bir yere götürecek yeni şeyler duymak istiyor. Gerçek bir şey istiyorlar, karton şeyler değil.

Gelecekle ilgili planların neler? Müzikte ulaşmak istediğin yer neresi?

Belki de geri basarım. Ufak kardeşim şarkı yapmaya başladı. Giderek ustalaşıyor, dolayısıyla benim yapmam gereken geri çekilmek.

Peki sen ne yapacaksın?

Müziği tamamladıktan sonra doktor olacağım. Bu, en büyük emelim, hayatımın amacı. Bir-iki mesele var halletmem gereken, sonra mutlaka. Bu gezegen için bir güzellik yapacağım. Kalıcı olan bir şey. 109 tane element var kainatta. Gördüğünüz her şey o elementlerin kompozisyonu. Hepsini inceliyorum: ruhsal, fiziksel, kimyasal... Şu anda kan dolaşımı, Tai Chi vesair üzerinde çalışıyorum.

İhtisasınız hangi konuda olacak?

İhtisas konum barış olacak. Hakikaten yapacağım bunu.

Müziği, dediğiniz gibi "tamamlamayı" düşünüyor musunuz gerçekten?

"Tamamlamak"tan kastettiğim, "müziğimi getirebileceğim düzey"i tamamlamak. Belli bir noktadan daha ileri götüremiyorsam, yerimde sayıyorsam, o zaman benim için geri dönüp bir müzik izleyicisi olmanın vakti gelmiş demektir. Yaptığım işin boktan olduğunu söyleme fırsatı vermeyeceğim size. Boktan olup olmadığını herkesten önce ben anlarım. O zaman da yapmam, bırakırım. Hip-hop çok basit bir şey. Şimdi oturup bir düzine beat çıkarabilirim. Bütün zenciler yapabilir bunu. Dolayısıyla illa da devam etmem gerekmiyor.

Film yapmayı düşündün mü hiç?

Bu benim bir sonraki hamlem.

Nasıl bir şey yapmayı düşünüyorsun?

Her şeyi yapabilirim. Oyunculuk yapıp yapamayacağımı bilmiyorum gerçi. Benim stilim perde arkası... Yönetmen olmayı, starlığı başkalarına bırakmayı tercih ederim. Star, Method olabilir; zaten ileride kesin olacak, geçenlerde ona söyledim, ilk filmde o oynayacak. Bu öyle büyütülecek bir şey değil. Bir filmin bütün yaptığı gerçekliği yakalamak ve dramatize etmek. Gerçeklik nasıl yakalanır, size göstereceğim. Harbi sinema neymiş göreceksiniz.

"Wu-Tang Forever"e 10 üzerinden kaç verirsin?

Aramızda bir karne yaptık. Ben sekiz verdim. Ama, sekiz buçuğu da zorlayabilir.

Niye 10 değil, eksik olan ne?

Eksik olan, "bu dallamalar bunu anlamaz" diye çıkardığımız şeyler. Sadece sözleri kastetmiyorum, müziği ve titreşimi. Yani, dedik ki, "bunları bu albüme koymayalım, çünkü bu dallamalar bunları anlayacak kapasitede değil".

Peki o şarkıları ne yapacaksınız?

Solo albümüme koyacağız.

[redacted]

Wu-Tang'ın en iyi tarafı ne, biliyor musunuz? Her şey bir yana, hip-hop kültürünü koruyorlar. Radikaller. Şu anlamda: Ne yaşadıklarını anlatıyorlar. Köşedönmeciliğin siyasi bilinci solladığı hip-hop aleminde, yaşadıklarını anlatan kimse yok. Wu-Tang bu anlamda radikal. *(De la Rocha)*

[redacted]

Wu-Tang'ın kadın düşmanı bazı şarkı sözleri hoşumuza gitmiyor. Turne esnasında, kadınları aşağıladığını düşündüğümüz bu sözler hakkında Wu-Tang üyeleriyle konuşma fırsatımız olacak. Kadınla erkek arasında kimi zaman ortaya çıkan gerilimi ifade etmenin daha yaratıcı biçimleri vardır mutlaka. *(De la Rocha)*

[redacted]

Bu turne, Amerika'nın varlıklı, zengin sınıflarının korktuğu ve hakir gördüğü her şeyi bir araya getirecek. Her konserdeki yirmi bin kişi, bağımsız siyasi gücünün farkına varacak. *(De la Rocha)*

BU YAZI CARTEL, AHMET, RAFET El ROMAN VE KUBAT İÇİN YAZILMIŞTIR. HELAL OLSUN ONLARA!

Vatanımızda alamancı burada yabancı

Ne güzel de tatlı tatlı bunamıştık, nereden çıktı bu Almancılar? Biz ne güzel "Kız hepsi senin mi? Seni yerler bu zilliler"i çığırıyorduk, frekansımıza kim soktu onları!.. Buralarda çoktan unutulan bazı şeyler onlarda taptaze, capcanlı. Kubat'ın ikinci albümündeki "Yalnıza"yı bir dinleyin n'olur...

1960'lı yılların sonundan kalma bir fotoğraf: Bir Türk işçisinin göğsüne "üç" yazılmış. Rakamla. 3. Bir başka fotoğrafta Alman doktorların önünde yarı çıplak sıraya dizilmiş Türklerin/Kürtlerin paçalı donları sıyrılmış, öksürmeleri isteniyor. Muhtemelen, "fıtıkları var mı, yok mu?" diye bakılacak, birazdan, bu sefer de "prostatları var mı, yok mu" diye kıçlarına parmak sokulacak. Bir başka fotoğrafın altında, boyu ölçülen bir işçi adayının "kısa boylu" bulunduğu için geri çevrildiği yazılı. Bir fotoğraf daha: Türkler, Kürtler, Lazlar, Çerkezler Almanya yolculuğu hakkındaki açıklamaları dinliyorlar. Yüzlerce kavruk, kara kaşlı, kara gözlü insan yukarı doğru bakıyor. Bazıları sigara içiyor, çoğu bıyıklı. Bu fotoğraflar John Berger'ın "Avrupa'da Yedinci Adam" adlı kitabından... Bir insan/bir fani eline boyalı kalem alarak bir başka insanın/bir faninin göğsüne "üç" rakamını yazma hakkını kendinde görebiliyor. Üç varsa iki de var, elliiki de, yüzelliiki de... İnsanları birer rakam olarak gören sözde medeni alemin temsilcileri, uzun bir süre önce ülkemizdeydiler. Gerçi 1900'lerin başlarında da gelmişlerdi benzer bir şekilde, ama bizim kastettiğimiz 1960'lı yıllar... O yıllarda memleketimizde bir köle pazarı kurulduğunu, kölelerin dişlerine, tırnaklarına, kıçlarına, kilolarına, boylarına, idrarlarına, kanlarına bakılarak ari ırkın topraklarına doğru alınıp götürüldüklerini herkes biliyor. Gittiler. Köleler. Yaygın ifadeyle, İstanbul'u bile görmeden Münih'e indiler. Posaları çıkana kadar çalıştırıldılar: Kanalizasyonlarda, metro tünellerinde, fabrikalarda, ari ırkın çöplüklerinde... Akciğerlerini toz (silikozis, pnömonkonyozis), duman (pnömoni) kaplayıp çalışamaz hale gelenleri geri gönderildi sonraları. "Biz onları böyle teslim etmemiştik size" diyen olmadı. Teslim edenler, onları göndermeden çok önceleri teslim olmuştu. Kalanlardan bazılarının çocukları, Türkiye'de 90'lı yıllarda patlayan pop müzik akımının içine süzüldüler...

Yıllar önce kurulan köle pazarlarından alınarak Avrupa'ya götürülen insanların çocukları, yıllar sonra anayurtlarının çürümenin her türlüsüne maruz kaldığı bir dönemde müzikleriyle geldiler.

Bu yazı Cartel, Ahmet, Rafet El Roman ve Kubat için yazılmıştır. Helal olsun onlara.

Bir göçmen işçi demiş ki: "Bize 'Avrupa'nın zencileri' dense yeridir..."

Avrupa'da göçmen işçilerin anılma biçimleri: Zigeuner (Çingene), Lumpenpack (Paçavracı takımı), Kameltreber (Deve sürücüsü), Zitronenschüttler (Limon sıkıcısı), Schlangenfresser (Yılan yiyen).

Türklere ne dendiği malum: Barbar Türk...

Evet, bazıları –o kavruk, kara kaşlı, kara gözlü, kara bıyıklı Anadolulların bazıları– çocuklarıyla birlikte orada kaldılar ve Mercedes'lerle, Ford'larla değil, müzikle döndüler anayurtlarına yıllar sonra...

Kaset kapakları:

Ahmet, "15 sene boyunca beni her zaman destekleyen aileme, özellikle beni müziğe davet eden annemiz Mümüne Akkaya'ya" diyerek teşekkür ediyor annesine. Belki de "Avrupa'da Yedinci Adam"ın içindeki fotoğraflardan birindeydi babası. Boyu, posu "norm"lara uygun bulunarak oraya götürülenlerden. Belki de karısını sonradan getirdi Türkiye'den, çocuklardan birine "Ahmet" adını koydular. "Anneme" değil, "Annemize" diyor Ahmet. Belli ki kardeşleri var...

Erci E., Karakan ve Da Crime Posse (Cinai Şebeke) yani Cartel: "Anne ve baba sağolsunlar... Sedat ağabey - Müfide Yenge - Serkan ve büyükannem..."

Kubat: "Dualarını üzerimde hissettiğim biricik annem ve Efe babama, en kötü günümde beni yalnız bırakmayan ablalarım, eniştelerim, bir tek abimle eşi ve tabii ki yeğenlerime teşekkür etmeden yapamayacağım. İyi ki varsınız..."

Rafet El Roman: "... Beni her zaman seven, savunan, destekleyen anneme, babama, kardeşlerime..."

Erci E. ve Karakan'ın solo albümlerinde de benzeri teşekkürler yineleniyor.

Türkiye'de yıllar önce kurulan köle pazarlarından alınarak Avrupa'ya götürülen insanların çocukları yıllar sonra müzikleriyle döndüklerinde, yanlarındaki kasetlerin kapaklarında ailelerini de getirdiler. Eskiden "Almancı" prototipi, elinde teyp, kafasında tüylü fötr şapka, yukarı doğru kıvrık bıyıklı bir erkekti. Şimdilerde yazları Manisa'ya, Yozgat'a, Ordu'ya gelen o erkeklerin bazılarının elindeki teybin içinde kendi çocuğunun kasedi var. Onların yurtdışında yaşadıkları süre içinde, anayurtlarının çürümenin her türlüsüne maruz kalarak varolan bütün kimliklerini yitirmeye yüz tuttuğu bir dönemde geldiler. Buralarda çoktan unutulmuş bir şey hâlâ korunuyor onlarda: Saflıkları... Doğudaki ehlileşmemiş-vahşi duygusallıkla malul akıl, Batıdaki duygusunu çoktan yitirmiş kupkuru-mekanik akılla "deplasmanda" çarpıştığında ortaya çıkan tepkime, saflığını koruyan duygusal akıl biçiminde bir bileşim verebiliyor.

Cartel'in Erci E.'sinde, Alper'inde ve Rafet El Roman'da (özellikle ilk albümünde) olduğu gibi... Aynı çarpışma, "içerde", Türkiye'de olduğunda ise, ortalığa kesif bir çürüme kokusu yayılıyor... Ve "onlar", ne Türkiye'de yaşayanlara, ne de "ikinci vatan"larının yerlilerine benziyorlar. Ne olduklarını en iyi biçimde yine onlar anlatıyor: "Vatanımda Almancı, burada yabancı/Bu duyguyu hissetmek inan ki çok acı..."

Fazla söze ne hacet: Herkesin acıdan bucak bu-

cak kaçarak kendisini uyuşturmaya çalıştığı bir gezegende, acı şeklinde de olsa, bir duyguyu her an yaşamanın insani erdemlerinin bütünüyle yitirilmesini engellediği, insan varoluşunu çeşitli vasıtalar aracılığıyla direnmeye teşvik ederek ayakta tuttuğu kanaatindeyiz.

Cartel'in ilk ve şimdilik tek albümünde baştan sona hissedilen bir duyguydu acı. Öfke de vardı, evet. Ama direnmeye yönelik duygusal arayışların ve mizahın olduğuna da evet o zaman.

Kaba cinsellik çağrışımı yapan bir sürü Sezen Aksu fabrikasyonu şarkı sözü ve sesinin kol gezdiği bir dönemde, ortalıktaki yerli emsallerinden bin kere daha gerçek ve bin kere daha samimiler.

Kaba cinsellik çağrışımı yapan bir sürü Sezen Aksu fabrikasyonu şarkı sözü ve sesinin kol gezdiği bir dönemde, Rafet El Roman'ın "Yaşa Çiftçi" şarkısının ne kadar çocuksu ve ne kadar masum kaldığı ortada. El Roman, "Şu Hayatta"da küçük bir günlük hayat öyküsü yazarken, "Bilemem İnsanlar Ne Yapar"da sistemin değişmesi gerektiğine yönelik naif öneriler getirirken, "Baba Ocağında"da doğasını ve doğallığını yitirmiş bugünden geçmişe özlem dolu yakarışlar içindeyken, ortalıktaki yerli emsallerinden bin kere daha gerçek. Gerçek, yani daha az sanal. Ve bin kere daha samimi. Samimi, yani daha az sahte.

Farklılar: Tarkan, Mustafa Sandal, Kenan Doğulu, İzel, Çelik, Af, Çıtır Kızlar, Ayna, Ercan Saatçi, Hakan Peker, Yeşim Salkım, Sibel Alaş, Nadide Sultan, Yonca Evcimik, Kargo, Demet, Candan Erçetin, Burak Kut, Doğuş ve onların eski benzerleri ve şimdiki benzerleri ve bundan sonraki benzerlerinden... Hepsinden farklılar. Sadece sözleriyle değil.

Cartel her ne kadar şarkılarında hip-hop vb. gibi müziğin bugünlerdeki anlatım biçimini kullansa da, anayurda gönderdiği selamların neredeyse tamamı geçmişe, eskiye, Anadolu Folk'un gözde olduğu dönemlere yönelik. Kubat ise zaten türkülerle geldi. İkinci albümündeki "Yalnıza"yı bir dinleyin n'olur... Cartelciler albümün en vasat şarkılarından birine, sanırız sözleri itibariyle kendilerini tanımladığı düşüncesiyle, Cartel isimli şarkılarına klip çektiler. Çekmez olaydılar. Kliplerinde "hilal-yıldız"lı bayrağı gördük ya, biraz da öfkeli jestler, şarkının içinde "Unutma bizi yaşatan tabiat" cümlesi bulunmasına karşın onlara "faşist bunlar" dedik. Nereden anladık? Sadece ve sadece tek bir klipten, oradaki görüntülerden anladık.

Acaba kendisini yaşatanın tabiat olduğunu düşünen kaç faşist gördünüz bugüne dek Türkiye'de? "Çek Bir Fırt"ı dinlemedik. Uyuşturucuya karşı bütün anlamlarıyla insani bir karşı koyuş adına acaba bu kadar çarpıcı bir şarkı daha yapılmış mıydı bugüne dek Türkçe sözlerle? "Çek Bir Fırt"ı klibi olmadığı için ciddiye almadık, klip hızında yaşamaya alışmış anayurdun ruh müflisleri olarak. Türkiye'deki son dönem popüler gruplardan birinin yaptığı, hatta yapabileceği en radikal parçayı, "Televizyon"u da pas geçtik. Cartel faşist oldu. Onlardaki milliyetçiliğin, kimliklerine sahip çıkmaktan öteye bir anlamı olmadığını görmeden, yıllardır sadece dış görünümleri nedeniyle bir biçimde aşağılanarak "Barbar Türk" olarak nitelenmelerine, tıklım tıklım metro trenlerinde, yanlarına boş yer olsa bile, sadece "Türk görünümü"ne sahip oldukları için yanlarına oturulmamasına, itilip kakılmalarına dayanamayarak isyan ettikleri bir noktada "Yeter lan! Türksek Türküz. Evet n'olmuş?" demelerine uzaktan bakarak, "Bir insana yüz kere deli dersen delirir" atasözümüzü de toplum halinde bunak olduğumuz için unutarak "faşist bunlar" dedik. Neden? Çünkü, bu Allah'ın köylüleri gidip medeniyetin bağrında bizi rezil ettiler. İmajımızı bozdular. Halbuki bizde de var Mc Donalds hamburger, biz de giyeriz Levi's, bineriz Harley Davidson'a, kolumuzda kızlar.

Kim faşist? Onların ekmek parası derdindeki babalarını göğüslerine numaralar koyarak, kıçlarına parmak sokarak ülkelerine kabul edenler mi; otuz yıl sonra bu kronik aşağılanmaya milliyetlerine sahip çıkarak isyan edenler mi; yoksa bu süreyi kendi memleketinde onlara "Almancılar" diyerek geçirirken bütünüyle kimliğini yitiren ve onların biraz gıkları çıktığında, bu gıklar kulağına bile değil, klibe bakan gözüne hoş gelmediği için onlara faşist damgasını yapıştıranlar mı? "Vatanımızda Almancı burada yabancı. Bu duyguyu hissetmek inan ki çok acı" diyerek duygularını açığa vuranlara, "Türk ve Kürt kardeştir. Bunları ayıranlar kalleştir." demelerine karşın faşist damgası vurmaktan daha beter bir acımasızlık nasıl olabilir? "Yetmedi mi?" diye bağırıyorlar. Bu çığlık onların bir kasetten çıkan sesleri haline indirgenebilir mi, "Yetmedi mi?" çığlığı onların annelerinin, babalarının, kaset kapaklarında teşekkür ettikleri diğer yakınlarının ortak çığlığı değil mi? Yirmili yaşlarını süren gençleri faşist diye niteleyerek Almanlar ve benzeri kıdemli faşizan toplumlarla eşit bir çukura düşmeden önce, bu gençlerin ortak bir derde tercüman olduklarını düşünerek biraz yutkunmak gerekirdi herhalde.

Henüz çok gençler, henüz çocukluk eserlerini verdiler ve inanıyoruz ki, asıl marifetlerini önümüzdeki yıllarda gösterecekler.

Almanya'da üçüncü kuşağın Türkiye'ye dönüşü sadece müzikle de sınırlı değil. Politikada Cem

Özdemir'le orada kaldılar, alakasız olacak belki, ama futbolda geldiler. FB'li Tayfun'un kulübüyle yaptığı mukavelenin Türkiye'de futbolcu hakları açısından alışılmadık yenilikler içerdiği biliniyor. Artık sinemaya, edebiyata geldi sıra. Belki de onlara çoktan unuttuğumuz bir geçmişi bize yeniden hatırlattıkları için bozuluyoruz. Ne güzel de tatlı tatlı bunamıştık, nereden çıktı bu Almancılar? Biz ne güzel "Kız hepsi senin mi? Seni yerler bu zilliler"i çığırıyorduk, frekansımıza kim soktu onları!..

Fatih Altınöz

Yıllar önce geldik buralara sen ne dersen de yaranamadık almanlara bu kadar çaba bunca acı hep boşuna bir kere daha soruyorum niye geldik buralara gelmemizin nedeni elbette belli birkaç sene çalışıp dönecektik geri ama ömürler tükendi yenisi eklendi biri gittiyse beş tanesi geldi yabancı gelenler yerliye döndü kurallara uymayanın hayatı söndü acımasız toplum buz gibi soğuk ayak uyduracaktık ama ne yazık ki boğulduk şaşırdık şaşırdık inandık ve yanıldık beş kuruş için beş kuruş gibi harcandık ya çekip gidersin ya karşı çıkarsın ya da alman gibi dertsiz yaşarsın vatanda almancı burada yabancı alamancı yabancı bunları yaşamak inan ki çok acı yabancı mısın yoksa alamancı vatanda alamancı burada yabancı alamancı yabancı bunu inkar eden yalancı vatanımızda alamancı burada yabancı vatanımızda alamancı burada yabancı bunları yaşamak inan ki çok acı elimdeki pasaportta ay yıldız var ya ikinci sınıf insan diyorlar bana elimdeki pasaportta alman bayrağı da olsa alman olamam çünkü saçlarım kara karakandan alper ağa 27 yaşında neler gördüm anlatsam inanmazsın hatırlamalıyız ne sağ ne sol karakan yeni bir yol ilerliyoruz sen de gel kim olursan ol dışlananlar ezilenler gelsin gidecek başka yeri olmayanlar gelsin kapımız herkese açıktır yeter ki yaşama ve insana saygı göstersin yabancı derler bize her yerde varız almancıdır adımız hep göze batarız nerde olursak olalım bir yere sığmayız Türkiye'mi Almanya mı? Neresidir vatanımız? Gümrük kapısından başlar almancıyız diye başımıza yağar taşlar itip kaktılar bizi hiçe saydılar iş işten geçince farkına vardılar kendimiz de gördük görmesek de duyduk bin kere ölüp yeniden doğduk ne yapıp etmeli anlayın halimi bunalımlardayım yiyor içim içimi bunca baskı yetmezmiş gibi üstüne geliyor bir de sizlerinki ama sonuç hepimiz insanız ve yaşamak bizim de hakkımız.

(Alamancı Yabancı. Söz: Karakan, Müzik: Karakan / Chill Fresh)

Queen filan dinliyordum

19 yaşındaki halk müziği sanatçısı Özlem Özdil, Almanya'dan gelen genç kuşaktan... İlk albümü "Uzakların Türküsü" ve şelpe çalışıyla adından çok sık söz ettirdi. Artık Türkiye'de yaşayan Özdil'le oraları ve buraları konuştuk...

Ailenle ne zamandır Almanya'dasınız?
Ben orada doğup büyüdüm. İki yıldır Türkiye'deyim. Ailem hâlâ orada. Daha iyi bir müzik eğitimi alabilmek için geldim. Hocalarım Sinan Çelik ve Çetin Akdeniz'den ders alıyorum.

Bağlama çalmaya Almanya'da mı başladın?
Aslında önceleri halk müziği dinlemiyordum, Metallica, Prince, Queen filan dinliyordum. Babam çok güzel bağlama çalar ve çok güzel türkü söyler. Evde bir odada sürekli bağlama çalardı. Babamı evde dinleye dinleye halk müziğine ilgim arttı. Bazen benim de türküye eşlik etmemi istiyordu. Ben de beraber söylemeye başladım. Babam bu ilgimi görünce, bana bir bağlama hediye etti.

Şelpe çalmaya nasıl başladın?
Almanya'da Hasret Gültekin'in bir konserine gitmiştik. Sivas'ta ölmeden iki ay önceydi. Orada şelpe tekniğini kullanarak bağlama çalmıştı. Çok güzel çalıyordu. Hoşuma gitti ve çok ilgimi çekti. Hasret Gültekin'in video bantlarını edindim. Onları izleye izleye geliştirdim çalmamı. Şimdi bir türküyü dinleyince onu nasıl çalarım diye, nasıl şelpeye uyarlayabilirim diye düşünüyorum.

Almanya'dayken Türkiye'deki müzikleri dinliyor muydun?
Mahzuni Şerif, Musa Eroğlu, Arif Sağ, Güler Duman... Hepsini dinliyordum.

Almanya'daki arkadaşların hangi müziklerle ilgileniyorlardı?
Oradaki gençler iki gruba ayrılmış durumda. Bir grup tamamen kendi kültürüne bağlı. Halk müziğini seviyor ve dinliyorlar, bağlama çalanlar var. İkinci grup ise kendi kültürünü benimsemeyen gençler.

Albüm yapma fikri nasıl doğdu?
Türkiye'ye geldiğimizde Zafer Gündoğdu'yla tanıştık. Babamla benim ortak albüm yapmamız fikri ortaya çıktı. Zafer Gündoğdu bizi Sinan Çelik'le tanıştırdı. Babamla yapacağımız albümü iptal ettik ve solo albüm yaptık. Kayıtlardan önce bir yıl çalıştık. Ses rengime, tarzıma uygun türküler seçtik.

Albüm yayınlandıktan sonra arkadaşların neler dediler?
Buraya gelip de televizyonlara çıkmaya başlayınca pek çok arkadaşım beni izlemiş. Bağlama kurslarına yazılmış birkaçı. Sevindiriyor beni tabii bu olay.

Karakan'ın bir şarkısında "Vatanımızda Almancı, burada yabancı" sözleri geçiyor. Sen bu duyguları yaşadın mı?
Ailemle her yaz tatile geliyorduk. O zaman bu duyguları yaşıyorduk. Doğru yani. Almanya'ya gidiyoruz, "ah, Türk" diyorlar. Buraya geliyoruz, "ah, Almancı"... Artık ortada kalmış bir vaziyetteydik. Burada "Almancı" demeleri hadi biraz hoş karşılanabilir ama, orada "Türk, yabancı!" demeleri dokunuyor. Buraya yerleştiğim için, şu an kendimi öyle hissetmiyorum. Bir de insan gurbette türkülerine daha çok sarılıyor. Mesela babam "Uzakların Türküsü"nde çok güzel anlatmış memleketine olan hasretini: "Bize benzemez buralar / Kendime diyar olmuşum"... Oradaki insanlar daha duygusal oluyor bence.

Almanya'da hiç baskı gördünüz mü?
Ben fazla bir sıkıntı çekmedim. Alman okulunda okudum. Almanya'nın kuzey bölgesinde oturuyorduk. Bizim bulunduğumuz bölgede fazla olay yoktu.

Baban hem müzik yapıyor, hem de söz yazıyor. Biraz onu anlatsana...
Albümümün adını taşıyan "Uzakların Türküsü" babamın bestesi. Almanya'da yayınlanmış eski bir albümü var.

O nasıl başlamış çalıp söylemeye?
Maraş'ın Elbistan ilçesine bağlı köylerinde Âşık Penayi adında bir ozandan öğrenmiş bağlama çalmasını. İki dedem de bağlama çalıyordu. Amcalarımın ikisi, kardeşim hep bağlama çalıyorlar. Ailece toplanıp oturduğumuz zaman sazımız, sözümüz eksik olmaz.

Maraş ve bilhassa Elbistan, Arif Sağ'dan Yavuz Top'a kadar pek çok kişinin türküler derlediği bir bölge. Hiç gittin mi?
Şimdiye kadar hiç gitmedim. Ama ileride mutlaka gideceğim.

"Bu Türk, şu Alman" diye bakmıyoruz

Nagara, Almanya'da müzik yapan bir grup. İlk albümleri "Mamoş" önümüzdeki haftalarda piyasada olacak. Yaptıkları müzik, Anadolu rock döneminde yapılanları andırıyor ama, ortaya çıkan, Nagara'ya özel. Rainer Appel (davul), David Jehn (bas), Fritz Knebel (elektro gitar), Cemal Koçaş (vokal, bağlama, zurna) ve Bianca Isli'dan (vokal) oluşan gruptan Cemal ile klip çekimi için geldikleri İstanbul'da konuştuk...

Grubunuz nasıl kuruldu?
Cemal Kocaş: Ben bağlama çalıyordum. Halk müziğiyle ilgileniyordum. İlk önce David'le tanıştım. Beraber müzik yapabileceğimizi konuştuk. Aranjmanları o yaptı. Daha sonra diğer arkadaşlar katıldı ve Nagara oluştu.

Neden türkü söylüyorsunuz?
Ben daha önceleri de türkü söylüyordum, hâlâ söylüyorum. Beste türkülerimiz de var. Ama sadece "türkü

söylüyoruz" diye bir şey yok. Ben tesadüfen Türkiyeli olduğumdan dolayı Anadolu müziği yapıyoruz. Arap da olabilirdim. O zaman da Arap müziği yapardım. Genel anlamda kaynağımız Anadolu müziği. Aynı zamanda caz, hip-hop... Grup elemanları, Nagara dışında da müzik yapıyor. Herkesin başka tarzlarda müzik yaptığı grubu var. David faal olarak en azından 10-15 grupta çalıyor. No Mercy adlı grubuyla bir caz albümü var. Klaus da caz gruplarında çalıyor. Bianca Türk müziği dışında soul'u çok seviyor. Önümüzdeki yıllarda bir çalışma yapmayı düşünüyor, içinde soul türkü yorumları da olabilir.

Nagara ne demek?
Tek başına bir anlamı yok. "Nağra" Azerbaycan'da çalınan bir ritm sazının adı. Gruba isim ararken aklımıza geldi. Almancada "g" harfi olmadığı için Nagara koyduk ismini. Öyle kaldı.

Grupta Almanlar çoğunlukta. Niye Almanca söylemiyorsunuz?
Almanya'da yeterince Almanca söyleyen grup var. Dünyada İngilizce söyleyenler çoğunlukta. Biz de biraz inadına dedik ki, neden Türkçe olmasın? İllâ bir şeyler pazarlamamız şart değil. Hangi dilde söylediğimizin bizim için bir önemi yok. Müzik bir dil oluşturuyor kendine.

Almanya'daki konserlerinize kimler geliyor?
Bizim gibi geniş düşünen insanlar geliyor. Konsere gelenlere "bu Türk, bu Alman" diye bakmıyoruz. Hepsini dünya insanı olarak görüyoruz. Çünkü gelen insan kendini hazırlamış, milletlerüstü bir şeyler dinlemek için... Bu müziği yapıyoruz ama öyle çok kalabalık bir dinleyicimiz yok. Olması da mümkün değil. Almanya'daki firmalar da dünya müziğine tamamen kapı açmış değil zaten.

Müziğinizi dinleyince akla hemen 70'ler ve Anadolu rock geliyor...
Tamamen tesadüf. 70'lerde Anadolu türkülerini Batı sazlarıyla, gitarlarla çalıyorlardı. Biz de Almanya'da yaşıyoruz. Orada beraber müzik yaptığım Alman arkadaşa "al bağlama çal" diyecek halim yok. O hangi sazı çalıyorsa, onunla çalıyor türküleri. Aslında orada nasıl yaşıyorsak onun müziğini yapıyoruz. Günlük hayatta birbirimizden etkileniyoruz. Dolayısıyla arkadaşım elektro gitarını, bas gitarını katıyor müziğe. Özel olarak Anadolu rock yapmıyoruz.

Bianca Türkçe vokal yapıyor ama Türkçe konuşamıyor, değil mi?
Evet. Bianca'nın babası Türk, annesi Alman. Bir yaşından beri Almanya'da, annesinin yanında yaşıyor. Aslında Türk kültürüyle uzaktan yakından alakası yok. Türkçe konuşamıyor. Grup olarak çalacağımız parçayı seçtikten sonra, Bianca parçanın orijinalini dinleyip çalışıyor. Türküyü söylerken sözlerin ne anlama geldiğini kelime kelime bilmiyor. Melodiyi takip ediyor. Sözlerinin içeriğini ayrıca anlatıyorum. Bianca'nın "Mamoş" türküsündeki vokali, Türkiye'ye yurtdışından gelen pek çok kişiden daha iyidir mesela. Türkü hoşuna giderse, onu hissedersen gerisi geliyor.

Gruptakiler Anadolu kaynaklı neler dinliyor?
David okulundaki Türk öğrencilerden Levent Yüksel'i dinlemiş. En çok "Medcezir" şarkısını beğenmiş. Klaus da grubuyla Anadolu'dan türküler yorumluyor. Şiwan Perwer, Ciwan Haco, Neşet Ertaş ve daha pek çok âşık var dinlediğimiz.

Kaybedenler Kulübü
yayında

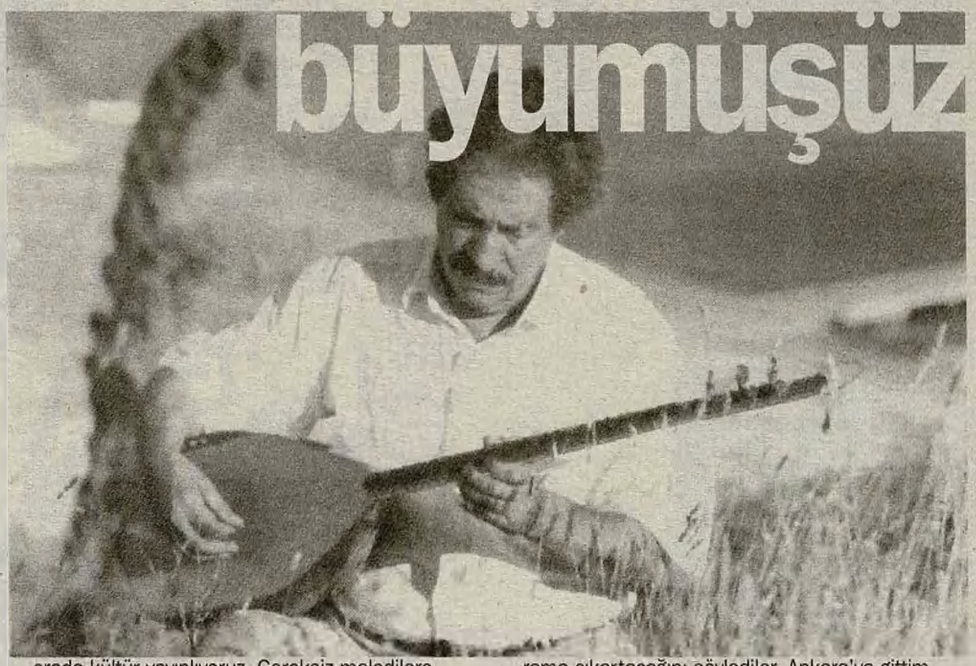
KENT FM 101.1

PAZAR/SALI/PERŞEMBE 23:00

www.kentfm.com.tr Tel: (0 212) 249 50 76

Ali Ekber Çiçek "Ali Ekber Çiçek 12 telli gitarla çalınan blues'a çok yakın" diyordu Nikiforos Metaxas, Roll özel sayısında. Neredeyse yarım asırı deyişlerine vermiş, gönül muhabbetihe hâlâ devam eden bir müzisyen Ali Ekber Çiçek. "Muhabbet"e ilk başladığı yıllarda ne çalıyorsa, divan sazıyla yine o melodileri çalıyor. "Haydar Haydar"dan "Derdim Çoktur"a kadar yüzlerce deyişi repertuarlara kazandıran Ali Ekber Çiçek'i nihayet yakaladık, Roll'a buyur ettik... Talip Özkan'lı sayıyı görünce eski anılar aklına geldi, ordan başladı anlatmaya...

Ehl-i kamil masalarda büyümüşüz

Ali Ekber Çiçek: Talip'i nereden buldunuz da konuştunuz? Bizim bile Türkiye'ye geldiğinden haberimiz olmuyor. Talip benim çok eski dostum, çok severim. 1960'larda filan, Neriman Altındağ Tüfekçi, Nida Tüfekçi, Talip Özkan, ben, hep beraberdik. Turnelere gittiğimizde Talip'le aynı odada kalırdık. Konserlerden sonra gece saat üçe, dörde, hatta beşlere kadar karşılıklı saz çalardık. Öyle uyuşurduk ki, sanki bir saz çalınıyormuş gibi... Beraber çok dertler çektik. Aylığımız azdı. Bekarhanelerde aynı yatakta kaldığımız çok olmuştur. Yol paramız yok, yemek paramız yok. Biz bu işin çilesini çekerek buralara geldik. Erzincanlı olduğumdan, Sivaslı dostlarım çoktur benim. Ayvansaray'da Sivaslı arkadaşların oturduğu bir bekarhane vardı. Talip'i de oraya yerleştirdik. Evin altında bir köfteci vardı. Köfte ve kurufasulye yaparlardı. Ama çok lezzetli olurdu. Boğazdan oranın kurufasulyesini yemeye gelirlerdi. İstanbul radyosundan Ahmet Yamacı hoca, Ahmet Sezgin, Nuri Sesigüzel gelirdi. Orada içer demlenirdik... Bir gün Taliplere gittim. Sazı bana verdiler. Daha sazın akordunu yaparken evdekiler yanıma otururlardı. Talip Egeli ya, hep zeybek çalıyor. Sivas yöresi, zeybeği, bozlağı hiç bilmez ve sevmez. "Yahu, ben kaç saat burada saz çalıyorum, biriniz ütü yapıyorsunuz, biriniz gömleğinizi yıkıyorsunuz. Ali Ekber Çiçek sazın teline vurunca herkes işini bırakıyor. Nasıl adamsınız siz?" dedi Talip. "Bunlar Sivaslı, zeybekten ne anlarlar Talip?" dedim. Ben o yörelerin ezgilerini çaldığımdan, onları oraya götürdüğümden seviyorlar. Böyle çok günümüz geçti. Acı, tatlı çok şey yaşadık. İstanbul radyosunda bir müddet kaldıktan sonra, İzmir'e tayinini çıkardı. İzmir'de de fazla kalmadı. Biraz da fazla içerdi, sağolsun. Sonra ayrıldı işte. Şimdi de Paris'te. Telefonu var, her Almanya'ya gidişte arıyorum gece saat ikide, üçte. Dünyalar onun oluyor. Dünyada onun kadar iyi saz çalan bir Yılmaz İpek var, İzmir radyosunda. Yılmaz İpek, kanun sanatçısı Ahmet Yatman'ın yaptığı taksimleri sazıyla yapardı. Aslında sazda yapılmaması gereken bir şeydir. Radyo üslubumuz başkadır bizim. Öyle Unkapanı'ndaki plakçılar gibi değil. Radyonun bir disiplini, bir gerçeği vardır. Çünkü biz orada kültür yayınlıyoruz. Gereksiz melodilere, gereksiz varyanslara yer yoktur. Halk müziğini yıllarca otantikliğini bozmadan buraya getirdik. Şimdi "Ankara'da hava yağmurlu / İstanbul'da nasıl" diye müzik yapıyorlar, bu halk da onu dinliyor. Ama Yılmaz'ın öyle saz çaldığı günler çok geride kaldı. Şimdi oturdu, daha ağırbaşlı bir saz çalışı var. Bir de Orhan Gencebay, Nida Tüfekçi, Yücel Paşmakçı var. Başkasını da tanımıyorum desem, inanın. Çünkü çok tavırlı, çok enteresan saz stili olan insanlardır bunlar. Zaten sazı o şekilde çalan, müziği o şekilde yapan insanlarda noksanlık olur. Onun için Talip çok ünlü bir sanatçı oldu. Birçok talebesi varmış. Telefon edince, "Hoca, senin bütün parçalarını çocuklara çaldırıyorum. Burada benden çok seni tanıyorlar" diyor. Bir resital yapacağız beraber. Ama bir türlü bir araya gelemedik. Gurbet bizi yemiş bitirmiş. Her birimiz bir tarafta...

"Gönül gel seninle muhabbet edelim / Almayasın kimseyi araya gönül"ü 1965 yılında taş plağa kaydetmiştik. Bak aradan otuz yıl geçmiş, yine muhabbet ediyoruz. Yine aynı deyişi okuyorum. Orada o sözüm anlaşılsaydı bugünün Alevi, Sünni, Ermeni, Yahudi, Türk, Kürt ayrımı yapılmazdı.

Otantikliği bozmadan...

1938 yılında Erzincan'ın merkeze bağlı bir köyünde eskaza dünyaya gelmişim. Dokuz yaşıma kadar orada kaldım. İstanbul'da Unkapanı'nda halamlar vardı. Tarlabaşı'nda da kızı vardı. Onlara güvenerek İstanbul'a geldim. Hepsi sosyete olmuş. Malatya, Sivas, Erzincan, Maraş gibi yörelerde halaya "bibi" deriz biz. Fakat İstanbul'da hala deniliyormuş. Ben de köylü çocuğuyum. Yeni gelmişim, bilmiyorum. Halama bibi deyince, "evladım, burası İstanbul, hala diyeceksin" diyordu. "Bunlar yozlaşmış, artık Erzincan'ı unutmuşlar" dedim ve oradan ayrıldım. Hemşerilerimizin evlerinde, bekarhanelerde kaldım. 11-12 yaşımdaydım. Cağaloğlu'ndaki yedibin kişilik Çiftesaraylar'da saz çalıyordum. Bu işi benden daha iyi bilenler, Ankara'ya gitmemi, Yurttan Sesler'in kurucusu Muzaffer Sarısözen'in beni programa çıkartacağını söylediler. Ankara'ya gittim. Sarısözen dinledi. Programa çıktım, deyişler söyledim. Bu arada Mehmet Erenler'i unutmayalım. O da 12 yaşında Ankara Radyosu'nda canlı yayın yapmıştır. Sarısözen, bana bir müddet ders verdi, cebime harçlığımı koydu. "Evladım, böyle devam edersen ileride senden çok şey bekliyorum" dedi. Biz de tabii, ehl-i kamil masalarda büyümüşüz. Dedelerin masalarında... Mesela eski Rüştiye'yi bitirmiş İsmail Dede, Halil Öztoprak, Gazi Dede gibi büyüklerin sohbetlerinde... Küçük olmamıza rağmen güzel sözler, deyişler beynimize yerleşmiş. Onun için hep söz dinlemeye namzetiz. O günden bugüne, ben hiç bu işin otantikliğini bozmadan bugüne geldim. Belki bu arabama benzin koyamadım, ama bu işi hiçbir zaman Unkapanı'na götürmedim. İki sefer o otantikliği duyurmak için Amerika'ya gittim. Ondan sonra Hollanda üniversitelerinde konserler verdim. Oradaki hocalar, "Türkiye'deki programları seyrediyoruz, bu sazı dinlemiyorlar da, çoksesli şeyler yapmaya çalışanları izliyorlar. Yurttan Sesler çıkıyor, herkes hazır ol vaziyette, şef kendini paralıyor. Bunlara gerek yok" dediler. Muzaffer Sarısözen'in bir ufak masası vardı. Masasının başından sazlara bir işaret ederdi, sonra yazısını yazardı. Şimdiki şef kafasını sallıyor, bir sürü şey yapıyor. Gülüyorlar Avrupalılar. Bizim bu çokseslilerimize gülüyorlar. Zaten bizim sazımızda var çoksesli.

Bir sıfatla gelmişim, bir sıfatla gidiyorum...

1958 yılından sonra Muzaffer Akgün'le, Zeki Müren'le 12 sene çalıştık. Tepebaşı gazinosu, Küçükçiftlik, Maksim'de... Şef sazlık yaptım. Ömer Akpınar, Nida Tüfekçi, Tuncel İnan, herkes var. 1958 yılında Zeki Müren'e "Ali'yi gördüm Ali'yi"

deyişini okuttum. İlk zamanlar kızıyordu sazlara filan. "Ali'yi gördüm Ali'yi" taş plak olarak yayınlanınca yer yerinden oynadı. Bu arada radyoya da gidip geliyorum. Misafir sanatçı olarak programlara katılıyorum. Isparta'da askerlik yaptım. Biter bitmez İstanbul'a geldim. O zamanlar Ahmet Yamacı Yurttan Sesler şefiydi. Nida Tüfekçi de bizim müdürümüzdü. 1960 yılında kadrolu sanatçı olarak girdim radyoya. 35 yıl çalıştım. Yurttan Sesler, solist bantları... Ayrıca ayda iki yayınım vardı benim. O iki yayını 70'lerden sonra bir yayına düşürdüm. Yunus'un bir sözü var: "Sevildiğin yere çok gidip gelme / Kesilir muhabbetin itibar olmaz". Kaldır indir Ali Ekber Çiçek, kaldır indir Ali Ekber Çiçek olmasın diye yayınımı bire düşürdüm. Biz bir kere okuduğumuz bir parçayı, ancak üç ay sonra bir daha okuyabilirdik. Şimdi televizyonu seyrediyorum, bir parça günde üç-dört sefer yayınlanıyor. Şimdi o disiplinler bozuldu. Radyo kurumunun o güzelliklerini, halk müziğinin ibadet gibi yapılışını bozdular. Hep beste parçalar, gereksiz şeyler koydular. Halk müziğini, Klasik Türk müziğini dejenere ettiler. Saadettin Kaynak'ın, Selahattin Pınar'ın eserlerini şimdi dinleyemiyoruz. Biz bu işin gerçeğini getirdik, çilesini çektik. Bugünkü nesil daha iyi yetişiyor. O zamanlar konservatuar yoktu. Necati Başara, Sadi Yaver Ataman gibi ustalardan ders alarak, korolarında çalışarak yetiştik. Şimdi Türk müziğini, halk müziğini konservatuarda bitiriyorlar, sahneye çıkıyorlar, başka şey okuyorlar. Hemen bakıyorsun, akşamdan sabaha bir sanatçı yetişiyor. Ben kırk senedir daha ektiğimi biçemedim. Dört şarkı, dört türkü söyleyen televizyona çıkıyor, evim olsun, arabam olsun, yazlığım olsun diyor. Yahu, evvela bu halka bir şeyler ver. Hele ek bir şeyler. Hemen almayı düşünme. İnsan önce tarlayı eker, sürer, biçer, harmana götürür, buğdayını çıkarır, çuvalına koyar, pazara götürür satar. Ondan sonra parasını alır. Sen gidip pazara satıyorsun, bakıyorsun ki başka bir el parasını alıyor. Benim parçalarımı hep dejenere edip edip kullandılar. Onlar benim çocuğum gibidir. Her parçam altı aylıktır, üç aylıktır. "Haydar Haydar"a ben üç sene çalıştım. Dünyadaki çoksesli müzik yapan insanların dahi aklı ermiyor ona. Adam onu çalıyor, televizyonda, radyoda, ama ağzını burnunu kırarak çalıyor. Birkaç kişiyi bu yüzden mahkemeye verdim. Bir de, mesela radyoda Nida Tüfekçi'nin "Yozgat Sürmelisi" çalınacak. Nida beye gidilir, o türküyü okumak istediğin söylenir, öyle çalınırdı. Biz bu terbiyeyle, disiplinle yetiştik. Ben radyoda ne okursam, televizyonda da onu okurum, albümde de aynısını okurum. Yani bir sıfatla gelmişim, bir sıfatla gidiyorum.

Dünyada Talip Özkan kadar iyi saz çalan bir Yılmaz İpek var. Bir de Orhan Gencebay, Nida Tüfekçi, Yücel Paşmakçı var. Başkasını da tanımıyorum desem, inanın. Çok tavırlı, çok enteresan saz stili olan insanlardır bunlar. Zaten sazı o şekilde çalan insanlarda noksanlık olur.

Çok çalışmanın meyvası

1961'de evim yoktu. Balıkpazarı'nda yedi odalık kiralık bir evde yaşardım. Odaya tepsiyle yemeğim, demim gelirdi. Radyoda günde dört saat saz çalıyordum. Eve gelince sabaha kadar yine saz çalardım. Öyle çalışa çalışa bir şeyler buldum. Onu motif motif geliştire geliştire "Haydar Haydar" ortaya çıktı. Ne benim aklım eriyor ona, ne de dünya müzisyenlerinin aklı eriyor. Dört sene sonra onu bir yemek gibi pişirdim. Radyodaki yayınlarımdan birinde çaldım. Halk müziği ve Türk müziğinden başıma üşüştüler, bu nedir diye. Ona çok çalışmanın meyvası diyorum. Hiçbir parçadan bir mezur dahi alınmamıştır ona. Sözler bir insanın kainata gelişini anlatır. 1989 yılında Columbia Üniversitesi ve Unesco bana bir uzunçalar yaptı. Üniversitenin rektörü bana sorular hazırlamış, nerede doğdunuz filan gibi... Rektör soruyor, "Böyle ünlü bir sanatçı olacağınızı biliyor muydunuz?". Dedim ki, "siz Columbia Üniversitesi'nin rektörü olacağınızı biliyor muydunuz?".

Sazdan bu melodi nasıl çıkıyor?

Tamburi Necdet Yaşar var. Eskiden bağlama çalardı. Çok virtüoz bir sanatçıdır. Hatta Mesut Cemil hoca dahi tamburunu ona hediye etmiştir. Necdet Yaşar Amerika'ya Türk müziği dersleri vermeye giderken, benden uzun havalar, deyişler ve "Haydar Haydar"ın olduğu bir bant doldurmamı istedi. Orada öğrencilere halk müziğinden de örnekler dinletmek istiyormuş. Ben de verdim bir kaset. Yanında bir de ufak cura götürmüş. Orada, ünlü bir senfoni orkestrasının şefi "Haydar Haydar"ı dinlemiş. Çalanın ne olduğunu sormuş. Necdet Yaşar da curayı gösterip, curanın büyüğüyle çalındığını söylemiş. Şef inanmamış. Altı ay sonra Necdet Yaşar'la birlikte buraya geldi. Sakallı, yaşlı bir adam. Uher teyp sırtında... İstanbul radyosuna geldiler beraber. Tam Yurttan Sesler'in kaydına girerken, beni çağırdılar. Gittim, tanıştık. Adam Türkçe de biliyor. Onların çoğu dört lisan biliyor. Biz Türkçeyi konuşmaktan aciziz. Neyse, Nida Tüfekçi "Haydar Haydar"ın benim parçam olduğunu anlattı. Ben radyoda divan sazı çalardım genelde. Diğer sazları yumuşatmak için çalınır. "Haydar Haydar"ı çaldığım saz ise tamburadır. Orada mecburen divan sazıyla "Haydar Haydar"ı çaldım. Tabii divan sazından o melodileri çıkarmak zor. Teller kalın. Viyolonsel teli gibi teller takıyordum ben. Çalarken motiflerine, pozisyonlarına baktı. "Ben bunu Amerika'da çok inceledim, 120 farklı enstrümana bu melodi az geliyor. Sazdan bu melodi nasıl çıkıyor demiştim, inanmamıştım, ama şimdi inandım. Bunu bir uzunçalar yaparsam, Ali Ekber Çiçek'in torununun torununa yeter" dedi. 15-16 sene oldu, adam hâlâ işin içinden çıkamadı.

Söz eski ama çok taze

TRT'de bana deyiş ustası derlerdi. 12 yaşımdan beri TRT'de deyiş okudum. Kimse deyiş okumama karışmadı. "Gönül gel seninle muhabbet edelim / Almayasın kimseyi araya gönül"ü 1965 yılında taş plağa kaydetmiştik. Onu radyoda söylediğim zaman mesaj veriyorum. Ben TRT'den kültür yayınlıyorum, siyaset yapmıyorum ki. Benim türkülerim ölümsüzdür. Bak aradan otuz yıl geçmiş, yine muhabbet ediyoruz. Yine aynı deyişi okuyorum. Orada o sözüm anlaşılsaydı bugünün Alevi, Sünni, Ermeni, Yahudi, Türk, Kürt ayrımı yapılmazdı. Biz insanı doğuştan ele alıyoruz. Alevi felsefesi budur. Onu dejenere ettiler tabii. Hiçbir kurul, hiçbir genel müdür hiçbir zaman "Ali Ekber Çiçek niye bu deyişleri okuyor?" dememiştir. "Dinle sana nasihat vereyim / Hatırdan gönülden geçici olma" deyişini niye okutmasın? Ama dışarıda âşığım diye gezen birileri bir takım olayları siyasete alet ettiler, halkı dejenere ettiler. Ama ben muhabbet edelim diyorum. Pir Sultan, "Derdim çoktur hangisine yanayım / Yine tazelendi yürek yarası" deyişini yazalı 700 küsür sene oluyor. Bugünün derdi o günkünden daha çok. Söz eski ama çok taze. Onun için kimse beni kısıtlamadı. Bütün radyolarda bilhassa Ali Ekber Çiçek'e okuttular deyişleri. Hatta "Gönül gel seninle muhabbet edelim"in bir tezene vuruşu vardır, radyoda "Ali Ekber Çiçek tezenesi" derler ona. Çünkü başka türlü çalınmıyor. Belki yüzlerce müdür değişmiştir 35 yılda. Zaten kültür bakanı 15 günde bir değişiyor. Daha birini tanımadan öbürü geliyor. Hiç kimse deyiş okumama karışmamıştır.

Dünyayı düşünen insanız...

1974'de Kıbrıs harekatından sonra bana hemen bir yazı getirdiler, Ecevit için bir plak yap diyorlar. Dedim, siyasetten ben çok uzağım, siyaset benim için bir yalancılıktır. Düşün mesela, bakan, başbakan dediğin zaman aklına hırsızlık geliyor. Adam kendinin vekili değil ki, milletin vekili olsun. Bundan iki ay önce arkadaşım Erzincanlı Mustafa Kul ile meclise gittim. Birbirlerine ekmeğin kuru tarafını atıyorlar, laf atıyorlar. Mustafa Kul'a, bunlar mı milleti yönetiyor dedim. Kahvede bile disiplin, efendilik vardır. TRT'de bize siyaset yasaktı. Bütün dünya müzisyenleri zaten solcudur. Biz dünyayı düşünen insanız. Bugün yine haberlerde vardı, kırk kişiyi öldürmüşler. Biz onları sırtımıza giymişiz gömlek gibi. Dünyada ne oluyorsa, sanki bizim kapıda oluyor gibi düşünüyoruz. Biz kainatı o kadar küçültüp, kısa yönden görüyoruz ki! Kim aç, kim tok, kim hizmet ediyor, kim hizmet etmiyor biliyoruz.

Saz sazlıktan çıktı

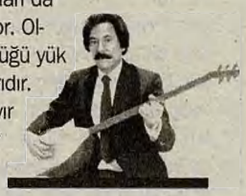
Malatya, Elazığ, Erzincan, Sivas, Maraş yörelerinde şelpeyle saz çalınır. Rahmetli Nesimi abi de şelpeyle çalardı. 12-13 perdeyle şelpe çalardık. Ama sazın sapı şimdiki gibi kısa değildi. Sapı normal saz sapıydı. Mesela Âşık Veysel uzun sap mı çalıyordu? Hayır, bağlama çalıyordu. Bağlama düzeni bugün gelmiş değil

HAYDAR HAYDAR

Ondört bin yıl gezdim pervanelikte/Sıtkı ismin buldum divanelikte/İçtim şarabını mestanelikte/Kırkların ceminde dara düş oldum/Güruhu naciye özümü kattım/İnsan sıfatından çok geldim geçtim/Bülbül oldum firdevs bağında öttüm/Bir zaman gül için zare düş oldum

ki. İkibin-üçbin yıldır devam ediyor. Radyoya girdiğimiz zaman, sazın akordunu bozmadan dört-beş sanatçıyı okutuyorsun. Do, si, la, birçok kararda çalıyorsun. Bunun için perdeleri fazlalaştırıyorsun. Aynı akortla orta telde, alt telde, farklı notalarda karar vererek çalıyorsun. Bağlama, benim, Nida Tüfekçi'nin ve Talip'in bildiği kadarıyla on değişik tavırla çalınır. Ama gidip "Fidayda"yı, "Haydar Haydar"ı, "Misket"i bağlamayla çalamazsın. Şimdiki nesil onları da bağlamayla çalmak istiyor. Olmaz. Kamyonetin götürdüğü yük ayrıdır, motosikletinki ayrıdır. Onun için bağlamada tavır kalmıyor. Şimdi o tavırlar merak edilmiyor. "Misket"i bağlama düzeninde çalsınlar, kulaklarımı kapatırım. Sazların sapı kısaldı, saz sazlıktan çıktı. Bağlama düzenini bazen çalıyorum, tuhafıma gidiyor. Sazın şekli bozulmuş. Onu çalacağıma cura çalarım. Değişik ses tonu var diye bağlamalar yapılıyor. Bazıları bunu biz getirdik diyor. Hiç uzağa gitmeyelim, Veysel bağlama çalmıyor muydu? Gazianteplı Hasan Hüseyin bağlama çalmıyor muydu? Nesimi Çimen bağlama çalmıyor muydu? Talip bağlama çalmıyor muydu? Talip'in sazı kısa saplı değildi ki! Teknesi küçük, sapı tam koldu. Sesim bas olduğu için divan sazını çok severim. Ud, tambur ve divan sazı en sevdiğim enstrümanlardır. Bas sesler beni çok doyuruyor. Radyoda hep divan çaldım. Sololarımı dahi divan sazıyla yapardım. Karacaoğlan adında büyük bir divanım vardı, onunla solo yaparken Mesut Cemil tonmaister odasından bana bakardı, bu sazla solo yapılır mı diye. Eskiden sazlara sanayi teli kullanırdık, Perşembe pazarından. Türkiye'de kalın bam tellerini ilk kullanan Osman Subay ile Ali Ekber Çiçek'tir. Daha bam teller yokken, Veysel'in, "Pençe vurup sarı teli sızlatma" dediği sarı telleri çiviye takıp büküyorduk ve bam teli haline getiriyorduk. Sonradan makinalar çıktı. Haçik ustayı tanıdık. İlk sırma teli Haçik usta yaptı.

Bir türküm var, "Solmasa dünyada güzeller solmaz / Bu dünya fanidir kimseye kalmaz / Yalan dolan ile sofuluk olmaz / Mümin olan bekler berayi gönül" diye. Yalandan kaçalım arkadaş! Yalan bize Merkez Bankası'ndan aidat mı bağlıyor? Dürüst olalım, efendi olalım.

Gönül yolunun lisanı yoktur

Yabancılar bizim sazımızı çok seviyor. Teksas üniversitesinde beşbin profesöre resital verdim. Bir kadın vardı. Dört yaşında Teksas'a gitmiş. Orada okumuş, profesör olmuş. Bir Yahudiyle evlenmiş. Kadın beni dinlerken hep gözlerindeki yaşları silmiş. Konserden sonra, yanındakilere "bu adam ne söylüyor?" demiş. "Sazını tanımıyorum, kendini tanımıyorum, fakat öyle bir yere gidiyorum ki, seksten tut da, hangi zevk varsa dünyada onun üstünde bir yerdeyim" demiş. Demişler ki, onun okuduğu "Gönülden gönüle yol var ya, sende bir huzur bırakıyor ya, işte onu anlatıyor" demişler. Gönül yolunun artık lisanı yoktur. Müziğin de lisanı yoktur. Sen kederden ağlamıyorsun. "Derdim çoktur hangisine yanayım"ın sözlerini ağlasan daha çok ağlarsın. Ama zevkten ağlıyorsun. Zevkin de ismini koyamıyorsun. Huzurdan ağlıyorsun. İşte gönülden gönüle bir yolumuz var bizim. "Gönül gel seninle muhabbet edelim"in sözleri gibi. Şimdi gençler Michael'ın şarkısını dinlediği zaman zevkten başını kıçını sallıyor. Bu onları tatmin ediyor. Ne anladın da buna ayak uydurmaya çalışıyorsun? Ama kendisinden haberi yok ki. Benim dediğimi anlamış olsa... "Ya benim kimim var kime yalvarayım / Kaldır kalbindeki karayı gönül" diyorum. Beyaz, geçen gün programında anlatıyordu: "Arabama Ali Ekber Çiçek'in bantını koydum. Bir kız bindi. Bu nedir, insanı hüzünlendiriyor dedi, indi arabadan" diyor. Bir kış günü, radyodan çıktım, radyoevinin arkasındaki sokaktan gidiyordum. Bir kızla bir oğlan birbirine sarılmış, titriyorlardı. "Birbirinizi kandırmıyorsanız size helal olsun!" dedim ve çektim gittim. Ta 1965 yılında söylediğim bir türküm var, "Solmasa dünyada güzeller solmaz / Bu dünya fanidir kimseye kalmaz / Yalan dolan ile sofuluk olmaz / Mümin olan bekler berayi gönül" diye. Kimisi buna kızıyor. Bunu sadece müslümanlık için söylemedim. Ben bunu tüm insanlara söyledim. Yalandan kaçalım arkadaş! Yalan bize Merkez Bankası'ndan aidat mı bağlıyor? Dürüst olalım, efendi olalım. Yurtdışına gittiğimde kiliseye gidiyorum, mum yakıyorum. Camlarına bakıyorum, bizim kilimlerin, halıların motifleri var. Biz de burada kendi kendimize kastediyoruz. Kendi varlığımızdan haberimiz yok.

Söz anlamak zor bir iş...

Haydar adında bir arkadaşım, albümlerinde sözlerini kullandığım Devran Baba'yla tanıştığında çok sevmiş. Devran Baba, Adana'da oturur. Arkadaşım, "Devran Baba'ya uçak biletini göndereyim, gelsin muhabbet edelim" dedi. Aradan bir hafta geçti, Devran Baba bize geldi. Haydar'ı aradım, "Bilet almana gerek kalmadı, senin adamın bize geldi, buyrun gelin" dedim. "Hocam gelemeyiz, Berlin'den kızkardeşim geldi. Kameraları kurduk, 15-20 kişiyiz. Ayıp olmazsa siz buyrun gelin" dedi. Daha sonra evini tarif etti. "Geldiğinizde bir korna çalarsınız, biz pencereden çıkar bakarız" dedi. Hanım, ben, Devran Baba arabaya bindik. Dedikleri yere gittik. Evvela bir korna çaldık, birkaç kişi pencereye çıktı. Bir daha çaldım, birkaç kafa daha çıktı. Üçüncüyü çalsam bizi dövebilirler. Devran Baba, "Ali Ekber abi, sen müsaade et, ben çıkayım dışarı, Haydaaar diye bağırayım, o zaman duyarlar" dedi. "Ya, ben kırk senedir bağırıyorum duyuramadım, sen bir defada mı duyuracaksın?" dedim. Yani, söz anlamak çok zor bir iştir.

Koyun postunda kurt çıkıyor

Yalancılık bitmediği sürece dünya kurtulmaz. Ama bir gün mutlaka bitecek ve insan ortaya çıkacak. Belki 2005 yılında, belki 2010 yılında... Dünyanın en kötü şeyi şeriattır. Şeriat tükenmedikçe insanlar rahat etmez. Çünkü yalancılıktır. Koyun postunda kurt çıkıyor. Onun için gerçeğe talip olan kişi ne kanar, ne de kandırır. Ben sazımı ibadet eder gibi çalarım. Eyüp camiinin imamını yirmi senedir tanırım. Bir gün beni evine davet etti. "Sen saz çalmıyorsun, Kur'an okuyorsun" dedi. Böyle aklıselimler de var. Erzincan yöresinde sazı eline alınca, "hele bir ayet söyle" derler. Sonradan deyiş oldu, türkü oldu. Mevlût dinliyorsun, Kul Himmet'in sözü, Yunus'un sözü. Biz de onları söylüyoruz zaten. Allah'ı, Muhammed'i, İsa'yı, Musa'yı biz sazımızla söylüyoruz. Mesela benim kızım şimdi yanımızda olsaydı, bir sandalye alırdı, o da yanımıza otururdu. Ama beş vakit riyakarlık yapan kişiye git, senle tokalaşmaz bile. İşte Atatürk, kadın haklarını Alevilik felsefesinden almıştır. Hz. İmam Ali demiştir ki, "çocuğunu zamana göre yetiştir". Bizim yolumuz gönül yolu. "Alî gibi otur ki, Ali'yi göresin" diyor. Ben yolda güzel birisini gördüğüm zaman "Allah ne güzel yaratmış" derim. Doğruysa niye söylemeyeyim? Mehmet Bekiroğlu diye bir müteahhit arkadaşım var Burhaniye'de. İnşaatında çalışan işçiler ona iyillik yapmış olmak için çimentodan, demirden çalmışlar. Arkadaşım onların hepsini yıktı, 18 milyar zarar etti. Benimle tanıştıktan sonra, "hocam ben nasıl Alevi olurum?" diye sordu. İnsan anasından Alevi doğmaz ki! Kim insana hizmet ediyorsa, o Alevidir. Ben Ermeni olsaydım benimle röportaj yapmayacak mıydınız? Ben sanatçıyım, insana hizmet ediyorum. O müteahhit arkadaşımın kızının adı da Ebru, benim kızımın adı da. Onun kızı Van'da. Benim ki de İstanbul'da. Bir gün arkadaşımın arabasında gidiyoruz. Okuldan çıkan talebeleri gördük, "Hocam hocam, Ebrular çıktı okuldan. Yanlış anlamasalar öpeceğim onları" dedi. "Sen Aleviliği arıyordun, Alevisin zaten. Başkası olsa, şu kızın bacağı ne güzel, kolu ne güzel derdi. Sen karşındakine senin kızın nazarıyla bakıyorsun. Benden daha çok Alevisin sen" dedim. Sen Alevisin, sen Lazsın, sen Sünnisin lafları hep safsata laflardır. Hepsi de sömürücü, kandırıcı laflardır.

Sivas'tan sonra...

Biz beş vakit bazı riyakarlar gibi namaz kılmıyoruz, sazımızla ibadet ediyoruz, ama en sonunda gidiyoruz, Sivas'ta yanıyoruz. Yunus'u bir yere götürmüşler. Yunus konuşurken, "öbür toplantıya seni götürmeyelim" demişler. Yunus hassas adam. Etten kemikten büründü, Yunus olarak göründü. "Beni götürün, tamam, konuşmam" demiş Yunus. Oradan buradan konuşulurken, "Yunus konuşmasın da çatlasın mı?" demiş. Dert o kadar çok ki! Sonumuz Sivas'ta yanmak mı olacaktı bizim? Nesimi, Muhlis gibi insanlar kolay kolay yetişmez. Sivas'tan sonra beş-altı ay saz çalamadım.

Her ağacın kurdu özünde olur

35 yıl bir öğretmen gibi hep verdim, hiç almadım. Bizim ektiğimizi hep başkaları biçtiler. Yine de mutluyum. Amerika'da yedi parçam edebiyat derslerinde okutuluyor. Ben bugün ölsem, yine yaşıyorum. Biz ufak şeylerden mutlu olan insanlarız. Namerte değil de, dosta bile muhtaç olmayalım, ondan ötesi olmayanın olsun. İnsan o gönüle, o felsefeye inanınca yaşlanmıyor. Onun için her ağacın kurdu özünde olur demişler. Koskoca ağacı toplu iğne büyüklüğündeki kurt yer bitirir. Kin, edepsizlik, riyakarlık ağacın kurdu gibidir, yer insanı. Bunlar olmayınca o ağaç sağlam olur. Kin taşımıyorum. Tek üzüldüğüm, şu milletin yalancıların maşası olması. Birbuçuk sene kadar oluyor, radyodan emekli oldum. Hatta dört sefer de yırttılar dilekçemi. Burhaniye'de bir ev aldım. Onun parasını veremeyince, mecbur kaldım emekli olmaya. Şimdi Frankfurt'ta Reha Çahmuroğlu tarafından 300 derlememin içinde yer alacağı bir kitabım basılacak. Hem bana bir yardımda bulunacaklar, hem de onu üniversitelere dağıtacaklar.

Söyleşi: **Salih Nazım Peker - Ulaş Özdemir**

ARTIK ANKARA'DA YEPYENİ BİR ROCK SHOP VAR!!!

HAZY HILL

MUSIC SHOP

ÇELİKLER İŞ MERKEZİ (AYNALI ÇARŞI YANI)
TUNALI HİLMİ CAD. 91/70
KAVAKLIDERE - ANKARA
TEL# (0-312) 467-0950 • FAX# (0-312) 468-1276
hazy_hill@rocketmail.com

POSTAYLA ALIŞVERİŞ İMKANI!!!

Türkiye'nin neresinde olursanız olun istediğiniz CD, kaset ve t-shirt'leri posta veya kargoyla evinize ulaştırıyoruz.

Ayrıntılı bilgi ve katalog için:

(0-312) 467-0950

Hafta içi ve Cumartesi 10:30 - 19:30 arası

veya

PK 44 • 06542 A.AYRANCI • ANKARA

HAZY HILL ve HAZY HILL MUSIC SHOP ile ilgili tüm yazışmalarınız için yukarıdaki adresi kullanabilirsiniz.

Donovan

Elbet vardır bir hikmeti, birkaç aydır Donovan'ın bir toplama albümü, Roll mürettebatı arasında elden ele dolaşıyordu. Bir takım genç gruplar tarafından da Donovan'ın yeniden keşfedildiği kulağımıza geliyordu, seviniyorduk... En son Hole'un yeni yayınlanan albümünde bir Donovan cover'ına rastlayınca, bir kez daha anladık ki yalnız değiliz. Sayımız daha da artsın isteriz. 60'ların, 70'lerin bu büyük folk şairi, çok uzun bir aradan sonra, 96 yılında, "Sutras" albümünü yayınlamıştı. İşte o dönemde Les Inrockuptibles dergisine uzun uzun içini dökmüş. Birinci ağızdan, birinci sınıf tarih ve hayat bilgisi dersi...

İnsan zirveye ulaştığında ne yapar? geri iner

80'li yıllarda çok derin bir bunalım yaşadınız. Bu bunalımın altında ne yatıyordu?

Donovan: Bu konuda konuşmak çok zor. Pek çok erkeğin 40'lı yaşlarda yaşadığı şeyi yaşadım ben de. Sanatsal açıdan, benim gibi müzik kariyerine 18 yaşında başlamış, 24 yaşında başarıya ulaşmış, 30 küsur albüm yapmış, 15-20 parçası hit olmuş bir müzisyen için kriz kaçınılmazdı. İnsan zirveye ulaştığında ne yapar? Geri iner. Ben de kendi içimde geri indim. 70'li yıllarda, dokuz albüm yaptım, 1965'te tanıştığım ve ilham perim haline gelen Linda'yla bir aile kurdum. 65'te tanıştık ama, evlenmemiz 70'i buldu, daha erken evlenmemiş olmamız büyük şansmış, çünkü başarı, şöhret aşk ilişkilerini mahvediyor. Linda'nın Brian Jones'la beraberliğinden bir çocuğu vardı ve yeniden anneliğe hazır değildi. Birbirimizi bulduğumuzda, ortadan kaybolmaya karar verdik. California'da Joshua Tree çölüne yerleştik; o zamanlar U2 henüz burayı üne kavuşturmamıştı. Joshua Tree, coğrafi ve jeolojik açıdan müthiş bir yerdi, masal gibiydi. Orada, kızılderililerin deyişiyle "mesa"da, yaratılışın kökenini çağrıştıran bu yerde, vejetaryenliği, yogayı, bitkilerle sağaltımı yaşadık ve çocuklarımıza alternatif bir eğitim verdik. 60'lı yılların hayalini yaşadık. Rolls Royce'umu, malikanemi, İngiltere'de sürdürdüğüm lüks hayatı geride bıraktım. Karım, iki küçük kızım ve Linda ile Brian Jones'un oğlu Julien'le bir karavanda yaşıyordum. Tam 12 sene çölde yaşadım.

Beatniklerle takılan kızlar genellikle ilginç oluyordu. Çok uzun saçları ve çok beyaz tenleri vardı, bu da onların makyajlı gözlerini iyice açığa çıkarıyordu. Naylon çorap, mini etek ve süet ayakkabılar giyiyorlardı ve üstelik kendi sigaralarını kendileri sarıyorlardı.

Bu bunalım sırasında budizm size destek oldu mu?

Budizm tek başına yeterli değildi, peri masallarında olduğu gibi, kendi canavarlarımla yüz yüze gelmem, boğuşmam gerekiyordu. Bu çok uzun bir yol. İnsan enerji dolu bir halde, aydınlıkta, ışıklar içinde yola koyuluyor ve ilerledikçe kararıyor, karamsarlaşıyor. Bugün artık, karanlıktan çıktım. 1990'da müziğe geri dönmemin tam zamanı olduğunu hissettim. Yeni şarkılarım vardı ve radyoda toplumsal ve siyasal dertleri olan şarkıcıları duyuyordum; böyle bir şey 80'lerde imkansızdı. Televizyonlarda, 60'lı yıllarda tartışılmaya başlanan konular hiç eksik olmuyordu: kirlilik, meditasyon, budizm... Ben hiçbir zaman milleti eğlendiren tayfadan olmadım, benim müziğim hep bir bağlama ait oldu. İlerlemek için her zaman bir itkiye ihtiyaç duydum. Yeniden radyo dinlemeye başladım ve şarkıların duyguların taşıyıcısı olduklarını farkedebildim. Sadece rap toplum için müthiş bir katalizördü, ve rock'ta da benim hassas olduğum konulara değinilmeye yeniden başlanmıştı. Ozon tabakasından söz edildiği kadar, toplumlarımızı saran ikiyüzlülükten de bahsediliyordu.

Plak şirketlerinin gözünde Donovan ismi hâlâ bir şeyi temsil ediyor muydu?

Kesinlikle hiçbir şey. Projemi gerçekleştirebilmem için bir plak şirketine ihtiyacım olduğunu Linda sayesinde anladım. Menejerim belli başlı, en önemli yedi plak şirketiyle temas kurdu, onlara yeni şarkılarımın demolarını dinletti. Hepsi de ilginç buldukları, ama hangi kategoriye dahil edeceklerini bile bilemedikleri için reddetmeyi tercih ettikleri cevabını verdiler. Sanat yönetmeni devri geride kaldı, şimdi artık yönetim kurulunun fikrini sormak gerekiyor. Muhasebecinin fikri, en az sanat yönetmenininki kadar önemli. Vazgeçmek üzereydim. Artık müzik kariyerime dönme şansım olmadığını düşünüyordum. Tam bu sırada telefon çaldı: Arayan Rick Rubin'di, kendi plak şirketi adına albümüm için sözleşme imzaladı ve prodüksiyonu yaptı.

Nasıl bir aileden geliyorsunuz?

Hemen savaştan sonra Glasgow'da doğdum. Küçük çocukken, muhtemelen Saraybosna'nın ya da Belfast'ın bugünkü haline benzeyen bombalanmış bir şehrin yıkıntıları arasında oyun oynuyordum. Modern kentlere gelmek için eski şehirleri terkeden bütün bu insanlar gibi, annemle babam da Londra'ya göç etmişti. Londra'nın merkezinden yaklaşık 30 kilometre uzakta, şu uydu yerleşim yerlerinden birine, Hatfield'e taşındık. Londra'nın güneyinde Richmond nasıl bir rol oynuyorsa, burası da kuzey varoşlarında müzik açısından bir kavşak olan yeni bir şehirdi. Ailem işçi sınıfındandı. Babam Spitfire'ları üreten bir uçak fabrikasında çalışıyordu. Ait olduğu toplumsal kesime göre çok fazla okuyup yazan bir adamdı, evde bir sürü kitap vardı. Babamın insanı hayrete düşüren bir hafızası vardı, Keltlere özgü yetenekle çok sayıda şiiri ezbere bilirdi. İskoçya'da ve İrlanda'da yüzyıllar boyunca, insanların hafızalarını geliştirdikleri şiir okulları varmış. Yeteneklerini icra etmeden önce saray şairleri, ozanları tam 21 yıl bu okullara giderlermiş. Şu ya da bu kralın hayatının herhangi bir bölümünü anlatmalarını isteyebilirdiniz bu şairlerden. Onlar da bir solukta, tamamen kafiyeli bir şekilde size bunu anlatırlardı. Kafiye hafızayı eğitmenin evrensel bir yoludur, Polinezyalı bazı kabilelerde de, Afrikalı kabilelerde de bu gelenek vardır. Ben de bu yeteneği miras almışım. Babamın iddiasına göre, yedi kıtalı ilk şiirimi daha dört yaşındayken ezbere okumuşum. Shelly, Byron, Keats gibi romantik şairleri ve aynı zamanda Robert Burns gibi militan yazarları çok genç yaşta keşfettim. ABD'yi baştan başa dolaşıp duran iki serseri şair, W.H. Auden ve Robert Service özellikle ilgimi çekiyordu. Babam toplumsal değişimler ve işçi sınıfının kaderi hakkında gözümün açılmasını sağladı. O sosyalistti, Rus ve Çin devrimleriyle ilgili ne varsa okuyordu. Ama aynı zamanda da mistik bir adamdı, bu nedenle romantik edebiyat hayatında çok büyük bir yer tutuyordu. İlk defa Woody Guthrie'yi dinlediğimde ya da Kerouac'ın "Yolda"sını okuduğumda bunlara hazırlıklıydım yani. Tahayyülümde, Amerika olağanüstü maceraların yaşandığı topraklar haline gelmişti.

Okulla ilişkiniz nasıldı?

Glasgow'da ilk gittiğim okul, demir parmaklıkları, kilise gibi kırmızı tuğla duvarları ve etrafındaki dikenli telleriyle tıpkı hapishane gibiydi. Annem Katolik, babam Protestandı, ben de Protestan okuluna gidiyordum. Bu kurumda aynı zamanda hem dini hem de askeri bir yan vardı. Tensel günahları, ilk defa kamçıyla dayak yememi hatırlıyorum. O dönemle ilgili anılarım çok buruktur... 18 aylıkken çocuk felcine yakalandığım için, ki-

şiliğim pek dışa dönük değildi, okumak bütün hayatımı dolduruyordu. Bombardımanlarda yerle bir olan mahallelerde yaşıtım çocuklarla oynuyordum. Bombaların açtığı çukurlar, harabe halindeki evler, bizim gibi bir haylaz çocuk çetesi için hayal bile edilemeyecek bir oyun alanıydı. Arkadaşlarımdan biri küçük tekerlekli iskemlemi itiyordu ve benim yerime kavga ediyordu. Savaş hâlâ her yerde kendini hissettiriyordu, radyolarda olduğu kadar, mesela yiyecek karneleriyle gündelik hayatta da feci bir şekilde yaşanıyordu... Futbolda çok beceriksizdim, ben de babam gibi yüzme şampiyonu oldum. Güçsüz olduğum için benim silahım sözcüklerdi. Okulda, çok iyi telaffuzum olduğu için İncil'i okumak üzere seçilmiştim. Babamın şiir okuyuşlarını dinleye dinleye sözcüklere karşı bu zevki edinmiştim ve bu, insanları cezbetmeme, etkilememe yarıyordu. 15-16 yaşlarında işler değişti. Tohum halindeki bütün şeyler meyvesini verdi. Beat şiirine kendimi kaptırmıştım, Coltrane, Parker ve Billie Holiday dinliyordum, zen budizmle ilgilenmeye başlamıştım ve hepsinden önemlisi ressam olmayı çok istiyordum.

Daha ziyade yalnız mıydınız, yoksa dahil olduğunuz bir grup var mıydı?

Biraz daha sosyalleşebilir hale gelmiştim. Hiçbir zaman, hiçbir gruba, çeteye ait olmadım, hiçbir zaman 'rocker' olmadım, Elvis Presley dinlemiyordum ve briyantin sürmüyordum. Ama birkaç aylığına mod takılmıştım. Modlar iyi giyiniyorlardı, en iyi müziği dinliyorlardı. Ama hâlâ, kendimi en iyi beatniklerle hissediyordum. Bir kere, öncelikle, beatniklerle takılan kızlar genellikle ilginç oluyordu. Çok uzun saçları ve çok beyaz tenleri vardı, bu da onların makyajlı gözlerini iyice açığa çıkarıyordu. Naylon çorap, mini etek ve süet ayakkabılar giyiyorlardı ve üstelik kendi sigaralarını kendileri sarıyorlardı. Kulüplerde pufların üstüne oturup folk, blues ve caz dinliyorduk. Dünyayı değiştirmekten, devrimden söz ediyorduk. İçmek için esrar arıyorduk, ama bulamıyorduk. En azından hemen bulamıyorduk... Daha sonraları, Rolling Stones'u ve Yardbirds'ü görmek için Londra'ya gittiğimizde, siyahların mahallesine gidip alışverişimizi yapıyorduk.

O zamanlar kendi şarkılarınızı yazmaya başlamış mıydınız?

Donovan, 1996

Bütün umutlarımı plastik sanatlara yöneltmiştim, heykel yapmaya da çalışıyordum. Orda burda ufak tefek şeyler yazıyordum, ama okumalarım gittikçe daha ciddileştiği için, resmin daha az erişilmez olduğu hissine kapılmıştım. Allen Watts'dan "The Way Of Zen" (Zen Yolu), Hermann Hesse'den "Siddharta", Salinger'dan "The Catcher In The Rye" (Gönül Çelen), Walt Whitman'dan "The Leaves of Grass" (Çimen Yaprakları), İrlandalı mistik William Butler Yeats'ın şiirleri... Bütün buluğ çağındaki insanlar gibi ben de kendimi arıyordum. Bir aralar baterist olmaya heveslendiğimi hatırlıyorum. O zamanlar gözde olan müzik cazdı, ben de Gene Krupa, Art Blakey ya da Max Roach gibi olmak istiyordum. Dippy adında gitarcı bir arkadaşımla bir grup kurmuştum; şu "Epistle to Dippy" şarkısındaki Dippy... Kendimize Macabres adını vermiştik ve ben bateri çalıyordum. Teatral, parodi gibi bir gruptuk, cadılar bayramı maskeleri takıyor ya da ne bileyim, Dracula kıyafetleri giyiyorduk.

Donovan, 1970

Uzakta, dışarda, kendi dünyanızda mı yaşıyordunuz, yoksa bir kuşağa aidiyet duygusu taşıyor muydunuz?

Atom bombasına karşı düzenlenen bir yürüyüş sırasında bir şeyin olmakta olduğunun bilincine vardım. Bu çocukça bir gösteriydi, ama binlerce insanı bir araya topluyordu. Bir şeyin doğduğunu, farklı idealleri olan bizden önceki kuşakların hayata bakışıyla, yaklaşımıyla ipleri koparan yeni bir kuşağın ortaya çıktığını hissediyorduk. Yıldızların altında, açıkta geçirdiğimiz geceleri hatırlıyorum. Uyku tulumlarımızı paylaşmak için en güzel kızları yanımıza çağırırdık. Yolumuzun üstündeki okulların yatakhanelerinde de uyurduk, geçtiğimiz barları silip süpürürdük. Kerouac ve Ginsberg'in kitaplarında bir şeylerin olduğunu okumuştum, ama tam olarak ne olduğunu bilmiyordum... Babamın kafasındaki sosyalizm anlayışından uzaklaşıyordum, bir yönetimin yerine bir diğerini yerleştirmenin ne gibi bir yararı olacağı hakkında şüphelerim vardı, bu düşünceler budizmdeki arayışlarıma denk düşüyordu. Budizmde, dünyanın değişimi için her varlığın kendi iç dönüşümü esastır. Kısa bir süre sonra, sonradan en yakın dostum olan Gypsy Dave ile karşılaştım. O zaman, şarkıcı olmak istediğimi anladım. Hakiki bir devrim olduğunu hissettiğim şeye eşlik edecek en uygun yol buydu.

Ve böylece folk şarkıcısı oldunuz...

Bu işten geçinip geçinemeyeceğimi bilmiyordum. Birkaç ayın sonunda, ordan burdan ödünç aldığım ya da arakladığım şarkı müsveddelerini, küçük küçük parçaları bir araya getirdim. Bir dolu şey biriktirmiştim içimde: babamın okuduğu şiirler, çocukluğumdan beri dinlediğim müzikler, yolunu izlediğim budist felsefe... Bütün bunların bir şekilde dışarı çıkması gerekiyordu. Ama çok önemli bir eksiğim vardı: Gitar çalmayı bilmiyordum. O devirde, sahnedeki müzisyenleri gidip seyrederek ya da plakları dinleyerek öğreniliyordu. Bazı pikapların hız ayarı vardı. Gitar partisyonlarını daha iyi ayırdetmek için, blues ya da country plaklarını yavaş devirde, giderek daha yavaş, daha yavaş devirde çalıyordum. O zamanlar gitar öğrenmek için hiçbir metod bulunmuyordu, bu popüler sanatın püf noktalarını gösterecek hiçbir kitap yoktu. Birilerini bulup onlara çıraklık etmek gerekiyordu. Bir kulüpte eski tarz çalan Mick Softly & Mack gibi bir takım herifler vardı. Sık sık onları görmeye giderdim. Tekniklerini hafızama kazımak için en ön sırada otururdum. Ama bir süre sonra beni mimlediler ve benim sahnenin önüne geldiğimi görür görmez sırtlarını dönmeye başladılar. Bu onların reçetesiydi, tıpkı yemek tarifleri gibi, ve sırlarını kendilerine saklamak istiyorlardı. Sonra bir gün, sabahın erken saatlerinde Saint Albans'a bir yabancı geldi. Çok uzun boylu, topuklarına kadar inen uzun paltolu, uzun saçlı ve kocaman simsiyah sakallı bir adamdı. Rasputin'i hatırlatan bir yüzü vardı ve elinde bir gitar kutusu taşıyordu. O kadar kötü kokuyordu ki, kimse yanına yaklaşamıyordu, hiç yıkanmıyordu...

Kerouac ve Ginsberg'in kitaplarında bir şeylerin olduğunu okumuştum, ama tam olarak ne olduğunu bilmiyordum... Babamın kafasındaki sosyalizm anlayışından uzaklaşıyordum, bir yönetimin yerine bir diğerini yerleştirmenin ne gibi bir yararı olacağı hakkında şüphelerim vardı, bu düşünceler budizmdeki arayışlarıma denk düşüyordu.

Bir gün, parkta, kutudan bir Martin çıkarırken gördüm onu ve hemen işi iyi bildiğini anladım. Ve kendi kendime, "öğrenmek için sıkıntıya katlanmak lazım" dedim, yanına gittim. O gün de o kadar leş gibi kokuyordu ki, güvercinler bile yanına yaklaşamıyordu. Ona seslendim: "Hugh..!" Adı buydu, Dirty Hugh. "Bana öğretmek ister misin?" Bunu izleyen üç gün, mezarlığa gittik. Oraya kimse uğramazdı, polis hiç gelmezdi, yalnız olacağından emin olduğun bir yerdi ve bana tekniğini öğretti. Daha sonra bu tekniği ben yüzlerce gitariste öğrettim. Örneğin, Hindistan'da John Lennon'a gösterdim. Lennon bu tarzda iki şarkı yazdı: "Julia" ve "Dear Prudence". Bu tekniğe "claw hammer" ya da "Carter Family picking" deniyor. Mezarlıkta geçirdiğimiz bu üç günden sonra, Hugh bana "benim şimdi çalışmaya gitmem lazım" dedi. Onun peşinden gittim, sanat kitapları satan bir kitapçıya girdi. Tezgahtarı selamladı ve sadece şöyle bir göz atacağını söyledi. O zaman "çalışmak" derken ne kastettiğini anladım. Paltosunun içine dikili kocaman cepler vardı, Gauguin, Matisse ya da Picasso'yla ilgili kitapları bu ceplere indiriyordu. Bu kitapları Saint Albans'daki sanat okuyan üniversite öğrencilerine satıyordu. Sonra onu göremez oldum. Aradan

35 yıl geçtikten sonra bile, hâlâ Dirty Hugh'a rastlayacakmışım gibi gelir hep.

Televizyona çıkmanızdan sonra kariyerinizde çok hızlı bir yükseliş oldu. Bu olayı nasıl hatırlıyorsunuz?

Bir süreden beri kulüplerde söylüyordum. Pier Music'le bir sözleşme imzalamıştım. O devirde İngiltere'nin en popüler programlarından Ready Steady Go'ya da gönderilen bir demo kaydetmiştim. Şovun prodüktörü beni gördüğünde, "sen Avrupa'nın Dylan'ı olacaksın" dedi. İşte bu şekilde televizyonun demirbaş saz şairi oldum. Canlı yayında söyleyen bir ben vardım. Bütün plak şirketleri benimle sözleşme imzalamak istiyordu. Ve ABD'deki bir folk festivalinde beni Joan Baez'le tanıştırdılar, birbirimize sempati duymuştuk. Şarkılarımı seviyordu ve beni Dylan'la tanıştırmak istiyordu ve daha sonra, mayıs ayında, Londra'da Savoy otelinde bizi tanıştırdı.

Pennebaker'ın "Don't Look Back" filminde, sizin olduğunuz sahnede Dylan çok paranoyak bir halde görünüyor.

Bu sahneyle ilgili tek bir şey söyleyebilirim. Amerikalılar amfetaminlere İngilizlerden çok daha fazla meraklı. Bizler feci marijuana tüketiriz, onlar speed meraklısı. Odadaki atmosfer inanılmaz derecede yoğundu, ama bütün turne zaten çılgın bir havada geçmişti. 1966'da Dylan'ın başına gelen motosiklet kazası pek çok kişi için hâlâ bir muammadır. Belki de hiç öyle bir kaza olmadı, Dylan sadece dağıttı.

"Don't Look Back"de adınız defalarca sanki Dylan'la aranızda büyük bir rekabet varmış gibi geçiyor. Folk aleminin üstadı kim olacak diye bir rekabet...

Joan Baez bu durumdan çok memnundu. Beni çok beğeniyordu ve bu zıtlaşmanın popülaritemizi arttırmakta ikimiz için de bulunmaz bir fırsat olduğunu düşünüyordu. Beş dakikalığına Dylan'la karşılaştığım zaman, bütün bu medyatik tantananın sonucu, bana karşı hasmane duygular beslediğini hissettim. Ama benim gibi genç bir müzisyen için Dylan çok önemli bir anlam ifade ediyordu. Her ne kadar esin kaynaklarım Woody Guthrie ya da Pete Seeger gibi şarkıcılar olduysa da, Dylan referanstı. Her şey bir yana, Dylan'ın ilk albümünün sound'u Woody Guthrie'ninkiler gibiydi... Basın bunu unuttu, ama bu zıtlaşma, bu rekabet beni daha güçlü kıldı, aramızdaki farkı göstermeye yöneltti beni.

Royal Albert Hall'daki konserinde Dylan şöyle bir cümle söylemişti: "Kenefin deliğine baktığım zaman, Donovan'ı görüyorum." Bu kadar aşağılama, hakaret sizi incitmedi mi, hiç kırmadı mı?

Dylan'ın kişiliğini çözebilmem çok zor benim. Kendi meseleleri var. Bu bir yana, bütün bu turne boyunca herkese, özellikle basına karşı çok provokatif bir tavır içindeydi. Kıpırdayan her şeyin üzerine atlamaya hazır bir yılan gibiydi. O zamanlar ağzından çıkan her laf manşet oluyordu. Onun açısından böyle bir durumda olmak çok zordu.

"Don't Look Back"deki otel sahnesinden sonra, ABD'ye dönmeden önce ona bir güle güle demek için Savoy oteline gittim. Orada kameralar yoktu. Otelin girişindeki salondan, dahili telefonla odasını aradım. En yakın dostu Bobby Neuwirth açtı, zombi gibi bir sesle beni yukarı davet etti. Yukarı çıktığımda, Neuwirth bana, "Bob içerde, salonda" dedi. Süiti geçtim ve içerdeki karanlık odaya girdim. Odadaki tek ışık televizyon ekranından geliyordu. Dylan geniş kollukları olan siyah deriden bir koltukta tahta kurulmuş gibi oturuyordu. Bana oturmamı söyledi. Halının üstüne oturdum. Oraya gitmeden önce koca bir cıgaralık içmiştim. Televizyonda artistik buz pateni vardı. Kesin Dylan da içmişti. Hiç kimse konuşmuyordu. Gözüm karanlığa alıştıkça, kanepenin üzerinde dört siluetin oturduğunu farkettim. Siluetlerden biri bana doğru eğildi ve tuhaf, taklit edilmesi imkansız bir aksanla, "Hello Donovan, how are you?" (Merhaba Donovan, n'aber?) dedi. Tam o esnada Dylan kalktı ve lambayı yaktı. Kanepenin üzerinde dört Beatle oturmuş, televizyonda artistik buz pateni seyrediyordu. Dylan sordu: "Bu herifleri tanıyor musun?" Bundan dört ay önce, izbe bir dairede yer yatağında yatıyordum, şimdiyse Bob Dylan ve Beatles'la birlikte bir otel odasındaydım... Sonraları, Georges Harrison bana "o gün sanki kendinde değilmiş gibiydin" demişti. Halbuki ben hikayenin akışı içinde yüzüyordum.

1970, Donovan, Linda ve Linda'nın oğlu Julian

Bundan birkaç ay sonra, Newport caz festivalinde yine Dylan'la karşılaştınız. O konserde Dylan, Paul Butterfield Blues Band'le çalıyordu ve elektriğe geçişiyle ilgili bir polemik başlamıştı...

Daha önce de The Band diye bir rock grubuyla çalmıştı ve dinleyicilerin tepkisi korkunçtu. Her akşam, sahneye çıktığında ıslıklanıyordu. Newport'ta da aynı tepki geldi, üstelik bu sefer bu tepkiyi gösterenler, sözüm ona hoşgörülü geçinen beatnik tiplerdi. Robbie Robertson'a göre, bu yanlış anlama Bob Dylan'ın daha ergenlik çağından beri Little Richard olmayı hayal ettiğini kimsenin bilmemesinden ileri geliyordu. Onun derdi rock'n'roll'du. Ben kendimi daha ziyade Buddy Holly'de görüyordum. Bu da çok önemli bir farklılıktır, çünkü o rock'n'roll'un melodik yüzüdür, çok basit, çok sade şarkıları büyük bir zerafetle söylerdi.

Folktan bu barok pop müziğe nasıl geçtiniz?

Newport'tan döndüğümde, biraz cazvari bir havada şarkılar yazmaya başladım. Ama Dylan'dan başka folk şarkıcıları da elektrikli aletler kullanmak, yaylılara yer vermek gibi çeşitli serbestliklerden yararlanıyorlardı. Byrds'den Roger McGuinn bu işte başı çekenlerdendi, ama aynı zamanda Barry McGuire ve "The Eve of Destruction" şarkısı da önemli bir dönüm noktasına damgasını vurmuştu. 1965'in sonunda, yeni stilimin bütün özelliklerini barındıran "Sunny Goodbye Street"i kaydetmek üzere stüdyoya girdim. Sözleri "flower-power" zihniyetine dayanan, Kelt renkleri taşıyan, klasik müzik ve caz tarzında düzenlenmiş bir şarkıydı... Bu formülde daha sonra başarı sağlayacaktım aslında. Ertesi sene, prodüktör Mickie Most'la ve aranjör John Cameron'la tanıştım. John Cameron Cambridge'den geliyordu. Klasik müzik eğitimi almıştı ve harika caz referansları vardı. Ama hiç de öyle akademik havalı biri değildi. Gözüpek, cesur bir adamdı. Klavsen, sitar ve tablalar ekleyerek, o ve Mickie Most bu barok tarzı daha da ileri götürdü ve "Sunshine Superman" böyle doğdu.

Saint Albans'a bir yabancı geldi. Çok uzun boylu, topuklarına kadar inen uzun paltolu, uzun saçlı ve kocaman simsiyah sakallı bir adamdı. Elinde bir gitar kutusu taşıyordu. O kadar leş gibi kokuyordu ki, güvercinler bile yanına yaklaşamıyordu. "Öğrenmek için sıkıntıya katlanmak lazım" dedim, yanına gittim, seslendim: "Bana öğretmek ister misin?"

Ama yine de, bu albümde bazı parçalar su katılmamış rock şarkıları. Özellikle de "Season Of The Witch"...

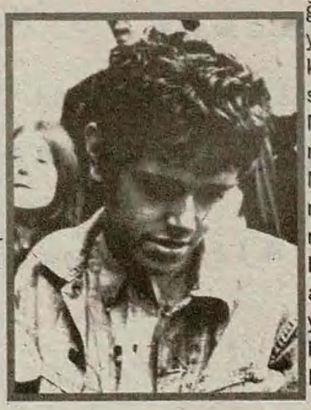
"Season Of The Witch" ve "The Trip" için Mickie Most'la birlikte Los Angeles'a gittik ve mahalle kulüplerinde çalan müzisyenler ayarladık. Mama's & Papas'ın gitaristi Fast Freddie hariç, hiç ünlü birisi yoktu. "Season Of The Witch" rock gruplarının hep favori parçalarından biri oldu. "I Shot Andy Warhol" filminin soundtrack'inde Luna tarafından yeniden yorumlandı. Led Zeppelin yaklaşık otuz yıl önce bu parçayı çalıyordu. Benim repertuarımdaki şarkılardan üçü genç grupların çok ilgisini çekiyor: "Season of The Witch", "Barabajagal" ve "Hurdy Gurdy Man". Şarkılarımın çok farklı insanlar tarafından çalınması benim gönlümü okşuyor. "Hurdy Gurdy Man"in Butthole Surfers versiyonu oldukça uçuktu ama, Eartha Kitt yorumu onu sürklase etti. Onun vibratosu olağanüstüydü.

Bu vibratoyu siz kendiniz nasıl geliştirdiniz?

Hindistan'a yaptığım seyahatten sonra oluştu. Yoga'da size şakra'ların yani vücutta enerjinin yoğunlaştığı noktaların varlığını öğretirler. Tıpkı gökkuşağında yedi renk olması gibi,ya da yedi nota olması gibi yedi şakra vardır. Meditasyon

esnasında, yogi bir mantra okur, bununla yedi şakra'yı titreşime geçirmeye çalışır. Vücudunu bir enstrüman gibi kullanır. Çok fazla sayıda kişiyi etkileyen bir müzik farklı bölgelere ulaşacaktır. Beatles'ın bazı şarkılarında bu kapasite vardır. İnsanlar bana dindar olup olmadığımı, budist olup olmadığımı sorduklarında, mistik olduğumu söylemeyi tercih ediyorum. Müzik benim için derinlere gömülmüş bilinç düzeyine ulaşmanın bir yolu. İlk mistik şarkım "Isle Of Islay". Birçok defa konserlerde bu şarkının dinleyici üzerinde inanılmaz bir kudreti olduğunu gördüm. Kalp atışlarını yavaşlatıyordu ve insanlar birdenbire sakinleşiyordu. Maharişi Maheş Yogi bunu dinlediğinde, transandantal bir şarkı olduğunu söyledi.

Hindistan'da Beatles'la birlikte Rişikeş'in aşram'ında geçirdiğiniz günler pek çok dedikoduya neden oldu. Maharişinin kutsal bir kişiye yakışmayan davranışlarından, bazı müritleriyle girdiği cinsel ilişkilerden söz edildi...

Bu konuda bir şey söyleyemem. Beatles aşram'dan ayrılmaya karar verdiğinde, ben çoktan oradan ayrılmıştım ve turneye çıkmıştım. Hiçbir zaman, Maharişi'nin sahtekar olduğunu düşündürecek en ufak bir şeyle karşılaşmadım. George Harrison da bana basında bu konuda yazılanların hepsinin yalan olduğunu söyledi. Bütün bu hikaye, John Lennon'un en yakın ahbabı Magic Alex'in başının altından çıkıyordu. Alex, Maharişi'nin John üzerindeki etkisini kıskanıyordu. Brian Epstein'ın sağ kolu Peter Brown da "All You Need Is Love" adlı kitabında olayı böyle anlatıyor.

Bu kitapta Peter Brown, Maharişi'nin aynı zamanda şaibeli bir işadamı yanı olduğunu da anlatıyor...

Dünya bir 'business'. Ve bu business da bir diğer business'dan daha ayıplanacak bir şey değil. Eğer dağda eğitim yapmak istiyorsan, ustanı dağda bulman gerekir. Şehirde eğitim yapmak istiyorsan, ustanı şehirde bulacaksın. Ve Maharişi'nin eğitimi de bir business, çünkü şehirler işyerleri. Tarih, Maharişi'nin sadece transandantal meditasyonun yayılmasında rol oynadığını gözardı ediyor. Onun rolü Batı'da merkezler kurmaktı. Ama asıl büyük patron, sadece pirinç yiyerek yirmi yıl boyunca Himalaya'da bir mağarada yaşayan Guru Dev'dir. Hint dini hiyerarşisine göre dört büyük yogi vardır: Güney yogisi, Doğu yogisi, Batı yogisi ve Kuzey yogisi ve bu binlerce yıldır böyledir. Hiyerarşiden rahipler Guru Dev'i görmeye gelirler, çünkü bütün Hindistan'ın ruhani lideri olmak üzere tahta oturmak üzere seçilmiştir. İsa gibi, Superman gibi... Guru Dev'in yaşadığı mağaraya geldiklerinde bir tahta parçasının üzerinde "Gidin buradan!", biraz ötede başka bir tahta parçasının üzerinde de "Burada işinize yarayacak bir şey yok!" yazılı olduğunu görürler. Nihayet, Guru Dev dağdan inmeyi kabul eder, ama tahta çıkmayı reddeder. Maharişi onunla görüşmek ister, ama Guru Dev, kim olursa olsun, görüşmeyi kabul etmez. Tanışmak için Maharişi'nin 12 yıl beklemesi gerekir, ve yanına gider gitmez, anında, büyük bir hayranlıkla ona tapar. Günün birinde, Guru Dev bir görev vermek üzere yanına çağırıncaya kadar, onun sekreteri, aşçısı, şoförü olur. Guru Dev ondan ruhi bir yeniden doğuş hareketi gerçekleştirmesini, bunu bütün dünyaya yaymasını ister. Bugün şunu fark ediyorum: Biz şarkılarımızı yazarken, onları kaydederken, dünyanın bütün sahnelerinde söylerken, insanlar meditasyon yaparken, "peace & love" sloganları atarken, arkamızda hep bu adam varmış.

Dylan oturmamı söyledi. Gözüm karanlığa alıştıkça, kanepede dört siluetin oturduğunu farkettim. Siluetlerden biri bana doğru eğildi ve tuhaf, taklit edilmesi imkansız bir aksanla, "Hello Donovan, how are you?" dedi. Tam o esnada Dylan kalktı ve lambayı yaktı. Kanepenin üzerinde dört Beatle oturmuş, televizyonda artistik buz pateni seyrediyordu.

Vaktiyle Maharişi'nin etkisine girmiş olan Beatles'ın, Beach Boys'un, sizin ve bu kuşağın bütün rock yıldızlarının sonuçta manipüle edildiğini mi söylüyorsunuz bugün?

Bu bir tercihti. Guru Dev dünyanın "hassas bir iklimde" olduğunu ve acilen ruhi yeniden canlanmaya kendini adamak gerektiğini söylüyordu. Onun planı buydu. Bizim misyonumuz Batı'da meditasyonu yaymak ve tanıtmaktan ibaretti. Sadece sabah yirmi dakika, akşam yirmi dakika meditasyon yapmak değil, bütün yaşam tarzını değiştirmek... Ve milyonlarca kişi için bu böyle oldu. Bugün benim ruhiyatımın tek kaynağı budizm değil, ama orada çok önemli şeyler var.

Yeni albümünüzün adı "Sutras" da budizme dair bir terim...

Albümdeki şarkılar arasında budist öğretiye atıfta bulunanlar var; ötekiler daha kişisel parçalar. "Sutra" terimi Buda'nın eğitimine atıfta bulunuyor. Bir inci kolye tahayyül et. Sutra'lar, incilerdir, kolye ise bilgiyi temsil eder. Zihninin geçtiği farklı evreleri birleştirir, bir araya getirirsen, kendi kendini en iyi şekilde tanıyabilirsin. Bütün bunlar, albümdeki bütün parçaların budizmden kaynaklandığı anlamına gelmesin. Albümün adını, tarihi Buda, Gautama'nın sözlerini içeren "Diamond Sutra" adlı kitaba duyduğum yakınlığı bilen Rick Rubin koydu. *(Rick Rubin, Beastie Boys'u, Public Enemy'yi var eden Def Jam şirketinin patronu, ünlü bir rock ve rap prodüktörü)* Beni aramazdan önce Rick Rubin'in adını bile duymamıştım. Ama o beraber çalıştığı herkese, Red Hot Chilli Peppers'a, AC/DC'ye, benim albümlerimi dinletiyormuş ve benim söyleyiş tarzımı model olarak gösteriyormuş. Rick daha önce, rap, heavy-metal ve akustik prodüksiyonlar yapmış. Benimle çok şey paylaşan bir adama rastladım: Vejetaryen, sigara içmiyor, transandantal meditasyon yapıyor. Daha albümümün prodüksiyonunu yapmadan önce onunla dost olduk. Albümde "The Way" adında bir parça var; bu parça Tao Te King'in görüşlerinden yola çıkıyor: "Ara, bulamayacaksın. Arama, o hep oradadır." Mutluluk orada, şimdi. Gerisi yanılsamadan başka bir şey değil.

Çeviren: **s. l.**

Virgül, 4. sayısıyla kapsamlı bir kitap dergisinin gerekliliklerini yerine getirmeye devam ediyor. • **Meltem A. Gevrek**, beyaz dizilerin sadece tüketim tarzını değil, üretim kalıplarını da inceliyor. • **Ahmet Çiğdem, J.P. Sartre** ve **Z. Bauman**'ın kitapları temelinde tarih içinde aydının konumunu ele alıyor. • **Semih Gümüş**, önemli öykücülerimizden **Cemil Kavukçu**'nun kitaplarını değerlendiriyor. • **Edward B. Mitchell**, Osmanlı patronaj sistemini ve talihsiz bir tarihçinin, Mustafa Âli'nin öyküsünü anlatıyor. • **Richard Sennett**'in önemli kitabı *Kamusal İnsanın Çöküşü*'nü **İhsan Bilgin** değerlendiriyor. • **Selim İleri**'nin son romanını, hürriyet ve kimlik sorunları ekseninde **Hasan B. Kahraman** inceliyor. • **Fahrettin Çiloğlu**'nun yazısı Gürcü halkı hakkındaki bilgilerimizi artırıyor. • **Yücel Kayıran**'ın şiirlerini **Necmiye Alpay, Sami Baydar**'ınkini ise **Cevdet Karal** tartışıyor. • **Ulus Baker** savaşın, **Yaşar Çabuklu** kötülüğün edebiyatta ele alınış biçimlerini irdeliyor. • **Kutlukhan Kutlu**, 'siberuzay'ın mucidi **William Gibson** üzerine yazdı. • **Asım Karaömerlioğlu** ve **Feza Kürkçüoğlu** köycülük projelerini ve Köy Enstitülerini değerlendirdiler. • **Göksel N. Demirer**, çevre sorunlarının ele alınış biçimlerini eleştirel bir bakışla sorguluyor. • **Brecht**'in Türkçeye çevrilmeye başlanan külliyatına genel bir bakış **Kerem Karaboğa**'dan. • Polemik yazıları ve denemeleriyle **Mustafa Arslantunalı, Bülent Somay, Orhan Koçak** • Dahası... *Virgül*'de!

4. SAYI ÇIKTI

AYLIK KİTAP VE ELEŞTİRİ DERGİSİ HER AY TÜM GAZETE BAYİLERİNDE VE KİTAPÇILARDA

virgül

Aşağıda Mojo, Select, Spin, Q, Melody Maker ve New Musical Express dergilerinin yıl sonu en iyi albüm değerlendirmelerini takdim ediyoruz. Altta kalmamak için Roll büyük jürisini topladık, yılın albümlerini bir de biz seçtik.

MOJO

1. OK Computer - **Radiohead**
2. Time Out Of Mind - **Bob Dylan**
3. Homogenic - **Björk**
4. Urban Hymns - **The Verve**
5. Ladies And Gentlemen We Are Floating In Space - **Spiritualized**

6. Buena Vista Social Club - **Ry Cooder, Ibrahim Ferrer, Eliades Ochoa, Ruben Gonzales, Compay Segundo** / **7.** Blur - **Blur** / **8.** Fountains Of Wayne - **Fountains Of Wayne** / **9.** Portishead - **Portishead** / **10.** The Boatman's Call - **Nick Cave And The Bad Seeds** / **11.** Be Here Now - **Oasis** / **12.** El Corazon - **Steve Earle** / **13.** In It For The Money - **Supergrass** / **14.** Andromeda Heights - **Prefab Sprout** / **15.** Songs From Northern Britain - **Teenage Fanclub** / **16.** Shleep - **Robert Wyatt** / **17.** Barafundle - **Gorky's Zygotic Mynci** / **18.** Beautiful Freak - **Eels** / **19.** Sound Of Lies - **The Jayhawks** / **20.** Other Songs - **Ron Sexsmith** / **21.** The Fat Of The Land - **Prodigy** / **22.** When I Was Born For The 7th Time - **Cornershop** / **23.** Flaming Pie - **Paul McCartney** / **24.** New Forms - **Roni Size & Reprazent** / **25.** Being There - **Wilco** / **26.** Whatever And Ever Amen - **Ben Folds Five** / **27.** Vanishing Point - **Primal Scream** / **28.** Dig Your Own Hole - **Chemical Brothers** / **29.** Curtains - **Tindersticks** / **30.** Evergreen - **Echo & The Bunnymen** / **31.** Bitter Sweet - **Kim Richey** / **32.** Hourglass - **James Taylor** / **33.** Baduizm - **Erykah Badu** / **34.** Egyptology - **World Party** / **35.** Supa Dupa Fly - **Missy "Misdemeanour" Elliott** / **36.** Envy Of Angels - **Muttonbirds** / **37.** Peace And Noise - **Patti Smith** / **38.** Dots And Loops - **Stereolab** / **39.** Wu-Tang Forever - **Wu-Tang Clan** / **40.** Maverick A Strike - **Finley Quaye**

SELECT

1. OK Computer - **Radiohead**
2. Ladies And Gentlemen We Are Floating In Space - **Spiritualized**
3. Vanishing Point - **Primal Scream**
4. Urban Hymns - **The Verve**
5. When I Was Born For The 7th Time - **Cornershop**

6. The Boatman's Call - **Nick Cave And The Bad Seeds** / **7.** Brighten The Corners - **Pavement** / **8.** The Fat Of The Land - **Prodigy** / **9.** Blur - **Blur** / **10.** Super Discount - **Etienne De Crecy** / **11.** Dig Your Own Hole - **The Chemical Brothers** / **12.** In It For The Money - **Supergrass** / **13.** Dots And Loops - **Stereolab** / **14.** Be Here Now - **Oasis** / **15.** I'm Not Following You - **Edwyn Collins** / **16.** New Forms - **Roni Size & Reprazent** / **17.** Bentley Rhythm Ace - **Bentley Rhythm Ace** / **18.** Good Feeling - **Travis** / **19.** Homework - **Daft Punk** / **20.** Songs From Northern Britain - **Teenage Fanclub** / **21.** Let's Get Killed - **David Holmes** / **22.** Wu-Tang Forever - **Wu-Tang Clan** / **23.** Radiator - **Super Furry Animals** / **24.** Dead Elvis - **Death In Vegas** / **25.** Salaryman - **Salaryman** / **26.** Fear And Loathing In Las Vegas - **Various** / **27.** Supa Dupa Fly - **Missy "Misdemeanour" Elliott** / **28.** Beautiful Freak - **Eels** / **29.** Intervision - **Jimi Tenor** / **30.** Tellin' Stories - **The Charlatans**

SPIN

1. When I Was Born For The 7th Time - **Cornershop**
2. OK Computer - **Radiohead**
3. Dig Me Out - **Sleater-Kinney**
4. Homogenic - **Björk**
5. Time Out Of Mind - **Bob Dylan**

6. Portishead - **Portishead** / **7.** Life After Death - **The Notorious B.I.G.** / **8.** I Can Hear The Heart Beating As One - **Yo La Tengo** / **9.** Supa Dupa Fly - **Missy "Misdemeanor" Elliott** / **10.** Dig Your Own Hole - **The Chemical Brothers** / **11.** Brighten The Corners - **Pavement** / **12.** Baduizm - **Erykah Badu** / **13.** New Forms - **Roni Size & Reprazent** / **14.** Return Of The D.J. Vol. II - **Various Artists** / **15.** The Velvet Rope - **Janet Jackson** / **16.** Homework - **Daft Punk** / **17.** Butch - **Geraldine Fibbers** / **18.** If You're Feeling Sinister - **Belle And Sebastian** / **19.** Wu-Tang Forever - **Wu-Tang Clan** / **20.** The Fat Of The Land - **Prodigy**

Q

(alfabetik sırayla)
1. Baduizm - **Erykah Badu** / **2.** If You're Feeling Sinister - **Belle and Sebastian** / **3.** Blur - **Blur** / **4.** Earthling - **David Bowie** / **5.** Razorblade Suitcase - **Bush** / **6.** The Boatman's Call - **Nick Cave & The Bad Seeds** / **7.** Tellin' Stories - **The Charlatans** / **8.** Dig Your Own Hole - **The Chemical Brothers** / **9.** Tubthumper - **Chumbawamba** / **10.** One Day It'll All Make Sense - **Common** / **11.** Buena Vista Social Club - **Ry Cooder, Ibrahim Ferrer, Eliades Ochoa, Ruben Gonzales, Compay Segundo** / **12.** Homework - **Daft Punk** / **13.** Super Discount - **Etienne De Crecy** / **14.** Ultra - **Depeche Mode** / **15.** Time Out Of Mind - **Bob Dylan** / **16.** Whatever And Ever Amen - **Ben Folds Five** / **17.** Fountains Of Wayne - **Fountains Of Wayne** / **18.** The Pick, The Sickle & The Shovel - **Gravediggaz** / **19.** Middle Of Nowhere - **Hanson** / **20.** Hurricane #1 - **Hurricane #1** / **21.** Whiplash - **James** / **22.** Sound Of Lies - **The Jayhawks** / **23.** Sahra - **Khaled** / **24.** Postcards From Heaven - **Lighthouse Family** / **25.** Canto - **Charles Lloyd** / **26.** Attack Of The Grey Lantern - **Mansun** / **27.** Flaming Pie - **Paul McCartney** / **28.** The Healing Game - **Van Morrison** / **29.** Lunatic Harness - **µ-Ziq** / **30.** Life After Death - **The Notorious B.I.G.** / **31.** Be Here Now - **Oasis** / **32.** Marchin' Already - **Ocean Colour Scene** / **33.** Portishead - **Portishead** / **34.** Vanishing Point - **Primal Scream** / **35.** The Fat Of The Land - **Prodigy** / **36.** Maverick A Strike - **Finley Quaye** / **37.** OK Computer - **Radiohead** / **38.** Glow - **Reef** / **39.** New Forms - **Roni Size & Reprazent** / **40.** Pleased To Meet You - **Sleeper** / **41.** Ladies And Gentlemen We Are Floating In Space - **Spiritualized** / **42.** Word Gets Around - **Stereophonics** / **43.** In It For The Money - **Supergrass** / **44.** White On Blonde - **Texas** / **45.** Curtains - **Tindersticks** / **46.** Good Feeling - **Travis** / **47.** Pop - **U2** / **48.** Urban Hymns - **The Verve** / **49.** Waiting Rooms - **Simon Warner** / **50.** Being There **Wilco**

30→

Melody Maker

1. Urban Hymns - **The Verve**
2. OK Computer - **Radiohead**
3. Radiotar - **Super Furry Animals**
4. Tellin' Stories - **The Charlatans**
5. Ladies And Gentlemen We Are Floating In Space - **Spiritualized**

6. Stupid Stupid Stupid - **Black Grape** / **7.** New Forms - **Roni Size & Reprazent** / **8.** Be Here Now - **Oasis** / **9.** In It For The Money - **Supergrass** / **10.** At The Club - **Kenickie** / **11.** When I Was Born For The 7th Time - **Cornershop** / **12.** Attack Of The Grey Lantorn - **Mansun** / **13.** The Fat Of The Land - **Prodigy** / **14.** Blur - **Blur** / **15.** Evergreen - **Echo & The Bunnymen** / **16.** Vanishing Point - **Primal Scream** / **17.** Homework - **Daft Punk** / **18.** Portishead - **Portishead** / **19.** Good Feeling - **Travis** / **20.** Passive Soul - **Orlando** / **21.** The Colour And The Shape - **Foo Fighters** / **22.** Dig Your Own Hole - **Chemical Brothers** / **23.** Bentley Rhythm Ace - **Bentley Rhythm Ace** / **24.** Let's Get Killed - **David Holmes** / **25.** Word Gets Around - **Stereophonics** / **26.** The Boatman's Call - **Nick Cave & The Bad Seeds** / **27.** Further - **Geneva** / **28.** Wu-Tang Forever - **Wu-Tang Clan** / **29.** Maverick A Strike - **Finley Quaye** / **30.** Sounds Of The Satellites - **Laika** / **31.** Dead Elvis - **Death In Vegas** / **32.** Way Out - **Santa Cruz** / **33.** Homogenic - **Björk** / **34.** Curtains - **Tindersticks** / **35.** The Golden Mile - **My Life Story** / **36.** Hurricane #1 - **Hurricane #1** / **37.** Spiceworld - **Spice Girls** / **38.** Dots And Loops - **Stereolab** / **39.** A Short Album About Love - **The Divine Comedy** / **40.** Mogwai Young Team - **Mogwai** / **41.** Songs From Northern Britain - **Teenage Funclub** / **42.** Echo Dek - **Primal Scream** / **43.** Beautiful Freak - **Eels** / **44.** Silver Sun - **Silver Sun** / **45.** Baduizm - **Erykah Badu** / **46.** Me Media Naranjo - **Labradford** / **47.** Republica - **Republica** / **48.** Beyond The Sun - **Billy Mackenzie** / **49.** Formica Blues - **Mono** / **50.** Middle Of Nowhere - **Hanson**

NME

1. Ladies And Gentlemen We Are Floating In Space - **Spiritualized**
2. OK Computer - **Radiohead**
3. Urban Hymns - **The Verve**
4. Vanishing Point - **Primal Scream**
5. Radiotar - **Super Furry Animals**

6. When I Was Born For The 7th Time - **Cornershop** / **7.** Mogwai Young Team - **Mogwai** / **8.** Songs From Northern Britain - **Teenage Funclub** / **9.** Bentley Rhythm Ace - **Bentley Rhythm Ace** / **10.** In It For The Money - **Supergrass** / **11.** Homework - **Daft Punk** / **12.** Dig Your Own Hole - **The Chemical Brothers** / **13.** Blur - **Blur** / **14.** Tellin' Stories - **The Charlatans** / **15.** Homogenic - **Björk** / **16.** Dead Elvis - **Death In Vegas** / **17.** The Fat Of The Land - **Prodigy** / **18.** Wu-Tang Forever - **Wu-Tang Clan** / **19.** I Can Hear The Heart Beating As One - **Yo La Tengo** / **20.** The Pick, The Sickle & The Shovel - **Gravediggaz** / **21.** Stupid, Stupid, Stupid - **Black Grape** / **22.** A Short Album About Love - **The Divine Comedy** / **23.** The Boatman's Call - **Nick Cave & The Bad Seeds** / **24.** Brighten The Corners - **Pavement** / **25.** Be Here Now - **Oasis** / **26.** Dots And Looops - **Stereolab** / **27.** Under The Western Freeway - **Grandaddy** / **28.** New Forms - **Roni Size & Reprazent** / **29.** Good Feeling - **Travis** / **30.** The Magical World Of The Strands - **Mick Head Introducing The Strands** / **31.** Barafundle - **Gorky's Zygotic Mynci** / **32.** Portishead - **Portishead** / **33.** Beautiful Freak - **Eels** / **34.** Hard Normal Daddy - **Squarepusher** / **35.** Tremble Under Boom Lights - **Jonathan Fire Eater** / **36.** The Italian Flag - **Prolapse** / **37.** Being There - **Wilco** / **38.** Supa Dupa Fly - **Missy "Misdemeanor" Elliott** / **39.** Modus Operandi - **Photek** / **40.** Let's Get Killed - **David Holmes** / **41.** Evergreen **Echo & The Bunnymen** / **42.** Maverick A Strike - **Finley Quaye** / **43.** Curtains - **Tindersticks** / **44.** Attack Of The Grey Lantern - **Mansun** / **45.** Luxury Plane Crash - **Scarfo** / **46.** The Colour And The Shape - **Foo Fighters** / **47.** Turn The Dark Off - **Howie B** / **48.** Shleep - **Robert Wyatt** / **49.** Silver Sun - **Silver Sun** / **50.** Bagsy Me - **The Wannadies**

ROLL

1.
Curtains
Tindersticks

2.
Time Out Of Mind
Bob Dylan

3.
OK Computer
Radiohead

4.
Portishead
Portishead

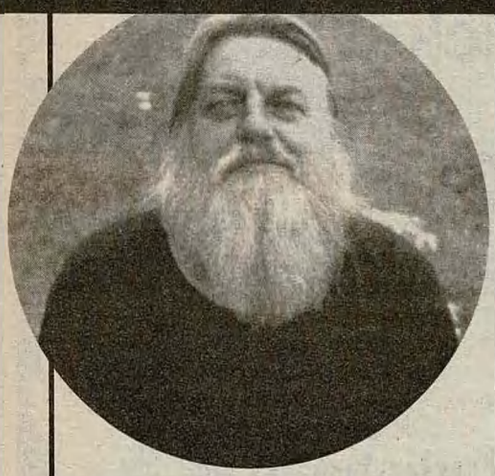
5.
Halim
Natacha Atlas

6. Boatman's Call - **Nick Cave & The Bad Seeds**
7. The Will To Live - **Ben Harper**
8. Homogenic - **Björk**
9. Vanishing Point - **Primal Scream**
10. Low Estate - **Sixteen Horsepower**
11. Bilura Min - **Ciwan Haco**
12. Night Town - **Walkabouts**
13. Peace and Noise - **Patti Smith**
14. Sounds Of The Satellites - **Laika**
15. Bridge To Babylon - **Rolling Stones**
16. The Fat Of The Land - **Prodigy**
17. Heavy Soul - **Paul Weller**
18. Shleep - **Robert Wyatt**
19. Fashion Nugget - **Cake**
20. Ladies And Gentlemen We Are Floating In Space - **Spiritualized**
21. Blur - **Blur**
22. Urban Hymns - **The Verve**
23. In A Bar, Under The Sea - **Deus**
24. Buena Vista Socia Club - **Ry Cooder, Ibrahim Ferrer, Eliades Ochoa, Ruben Gonzales, Compay Segundo**
25. Pioneer Soundtracks - **Jack**
26. Maverick A Strike - **Finley Quaye**
27. Cabo Verde - **Cesaria Evora**
28. I'm Not Following You - **Edwyn Collins**
29. Carnival - **Wyclef Jean**
30. Ultra - **Depeche Mode**

→31

Geçen sene biz...

...ne dinledik, kimleri beğendik, kimleri beğenmedik, diye başlamışlar anlatmaya... Çok yerinde tavsiyeleri var. Mojo'nun mikrofon tuttuğu insanlar 97'nin iz bırakan albümlerini, şarkılarını bir bir elden geçiriyor...

ROBERT WYATT

Hiç şüphesiz benim için yılın albümü, Kübalı bir trompetçi olan Jesus Alemany'nin "Malembe" plağı; trompet'e olan ilgimi arttırdı. Adam tam bir virtüoz, ama aynı zamanda salsaya yakın, dans edilebilir türden bir müzik yapıyor. Hannibal plak şirketi ne çıkardı diye bakarken, karşıma Alemany harikası çıktı.

Bu yıl bir hayli seyahat ettim ve İtalya'dayken Christina Dona diye bir kızın "Tregua" albümünü duydum. Turneye çıktığımızda da kendisini dinleme fırsatını buldum. "Amerikalı ya da İngiliz olmayan sanatçılarda iş yoktur" gibi düşüncelerin Björk ve, benim için, Christina Dona gibi şarkıcıların çıkmasıyla son derece yanlış olduğu bir kez daha ispatlanmış oluyor. Dona'nın tarzına "post-grunge" diyebiliriz; zaten son şarkıyı da şu ölen sarışın herif için yazmış: Kurt Cobain. Rock'n'roll'dan yeterince anlamam ama bir tür rock yapıyor işte. Şarkılar çok iyi, Burt Bacharach gibi değil, ilginç, hoş parçalar.

Bu yıldan önce piyasaya sürülmüş olan arkadaşım Linda Lewis'in "Second Nature" albümünden bahsetmeden edemeyeceğim. Japonya'da çok tutulmuş. Şarkılarını kendisi yazıyor ve gitar çalıyor, sesini de istediği gibi kullanabiliyor, ama insanlar buna çok önem vermiyorlar. Şarkıyazarı-şarkıcı diye şimdi demode olmuş olan bir deyim vardır ya ("singer-songwriter"), işte Linda da onlardan.

Bugünlerde moda olan "elektronik müzik" yapan Japon bir gruba taktım, isimleri Ground Zero. Recommended Records'ın çıkardığı albümlerinin adı "Revolutionary Pekinese Opera". Hakikaten de montaj ve ses kargaşasının altından Pekin operasını andıran sesler çıkıyor. Çok başarılı.

Fransa'dayken ise altı albüm aldım. Biri Jean Louis Murat diye bir adamın "Dolores" albümü. Melodileri benim çizgime çok yakın ama tabii sesinde Fransız olmanın getirdiği bir ciddiyet var. Murat, Fransa'da çok büyük bir yıldız.

Geçenlerde televizyonda gösterilen Björk programına bayıldım. Herhalde birçok insan sevmiştir. Alfie bana "Hem akıllı hem de güzel birisini görmek ne hoş" dedi.

32→

ROBERT PLANT

Astoria LA'de gerçekleşen ICA Londra müzik festivalinde Natacha Atlas, Transglobal Underground ve Dole Foundation'ın birlikte gerçekleştirdikleri performans inanılmazdı.

JIMMY PAGE

Ben de o konsere gittim ve tüylerim hakikaten diken diken oldu.

JOHN PAUL JONES

Ry Cooder'ın "Buena Vista Social Club" albümünü tavsiye ederim.

BETH ORTHON

Bence Björk'ün "Homogenic" albümü olağanüstü. Çok sıcak ve başarılı bir albüm. Bence müziği tümüyle kendisiyle ilgili; şarkılarından kadın olarak ve insan olarak düşündükleri ve hissettikleri çıkıyor. Björk'ün sesi o kadar güzel ki! "Post" albümünde gençliğinin düşüncelerini sergilemişti, şimdi ise olgun bir insan var karşımızda. Aranjmanlar ve prodüksiyon çok kaliteli ama tabii ki onu özetleyen olay bu değil, içindeki ihtiras en önemlisi.

Bentley Rhythm Ace'i de çok beğendim ama, "Homogenic"e olan ilgimle yarışamaz bile.

LEONARD COHEN

Ben radyo ve pikap türünden hiçbir aletin bulunmadığı bir yerde yaşıyorum, yani yeni türeyen müziklerle hiçbir alakam yok... Son dört yıldır bir dağın tepesindeki bir manastırda yaşıyorum ve uzun süredir hiçbir şey dinlemiyorum. Manastırda ahçılık yaptığım için arada bir şehre alışverişe giderken arabamda radyoyu açıyorum.

Ama size çok beğendiğim bir şarkıcının ismini verebilirim: Adam Cohen, oğlum. Birkaç aya kadar Sony anlaşmalı bir plak çıkaracak. Hiç benim tarzım değil ama çok güzel, "groovy" ve orijinal bir sesi var. Adam babasının aksine, çok iyi bir şarkıcı. Zaten dinlediğim tek müzik de onunki.

ROBERT SMITH [cure]

Plak koleksiyonumun yerini alacak 70 tane CD aldım. Her şeyi yeniden dinlersem müziğe niçin başladığımı hatırlayabilirim diye düşündüm. Bazıları felaketti, bazıları ise çok iyi: ilk Bowie'ler ve Beefheart, Roxy Music ve ilk Bad Company albümü. Canned Heat'in "Greatest Hits" albümünü aldım. The Guess Who'nun "American Woman" parçasını buldum ve yirmi yıl geriye gittim. Sözler felaket ama ses çok iyi, ideal "üç dakikalık pop parçası".

PAUL SIMON

Geçenlerde Ry Cooder'ın çıkardığı Küba müziklerini duydum ve bayıldım. "Buena Vista Social Club" adını taşıyan bu albümde, 70'lerindeki Kübalı müzisyenler ve Ry Cooder çalıyorlar. Bence olağanüstü.

PATTI SMITH

Polly Harvey çok şeker birisi ve çok güzel müzik yapıyor.

PJ HARVEY

Björk'un "Homogenic" albümünü sevdim. Björk kendini bulmuş.

PETER GREEN

Bu yıl seyrettiğim en iyi videolar Michael Jackson'ın "Do You Remember The Time" ve Prince'ten "Get Off". CD'lerini alacağım.

Konserlere gelince, B.B. King ile çaldığım geceler, özellikle de Croydon'da Fairfield Hall'daki konserimiz muhteşemdi. O gece büyük bir iş becerdiğimi biliyorum.

ELTON JOHN

Sonuncu Ron Sexsmith albümü çok hoşuma gidiyor. Bir de BT'nin "ESCM" albümünü aldım. BT çok hoşuma gider, hele ilk albümleri "IMA". Elektronik müziği çok severim. Prodigy'e bayılıyorum, bence harikalar. Müziği en umulmadık yerlere götürüyorlar; böyle insanlara saygım sonsuz. Bence son zamanların en heyecan verici müzikleri Underworld, The Prodigy ve Chemical Brothers.

ELVIS COSTELLO

U2 albümündeki bazı şarkıları çok sevdim. "Please" bu yıl duyduğum en güzel şarkı, az daha cover versiyonunu yapacaktım. The Verve'ün fotoğrafları albümlerinden daha başarılı bence. "Drugs Don't Work" fena parça değil ama, "The Young Wilderness" kadar ilginç değil. Radiohead'in albümüne ve Portishead'den "Western Eyes"a bayıldım. Ron Sexsmith'in albümüne "Other Songs" (Öbür Şarkılar) adını koyması çok yanlış olmuş. Bence "Child Star" şarkısından yola çıkarak albüme de bu adı verseymiş iyi olurmuş. Hele kapakta onun suratıyla bu başlık çok komik olurdu. Bir de Kill Rock Stars şirketinin çıkardığı Elliot Smith albümü hoş; John Sebastian adında yumuşacık sesli bir şarkıcı karanlık sözleri olan şarkılar söylüyor.

Oasis için söleyebileceğim bir şey yok. Bana bir şey ifade etmiyor. Bee Gees'ler harikadır. Çok iyi şarkılar yazmışlar. Noel Gallagher birkaç iyi şarkı yazmış olabilir ama "Massachusetts", "Saved By The Bell", "How Do You Mend A Broken Heart" gibi şarkılar yazması için kırk fırın ekmek yemesi gerek. Asıl marifet, Al Green gibi "How Do You Mend A Broken Heart"ı söyleyebilmektir.

Benim yeniden çıkarılan albümlere olan ilgimi herkes anlayamaz. Mesela ikinci kez çıkarılan Art Farmer albümü ya da klasik müzik dinlerim ben. Columbia şirketinin çıkardığı The Stanley Brothers'ı çok seviyorum; bazı insanlara konuları acayip gelebilir (annelerin, bebeklerin ölümü üzerine), ama herhalde bu deneyimleri yaşamış insanlara o kadar da uzak gelmiyordur.

En sevdiğim albüm ise Dylan'ınki, bence bu güne dek çıkardığı en güzel albüm bu. "Oh Mercy"de Lanois'nın katkısı çok yararlı gelmemişti, bu sefer geldi. Ses kaydı filan çok başarılı. Şarkıların sözleri ve okunma şekilleri çok derin; Dylan güzel bir sesle söylemeye uğraşmamış, söylediklerini derinden hissetmiş. Modası geçmiş "nasıl olsa hepimiz öleceğiz" gibilerinden sözler söylemesi çok hoşuma gitti. Ömrü boyunca değişik değişik imajları olan şarkı sözleri yazmış birisinin oturup da "her şey anlamsız ve boş" türünden sözler yazması beni çok eğlendirdi.

Dylan'dan sonra en sevdiğim albüm "Harry Smith Arşivi" diye altı CD'lik bir Folk müziği toplaması ("The Anthology of American Folk Music"). CD'lerin her birinde yeni bir şey bulabiliyorsunuz. Dylan gibi folk müziğini geçmişte yeniden gündeme getiren birçok sanatçının bu şarkıları dinlediğini düşünüyorum. Parçaları dinlerken ilginç ilginç sözler çıkıyor, mesela: "Demiryolundaki herifler şarabımı içti bitirdi". Yani Dylan da hep geçmişte bu tür şarkı sözlerine gönderme yapmış anlaşılan.

Canlı müziğe gelince, New York'ta gece kulüplerinde Big Lovely diye harika bir grup eşliğinde çalan Toshi Reagon diye bir kadın var. Bu yarı folk, yarı rhythm and blues sesli sanatçı, Sweet Honey'den Bernice Johnson Reagon'un kızı. Plak şirketi Smithsonian.

Nice'de tatildeyken bir Bruce Springsteen konserine gitmiştim, 10, 15 hatta 20 yıl öncesinin şarkılarını yeni besteleriyle öyle bir enerjiyle sundu ki, çok etkilendim. Bu performanstan bir şey öğrendiğime inanıyorum.

THOM YORKE
[radiohead]

Benim için bu yılın en iyi beş albümü: Laika'dan "Sound Of The Satellites"; bizimle turneye çıktılar ve bence daha daha çok tanınmayı hakediyorlar. Portishead'in aynı ismi taşıyan albümü. Bence bu albüm ilkinden de iyi. Bu grubu çok seviyorum. Lee 'Scratch' Perry'den "Arkology". Bu albümü dinleyip yanan stüdyonun eski fotoğraflarına bakmayı seviyorum. Guided By Voices'dan "Mag Earwhig"... Bana Pixies'in "Surfer Rosa"sını hatırlatıyor. Bir de Dr. Octagaon'dan "Octagynecologist" var; "Blue Flowers" bu yıl en sevdiğim parça. Cinselliğe değindiklerinde bayıldığımı söyleyemem ama benim yazdığım sözler solda sıfır.

PAUL WELLER

Primal Scream'in "Vanishing Point"ine bayıldım. Andrew Innes harika. Bence bu yıl çıkan bütün albümlerden çok daha önde. Etta James'in "Stormy Weather"ını radyoda duydum ve hemen aldım. Klasik bir yanı var ve Etta'nın masumiyeti parçaya bambaşka bir hava vermiş. The Verve'ün "Bitter Sweet Symphony"si de yılın klasiklerinden.

FINLEY QUAYE

Bu yıl içinde duyduğum en iyi albüm kesinlikle Led Zeppelin'in "BBC Sessions" albümüydü. Stüdyo kaydı olması onların o cilalanmamış blues gücünü azaltmıştı ama bence, Zep'in bu işin babaları oldukları bir kez daha kanıtlanmış oldu. Led Zeppelin'den sonra gelen bir çok grup Bonham'ın bas davul'una o kadar çok şey borçlu ki! Bir grupta çalan herkesin Zeppelin üyelerinin bu albümdeki iletişimlerini algılaması gerek, müzik yaparken birbirleriyle konuşuyor gibiler. Parçalar kendi içlerinde canlanıyor, harekete geçiyor. Ritmler değişik zamanlamalar içinde gelişiyor, şarkıların yapıları kendi içlerinde değişiyor ama gene de son derece ahenkli bir sonuç veriyorlar. Bu albümde Zeppelin'e has o saf ses bulunuyor; blues'u alıp değişik yönlere götürdükleri ve heavy metal'i oluşturmaya başladıkları zamana. Tabii "Going to California" ve "That's The Way" gibi akustik parçaların da inceliğini unutmamak gerek. Hep aynı tarzda müzik yapan o kadar çok grup var ki, konserlerde heyecan yok, Zeppelin öyle sıkıcı değil işte. Turnedeyken Placebo'nun albümünü, bir de Jamaikalı caz gitaristi Ernest Ranglin'i çok dinledim.

IAN McCULLOCH
[echo & the bunnymen]

Bir bütün albüm dinlemediğim için Blur'den dinlediğim üç parçayı övmek istiyorum. Basının saldırıları karşısında onları çok güçlü buluyorum. "Beetlebum" çok acayip zamanlamaları olan garip bir şarkıydı. Sözleri hangi noktada söylemesi gerektiğini nereden biliyor anlamadım. "Song 2" çok iyiydi ama en sevdiğim gene de "M.O.R." zannedersem; Bowie'ye çok benziyor.

Radiohead, yeni albümle "The Bends"in daha az güzel bir versiyonunu yapmış gibi duruyor. Şarkılarını çok seviyorum ama isimleri çok itici geliyor: "Karma Police", "OK Computer", "Paranoid Android". Yani şarkılara gene de bayılıyorum ama "The Bends" diye bir albüm yapmışken yenisine "OK Computer" demenin ne anlamı var?

Oasis albümünü stüdyoda duymak heyecan vericiydi ama bu üçüncü albüm çıktığında Chemical Brothers'ın katkılarından daha farklı bir şeyler yapabilirlerdi diye düşündüm. Bence biraz daha uğraşsalar daha güzel sözler yazabilirler. "Champagne Supernova"nın sözleri çok iyi.

Beck her zamanki gibi iyi iş başardı. Amerika'da konserine gitmek çok hoşuma gitti, ama konserin yarısında böyle planlanmış bir gösteriyi sonuna kadar çekemeyeceğim diye düşündüğümü hatırlıyorum. Liberace gösterisi gibi koreografi filan beni hiç çekmedi doğrusu. Beck'in müziği harika ama, konserde derinlik bulamadım.

CHRISSIE HYNDE
[pretenders]

Bence bu yıl duyduğum en güzel müzik David Johanssen'ın, yani Buster Pindexter'ın "Buster's Spanish Rocket Ship"i. Bence bu adam bir dahi, müziğini her zaman sevmişimdir. Salsa ağırlıklı albümde Buster'ın Güney Amerikalı bir kadınla evlenip Güney'e yerleşmesi anlatılıyor. Bence yılbaşı için verebileceğim en iyi tavsiye bu albümün alınması gerektiğidir.

Yeni Dylan albümü çok matraktı, dinlerken bol bol gülüyorum. Genellikle prodüksiyonu kimin üstlendiği beni pek ilgilendirmez ama bence Daniel Lanois ile Dylan'ın çizgisi çok uymuş. Bir de Paul McCartney'nin "Standing Stone" albümü çok güzel. Broadcast diye bir grup var, onların da özellikle şarkıcıları çok iyi, kızın sesi harika.

Çeviren: **Çilek Ünsal**

Led Zeppelin

Bu sayfayı iki ay sonra gerçekleşecek Page & Plant İstanbul çıkarmasının şerefine değil, "Led Zeppelin-BBC Sessions" albümü şerefine dikkatlerinize sunuyoruz. Led Zeppelin efsanesinin yaşayan üç üyesi, aradan 30 yıla yakın bir zaman geçtikten sonra yayınlanan BBC kayıtlarının ayrıntılarına giriyorlar, "o an, orada" olmanın nasıl bir şey olduğunu hatırlamaya çalışıyorlar.

JIMMI PAGE - ROBERT PLANT

Etrafta kutsal bir şeyler olacakmış gibi bir hava vardı

1969 ve 1971 tarihinden kalma bu kayıtları ilk dinlediğinizde neler hissettiniz?

Robert Plant: Her şey çok garip ve uzak görünüyor. Seyirci çok kibardı, teknisyenler sessizce ve çok düzenli bir şekilde işlerini görüyor, herkes fısıldaşarak konuşuyordu. Etrafta kutsal bir şeyler olacakmış gibi bir hava vardı. Her şeyin bu kadar düzenli ve inceden inceye düşünülmüş olması bütün kayıtları etkiledi galiba. Küçük bir konser salonunda çalıyor olmak, seyirciyi de, bizi de havaya soktu.

Jimmy Page: Bizi salona aldılar ve...

RP: Işıklar söndü.

JP: Genellikle küçük salonlarda verilen konserlerin aksine, bu sefer çaldığımız her şey kaydedilecek ve yayınlanacaktı. Seyirciler çaldığımız şarkıların bir kısmını daha önce duymamışlardı bile. Ama benim "eli yüzü düzgün" diye adlandırdığım tarzda bir konser verdiğimizde, grup ile seyirci arasındaki ilişki organik boyutlara ulaşıyordu. Bu sefer de öyle oldu, müzik tüm salonu harekete geçirdi.

1969 yılında yine BBC'nin bir programı için kaydedilen bir röportajınız vardı. Daha sonra bu röportajın içinden sizin sözlerinizi temizlemeye çalıştılar ve ortaya berbat bir kayıt çıktı. Bunun hikayesi neydi?

JP: Dediler ki, "hadi biraz atmosfer yaratalım, Jimmy, sen arkada gitarını tıngırdat, biz de ön tarafta söyleşelim". Tamam, dedim. Robert ve John Paul Jones'la konuşmaya başladılar. Sonra röportajı yapan akıllı bana dönüp "Eee, sen ne düşünüyorsun Jimmy" dedi. Mikrofonun uzağındaydım. Teknisyenin "mikrofondan uzakta duruyor" diye yırtındığı duyuluyordu. Tabii ki mikrofondan uzaktım, çünkü benden gitar çalmamı istemişlerdi. Rezalet bir kayıttı!.. Ama konserler farklıdır. Çıkarsın, çalarsın ve inersin. Umduğunu değil, bulduğunu alırsın. Tek bir şarkılar dizisi çalıyoruz. Kötü oldu diye dönüp yeniden çalacak halimiz yok.

Ama sonradan bazı şarkıların üzerine eklemeler yaptınız stüdyoda...

JP: Maida Vale Playhouse salonuna girip elimizden geleni yaptık ve çıktık. O zamanlar o kadar organik bir gruptuk ki, şarkıları stüdyoda oluştururduk. Diğer gruplar gibi hazırlıklı girmezdik.

Bu iki CD'deki inanılmaz güzel ses kalitesi BBC'nin orijinal kayıtlarından mı kaynaklanıyor, yoksa bugünün ses restorasyon teknolojisinin nimetlerinden mi?

JP: Mükemmel bir ses teknisyeni vardı. Ama oraya ikinci defa gittiğimizde, adamın prodüktörlüğe terfi ettiğini ve yerine o kadar yetenekli olmayan başka bir teknisyenin geçtiğini öğrendik. Sonuçta kime rastladığınıza bağlı... Bu yüzden bazı bantlar mükemmeldi, bazıları ise biraz çamurluydu.

BBC konserindeki "Whole Lotta Love" yorumlarından birini kısalttınız. Bunu CD'ye sığdırmak için mi yaptınız?

JP: Tüm konser tam 98 dakika sürüyordu. Bazı malzemelerin dışarıda bırakılması kaçınılmazdı. Bis olarak çaldığımız bir "Communication Breakdown" yorumu daha vardı. O da dışarıda kaldı.

Yine de üç ayrı yorumu var bu şarkının...

JP: O zamanlar albümün promosyonunda öne çıkan parçalardan biriydi "Communication Breakdown" –diğeri de "Dazed and Confused". Bu yüzden her seferinde bu iki parçayı çalıyorduk. Eğer insanlar bizim yaptığımız işin farkına varacaklarsa, en iyi başlangıç noktası bu şarkılardı.

RP: Kendi kendimize bir karar aldık. Asla single çıkarmayacağız diye. O sırada yazmakta ve apartmemişti.

"Travelling Riverside Blues" gerçekten doğaçlama mıydı?

Belki provalarda bir-iki defa çalmışızdır. Ben blues'dan anlamazdım. Sadece 12 bar olduğunu biliyordum. Zeppelin'e katılıncaya kadar Robert Johnson ya da Willie Dixon adını duymamıştım. Ama doğaçlama yapmak için kolay bir biçimdi. Jimmy ve Robert bir-iki fikirle gelirlerdi, Bonzo'yla ben de ayak uydururduk. Bonzo ve ben, James Brown, Motown, r&b, Philadelphia dinlerdik. Genellikle siyah müzik yani. O cazı sevmezdi, bense arada dinlenmek için caz da dinlerdim. Zeppelin'in başladığı günlerde ben deliler gibi soul dinliyordum. Zaten stüdyo müzisyeni olarak beni ayrıcalıklı kılan da buydu. Kimse plak dinlemez, ne çalacağını da bilmezdi. Bana ikisi akorları verirler, "hadi çal" derlerdi. Rock kategorisinde en fazla Hendrix dinlerdim.

Robert, o zamanlar daha çok west-coast sound'una ait gruplara takılmadığınız için pişmanlık duyuyor. Love gibi gruplar...

Ne ben, ne de Bonzo bunları dinlemezdik. Robert'a özgü bir şey bu. O Doors'u bile severdi! Doors'u şimdi daha çok takdir ediyorum, ama o zamanlar sevmezdim.

Bu farklı zevkler gerilim yaratıyor muydu?

Sayılmaz. Her zaman söylerim ben, Zeppelin aramızdaki boşluğun ta kendisiydi. Farklı zevkler sayesinde Zeppelin müziği ortaya çıktı. Zeppelin'i öncül olarak kabul eden gruplardaki sorun da bu. Tek bir şarkımızı, mesela "Whole Lotta Love"ı alıyorlar ve gerisini unutuyorlar. Bugünün grupları aşağı yukarı hep aynı tür müzikleri dinliyorlar. Biz hemen hemen her şeyi dinlerdik. Ben, Page gibi Hint ve Kelt müziğini severdim. Robert'ın da caz sevdiğini sanıyorum. Yani aramızda çok ortak nokta vardı.

"BBC Sessions"taki ses kalitesine erişebilen korsan bir kayda rastladınız mı hiç?

Bölük pörçük... Ama grubun sound'u her zaman çok sıkıdır. İşin doğrusu, Zeppelin müziği dinlemiyorum ben. Bir albümü bitirdiği zaman, onu unutup ileriye dönen müzisyenlerdenim. Bu kayıtları dinledim, çünkü işin içindeydim. Seçim yapmamız gerekiyordu. Tabii ki Zeppelin müziğinin kötü olduğunu düşünmüyorum. Gençlik enerjisi her zaman için orada ve bundan da gurur duyuyorum. Ama ben ileriye dönük yaşamak istiyorum. Müzikal merakım henüz tatmin olmuş sayılmaz.

JOHN PAUL JONES

Zeppelin müziği dinlemiyorum

Plant ve Page'le olan ilişkiniz ne durumda?

John Paul Jones: Plak işleri için biraraya geliyoruz. Albüm kapağı, seçilecek şarkılar gibi konularda konuşuyoruz. Hepsi bu. "BBC Sessions" için de bir araya geldik ve seçilecek şarkılar konusunda fikrimi söyledim. Aynı düştüğümüz bir nokta olmadı.

Sen ve Jimmy, Led Zeppelin'den önce de BBC kayıtları yapmıştınız. Bu deneyimleriniz işe yaradı mı?

BBC, televizyon ya da başka bir şey, hiç farketmez. Hepsi aynı. Bu tür işlerden binlerce yaptık. İkimiz stüdyoya girip, kırmızı ışık yandığında çalmaya başlamak konusunda çok tecrübeliydik.

Zeppelin'in ilk BBC seyircisini hatırlıyor musunuz?

Konserlere gelen tipler de vardı, bizi Amerikalı bir grup zannedenler de. O sırada İngiltere'deki ünümüz henüz kulaktan kulağa yayılma aşamasındaydı. Bu da iyi bir şeydi, basın henüz tepemize bin-

> Zeppelin'i öncül olarak kabul eden gruplardaki sorun da bu. Tek bir şarkımızı, mesela "Whole Lotta Love"ı alıyorlar ve gerisini unutuyorlar. Bugünün grupları aşağı yukarı hep aynı tür müzikleri dinliyorlar. Biz hemen hemen her şeyi dinlerdik.

makta olduğumuz her şeyi albüm çerçevesinde ilan ettiğimizi söylüyorduk.

JP: Bu apartma meselesini sevmiyorum ben. Birçoğumuz o sıralarda apartma yaptığımızın farkında bile değildik.

RP: Ben farkındaydım, sen farkında değildin.

"Travelling Riverside Blues"u BBC kayıtları sırasında doğaçlama kaydettiğiniz doğru mu?

JP: BBC doğaçlamaya izin vermez, dolayısıyla doğaçlama yaptığımızı çaktırmadık. Bende bir riff vardı, başka da bir şey yoktu. Çok basit bir riff'ti. Bonzo ve Jonesy hemen kaptılar işi, Robert da aklına gelen dizeleri sıralamaya başladı. Solo üzerine bir overdub yaptık ve oldu size bir şarkı.

"Somethin' Else"i de yorumladınız. O sıralar The Move, The Who, Rod Stewart ve Blue Cheer da Eddie Cochran cover'ları yapıyordu. 60'ların sonundaki rocker'ların favori 50'ler rock'çusu Eddie Cochran mıydı?

JP: Bu o riff'ti, değil mi? Little Richard şarkılarındaki, "Good Golly Miss Molly" ve "Lucille"deki riff... Ama tamamen Cochran'a ait olan şarkıların (mesela ilk albümü "Sittin' In The Balcony"den "Completely Sweet" gibi) riff'leri çok zordur.

RP: Sırf eğlence olsun diye Cochran parçaları çalardık, değil mi?

JP: Evet. "Weekend" gibi...

RP: "Pink Pegged Slack" gibi daha sonra yaptığı parçalar harikadır. Cochran'ın rock'n'roll'a yaklaşımı ironi doludur. Hatta "Milk Cow Blues" gibi ciddi parçaları dahi... Ama bugün dinlediğimde bana çok sıradan geliyorlar. Keşke o zamanlar Love'ın "7 And 7 Is"ini ya da "Four Sail" albümünden "August"u dinliyor olsaydık.

JP: Onları çalması çok zordu, Robert.

RP: Evet, körkütük sarhoş olduğunda dahi Cochran çalabilirsin sen. Çocukluğumuzdan beri Cochran çalıp söylüyorduk. Önemli olan şarkıyı iyi bilmek, böylece şarkıyı çalarken oyun oynayabilmekti. Aslında bu da o kadar kolay değildi. Çünkü çaldığımız parçaların tamamını bilen yoktu içimizde.

Gerçekten o zamanlar verdiğiniz konserlerin çok uzun olduğunu düşünüyor musunuz?

Jimmy: **Robert düşünüyor.**

Robert: **Evet, çok uzundu. Sololor başladığında, siyah beyaz bir önlük ve tepsiyle dolaşıp kibrit satabilir ve sıkı para kazanabilirdim.**

Jimmy: **İyi de, sololar vokalistin dinlenmesi içindir. Birçok şarkıcı uzun süre şarkı söylemekten dolayı sesinin çok zorlandığından yakınır.**

Robert: **Çok düşünceliymişsin, Jimmy. Ama ben bu uzun sololar sayesinde, sahne kenarında ucundan Fas Arapçası öğrendim. İlk Casio klavyelerden birini keşfettim. Ve daha neler neler...**

BBC'de daha fazla akustik kayıt yapmadığınıza pişman mısınız?

RP: Normal bir konserde üç saatten fazla sahnede kalıyorduk. Dolayısıyla 45 dakikalık bir akustik bölüm yapabiliyorsun. Ama BBC'de bu mümkün değildi.

Gerçekten o zamanlar verdiğiniz konserlerin çok uzun olduğunu düşünüyor musunuz?

JP: Robert düşünüyor.

RP: Evet, çok uzundu. Sololor başladığında, siyah beyaz bir önlük ve tepsiyle dolaşıp kibrit satabilir ve sıkı para kazanabilirdim.

JP: İyi de, sololar vokalistin dinlenmesi içindir. Birçok şarkıcı uzun süre şarkı söylemekten dolayı sesinin çok zorlandığından yakınır.

RP: Çok düşünceliymişsin, Jimmy. Ama ben bu uzun sololar sayesinde, sahne kenarında ucundan Fas Arapçası öğrendim. İlk Casio klavyelerden birini keşfettim. Ve daha neler neler... Bir noktadan sonra sahnede kendini aptal aptal kafasını sallayıp duran biri gibi hissediyorsun.

JP: Doğaçlamanın temel amacı aramızdaki atışmalardı. Bizim doğaçlamamız Grateful Dead'inkine benzemiyordu. Sürekli değişiyordu. Bazıları çok uzuyordu, kabul ediyorum, ama bazıları da...

RP: Ben işin müzikal tarafını eleştirmiyorum zaten. Sadece soloların uzunluğu yüzünden birçok numara icat etmek zorunda kaldığımı anlatıyorum. Birçok mimik ve değişik ses biçimleri... Bazen işler çok iyi gidiyor ve ortaya çok güzel şeyler çıkıyordu.

BBC 1971'den sonra sizi tekrar davet etti mi?

RP: O kadar meşgul ve yoğunduk ki! Ben araba kazası geçirinceye kadar (1976) hiç aralık vermedik. O sırada Fas'ta Hintli orkestrayla kayıtlar yapıyorduk. Eğer o sırada yapılan teklife uysaydık, çalacağımız müzik insanları hayal kırıklığına uğratacaktı.

Yani uluslararası üne kavuştuğunuzda BBC'ye ihtiyacınız kalmamıştı...

RP: Öyle bilinçli bir karar vermedik. Sadece vaktimiz yoktu. Eğer vakit olsaydı, yeni bir fikirle ortaya çıkıp teklifleri değerlendirebilirdik. İngiltere'ye döndüğümüzde her birimiz kendi evine çekiliyordu. Çoğu zaman havaalanında birbirimize uzaktan el sallayıp ayrılıyorduk. Peter Grant böyle bir teklif almış olsa bile, "bırakalım çocuklar biraz dinlensin" diye düşünmüş olabilir.

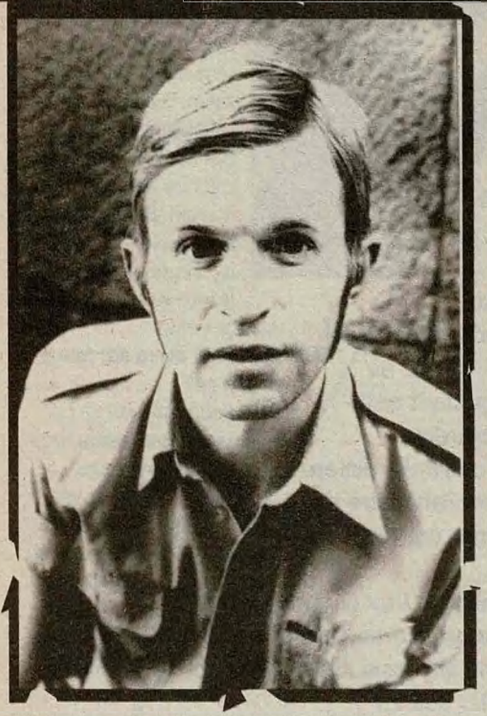
Çeviren: **Ogan Güner**

Jay-Jay Johanson

Öyle İsveç'in medar-ı iftiharı olmak gibi bir derdi yok. Zaten bu gidişle olacağı da yok. Sanatın her alanında iddiasızca kalem oynatırken bir gün Portishead dinledi ve hayatı değişti. Bugünlerde MCM'de de sık sık gösterilen klibindeki şarkıyı, "It Hurts Me So"yu yazdı. Arkası geldi. "Whiskey" albümü yeni müziğin şimdiden klasikleşmiş albümlerinden biri. Evvelce İlk Albümler sayfamızda ağırladığımız Jay Jay Johanson'u daha yakından tanıyalım.

Depresyonum hep orada...

Jay-Jay Johanson: Bugün içinde bulunduğum durum, başıma gelen her neyse, oldukça akıldışı geliyor. Aslında, bir saniye bile, şarkılarımın çok sınırlı eş dost çevremin ötesindeki insanların hoşuna gidebileceğini tahayyül etmemiştim. Birkaç bin kişinin bu şarkılarla bir bağ kuracağını, onları evlerinde dinlemeyi arzu edeceklerini tahayyül bile edemezdim. Bu şarkılar benim küçük sıkıntılarımın, küçük kişisel hikayelerimin bir tezgaha serilmesi gibi...

Başarın karşısında ailenin tepkisi nasıl oldu?

Ailem her şeyden uzakta küçük bir köyde yaşıyor, sanat dünyasından, hele hele rock çevrelerinde olan bitenlerden pek haberdar değiller. Tabii ki benim fotoğrafımı gazetede görmek onların gururunu okşuyor, ama hepsi bu kadar. Babama göre, rock ergenlik çağındaki gençler için bir hobi olarak kalmalı; en büyük arzusunun, her şeyi bırakıp asıl mesleğim olan grafikerliğe dönmem olduğunu sanıyorum. O 16 yaşında matbaada çalışmaya başlamış ve bütün hayatını bu şekilde geçirmiş, tabii doğal olarak, insanın 28 yaşında hâlâ müzik yapmasını kolay kolay anlayamıyor. Aslında babama göre, müzisyen dediğin mutlaka siyah olmalı ve 50'li yıllarda yaşamalı; bu durumda da olasılıklar ciddi bir biçimde kısıtlanıyor *(gülüyor)*...

Klasik bir müzik eğitimi aldın mı?

Bir müzik okulundan içeri, sadece kendi kendime öğrenemeyeceğim tek şeyi bana öğretmeleri için adım attım: orkestra yönetmek. Ergenlik yıllarında, bu işin temelini öğrenmek için birkaç ayımı okulda geçirdim; yaylıların ya da bakır nefeslilerin orkestrasyonunu bilmenin günün birinde mutlaka işime yarayacağından emindim. Onun dışında, birçok aleti kendi kendime öğrendim. Yedi yaşında piyanoya başladım, on yaşında saksofona, daha sonra da, basa ve bateriye el atmadan önce gitar kullanmayı öğrendim. Kesinlikle virtüoz değilim, ama başımın çaresine bakıyorum.

Sesinin potansiyelinin ne zaman farkına vardın?

Hep şarkı söylerdim, ama bunun tek nedeni beraber müzik yaptığım arkadaşlarımın şarkı söylemeye takılmamasıydı. Bugün hâlâ, şarkı söyleme tarzımla ilgili bütün övgülere rağmen, sesimi... bir tuhaf buluyorum. Hiçbir tekniğim yok ve şarkılarımı genellikle bir çırpıda söylüyorum. Chet Baker, Frank Sinatra ya da Scott Walker gibi muhteşem şarkıcılarla kıyaslandığım zaman, hakikaten çok rahatsızlık duyuyorum. Aslında, ben şarkı yazdığım için şarkı söylüyorum, tersi geçerli değil. Yazdığım şeyler hakkında nispeten en açık seçik bir fikre ben sahibim, öyle olunca da onları söylemekten başka bir çarem kalmıyor.

Caza nasıl vardın?

Babam, yıllardan beri, özellikle de 50'li yılların bütün plaklarını toplar, istesem de istemesem de doğduğumdan beri bu atmosferin içinde yüzdüm. Çok uzun bir süre bu müziğe karşı tepkisel bir tavrım oldu, çünkü köhne, miadını doldurmuş bir tür olduğunu düşünüyordum. İlkgençlik yıllarımda Kiss'i ya da herhangi bir rock topluluğunu caza tercih ederdim. Yaşım ilerledikçe, caz giderek bana tıpkı rock gibi, aynı şekilde yoğunluğu olan bir müzik olarak görünmeye başladı; ama duygusal açıdan daha güçlüydü. Böylece babamın plak koleksiyonunu alt üst etmeye başladım ve şansım varmış ki, en iyi mallarla karşılaştım, özellikle de günler boyu dinlediğim Chet Baker'ın plakları... Böyle bir şok yaşadıktan sonra, caz müzisyenleri tarzında yazmak, hakiki bir müzikal şahsiyet arayışımda bir çıkış yolu olarak kendini kabul ettirdi bana. Temelde caz yazımını koruyarak işin içine breakbeat'ler katmak, sound'u daha bugüne uyarlamak derdindeydim.

> **Babamın plak koleksiyonunu alt üst etmeye başladım ve en iyi mallarla karşılaştım, özellikle de günler boyu dinlediğim Chet Baker'ın plakları...**

Bu mutasyon ne zaman gerçekleşti?

94 nisanında. O dönemde, İsveç'te çıkan Pop dergisinin maketini yapıyordum ve bir sabah dergiye Portishead'in ilk albümü "Dummy"nin kasedi geldi. İlk dinleyişte, hayatımın kökünden sarsıldığı hissine kapıldım. Hayatımda ilk defa bir rock albümü bende böyle bir etki yaratıyordu, kelimenin tam manasıyla tepeden tırnağa diken diken olmuştum. O güne kadar sadece Cocteau Twins'in müziği bende benzer bir heyecan uyandırmıştı. Portishead'de sevdiğim her şey vardı: John Barry ve Morricone'nin eski soundtrack'leri, yıllardır hayalini kurduğum tuhaf düzenlemeler ve iki idolüm Shirley Bassey ile Liz Fraser arası müthiş, büyüleyici bir ses... Portishead sayesinde, şarkılarımdaki hüzünden kompleks duymaktan kurtuldum.

Yazman ve beste yapman hep bu melankoliden mi besleniyor?

Son derece melankolik, sürekli depresif olma eğiliminde bir insanım. Bu hiç de öyle gurur duyduğum, kendime paye çıkardığım bir şey değil, ama depresyonum hep orada... Bu durumun tek olumlu yanı, beste yapmama yardımcı olması. Kendimi biraz neşeli hissettiğim zaman tek bir satır bile yazmam mümkün olmuyor. Yazmak benim için bir tür terapi gibi, sorunlarımla baş etmemin, yüzleşmemin bir yolu: "Tamam, siz benim hayatımı mahvediyorsunuz, o zaman, bunun karşılığında bana güzel şarkılar verin!" Ayrıca, beni caza, Michel Legrand'a, Nick Drake'e ya da David Sylvian'a yönelten de bu sürekli melankoli hali oldu. Beni Kieslowski'ye ya da "Dalgaları Aşmak"a çeken de buydu. Benim şarkılarımı dinleyen herkes "Dalgaları Aşmak" filmine, "Siyah Giyen Adamlar"a olduğundan daha hassas olduğumu anlar.

> **Portishead sayesinde, şarkılarımdaki hüzünden kompleks duymaktan kurtuldum.**

Grafikerliğe, dizayn işine nasıl girdin?

Çok erken yaşlarda, mimariyle, giysilerle, dergi kapaklarıyla, plak kapaklarıyla ilgileniyordum. Çok mütevazı bir çevreden geldiğim için, bütün bunlar, grafik sanatları okumak üzere Stockholm'a göç edinceye kadar benim için virtüel şeyler olarak kaldı. Sonra, Stockholm bana fazlasıyla kendi içine kapalı bir yer gibi gelmeye başladı ve Londra'ya gittim. Burada saygın dergiler için çalışma fırsatı buldum ve bu sayede dizayn dünyasında küçük bir ün sahibi bile oldum. İsveç'te insanın fazla faaliyeti olmasından pek hoşlanılmaz, hemen şüpheyle yaklaşırlar.

Yeni albümünle "Whiskey" arasındaki belli başlı farklılıklar neler olacak?

Daha ustalaştığımı söyleyebiliriz, sesimle ilişkim daha rahat ve şüphesiz sonuç daha homojen, daha bütünlüklü olacak. Ayrıca, ilk defa bir baterist ve bir trompetçiyle çalıştık. Çok daha fazla yaylı saz olacak. Belki yeni şarkılar, eskilerden biraz daha karamsar, biraz daha yoğun... Eskiden bir tür nostaljik depresiftim, şimdiyse kendimi daha çağdaş, daha güncel bir depresif gibi hissediyorum. Kız arkadaşımın aniden çekip gitmesinin bir şeyi düzeltmediğini söylemek gerek. O günden beri on küsur şarkı besteledim, bunlar tabii ki albümde yer almayacak, onları ne yapacağımı henüz bilmiyorum. Her neyse, eğer ikinci albüm başarısız olursa, ısrarlı davranmam, grafikerliğe, daha düzenli bir hayata dönerim. Ünlü bir şarkıcı olmayı beceremezsem, tek bir amaca yönelmekle yetinirim: saygıdeğer, muteber bir nişanlı olmak.

Çeviren: **s. l.**

Henry "Sunflower" Vestine

Jimmy "Spoon" Witherspoon

1997 Blues camiası için kederli bir yıl oldu. Chicago Blues'un bir kuşağı ağır ağır terk-i diyar ederken Delta blues'un ikinci kuşak tellicileri de allahaısmarladığı çektiler. Aşağıdaki yazı iki vefat için kaleme alındı. Biri, beyaz Amerikan blues gruplarının en önemlilerinden Canned Heat'in sacayaklarından Henry "Sunflower" Vestine, diğeri ise inişli-çıkışlı kariyerli, koyu kahve sesli Jimmy "Spoon" Witherspoon...

Bir "kaşık" "ayçiçeği" münasebetiyle

Canned Heat hayranları için, Henry Vestine'ın "Catfish Blues"daki biteviye soloları, inanılmaz bir swing'e sahip grubun hep dışına taşmış gitar cümleleri ve üç-beş gitar hareketi ile kotardığı gitar partisyonları, Canned Heat'i Canned Heat yapan şeyler olarak tanımlanageldi. Canned Heat'i beyaz boogie çalmaktan bir adım öteye götürüp psychedelic gruplar camiasında önemli bir yere koyan şey, onun gitar tekniğiydi. Vestine'ın zurna gibi gitar tonu, ihtimal dışı distorsiyon tonları ile Canned Heat, bir anlamda İngiliz Kaleidoscope'a benzer bir yol tutturarak pek çok grubun blues kapısından dışarı çıkmasını sağladı. Gerçek bir blues grubu olmakla psychedelic olma arasındaki köprüyü, Canned Heat, Vestine ile kurdu. Ne var ki, hep bir blues grubu olmayı tercih eden Canned Heat, nihayetinde Vestine'la yollarını ayırıp önce Mike Bloomfield'ı, sonra da Harvey Mandel'i saflarına kattı. Vestine ise yıllarını alkol, halüsinojenler, eski motosikletler ve Studebaker otomobilleriyle geçirdi. Memphis Slim ve John Lee Hooker gibi özlü adamlara eşlik eden, Zappa'nın grubu Mothers Of Invention'ın ilk kadrosunda yer alan ve Albert Agler ile bir albüm dolduran Vestine'i en son, John Lee Hooker'ın üstün albümü "The Healer"da dinlemiştik. Çok iyi çalıyordu.

Diğer bir müteveffa ise, kariyerinde büyük iniş çıkışlar yaşamış, kimi zaman caz, kimi zaman da blues ve rock çevrelerinde ismini parlatmış Jimmy Witherspoon. Arkansas doğumlu şarkıcı, özellikle derin sesi ve etkileyici vokal cümleleri ile, hayranları için kimi zaman caz, kimi zaman da blues alanında önemli işler başardı. Witherspoon, dinleyicisiyle kurduğu müthiş diyalog sayesinde kulüplerin aranan ismi oldu hep. Ayrıca, sahne hayatına Kalküta'da başlayan ondan başka biri yok blues tarihinde. 1941-49 arasında, Teddy Weatherford ve Jay McShann orkestralarında şarkıcılık yapan Witherspoon, 1949 tarihli ilk hit'i "It Ain't Nobody's Business If I Do" ile Billboard listelerinde 34 hafta kaldı. 1959 yılında sahneye çıktığı Montreux caz festivalinde Ben Webster'ın da yer aldığı performansı ile büyük olay yarattı. Bu patlamayı, Benny Golsen yönetiminde kaydettiği yaylılar ve nefeslilerle bezeli "Some Of My Friends Are The Blues" albümü ile 1961 yılında Downbeat müzik yazarlarınca "yılın en iyi star şarkıcısı" seçilmesi izledi. Sonraki yıllarda Jon Hendricks, Buck Clayton, Coleman Hawkins, Roy Eldridge, Earl Hines ve Woody Herman gibi isimlerle çalıştı, kayıtlar yaptı. Caz ve blues arasında tercih yapmasını bekleyen dinleyicilerine cevabı basitti: "Her zaman caz müzisyenleriyle çalışmayı tercih ettim ve ederim. Zira ben blues'a takılıp kalmak istemiyorum."

70'lerin başında neredeyse tüm Amerikan hapishanelerinde şarkıcılık yaptı. Bu dönemde çalıştığı ortağı Eric Burdon sayesinde, beyaz blues dinleyicisi ile tanıştı. Günümüzün ünlü gitaristlerinden Robben Ford'u keşfetmesi de bu döneme rastlıyor: "Robben sadece blues çalmıyor. Ama dikkat edin, ne güzel blues çalabiliyor!" Spoon, sadece blues ve caz dinleyicilerini de ilgilendirmiyor. Gospel kökenli olmasının vokal tekniği ve ses rengine büyük bir katkısı olduğu fikrinde: "İnsanlar hep neden sahnede gospel söylemediğimi soruyorlar. Alkış tutmasını bile beceremeyen bir sarhoşlar ordusunun önünde para için bile olsa gospel söylemem. Ben Mick Jagger değilim ki! Ses belki aynı ses ama, sıradan bir iş şarkısını bile böyle bir dinleyiciye söylemek saygısızlık. Annem beni ilk defa Montreux'de izledi ve bir daha da gelmeyeceğini söyledi."

1979 yılında patlattığı ikinci hit'i "Love Is A Five Letter Word" ile günümüze dek ününü sürdüren Spoon, kansere yenik düşerek aralık ayı başında terk-i diyar eyledi.

Sarp Keskiner

→37

Birkaç güzel adam

Rahmi Kalaycıoğlu... Dile kolay, tam 37 yıldır Kadıköy'de bir sokakta Türk Müziği bestekarlarını tarihe kaydediyor; şarkılarının notalarıyla ve hayat hikayeleri ile... 37 yıl, fasikül fasikül çıkarılan Türk Musikisi Bestekarları Külliyatı, şu anda dört ciltlik bir "temel eser": 1088 şarkının notalarını, 75 bestekarın hayat hikayelerini, fotoğraflarını ve anılarını içeriyor... Etem Ruhi Üngör de tam 37 yıldır Musiki Mecmuası'nı tek başına omuzlamış götürüyor... Teksir makinesiyle, fotokopiyle çoğalttığı dergiyi uluslararası müzik camiasında parmakla gösterilen bir yayın haline getirmiş... Yusuf Ahmet Özbilen'le Mehmet Güntekin ise, hiçbir maddi karşılık beklemeden Musiki Mecmuası'nı teknolojik imkanlarla donatarak ve daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaştırarak yaşatmak üzere kolları sıvamışlar...

Rahmi Kalaycıoglu
İstiyoruz ki bu sesler unutulmasın

İsterseniz Rahmi Kalaycıoğlu kimdir diyerek başlayalım. Sonrası nasıl olsa gelir...

1926, Ankara Beypazarı doğumluyum. Babamın ölümünün ardından Ankara'ya yerleştik. Yüksek Ticaret Lisesi'ni bitirdikten sonra, yüksek tahsil için İstanbul'a gelip Sultanahmet Yüksek Ticaret Mektebi'ne dahil oldum. Bu okulu da 1949 yılında bitirdim. Ülkenin büyük çoğunluğu gibi biz de geçim sıkıntısı çekiyorduk. Okul bitince iş aramaya başladığım sıralarda, İstanbul Radyosu'nun açılması gündeme gelmişti. Başvurdum ve mütevazı bir ücretle mali ve idari işler bölümünde işe başladım. İşimiz gereği radyo çevresinde bulunan ses ve saz sanatçılarıyla olsun, bestekarlarla olsun sıkı bir dostluğumuz oluştu. Bir gün muhabbet sırasında rahmetli bestekar ve söz yazarı Mustafa Nafiz Irmak, "Bu nota meselesi çok önemli. Eserler çarçur olup gidiyor. Şunları derli toplu bir hale getirmek gerekir" deyince, ben de epeydir kafamda olan yayın fikrini ona açtım. Pek beğendi. O sıralarda müzik yayınları şefi Cevdet Çağla idi. Projemden ona ve Refik Fersan'a da bahsettim. Memnuniyetle karşılanınca, biz de işe soyunduk. "Türk Musikisi Bestekarları Külliyatı" fikri böyle doğdu. Adını da rahmetli Mustafa Nafiz Irmak ile birlikte koyduk. Benim tek şartım, eser sahiplerinin basılacak notaları incelemesinin ardından bana imzalı bir "tamam" vermesini istemek oldu. Ve 1959'un kasım ayında ilk nüshayı çıkardık. İlk fasikül, Mustafa Nafiz Irmak'a ayrıldı. Kendisi gariban bir adamdı, elinde yok, avucunda yok cinsinden; zaten Darülaceze'de öldü. Selahattin Pınar'ın en yakın dostuydu ve şarkılarının yarısının sözlerini o yazmıştı... Demek ki bu işe başlayalı 37 sene olmuş. 37 yıldır, fasikül fasikül toplam 4 cilt olarak çıkardığımız bu eserin içinde 75 bestekarın, 1088 eserinin notalarıyla birlikte, hayat hikayeleri, fotoğrafları ve anıları bulunmaktadır. Külliyatın en önemli özelliği, eserlerin sahipleri tarafından görülmüş, kontrol edilmiş ve imzalanmış olmasıdır. Külliyatta bulunan 75 kişiden aşağı yukarı

Rahmi Kalaycıoğlu (ayakta), eşi Nuriye hanım ve bestekar Zeynettin Maraş'la...

40 tanesi cumhuriyet sonrası Türk musikisine damgasını vurmuş isimlerden oluşuyor. Çalışmalarımız halen devam ediyor. Elimizde yaşayan bestekarlarımızdan İrfan Özbakır'ın eserleri var, şimdi onu hazırlamaktayız.

Külliyatın hazırlanması bir yana, duyurulması da epey zor bir iş. Bu sorunu nasıl aşıyorsunuz?

Evet, bu iş hazırlıktan daha müşkül. Külliyatın hazırlanması çalışmalarının yanısıra ülkenin çeşitli yerlerinde ve özellikle İstanbul'da 30'u aşan sergiler açtım. Sergi nedir? Yapılan faaliyetleri halka tanıtmak. Yapılan faaliyetlerden halkı nasıl haberdar edeceksin? Basın senle ilgilenmiyor. O zaman mecburen kendi olanaklarını yaratacaksın. Sergiler açacaksın. Bu sergilerde Türk müziğine hizmet etmiş şahsiyetlerin hayat hikayeleri, eserlerinden bazıları, posterleri ve son zamanlarda eski şarkılardan oluşan kasetlerini falan sergiliyoruz. Bu sergilerde amaç, özellikle yeni yetişen kuşaklara Türk musikisini tanıtmak yönünde. Biz bu şarkılarla büyüdük, istiyoruz ki bu şarkılar ve sesler unutulmasın. Çünkü çoğu unutulmamayı hakeden insanlar. Türk Sanat Müziği'nin nerden baksanız bin yıllık bir geleneği var. Taa Farabi'den, İbni Sina'dan başlayarak bugüne kadar 1500'den fazla bestekar, 25 bine yakın sözlü eser, 5 bine yakın semai yahut peşrev gibi sözsüz eserlerle çok hacimli bir olay. Gençlerin böyle bir hazineyle bir biçimde ilişki kurması gerekir, diye düşünüyorum. Ben böyle bir şeye bulaşmış olmaktan çok mutluyum. Mesela, külliyatın içinde çok önemli adamların yanında hiçbir yerde adı geçmeyecek ama müziğe bir biçimde katkısı olmuş insanlar var. Bunların unutulmasının önüne geçilmiş oluyor.

Bu bin yıllık geleneği olan müzik, kendisini yenileyebiliyor mu sizce?

Bugün klasik müziğin kendisini yenileyebilme şartları malum, ortada yok. Ayrıca biz biraz heyecanlı bir milletiz, kanımız kaynıyor. Öte yandan da ben bildim bileli Türk halkı ciddi bir maddi sıkıntı içindedir. Hem heyecanlı olmak, hem geçim sıkıntısıyla kuşatılmış olmak... Bu nedenlerden herhalde fanteziye daha yatkın bir halkız. Haliyle de klasik müzikle olsun, tasavvuf musikisiyle olsun ilişki kurmakta zorlanıyoruz, doğrusu da kurmuyoruz. Haliyle halkla ilişkisi olmayan bir faaliyet de genişleme şansı bulamıyor.

Bu daralmadaki önemli etkilerden biri de tekkelerin ve dergahların kapatılmış olması olabilir mi?

Elbette. En önemlisi o. Eskiden insanlar belirli bir düşünce etrafında toplanıyor, o düşünce neyi gerektiriyorsa yapıyordu. Haliyle de müzik kendisine ciddi bir hayat alanı buluyordu. Bu kanal kapatılınca daha popüler bir tür olan ve "sanat müziği" dediğimiz akımın önü açıldı. Konservatuarların dışında bir sürü cemiyet ve dernek çalışması var bu alanda. Bakın sadece İstanbul'da 60'ın üzerinde musiki derneği var. Bunların sayısı Tür-

38→

kiye çapında sanıyorum 300'e yakın. Birbirinden bağımsız ve bu kadar arzulu çalışan 300 derneği başka hiç bir alanda göremezsiniz. Devletin en ufak bir katkısı yoktur bunlara. Oralara gidenler derneklerin masrafını cebinden karşılar.

Bu derneklerden iyi müzisyen yetişiyor mu?

Yetişiyor yetişmesine de, hemen TRT'ye girmeye çalışıyorlar. TRT'ye girince de başka kuruluşlar bunlardan faydalanamıyor. Bu arkadaşlar da senede bir-iki şarkı okuyup durumu geçiştiriyorlar. Oysa eskiden sanatçılar canlı programlar yapardı. Mesela bir Zeki Müren 45 dakika canlı söylerdi. Kimse radyonun başından ayrılmazdı. Sonra gittikçe daraldı. Özel televizyonlarda sanırım satış olmadığı için bu alana ilgi duymuyorlar. Yine de her şeye rağmen ciddi bir ilgi olduğunu düşünüyorum, görüyorum. Çünkü topluma nüfuz etmiş bir müziktir sanat müziği.

Ülkemizde müziğe büyük bir ilgi var gibi görünüyor, ama müzikal alanda yazan çizen insan sayısı çok az. Müziğin her dalıyla ilgili ciddi bir yayın sıkıntısı var. Örneğin, müzisyenelerin ortak dili notaya olan ilgi çok düşük. Oysa nota bazı müzisyenlerin handikap olarak nitelemesine rağmen parçaların kalıcılaştırılmasında önemli. Nota öğrenmeye ilgi sizce nasıl?

Esasen Türkiye'de nota bilen insan sayısının çok olması gerekiyor. Çünkü artık ilkokullarda bile temel eğitimi veriliyor. Ama gelin görün her şeyde olduğu gibi bu alanda da ülke insanının ciddi bir ilgisizliği sözkonusu. Bakın demin Türkiye'de 300'e yakın dernek var dedik. Buralarda notalı eğitime ne kadar önem verildiğini bilemiyoruz. Ama ülke nüfusunun yüzde 5'inin nota bilebileceğini varsaysak 2-3 milyon insan eder. Ne yazık ki durum böyle değil. Hal böyle olunca da ortaya doğru düzgün eserler çıkmıyor. Dinleyicilerin de beğenisi yine buna bağlı olarak çok düşük düzeyde kalıyor. Yani bu ikisi birbirini karşılıklı olarak etkiliyor, geriletiyor. Bakın bizim ansiklopedi böylesine kalıcı olmasına rağmen gerektiği ilgiyi görmüyor. Çünkü millet olarak okumayı pek sevmiyoruz. Yazı okumayan millet nota okur mu? Okumuyor işte. Ehliyetsiz araba kullanmak, notasız müzisyen olmak, Türk'e has şeyler bunlar. Garplı böyle bir şey söyler mi, söylemez. Utanç duyar böyle bir şeyden.

Söyleşi: **Cem Dizdar**

Ahmet Yusuf Özbilen - Mehmet Güntekin

Biraz oksijen için

Musiki Mecmuası'nın 50 yıllık serüvenini merak ettik...

A.Y. Özbilen: Derginin hikayesi biraz derin. Son sayının kapağına resmini bastığımız Hüseyin Sadettin Arel, Türk müziğinin teorisyenlerinden biri. Yani nazariyatçı. Sadece teorisyen değil Arel. Çok önemli bir müzik bilgini olması, batının kullandığı bütün müzikal kavramları, Türk müziği içinde tanımlaması ve buradan bir teori çıkartmasından ileri geliyor. Cumhuriyetin ardından okullarda da Türk müziği eğitimi tamamen kaldırılınca Hüseyin Sadettin Arel kendi evini eğitim için açıyor. Özel toplantılar halinde bir sürü insan bir araya geliyor. Arel, bu toplantıların ardından özel bir konservatuarın gerekliliğini görüyor ve "İleri Türk Müziği Konservatuarı"nı kuruyor. İleri Türk Müziği Konservatuarı'nın yayın organı olarak da bu Musiki Mecmuası'nı çıkartıyorlar. Kendisi bir süre dergiyi çıkartıyor sonra peşinden gelenlere devrediyor. Kesintsiz olarak 50 yıldır çıkıyor dergi. Böyle bir örnek sanırım sadece Yaşar Nabi Nayır'ın Varlık dergisi olabilir, onun da bazı dönemlerde kesintisi vardır. Musiki Mecmuası, Türk basın hayatında yarım yüzyıldır çıkan bir dergidir ve hiçbir sayısı sektirilmiş değildir. Arel'in öğrencilerinden biri bugün hâlâ hayatta ve dergiyi o çıkarıyor, Etem Ruhi Üngör. Dergi önce ayda bir çıkmış daha sonra üç ayda bir olarak yaşamını sürdürmüş. Etem Ruhi Üngör de dünyaca ünlü bir müzikoloğumuz. Üngör, dergiyi çeşitli imkansızlıklara rağmen bugüne kadar getirmiş. Bir ara dergi o hale gelmiş ki teksir makinesiyle çoğaltılarak dağıtılmış. Son döneminde ise Üngör, dergiyi evde daktiloyla yazıp fotokopiyle çoğaltıp sadece abonelerine gönderiyordu.

Özbilen: Musiki Mecmuası'nın mutlaka yaşatılması lazım. Bu bir gönül işi. Böylesi bir aşkı yaşamayanın bu durumu anlaması mümkün değil.

Güntekin: Derginin abone sayısı 50, ama bu sayı yanıltıcı olabilir. Bakın, British Museum, Washington Kongre Kütüphanesi derginin abonesi.

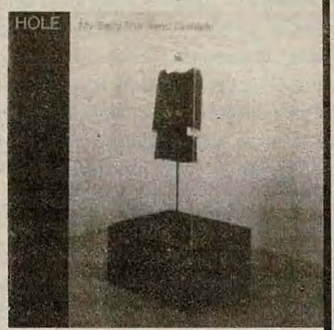
Tahminen ne kadar abonesi vardı derginin?

M. Güntekin: Biz aldığımızda 50 civarında abonesi vardı. Kapalı devre yayın yapan bir dergi halindeydi. Ama bu 50 sayısı yanıltıcı olabilir. Bakın, British Museum, Washington Kongre Kütüphanesi derginin abonesi. Ellerinde tam koleksiyon var. Cambridge Kütüphanesi, yine Cambridge'de bir öğretim üyesi, Laurence Picken ve Batıdan bir-iki üniversite daha abone dergiye. Yani dergi dünya ölçeğinde literatüre girmiş durumda. Türk müziği üzerine bilimsel veriler arayan birisi batının kalburüstü merkezlerinde tam koleksiyon olarak dergiyi bulabilir.

Sizin tanışmanız nasıl oldu dergiyle?

A.Y. Özbilen: Burası bir şirket. Dört müzik meraklısı tarafından kurulan bir şirket. Kuruculardan Mehmet Güntekin, Devlet Klasik Türk Müziği Korosu'nda görevli. Göksel Baktagir kanun sanatçısı; ben enstrüman çalıyorum ve müziğin içindeyim. Ertuğrul Karabulut da müziğin içinde. Sonuçta şirket direkt olarak müzikle ilgileniyor. Felsefemiz şu: Hayatın bir yerlerinde birileri sadece başkalarının hayatı güzelleşsin diye bir şeyler yapıyor. Ama onu günışığına çıkarcak olanaklar yok. İşte biz müzikal alanda böyle bir kapı aralamak istiyoruz, ne kadar başarabilirsek. Bakın şimdi, adam çok mühim bir çalışma yapmış evinde, onu albüm haline getirmiş. Cebinden dünyanın parasını harcamış. Adamın ömrünün özeti var o çalışmada. Ancak bunun alıcısı yok. Bu işi yapan firma sayısı belli, hedefleri belli. Her şeyi hazır bir albümü bile

HOLE
My Body, The Hand Grenade
CITY SLANG

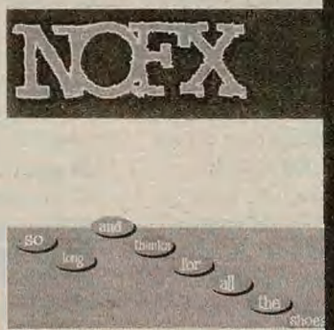
Courtney Love'ı ilk kez Kurt Cobain'in biricik eşi olarak tanıdık, daha sonra 'LARRY FLINT/SKANDALIN ADI' filminde bir Holywood yıldızı olarak izledik. İşte şimdi onu asıl çehresiyle, müzisyen kimliğiyle tanımak için kolay bulunmayacak bir fırsat.

MORPHINE
B-Sides And Otherwise
RYKODISC

Boston'lu üçlü Morphine'nin daha önce sadece single olarak yayımlanmış ve hiçbir albümüne alınmamış parçalarını içeren bir albüm. Jack Kerouac ve Jim Thompson hayranı Mark Sandman ve arkadaşları Dana Colley ve Bill Conway hayranlarına bu kez gün ışığına pek az çıkmış şarkılarıyla ulaşıyorlar.

NOFX
So Long And Thanks For All The Shoes (EPITAPH)

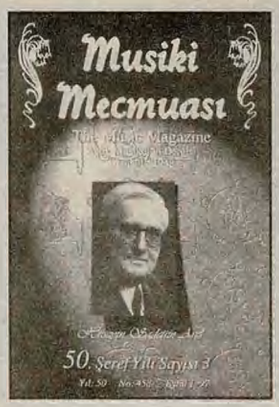
Skate-Core'un en önemli temsilcilerinden NOFX, yeni albümlerinde hard-core köklerine bir dönüş yapıyor. Albümde ska fanları içinde hoş sürprizler var.

KODMÜZİK
İstiklal Cad.
Atlas Pasajı, No:16
Beyoğlu/İstanbul
Tel:
0212 244 2422
0212 292 0465
Faks:
0212 292 0473

basıp dağıtırken, sanatçıyı sömürme temelinde kurulmuş bir düzen var ortada. Onun buradaki adı Unkapanı düzeni, başka yerde başka adı var. Bizler de müziğin tam odak noktasında yaşan insanlarız. Bunu bir biçimde halletmek gerekiyor diye düşünerek bu işe soyunduk. Dilimizin döndüğünce, elimizin erdiğince bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Biraz oksijen alabilmek için birilerinin bir şeyler yapması gerekiyor.

Musiki Mecmuası'na aynı ruh haliyle mi omuz verdiniz?

A.Y. Özbilen: Dergiyi önceden biliyorduk. Hatta bazı sayıları elimizde vardı, ama Etem beyi tanımıyorduk. Biz aslında işi başka bir taraftan tutmaya çalışıyoruz. Cumhuriyetle birlikte Türk kültür hayatı dolayısıyla da müzikal hayat ciddi bir kesintiye uğruyor. Halka kopuyor. Arkada ne olduğu, ne bittiği bilinemiyor. Ortada müzik adamlarına dair derli toplu hiçbir şey yok. Yaşayan insanlar var, adamların biyografileri yok. Saz yapımcılarının hakkında en ufak bir bilgi yok. Kim bu adamlar, ne yapıyorlar? Bu işe ömürlerini vermiş insanların hayatlarına dair bir iz yok neredeyse. Bizler, kimse bu adamlar, izlerini sürüyoruz. Bestekar, sözyazarı, icracı, saz ustası bütün bu adamlara yönelik 50 soruluk bir anket formu hazırlamıştık. Şöyle hacimli bir bibliyografya yapmak arzusundayız. Ulaşabildiğimiz 600 kadar kişiye formları postaladık. Etem beye de göndermiştik. Postada kaybolur diye Etem bey, 75 yaşında adam, kendisi eliyle getirdi formu buraya kadar. Musiki Mecmuası'nın fotokopiyle çoğaltılmış son sayısını da bize hediye etti. O yaşlı adamın heyecanı karşısında bizi bir heyecan sardı. Dergiyi elimize aldık, "Bakın bizim basın piyasasında az çok tanıdıklarımız var. Siz son yapacağınız sayının içeriğini bize verin, kaç adet istediğinizi de söyleyin, biz eli yüzü düzgün bir dergi yapmaya çalışalım. Bu derginin hakkı bu değil" dedik. Ayrıca hiçbir karşılık beklemediğimizi de belirttik. Bunun üzerine Etem bey de "O zaman gelin beraber yapalım" dedi. Bizim aslında aklımızın kenarından geçmiyordu böyle bir şey. Niye olmasın diye, hesapsız kitapsız daldık bu işe. Etem beyin, "Bu kuşaktan çok ümitsizdim. Ama sizler sahip çıktınız bu işe, çok rahatladım. Artık gözüm açık gitmez" derken yüzünün aldığı o ifade unutulacak gibi değil. Hayatta bazı şeyleri her şeye rağmen birilerinin yapması gerekiyor, bizim de bunu yapmamız gerekiyordu. Gerekliliğin hesabı olmaz, yapılır. Doğrusu ya, böyle bir işe kalkıştığımız için kendimizi çok mutlu hissediyoruz. Varolan bir şeylerin devam etmesinden mutluluk duyuyoruz, bu mutluluk da her şeyin ötesinde. Bu dergi, bunca emekle ve arkasındaki bu güçlü mirasla mutlaka yaşatılmalı diye düşünüyorum. Ama yüz, ama beşyüz... Alıcısı neyse o kadar çıkartılması gerekiyor. Ama mutlaka yaşaması lazım derginin. Bu bir gönül işi. Böylesi bir aşkı yaşamayanın bu durumu anlaması, algılaması mümkün değil. Bakın, bu sayı için şöyle bir yazı geldi; Leh asıllı, Amerikalı müzik profesörü bir kadın Dede Efendi'nin besteleri üzerine spesifik bir araştırma yapmış. Bunun İngilizce olarak kaleme alıp bize ulaştırdı. Bülent Aksoy da Türkçeye çevirdi. Bu sayıda basacağız. Kadın 12 eseri almış didik didik etmiş. Onca emek vermiş, çöpe mi atılsın? Bununla ilgilenen birisi için bulunmaz bir hazine. Böyle bir şeyin yayınlamasına aracı olmak bile başlı başına bir mutluluk sebebi.

Biraz Etem beyi anlatabilir misiniz bize?

A.Y. Özbilen: Etem bey, abartmadan söylüyorum, müthiş bir adam. Ben bu yaşında bu kadar öğrenme azmi, böylesi hayata ve işe bağlılık ve böylesine bir derinlik görmedim. Yayınlanmamış kitaplar yazmış, birçok ulusun müzikleri hakkında. İplerle bağlamış dosyaları, öylece duruyor. Hâlâ bir kitabını bitirmeye uğraşıyor. Evinde 500 adetlik enstrüman koleksiyonu var, ki bunların bir kısmı uluslararası iyi çalgı standardına uygun çalgılar. Yani bir usta tarafından yapılmış ve yine bir usta tarafından kullanılmış ayrıca da hâlâ çalınır durumda olan sazlar. Kazasker Mustafa Efendi'nin neylerinden, Sultan Abdülaziz'in lavtasına, Tanburi Cemil Bey'in tanburuna kadar nice saz var evde. 18. ve 19. yüzyıllardan bir santurlar var, aklın alacağı gibi değil. Almanya'dan, Fransa'dan, Belçika'dan heyetler gelmişler. Bir enstrüman müzesi için sazları almak istemişler. Karşılığında da 1 milyon 850 bin dolar önermişler. Vermemiş. En son altı-yedi ay önce bir Japon heyet geldi, 2 milyon dolar önerdi. Yine vermedi. Biz niye vermediğini sorunca, "Ben bütün bunları tek tek dünyayı dolaşarak topladım. Neden benim yaptığım bir şey ve bu toprakların malı olan bu aletler başkalarının ülkesine gitsin" dedi. Yani bu ülkede bir tek kurum yok mu şunlara sahip çıkacak? İnsanın aklı almıyor. Biz de Kaf müzik olarak böylesi müthiş bir hazinenin CD-ROM'unu yapma kararı aldık. Enstrümanların hareketli görüntülerinin yanında ayrıntılı görüntülerini, yapım tekniğini ve bir süre de sesini verebileceğiz. Balkanlardan Orta Asya'ya kadar Türk kökenlilerin kullandığı bütün aletleri kaydedeceğiz CD-ROM'a. Ayrıca aleti en iyi çalanların ve en iyi yapan ustaların biyografilerini de vermeyi amaçlıyoruz. Microsoft'un böyle bir CD'si var, ancak birçok maddi hatayla dolu ve özensiz. CD'den bir dünya haritası çıkıyor. Türkiye'ye tıklıyorsunuz, iki saz çıkıyor. Zurna ve bağlama, başka bir şey yok. Kemençe Yunanistan'da, kanun İran'da, ud Arap aleminde çıkıyor. Santur diye bir şey hiç yok. En basitinden ney yok. Yani ciddi bir çalışma olarak görülemez. Bunu biz yapmazsak birisi dışarıdan yapıyor ve bizim olan aletleri başkalarına mal ediyor. Yanlış anlama olur diye söylüyorum, bir milliyetçilik takıntısı ile konuşmuyorum bütün bunları. Bilimsel yöntemin gerekliliği olan şeylerin altını çizebilmek için vurgu yapıyorum buraya.

Felsefemiz şu: Bir yerlerde, birileri, başkalarının hayatı güzelleşsin diye bir şeyler yapıyor. Ama onu günışığına çıkaracak olanakları yok. İşte biz, müzikal alanda böyle bir kapı aralamak istiyoruz...

İlk sayıyı ne kadar kişiye ulaştırabildiğiniz?

M. Güntekin: Şu memleketin bitmeyen dağıtımcı problemi var ya, yok bilmem kaçta kaçını dağıtımcıya vereceksin diye. Bundan kurtulabilmek için abone ağını geniş tutmaya gayret ediyoruz. Şimdilik 1500 civarında abone düşünüyoruz. Anadolu'daki musiki cemiyetlerinden, devlet korolarından epey destek geldi. Ulaşamadığımız nice yerler var. Yaa inanılacak gibi değil Van'dan bir bando astsubayı aradı, "Gönderin" diye. Bu sayıda bando üzerine bir yazı vardı adam çok beğenmiş telefonla bize ulaştı. Yine ilginç bir anekdot olarak anlatalım, son dört Amerika başkanının müzik danışmanlığını yapan bir profesör var, bir vesileyle onunla da tanıştık ve dergiye onu da abone yaptık. Yani dergi Beyaz Saray'a da giriyor. *(Gülüyor)*

Sizin müzikal faaliyetleriniz ne yönde?

M. Güntekin: Şimdi bizim bir topluluğumuz var. İstanbul Fasıl Topluğu ve İstanbul Tasavvuf Türk Musikisi Topluluğu. Çizgiüstü müzisyenlerin bir arada olduğu bir topluluk. Toplulukla Fas'ta bir konser verdik. Ayrıca Saraybosna'ya gittik. Savaş bittikten bir hafta sonraki ilk uçak seferi yapıldığında. Bu haziran ayında yeniden gittik. Saraybosna'da Mevlevihaneler var Osmanlı'dan kalma. Yaklaşık bir asır sonra biz orada ilk kez bir Mevlevi ayini yaptık. Ben oraya ilk gidişimizde teypten dinlediğim bir Boşnakça parçayı okudum. İnanın bütün salon ağlama noktasına geldi, hatta ağlayanlar bile oldu. Bu haziranda gittiğimizde yeniden istediler aynı parçayı. Bir de yeni bir grup kurdum. Sadece hanımlardan oluşuyor bu grup. Bu Dünya Kadınlar Günü'nde Fransa'nın bir çok kentinde konserler verdik. Dünyanın neresine giderseniz gidin, hiçbir yerde bizdeki kadar kadın besteci yok. Bu aslında bir çelişki gibi görünüyor. Hani Osmanlı kadını bastırmış falan deniliyor, ama durum başka şeyler de gösteriyor. Mesela Dilhayat Kalfa diye bir besteci var. Kadın sarayda kalfalık görevinde ama Klasik Türk Müziği'nin en büyük bestekarlarından biri.

Bütün bunların dışında neler yapıyorsunuz Kaf olarak?

M. Güntekin: Bizim Göksel Baktagir'in "Okyanustaki Sesler" adlı bir albümünü çıkardık Kaf müzik olarak. Şimdi hazırlıklarının son aşmasına geldiğimiz new-age tarzı bir albümü daha var Göksel'in, onu da yakında çıkaracağız. Bu arada kemani Burhan Hekimoğlu vardır. Ermeni asıllıdır. Genç yaşta alkolden gitti adamcağız. Onun tuttuğu günlükler var. Bir kitap olarak onu hazırladık, yakında bu kitabı da piyasaya vereceğiz. Başta bahsettiğimiz gibi Türk müzik adamlarına ait bir bibliyografya hazırlıyoruz. Bu yayın da hem İngilizce hem Türkçe olarak basılacak. Ona çalışıyoruz. Bundan önce de bu türden kitaplar yapılmadı değil, ama antropolojik bir yayına kaynaklık edecek ciddiyetten ve bilgiden uzaktı bu kitaplar. Bakın şimdi batıda keman yapan bir ailenin şeceresini 500 yıl öncesine kadar bilebiliyorsunuz. Bizde 50 sene öncesini bulabilmek ne mümkün.

Kaf adı nereden geliyor?

M. Güntekin: Biz şirketi kurmaya karar verdiğimizde herkes bir takım isimler öneriyor, fakat beğenmiyoruz. O sıralarda ben ve eşim eski yazı çalışıyoruz. Eski yazıyı öğrenmek, müthiş bir kültür birikimine balıklama dalmak anlamına geliyor. Bütün kapılar bir anda aralanıyor önünüze. Bizim daha önce böyle bir şansımız olmadı. Benim ufak bir oğlan var altı yaşında. Madem çalışıyoruz o da öğrensin istedik. Nasılsa okulda Türkçenin yanında diğer dilleri de öğrenecek bir de Osmanlıca biliyor olması iyi olur dedik. O ara annesi ona Kaf harfini öğretiyor. Harfin yazımı çok estetik. Ben kendi kendime "Aaaa bu kaf adı iyi oldu" dedim. Sonra araştırdım Kaf ebcet hesabına göre 100 rakamına denk geliyor. Hani bizim dalya dediğimiz durum yani. Bunun üzerine düşünürken, bizlerin bu işi hayallerimizi gerçekleştirmek için yaptığımızı düşündüm, işi oradan "Kaf Dağı"na, hayaller alemine bağladım. Arkadaşların da çok hoşuna gitti. Böylece de Kaf oldu şirketin adı.

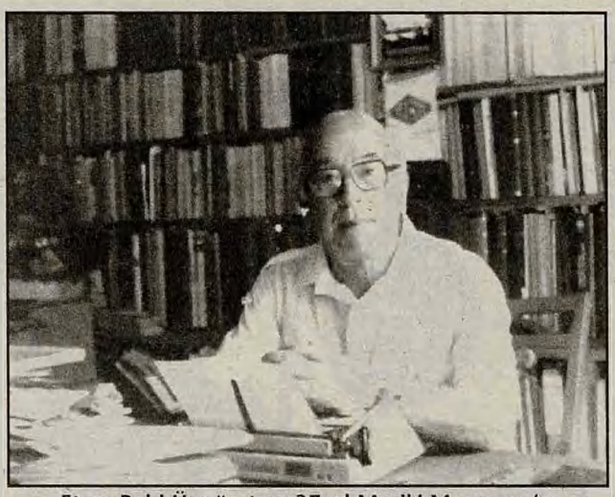
Söyleşi: **C. D.**

Etem Ruhi Üngör

Bu mecmua Teksas Üniversitesi'nde var

Musiki Mecmuası'na nasıl katıldınız?

Sene zannediyorum 1952'ydi, Üsküdar Musiki Cemiyeti'nden ayrıldım, İleri Türk Musikisi Konservatuarı Topluluğu'na dahil oldum, kanun çalıyordum. Topluluğun her 15 günde bir İstanbul radyosunda koro programı vardı, o koro içinde tek kanun çalan bendim. Haftada bir olmak üzere de, Laika Karabey ve arkadaşları diye, beş-altı kişi saz eserleri çalardık. O zaman Musiki Mecmuası, İleri Türk Musikisi Konservatuarı'nın yayın organıydı. Dergiyi 1948 yılında Hüseyin Sadettin Arel kurdu. Arel ön planda gözükmedi dergide, geride dergiyi yönetirdi. İlk iki sayısında dergiyi yönetici olarak Akşam gazetesi yazarlarından Ali İhsan Tayşılı diye bir gazeteci yönetti. İki sayı yayınlandıktan sonra, Hüseyin Sadettin Bey'le anlaşamadı bu zat, ayrıldı. O zaman Sadettin Bey, Laika Karabey'i empoze etmiş. Laika Hanım'ın da hiç dergicilikle, yazıyla ilgisi yok. Sadettin Bey'in yönlendirmesiyle, alıştı dergiye kısa zamanda. Ben de o sıralarda konservatuara intisap edince, derginin yazı, matbaa işleriyle uğraşmaya başladım. Laika Karabey bir ara yazı işleri müdürlüğü görevini verdi bana, Laika Hanım'ın on seneden sonraki zamanlarına rastlar. Laika Hanım'ın 13. yayın yılı sıralarında cemiyette bir ihtilaf vuku buldu, Laika Karabey dernekten ayrıldı. Ben başkan seçildim, dört sene derneğin başkanlığını yaptım. O arada ben de dergide, İleri Türk Musikisi Konservatuarı adına sahibi olarak gözüktüm. Dört sene sonra ben de dernekten ayrılınca, derneğin malı olan Musiki Mecmuası'nı benden sonrakiler çıkaramadılar. Ben dergiyi kendi adıma çıkarmaya başladım, 224. sayıdan sonra. O gün bugün, 37 sene dergiyi kendi adıma devam ettirdim. Aşağı yukarı dört ay önce, Kaf Müzik üyeleriyle yaptığım temasta, onların mali sorumluluğu, benim sanat yönetmenliğim altında çıkarmayı kararlaştırdık.

Etem Ruhi Üngör, tam 37 yıl Musiki Mecmuası'nı tamamen şahsi gayretiyle çıkardı...

Hüseyin Sadettin Arel'le ilişkileriniz nasıldı?

Kendisini tanıdım. 1881 doğumlu, babamdan birkaç yaş daha büyük. O beni şahsen tanışmamızdan daha önce tanımış. Musiki Mecmuası ikinci yılını dolduruyordu, aylıktı. Ben çalmakta olduğum kanunun mandal tertibatı hakkında yaptığım bir etüdü gönderdim dergiye mektupla. Kanunda diyez bemolleri belirleyen mandallar vardır. Bu neye, hangi aralıklara göre tespit ediliyordu mandal tahtasında? Bunu dergiden öğrendiğim nazariyat ilmine göre düzenledim, yayınladılar. Sadettin Bey benim bu etüdümü görünce çok memnun olmuş, aman demiş, bu gençle tanışalım. Ben de o zaman 25 yaşında filanım. Cemiyete intisab ettikten sonra Sadettin Bey'le tanıştım, çok asil, çok kibar adamdı. Her hususta mükemmel, emsali az bulunan bir insandı. Nedense Atatürk Batı müziğine meyil göstermiş. O yönde danışmanları da, 25-26 yaşlarında gençler: Adnan Saygun, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Cevat Memduh Altar vs. Bu gençlerin fikir vermesiyle nasıl bir musiki inkılâbı empoze edilebilir? Zaten iş başından yanlış. Musiki inkılâbını hiçbir devlet adamı, hiçbir kumandan, hiçbir alim, hiç kimse yapamaz. Musikide inkılâbı bestekar yapar. Atatürk çok büyük adam, hizmetleri saymakla bitmez ama, Atatürk musikişinas, bestekar değil ki! Musiki emre girmez. Sadettin Bey, saray mensubu sayılabilir, kayınpederi yanılmıyorsam Adliye Nazırı idi. O zaman cumhuriyet yeni kuruluyor. Onun için Atatürk'le pek yakınlığı yok. Sadettin Bey musiki hakkındaki görüşleri uzaktan, gazetelerden öğreniyor ve üzülüyor. İzmir'de bulunduğu zaman iki konferans veriyor, Türk musikisinin değerlerini anlatıyor. Bu iki konferans daha sonra Vakit gazetesinde, İstanbul'da neşrediliyor. Biz de Musiki Mecmuası'nda bu konferansı bir kere yayınladık, bir de şimdi, 458. sayıda dergiye ek olarak yayınladık.

Modern anlamda musiki nazariyatının ilk ismi sayılabilecek Rauf Yekta Bey'le beraber miş galiba Sadettin Bey...

Daha çok önceleri var tabii. Bin sene önceden, Farabî'den başlıyor. Notanın bize girişi 110-115 sene kadar önce. Ondan evvel bizde nota yoktu, eserler, 600 sene öncesinden, hatta daha gerilerden kulaktan kulağa geldi, gelemeyen kayboldu. Yakın zamanın en büyük teorisyeni Rauf Yekta Bey'dir. Albert L'Avignac isminde bir Fransız müzikoloğun dünya musikisi ansiklopedisinde Türk musikisi maddesini yazdı, 1922-23 yıllarında. Bütün Türk musikisini, başta sistemi olmak üzere, orada açıkladı. Biz bunu Türkiye'de ilk defa

GÖKALP BAYKAL
Ağustos 1996
KOD MÜZİK

İçten, naif, her tür yapmacıklıktan uzak, sade bir çalışma. Bireysel takıntıları, aşkları, kalp kırgınlıklarını, küçük keyifli anları, düşleri, yalnızlıkları, kent yorgunluklarını anlatan bir albüm.
RADİKAL

Sulandırılmış pop felsefeli rock'ın 'yaşasın rock' şeklinde patlatıldığı müzik piyasasına, salt rock'n'roll'un nasıl olacağını gösteren iyi bir örnek Ağustos 1996.
MİLLİYET

HOME RECORDING

KODMÜZİK

İstiklal Cad.
Atlas Pasajı, No:16
Beyoğlu/İstanbul
Tel:
0212 244 2422
0212 292 0465
Faks:
0212 292 0473

→41

Fransızca aslından Orhan Nasuhioğlu'nun tercümesiyle Musiki Mecmuası'nda yayınladık, sekiz senede. Bizden sonra onu Pan Yayıncılık yayınladı. Rauf Yekta Bey'in en büyük hizmeti bu eserdir. 1930'ların başında Hüseyin Sadettin Arel'in arkadaşı Dr. Suphi Ezgi, beş cilt halinde "Amelî ve Nazarî Türk Musikisi" diye, pek zengin nota örnekleriyle, o kendine özgü düşüncesine ve sistemine göre Türk musikisini ele aldı. Suphi Bey'in de bu hizmeti çok büyüktür. Son devrin musiki alimlerinden anılması gereken, Abdülkadir Töre var bir de.

Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi derler. Halbuki Salih Murat Uzdilek, bu işe çok sonradan katılmıştır, onun Arel ve Ezgi'ye katılması bir lükstür. Bence doğru değil, Arel-Ezgi sistemi diye anılması daha doğru. Uzdilek'in müzik fiziği bilgisi tartışılmazdır ama, ordinaryüs profesör olduğu için, daha sükse vermek için işe, Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi diye anılıyor.

70'lere kadar standart dergi kalıplarında çıkmış Musiki Mecmuası, geniş bir kadroyla...

Mecmuanın iki defa fihristi yapıldı, biri yazar adlarına göre, biri konulara göre. Tümünün yeniden bir fihristinin yapılması lazım. Eski fihriste göre, kimler ne kadar yazı yazmış? 300. sayıya kadar, benim 544 yazım var, Laika Karabey 367 yazı, Hüseyin Sadettin Arel 327 yazı... Bu yazıların tabii birbirinden farkı var. Adet olarak ben şampiyon gözüküyorum ama, Sadettin Bey'in yazılarıyla benim yazılarım kıyas kabul etmez.

Ne zaman matbaalardan vazgeçip de kendiniz çoğaltmaya başladınız dergiyi?

270. sayıdan yani Nisan 1972'den itibaren teksir baskı başlıyor. Son sayıya kadar bir kısmı teksir, bir kısmı fotokopi olarak devam etti.

Daha evvel piyasaya mı dağıtılırdı, abone sistemi mi geçerliydi?

Matbaa zamanında piyasaya verdik fakat çok canımız yandı. Bütün Türkiye'ye dağıttık, parayı toplayamadık. Mektup yazıyoruz, cevap vermiyorlar. Gidiyoruz parayı istemeye birkaç senede bir, iade ettik diyorlar. Baktık ki bunun hiç kazançlı tarafı yok, ne diye kitapçıları zengin edelim... Anadolu'ya göndermekten vazgeçtik, abonelere gönderdik. Abone sayısı değişti, gitgide azaldı, son zamanlarda elli kadar bir şey vardı.

Yabancı kuruluşlar, kütüphaneler bir yana, Türkiye'den çok az abone varmış...

Konservatuar hocaları bile dergiyi takip etmez, bir tane abonemiz vardı sadece hocalardan.

Dışarıdaki abone bağlantıları nasıl sağlandı?

Onlar bizi buldu. Yayınları bildiren senelik yayınlar çıkartıyorlar, her şeyden haberdar oluyorlar. Endonezya'dan, Filipinler'den mektup geliyor, o kitaplardan öğreniyorlar. Dışarıdakiler, bizi içeridekilerden daha iyi tanıyorlar. Bir kongrede bir hanım geldi mecmuayı görünce, "bu mecmua" dedi, "bizim Teksas üniversitesinde var." Nereden nereye!

Dünyada, bizi yüceltecek bir faaliyet, uzun ömürlülükte dünya ikinciliği nedeniyle, bizim mecmua. Basın Yayın Kurumu demiyor ki, şuna hiç değilse tahta parçasından bir ödül verelim... Bilmiyorlar, tanımıyorlar ki zaten mecmuayı! Benim basın kartım yok, uzun yıllar kullanmıştım. Matbaalara verecek parayı kazanamadığımız için teksire başvurduk, üç aylık yaptık. Üç aylık olunca da Basın Yayın kesti kartı. Üç aylık olunca dergi değil mi yani? Hangi dergi var Türkiye'de elli sene? Dünyada yok. Schumann'ın dergisi hariç, onu da devlet çıkarıyor artık. 37 senedir ya-

"1987'de yayınlanan Karagöz Musikisi'nde 30 oyunu inceledim, 130'dan fazla unutulmuş Karagöz notasını koydum, bundan sonra kaybolmazlar"...

yıncıyım, bırakın şeref kartını, şerefsizini bile vermiyorlar...

Kitap da yazıyorsunuz, ama çoğu yayınlanmamış...

İlk kitabım 1965'te basıldı, "Türk Marşları"... İkincisi, iki ciltlik "Türk Musikisi Güfteler Antolojisi", 1981'de basıldı. "Karagöz Musikisi" var, 1989'da basıldı. İlk ve sondur bu kitap o konuda, yapılacak bir şey kalmadı artık. Otuz oyunu inceledim, 130'dan fazla unutulmuş Karagöz notasını koydum, bundan sonra kaybolmazlar. Basılmayan kitaplarım çok ama, kim basacak? Mesela "Ortaoyununda Musiki" kitabı tebliğ olarak verildi. "Özbek Türklerinin Musikisi" basılacak şu sıralar. "Atatürk Besteleri Antolojisi" var, Atatürk hakkında ne kadar türden eser bestelenmişse hepsini kapsıyor, halk türküsü, ağıt, şarkı formunda eser, koral, senfoni... Dünyada musiki saham, tanıdıklarım geniştir, soruşturdum, devlet büyükleri, kahramanları, ünlüleri hakkında ne kadar eser verildi diye... Hitler mesela, o da aşağı yukarı Atatürk kadar kaldı, o zamanlar revaçta, sevdikleri için yahut göze girmek için yapıyorlar, otuz-kırk tane... Atatürk için hâlâ yapılıyor, 300 civarında eser var. Dünya büyükleri ve ünlüleri arasında hakkında en çok eser bestelenen adam...

Musikinin istikbaldeki hayaline meftunuz, Sadettin Bey'in deyişiyle ama, emin değiliz. İnşallah düzelir. Böyle porsuk yöne akan bir akım nasıl ters yöne çevrilir, onu da Allah bilir. Ben hiç onları göreceğimden ümitvar değilim.

Sizin enstrüman koleksiyonunuz da bir hayli meşhur...

Çalgılarım, bütün Türkiye on senede 20.796 km. katedilerek meydana getirilmiştir. Türkiye'de yurt sathında çalgı incelemesini ilk ve tek ben yaptım, benden başka kimse de yapmadı. Türkiye'de tek organolog, çalgıbilimci benim bu yüzden. Başka kimse bu şekilde ortaya çıkamaz, çünkü Türkiye çok büyük ve çalgıları çok çeşitli. Belçika'da masada oturup kitaplardan yazar gibi, gezmeden organolog olunmaz. Gördüm ki, topladığım koleksiyonlarla, edindiğim bütün dünya çalgı kitaplarımdaki karşılaştırmalarımla, Türk çalgıları dünyanın en zengin çalgı çeşitliliğini haizdir. Şu kamış çalgıların hepsi çeşitli yerlere ait ve çeşitli ses alanları var. Mısır'da kaval iki-üç çeşit uzunlukta. Bu zurnalar Batıdan Doğuya sistematik bir şekilde küçülme yani ses incelmesi gösteren bir karakter arz ediyor.

Bu kadar enstrüman ne olacak peki?

Her yerden istiyorlar. Türkiye'de çok çeşitli maceralar oldu, hiçbir netice yok sonuçta. Ama CD-ROM kayıtlarını gerçekleştirebildik.

Musiki dergisinde, logonun altında yıllardır Sadettin Arel'in şu sözü var: "Ben musikinin bugünkü tecelliyatına değil, tâbir caizse istikbaldeki hayaline meftunum." Siz nasıl buluyorsunuz musikinin bugünkü tecelliyatını?

Hep kötüye gidiyor. Hangi televizyonu açarsanız açın, hep şimdi fantezi ismi altında anılan uydurma, basit melodili, basit güfteli eserler yer alıyor. Halkın zevki de dejenerasyona uğratıldı. Bunu yapan da, başta devlet televizyonu olmak üzere, bütün özel televizyonlar. Bazı televizyonlar bir nebze, ara sıra, fasıl gibi geçiyorlar. Hele klasik müzik, yok. Hiç iyi değil, Allah sonunu hayretsin! İstikbaldeki hayaline meftunuz Sadettin Bey'in deyişiyle ama, emin değiliz. İnşallah düzelir. Böyle porsuk yöne akan bir akım nasıl ters yöne çevrilir, onu da Allah bilir. Ben hiç onları göreceğimden ümitvar değilim. En iyi vasıfları nefsinde cem etmiş solistler bile hep o akıma kapılıyorlar, halk daha tutsun, daha çok popüler olayım, daha çok para kazanayım sevdasındalar...

Gelecekte Musiki Mecmuası'ndan ne bekliyorsunuz?

Derginin geleceği, tabii, daha ziyade Allah'a kalmış bir şey. Ama inşallah, Allah bu gençleri yollarından alıkoymasın ve inşallah benden istifade etmenin yollarını düşünürler. Derginin aynı kalitede devamı çok önemli. Musiki Mecmuası'nı elinize alınca ne kadar ciddi bir kalite olduğunu göreceksiniz, yazılara telif parası ödemediğimiz halde. Şimdiye kadar yazı verenlerin hepsi, benim gibi fisebullullah, pîr aşkına çalışanlar. Gelecekte beklediğim, Schumann'ın dergisi gibi, ömrünün devam ettirilmesi, ama şahıslarca, ama şirketlerce, ama devletçe! Yeter ki dergi devam ettirilsin. Şu anda ancak yirmi-otuz kişinin elinde tam koleksiyon var ve bugün bu koleksiyonu arayan çok kişi var. Koleksiyonun fiyatı en az yüz milyon, ama yok. Bazı kitapçılar var, çoğu fotokopiyle takviye edilmiş şekillerde, 300-400 milyon istiyorlar. Bu, bir gencin, amatörün verebileceği bir para değil. En büyük beklentim, koleksiyonun yeniden basılması ve ucuz bir fiyata satılması.

Söyleşi: **Merve Erol**

IT'S A "SIN"

"Wolfheart" ve "Irreligious" albümlerinin yaratıcısı ve
1996'nın en iyi gotik / metal grubu

MOONSPELL'in

3. albümü

"SIN / PECADO"

(CD/MC)

26 OCAK'TA DÜNYAYLA AYNI ANDA TÜRKİYE'DE!!!

Türkiye yetkili dağıtımcısı: ZİHNİ MÜZİK
Mühürdar Cad. Akmar Pasajı 70/4 Kadıköy - İstanbul
Tel: (0216) 418 11 46 • Fax: (0216) 349 22 68

Kathy Acker

İki ay önce 53 yaşında kanserden ölen Kathy Acker'ın onu aşkın romanından sadece ikisi Türkçeye çevrildi: "Don Quixote - Bir Düş İmiş" (Ekin, 1992) ve "Annem; İçimdeki Şeytan" (Güncel, 1996)... Yeraltı ve punk kültürünün bu önemli yazarı, gençlik yıllarında Eski Yunan ve Latin edebiyatı öğreniminin ardından, Herbert Marcuse'ün derslerine devam etti, ama eğitimini doğrudan hayatın içinde sürdürmeye karar vererek bir dönem striptiz yaptı, geçimini öyle sağladı. Sonra sonra yazıya sardırdı... Research dergisinin "Angry Women" özel sayısından 1991'de yapılmış bir söyleşiyle Acker'ı anıyoruz.

zevk veya acı merkezleri...

Kitaplarınıza bakıldığında cinsiyetçiliğin hayatınızı etkilediği görülüyor...

Her şey cinsiyetçidir! Pornografi cinsiyetçidir, kitaplar cinsiyetçidir, dergiler cinsiyetçidir. Birçok tarihsel neden yüzünden kadınlarda cinsiyet korkusu var. Kadınlar ortaya çıkıp "Biz de porno yapmaya başlayacağız" dediğinde büyük bir adım atıldı. Kadınların bunu yapıyor olması harika bir şey. Erkekler bununla başa çıkamaz işte. Son zamanlarda ortaya çıkan sansür tartışmalarının başka açıklaması yok: Erkekler çileden çıktı.

Yazdıklarınızda sık sık rastlanan cinsiyet değiştirme, erkek rolüne bürünmeyle ilgili ne diyebilirsiniz?

İlk kitaplarımda karakterler (bunlara ne kadar karakter diyebilirseniz) sık sık cinsiyet değiştirirler: Hiçbir zaman kadın ve erkeği tek başına doğru dürüst anlatamadım. Bunun nedeni ise çok basit: Hatırlamıyordum, aldırmıyordum ve bana bir şey ifade etmiyordu. İçgüdüsel olarak bana doğru görünen şeyleri yazıyordum. Ama sanırım tek neden cinsiyete duyduğum nefretti... Bir ama sahip olma gerçeği tarafından tanımlanmaya olan nefretim... Çocukken bir korsan olamayacağım gerçeğine isyan ederdim. Oysa kendilerini erkek kılığında gizleyen lezbiyen ve biseksüel korsanlar vardı. Örneğin Annie Bonney... Bunların kadın olduğu ancak ölümlerinden sonra anlaşılmıştı.

Bekaretinizi nasıl kaybettiniz?

Ben ikiyüzlülük günlerinde büyüdüm. Seks yapmamanız gerekiyordu. Bizim çıktığımız oğlanlar Avrupa'ya gidiyor, kendilerinden daha büyük kadınlar tarafından baştan çıkarılıyor, sonra bu oğlanlar eve dönüyor ve bizi baştan çıkarıyorlardı. Çok rahat baştan çıktım! 13 yaşındaydım. Annem babam o kadar seks karşıtıydılar ki, bana seks eğitimi namına hiçbir şey vermediler. Nasıl hamile kalmadığıma hâlâ şaşarım. Bir keresinde bir oğlanla mezarlıkta düzüşüyorduk. Adet günümdeydim ve çocuk benim bekaretimi kaybettiğimi sandı, romantik havalara girdi. Gerçeği söylemedim, çünkü kendini bir anda bu "Kutsal Bekaret Romansı"na kaptırıvermişti. Ama bu benim ilk orgazmım oldu. "Demek her şey bunun içinmiş" dedim kendime... Üniversiteye gitmeye başladığım zamanlar düzüşmek modaydı. Hippiliğin başladığı günlerdi. Herhangi bir suçluluk falan hissetmiyordum. Kız arkadaşlarımla beraber her gece avlanmaya çıkardık. Erkekleri birbirimize pas ederdik. Penis uzunluklarının tablosunu çizerdik, kısacası seksle yatıp seksle kalkardık. Bizim sınıfta bakire olan tek bir kız vardı. Bekaretini kaybetmesi gerektiği konusunda onu ikna ettik ve ilk defasında frengi kaptı!

Herkes toplumun kurallarına boyun eğmeyi, çizgiyi geçmeden yaşayıp gitmeyi tercih edebilir. Bunun ne kadar güvenli olduğu tartışmalı... Babam böyle tipik bir karar almıştı, ama kalp krizi geçirdiği zaman güvende olmadığını fark etti. Ölmek üzereydi. Her şeyi kurallara uygun şekilde yapmıştı ve o anda tutunacak hiçbir şeyi kalmamıştı. Çünkü kendine ait değerleri yoktu, bütün değerleri toplumun değerleriydi.

Doğum kontrol hapları ne zaman çıktı ortaya?

Ben üniversitedeyken kullanmaya başladım. O günlerde kürtaj yasadışıydı. Philadelphia'da bu işi yapan tek bir doktor vardı. Yasadışı kürtajlarla ilgili korkunç hikayeler anlatılırdı: Kadınların vücutlarına teller soktuğu, kendilerini merdivenlerden aşağı bıraktıkları hikayeler ve tabii ki sayısız elbise askısı hikayesi...

Seks endüstrisinde çalışmadınız mı?

San Diego'dayken striptizci olarak çalıştım. Üç tane kulüp vardı. Pembe bir Cadillac içinde bu üç kulübü de dolaşırdık. Sahneye çıkıp numaranı yaparsın, içki servisi yapman ya da müşterilerle konuşman gerekmez... Dans edersin, sahneden inersin, pembe Cadillac'a binersin ve bir sonraki kulübe gidersin. Bu şekilde bütün gece dolaşırdık. Bütün vaktim öteki kızlarla beraber geçerdi. O zamanlar herkes uyuşturucu kullanıyordu, her türünden. Ben uyuşturuculara o kadar düşkün değildim. Bu yüzden gecenin ilerleyen saatlerinde dağılan kızları toparlamak bana düşerdi. Bu kadınlar, özellikle de uyuşturucu aldıktan sonra inanılmaz hikayeler anlatırdı. Ben de bunları bir yere yazdım. Ama sosyolog gibi davranmak istemiyordum, bu yüzden hikayeleri kendi ağzımdan anlattım ve aralara rüyalarımı serpiştirdim. Sonunda elimde, inanılmaz hikayelerden ve rüyalarımdan oluşan bir metin oluştu.

Hiç evlendiniz mi?

İki defa. Birincisinde, anne babamdan para almanın tek yolu evlenmek olduğu için evlendim. O zamanlar 19 yaşımdaydım ve hippiydik. Evlilik bir şey ifade etmiyordu. İkincisinde, bir adamla altı yıl boyunca birlikte yaşamıştım ve ölmek üzere olduğumu zannediyordum. Bu yüzden evlendim. Göğsümde bir kist vardı ve doktorlar kistin kanserli olduğunu söylemişti, ama sonuçta bir şey çıkmadı.

Açıkçası evlilik ilişkinin içine ediyor. Evlenmeden önce iyi bir ilişkimiz vardı, altı yıl boyunca birlikte yaşamıştık. Artık seks yapmıyorduk, aileye dönüşmüştük. İkimizin de sevgilisi vardı. Ama evlendikten sonra sevgilimi kıskanmaya başladı. İşler boka sardı anlayacağın.

Vücudunuz dövmelerle dolu. Bu dövmeler ne ifade ediyor size?

İlk dövme yaptırmaya başladığımda, güzel oldukları için yaptırıyordum. Dövmenin bir sanat biçimi olduğuna inanıyordum. Etinin üzerine yapılan bir sanat. İnsanlar vücudumdaki dövmelere bakıp benim biraz çatlak olduğumu düşündüler. Çünkü ben bir kadındım. Eğer kadınsanız, yaptırdığınız dövmelerin göğsünüzde falan gizlenmiş, küçük ve zarif şeyler olması beklenir. Benimkiler gibi dövme yaptırmazsınız. Sanırım şöyle düşündüm: "Artık yaşlıyım, istediğim şeyi yaptırabilirim. Güzellik yaşımı geçtim nasıl olsa, kim takar etrafı". 30'undan sonra güzel olmanız beklenmez sizden, dolayısıyla eğlenmeye başlayabilirsiniz.

Eğer her gün kadın olduğum için yapmamak zorunda olduğum şeyleri düşünecek olsaydım, varolamazdım. Bütün bunları zihnime gömdüm. İçimde katmerlenmiş öfke var. Bir dokunuldu mu, arka arkaya ortaya çıkarlar. Dövmeyi, vücudum üzerinde kontrol sağlama biçimi olarak düşünmüyorum. Öyle olduğunu bilsem bile. Bu öfkeyi her gün yaşamam mümkün değil. Erkeklerden hoşlanmıyor değilim. Sadece kadın olduğum için bazı şeyleri yapmamam gerektiği düşüncesinden nefret ediyorum. "Hayır!", ilk öğrendiğiniz kelimedir ve bu kelimeyi etinize dağlarlar.

Çoğu kadın bu öfkeyle yüz yüze geliyor...

Öfkeyi ve güvensizlik hissini kanalize etmeyi öğreniyoruz. Mazoist negatif enerjiyi kanalize etmeyi... Hiçbir şeyi doğrudan yapmamayı, dışarı çıkıp birine yumruk atmamayı öğreniyoruz, bunun yerine

44→

kendimizin canını yakıyoruz. Bu kadınların iktidarla olan tipik oyunu. İktidara sahip olmadığınız ve iktidarı aradığınız bir oyun...

Vücudunuza güzel bir sanat eseri yaptığınızda her şey ters yüz ediliyor...

Bu sanatın yaratımıyla ilgili bir şey galiba. Julia Kristeva'nın bu konuyla ilgili "Korku İktidarları" diye bir kitabı var. Sanatın, bir insanın başka bir insana yumruk atmasından değil, iktidarın kendi içine döndürülmesinden çıktığını söyler. Bir duyguyu alıyor ve kendi içine çeviriyorsunuz. Dövme de böyledir. Kadınların "doğal" sanatçılar olduğunu söyleyebilirim. Bunu tekrar ve tekrar yapmak üzere eğitildik. İnanılmaz bir güzellik duygumuz var. Kendimizi dekore ediyoruz ve sürekli olarak bu dünyada yürüyüp kendimize duygusallık parçaları buluyoruz.

Makyaj aptalca değildir, başka bir sanat biçemidir. Vücudumuzla yaptıklarımız, çağlar boyunca yaşattığımız bir sanattır. Yine de bunlar her zaman küçük görülmüştür. İyi giyinmeyi öğrenmek, vücudumuzu dekore etmek, belli bir biçimde yürümek... Gözalıcı, büyüleyici olmayı ve insanları memnun etmeyi öğrenmek... Bütün bunlar hafife alınır, yine de bir sanat biçimidirler, hem de yüksek bir sanat!

Yeniden dövmelerinize dönersek, insanlar bunlara nasıl tepki gösteriyor?

Çoğu insan beğendiğini söylüyor. Şimdiye kadar erkeklerden olumsuz bir tepki almadım, sadece kadınlardan... Kadınlar bu konuda daha korkak, çünkü kötü kız/iyi kız ayrımını içselleştirmiş durumdalar ve bu korkudan dolayı "ben iyi kız olmalıyım" deyip duruyorlar. Kadınlar kendi kontrollerini ellerine almaktan korkuyorlar, erkekler arasında ise bir kriz yaşanıyor. "Güçlü mü olmaları lazım, zayıf mı olmaları lazım? Nasıl davranmalılar? Belki de saklanmak en iyisi" diye düşünüp duruyorlar. Erkekler ne yapacaklarını bilemiyor. Oldukları gibi, maço domuzlar gibi görünmek istemiyorlar. Bu yüzden, bu aralar herkes korku içinde dolaşıp duruyor. Roller eskisi kadar keskin değil.

Herkes kendilerinin ne kadar normal olduğunu kanıtlamak için rastgele tanımlar üretiyor. Striptizci olarak çalıştığım zamanlar, striptizci kızlar orospulardan nefret eder ve kulüpte onları istemezdi. Bir keresinde üç tane travesti orospu gelmişti. "Defolup gidin, sizin gibileri burada istemiyoruz. Biz iyi kadınlarız" diye bağırışmışlardı.

Kocasından dayak yiyen bir kadını düşünün. Kadına isteği dışında bir şey yapılıyor. Şu ya da bu nedenden dolayı (ekonomik bağımlılık, çocuklar vs.), kendisini döven bu herifi terkedemeyeceğini düşünüyor. Ve bunu sindiriyor. Ama bu durum tamamen onun isteği dışında gerçekleşiyor. Dövülmeyi istemiyor. Başka tür ilişkilerde de, karşı taraf size kötü davranmaya başladığında, ilişkiyi sona erdiremeyeceğinize karar verecek olursanız, acıdan zevk almayı öğrenmek zorundasınız. İnsanlar her duruma adapte olabiliyor. Auschwitz'teki bazı Yahudilerin toplama kampına adapte oldukları biliniyor. Bu kadar uç bir koşula bile adapte olabildikten sonra... Bazı kadınlar da, içinden çıkamayacaklarını düşündükleri bir durumda adapte oluyorlar. Adapte olmanın bir yolu, zevkli olmayan durumdan zevk almak, çünkü sürekli olarak acı içinde yaşayamazsınız. Fiziksel olarak da, eğer yoğun bir acıya maruz kalırsanız, endorfinler birden tersine dönüp bunu zevk olarak yorumlamaya başlayabiliyor.

Bazı insanların niye acı istediğini bilmiyorum. Bunun birçok nedeni olabilir. Acı ve zevk diye ikiye böldüğünüzü düşünün hislerinizi. Herkes zevki niye istediğini bilir, ama acı da çok ilginç olabilir. Body building yaparken, acı çekmek, yanmak zorundasınız. Ben ilk defa yanmaya başladığımda, bırakıp gitmeyi düşündüm. Eğitmenim, acının içinden geçmem gerektiğini söyledi. Aksi halde vücut yapamazsın... Rahatlamayı ve acıya karşı koymamayı öğrendim. Bazı kabilelerde bir evreden diğerine geçmek için acı dolu törenleri yaşamak zorundasın. Acı, başka tür bir algılayışa geçmen için yardımcı olabilir sana. Nietzsche'nin bir lafı var: "Seni öldürmeyen güçlendirir."

Ütopik bir dünyanın nasıl bir yer olabileceğini bilemiyorum. Bu dünyada yaşıyoruz ve ortalıkta bol bol acı var. Eğer fiziksel acıyla başedebilmeyi öğrenirsen, daha büyük acılardan sakınabilirsin. Sado-mazoist ilişkilerin çoğu oyundan ibarettir. En azından benim bildiklerim. Küçük jilet kesikleri falan... Her küçük çocuğun yaptığı cinsten. Burada çok yoğun, dayanılmaz bir acı yoktur. Ben sadece kendi tecrübelerimden bahsediyorum. Elbette sado-mazoizmin çok daha tehlikeli ve acılı alanları da var. Ama benim bahsettiğim şekliyle sado-mazoizm, fiziksel acıya katlanmayı öğrenmek için bir oyun. Diğer bir neden de, vücudunuzun sınırlarını merak etmeniz... Vücudunuz bunlara nasıl tepki verecek? Sadece acıya değil, kontrol edilmeye karşı nasıl tepki verecek?

Cinsellik ve oyun birbirine çok yakın, ama insanlar işin oyun tarafını bastırdıkça ve inkar ettikçe olay aptallaşıyor. Ben sigaralardan ve ateşten ölesiye korkardım. Alman bir erkek arkadaşım "bak, sana Alman çocukların oynadığı bir oyunu göstereyim" dedi. Yanan sigaraları alıp o elinden bu eline hızla geçirmeye başladı. O kadar hızlı yapıyordu ki bunu, eli yanmıyordu.

Acı ve cinsellik arasında kesintisiz bir süreç var. "Normal" sekste bile ısırma ve tırmıklama var...

Benim klitorisim o kadar duyarlı ki, dokunulmasına dayanamam. Vücudumun neresine dokunulursa dokunulsun, ama klitorisime asla. Ama bütün sıradan erkekler oraya dokunmak ister. Ben de onlara derim ki, "Bana ne yaparsan yap, oraya dokunma. İstersen beni tokatla ya da kırbaçla, ama klitorisime dokunma". Demek istediğim, seks herkes için özgündür. Herkesin vücudu farklıdır. Klitorisime dokunulması benim canımı acıtıyor. Ama tokatlanmak o kadar acıtmıyor ve zevk veriyor... Her zaman derler ki, durumu kontrol eden mazoisttir. Ve bu belli bir noktaya kadar doğrudur. Eğer kontrolü elinde tutan mazoist değilse, bu bir tecavüz ya da suçtur. Bu Alman sevgilime "Bir sadist niye bunları yapar?" diye sormuştum: "Anlamıyorum. Bir insan niye bu kadar zahmete katlanır. Sen bundan ne zevk alıyorsun? Senin hoşuna giden ne?" Bana "gerilim" diye cevap vermişti. Gerilimi kontrol eden ise mazoisttir. Aksi halde gerilim olmaz.

Boyun eğen kadınlar beni çıldırtır. Ben, kadının ne yaptığını bilenini severim. Herkes hayatının bir

döneminde bir seçim yapıyor. Toplumun kurallarına boyun eğmeyi, banliyölerindeki evlerinde saklanıp, çizgiyi geçmeden yaşayıp gitmeyi ve böylece güvenli yaşamayı tercih edebilirler. Tabii bu durumun ne kadar güvenli olduğu tartışmalı... Babam böyle tipik bir karar almıştı. Ama kalp krizi geçirdiği zaman güvende olmadığını farketti. Ölmek üzereydi. Her şeyi kurallara uygun şekilde yapmıştı ve o anda tutunacak hiçbir şeyi kalmamıştı. Çünkü kendine ait değerleri yoktu, bütün değerleri toplumun değerleriydi.

Diğer bir seçim ise, kendinize ait değerler bulmaktan geçer. Kendi enerjini, alanını ve merkezlerini bulmaktan... İnsanlar kendi merkezlerini arıyorlar (zevk veya acı merkezlerini), ama aslında "tanrıyı" arıyorlar. Beyni ve bedeni ayırmak istemeyen bizim gibiler ise anormal addedilen yollardan geçiyor. Oyun, kimi şeyleri, belli bir güvenlilik içinde keşfedebileceğiniz bir alandır. Kimi sanatçıların bunu yapmaya çalışırken ölüp gittiğini bilirsiniz ve ölmek istemezsiniz. Tehlikeli bir arayıştır bu ve elinizde de doğru dürüst kılavuz yoktur. Seksi de bundan ayrı tutamazsınız. Aslında hepsinin temeli arayıştır.

Erkeklerden hoşlanmıyor değilim. Sadece kadın olduğum için bazı şeyleri yapmamam gerektiği düşüncesinden nefret ediyorum. "Hayır!", ilk öğrendiğiniz kelimedir ve bu kelimeyi etinize dağlarlar.

Babanızın durumunda olduğu gibi ölümle yüzleşmeyle mi ilgili tüm bunlar?

Evet! Hepimiz öleceğiz, bu bildiğimiz tek şey. Asıl bilmediğimiz, bu hayatın ne işe yaradığı.

Zihin ve bedeni bir arada tutmaya çalışıyor ve baskıcı bir ayrıma hayır diyoruz. Aydınlanmak için bedeni inkar etmemen gerekiyor.

Rahibeler ve keşişler daha ileriye gidebilmek için bedeni reddeder. Enerjinizin ortaya çıkabileceği başka yollar da vardır elbette, ama bu fazla radikal...

Lezbiyen bir arkadaşıma, lezbiyen kadınlarla normal kadınlar arasında ayrım yapıp yapmadığını sormuştum. "Lezbiyen kadınlar kanundışıdır, çünkü her zaman toplumdışıdırlar" demişti. "Peki ya ben?" dediğimde, "Sen sadece ibnesin" diye cevap vermişti. Yani lezbiyen kadınlar kendilerini toplumun dışında konumlandırıyor ama, diğer sapkınların hepsine küçümsemeyle bakıyorlar.

Dövme yapanlar da piercing'den nefret eder mesela. Çünkü dövmeciler, dövmeyi saygın bir sanat haline getirmeye çalışırlar.

Herkes kendilerinin ne kadar normal olduğunu kanıtlamak için rastgele tanımlar üretiyor. Striptizci olarak çalıştığım zamanlar, striptizci kızlar orospulardan nefret eder ve kulüpte onları istemezdi. Bir keresinde üç tane travesti orospu gelmişti. "Defolup gidin, sizin gibileri burada istemiyoruz. Biz iyi kadınlarız" diye bağrışmışlardı.

Sürekli olarak kendine estetik yaptıran bir arkadaşım var. Suratı devamlı değişip duruyor. Ben dövmeyle ilgileniyorum ve onu bir sanat olarak görüyorum. Ama silikon ya da yüz gerdirme operasyonlarına takılıyor olsam, Cosmopolitan ya da Vogue'daki görüntülerin peşindeyim demektir. Rejim çılgınlığı da böyle bir şey. Ben domuz gibi yiyorum ama, body building yaptığım için, yeteri kadar yiyemiyorum asla. Ayrıca, ameliyatlara katlanamıyorum. Bir kere göğsümdeki kist yüzünden ameliyat oldum ve "bir daha asla" dedim.

Jennie Livingstone'un "Paris Is Burning" adlı filmini seyretmiştim. Puerto Rica'lı ve siyah travestileri anlatıyordu. Benim standartlarıma göre çok radikaldi. Çünkü bu insanlar dünyanın en zengin insanı olmak, Pentagon'u yönetmek, ünlü bir model olmak istiyorlardı. Sanki ironinin olmadığı postmodernizm gibi... Olmak istedikleri kişi gibi giyinip yarışmalar düzenliyorlardı. Kendileriyle konuşulduğunda "Bu toplumda siyah bir eşcinselin bir bok kadar değeri yok. Bu yolla biz her şey ve herkes olabiliriz. Ve bize saygı duymak zorunda kalacaklar, çünkü ünlü olacağız" diyorlardı. Aptal değildi bu insanlar. Estetik ameliyatlar da bu şekilde kullanılıyorsa, eyvallah. Ben oyunu ve sanatı severim. Her ikisinin de uç noktalara gitmesini severim. Ama eğer mesele, bir erkeğe kendisini düzdürmekse, o dar kalçalar sırf bunun içinse, iğrenç!

İki farklı şeyden bahsediyoruz. Eğer gerçekten saplantılıysan ve vücudunu baştan yaratmak için her yolu (silikon, yüz gerdirme) kullanıyorsan, bütün bunları yaratıcı bir sanata çevirebilirsin. Ama çoğu insan yaratıcılığı bir kenara koymuş durumda. Vücudun yeniden yaratımı toplumsal kontrolle ilgili. Kadın göğüslerini beğeniyor olabilir, ama kocası beğenmiyordur...

Evet, kukla ya da zombi gibiler.

Bazı kabilelerde bir evreden diğerine geçmek için acı dolu törenler olduğundan bahsetmiştiniz demin. Bu geçiş törenlerinden konuşabilir miyiz biraz daha?

Benim anladığım kadarıyla geçiş ayinleri, gerçek bir değişim demek. Çok yoğun bir travmadan geçiyorsun. Bir yıl boyunca Koreli bir Zen ustasıyla çalışmıştım. Bir yılın sonunda üç günlük bir seans yaptık. Üç gün boyunca hiçbir şey yapmadan odada karşılıklı oturduk. Geceleri yatmaya gidiyorduk elbette. Sonunda onunla bir tür ilişki kurdum. Sanki elini zihnime koydu. Hayatımda hissetttiğim en yoğun tecrübeydi. Bir geçiş ayiniydi belki de, bilmiyorum. O günden sonra kendimi yükselmiş hissettim. Arabaların üstüne yürüyordum ve bir şey olmuyordu bana. Tamamen güvendeydim. Ama bir süre sonra alçalmak, eski halime dönmek istedim. Ustayı arayıp sordum: "Ben artık alçalmak istiyorum. Kendimi fazlasıyla yükselmiş hissediyorum" dedim. "Git sarhoş ol" dedi. Gittim oldum...

Bütün sıradan erkekler oraya dokunmak ister. Ben de onlara derim ki, "İstersen beni tokatla ya da kırbaçla, ama klitorisime dokunma". Demek istediğim, seks herkes için özgündür. Herkesin vücudu farklıdır. Klitorisime dokunulması benim canımı acıtıyor. Ama tokatlanmak o kadar acıtmıyor ve zevk veriyor...

Bizim toplumumuzda komünal olarak geçiş ayini yaşayabileceğimiz bir şey yok. Arayışlarımız tamamen bireysel. Birbirimize tecrübelerimizi anlatabiliriz, ama yaşadıklarımız toplumsal şeyler değil. Coşkunun (ister cinsel, ister başka bir orji çeşidi olsun) cemaatin içinde yaşanması gerekir, oysa öyle değil. Toplum bize bir şey vermiyor. Bize bilgelik veren, ölümle yüzleşmemizi sağlayan, bir hayattan başka bir hayata geçmemizi sağlayan ya da hayatın ne olduğunu ifade eden hiçbir şey yok. Büyüyoruz, para kazanıyoruz, çocuklarımız oluyor. Ve iş! Tatil bile Club Med'e indirgenmiş durumda. Bütün bunları konuşabileceğimiz bir dilden yoksunuz.

Bu yüzden sürekli kelimelerle boğuşuyoruz...

Evet. Ve kendimize dövme, piercing gibi işler icat ediyoruz. Arayıp duruyoruz.

Neyi arıyoruz?

İnsan olmanın doluluğunu verebilecek bir toplumu... Coşkunun, hazzın ve cinselliğin iç içe geçtiği toplumlarla ilgili bir şeyler okudum. Ama oralarda asla bulunmadım, gerçeği bilemem. Daha tamamlanmış bir dünya...

Yaratıcılığın ve aydınlanmanın peşinde mi koşuyoruz?

Evet, bence hepimizin istediği bu. Köpekler gibi çalışmak istemiyorum.

Ya da hayatın yüzeylerinde yaşamak...

Normal bir ilişki, "günaydın tatlım" diye uyanmak, beraber kahvaltı etmek, biraz oynaşmak ve akşam yatağa girince "yine düzüşmek gerekiyor" diye düşünmekten ibaret.

Ama yaratıcılığı arayan insanlardan kurtulmaya yönelik toplumsal bir kontrol süreci de var. Çünkü yaratıcılığı aramak tehlikeli!

İnsanların temelde iyi mi kötü mü olduğu tartışmasını hatırlatıyor bu. Elbette hepimizin içinde yıkıcı dürtüler var. İnsanların temelde kötü olduğu ve kontrol edilmeleri gerektiği düşüncesinin karşısında, insanların iyi olduğu ve toplumun onları kötü kıldığına dair görüş var. İçimizde iyi ve kötü her şeyin bulunduğu kesin. De Sade ve Genet okuyanlar bunu kabul edecektir. Mesele, bütün bunları, katil ya da gerçek bir suçlu olmadan keşfetmekten geçiyor. Bunu keşfetmenin bir yolu da sanattan geçiyor.

Batılı toplumlarda beden, kadın ve çocukla ve kontrol edilemeyen doğal güçlerle simgelenir. Bu yüzden bastırılmaları gerekir.

Nietzsche'nin Sonsuz Dönüş miti gibi... Tanrısız dünyayı kötücül olarak algılayabilirsin, ama sonsuz dönüşü kabul ettiğinde beden bir haz alanına dönüşür. Hayata, bütün değişimlere ve bütün bunların bir akış içinde olmalarına değer vermeye başlarsın. Peki bu arayışın hem bireysel hem de toplumsal olduğu bir toplumu nasıl yaratabiliriz? Toplumun yaptığı şudur: Bu arayışı bireysel hale getirir, dahası arayış içinde olanları "garip", "sapık", "ibne" diye yaftalarsın. Ama biz normaliz. Kendi vücudunu sevmek, bir vücuda sahip olmak, vücudunla dünyaya bakmak ve vücudunla hissetmek normaldir. Haz anında vücut ve ruh birleşir. Sado-mazoizm tartışmalarının bittiği nokta da budur bence.

James Chance, New York'ta bir mafya klübünde sahneye çıkmış. Sonra da parasını istemiş. "Siktir git, biz mafyayız, para ödemeyiz" demişler. O da bir bıçak çıkarıvermiş cebinden. Bu herifler de tabancalarını çekmişler. Sonra Chance bileğini kesmeye başlamış. Adamlar öylesine afallamışlar ki parayı atıp "defol git, manyak mısın, nesin?" demişler.

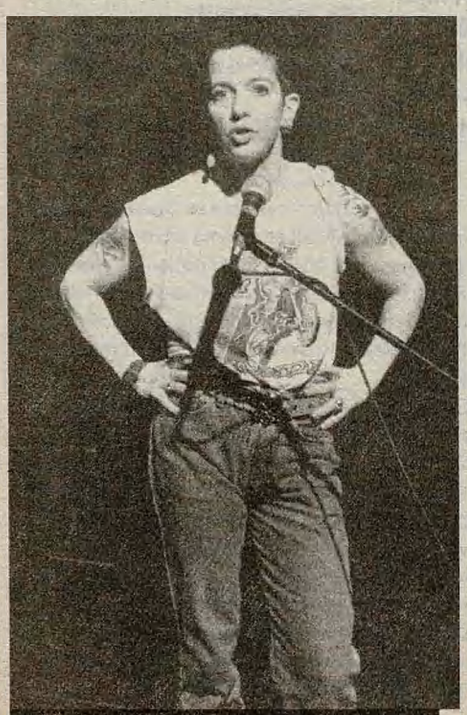
Geniş aileler yaratmaya yönelik eğilim de bunun bir sonucu. Dövmeli insanlar arasında sessiz bir dostluk var...

Ve kimi sanatçılar arasında sağlam bir ağ... Travmadan, o travmayı tekrar yaşayarak çıkarsın. Travmayı derinlere gömerek ondan kurtulamazsın. Hem kadınların erkeklerle eşit olduğunu söyleyip, hem de kadınların boyun eğen tipler olduğunu iddia edemezsin. Tabii ki kadınlar boyun eğiyor, çünkü öyle eğitildiler. Sorun da budur zaten. Bu sorunu telaffuz etmeden bir şey yapamazsın. Siyahların "nigger" kelimesini sahiplenerek kullanmaya başlamaları bu açıdan harika bir şey. Kadınların da "itaatkar" lafını her yere yazmaları gerekiyor.

Kendini kesen, biraz kanını akıtan bir kadın, kadın döven bir erkek kadar sağlıksız değildir. Normal sayılan insanların yaptıkları mide bulandırıcı. Vücuduna birkaç sigara bastıran biri çok daha sağlıklı.

Beden kontrol edebildiğimiz tek şey. Ve bedenine bir işaret koyabiliyorsan, ona ölünceye kadar sahip olacaksın demektir.

Eskiden bileklerimi keserdim. Ölmek için yapmazdım bunu. "Bu olay canımı acıtıyor, şimdi o acıyı söküp atacağım" diye düşünürdüm. Ya da biri beni çileden çıkardığında kendimi kesmeye başlar ve "canımı acıtıyorsun, kes artık" demeye çalışırdım... James Chance'le ilgili bir hikaye vardır. New York'ta bir mafya klübünde sahneye çıkmış. Sonra da parasını istemiş. "Siktir git, biz mafyayız, para ödemeyiz" demişler. O da bir bıçak çıkarıvermiş cebinden. Bu herifler de tabancalarını çekmişler. Sonra Chance bileğini kesmeye başlamış. Adamlar öylesine afallamışlar ki, parayı atıp "defol git, manyak mısın nesin?" demişler.

Çeviren: **O.G.**

LANETH sunar...

SAADETH MÜZİK

ATLANTİS

ZİHNİ

katkılarıyla

YILIN EN SERT KONSERİ'nde

NIGHTFALL

KONUK GRUP

pagan

1 ŞUBAT '98 PAZAR Saat 17:00

EL NINO CLUB (eski DNA) TAKSİM

Biletler: 1,500,000 TL.

Ayrıntılı Bilgi İçin:
GÜZİN BİLGİ
Tel: (0 216) 418 11 46
Fax: (0 216) 349 22 68

NIGHTFALL'un son albümü "Lesbian Show"un CD ve kaseti ATLANTIS MÜZİK tarafından dağıtılmaktadır.
Tel • Fax:
(0 216) 414 43 23

BİLET SATIŞ YERLERİ:
Saadeth, Atlantis, Zihni Müzik (Kadıköy); Pena Müzikevi (Beşiktaş); Karga, Kod Müzik (Beyoğlu).

CRR'de bu ay

9 Ocak, 20:00
"Geleneksel Rus Şarkıları"
11 Ocak, 20:00
Yarkın Türk Ritmleri Topluluğu
14 Ocak, 20:00

Grup Mediteranne
19 Ocak, 20:00
İstanbul Quartet
20 Ocak, 20:00
Mussolini Quartet
21 Ocak, 20:00
Alaaddin Yavaşça
22 Ocak, 20:00
Acid Trippin
27 Ocak, 20:00
Lale-Zar / Rum, Ermeni ve Musevi Bestecilerimiz

AKSANAT'ta bu ay

7 Ocak, 12:30 - 18:00
The Last Metro
Y: François Truffaut
O: Catherine Deneuve, Gerard Depardieu

14 Ocak, 12:30 - 17:30
Underground
Y: Emir Kusturica
O: M. Manojlovic, L. Ris

21 Ocak, 12:30 - 18:00
Three Colours - Bleu
Y: Krystof Kieslowski
O: Juliette Binoche

ALMAN KÜLTÜR MERKEZİ'nde bu ay

14 Ocak, 18:30
Teneke Trampet
Y: Volker Schlöndorff
O: J.C. Carriere, F. Seitz, G. Grass

21 Ocak, 18:30
Tersine Dünya
Y: Ersin Pertan

[gezi] ↓

Baraka
Günübirlik doğa yürüyüşü
18 Ocak: Kerpe, Bursa-Kızık
25 Ocak: Uludağ, Sülüklügöl
İstiklal Cad. no. 216/218 D.4 Beyoğlu
Tel: 292 29 79
Fotoğrafevi
Pazar yürüyüşleri
18 Ocak: Sülüklügöl
25 Ocak: Kuzuluk
Haftasonu ve bayram gezileri
10-11 Ocak: Abant, Sünnetgöl, Göynük
17-18 Ocak: Safranbolu
29 Ocak-1 Şubat: Olimpos
İstiklal Cad. Zambak Sok. 15/6 Beyoğlu
Tel: 251 05 66 - 245 40 08

[konser] →

Nightfall

Heavy metal'in geçirdiği evrimleri takip etmek, artık çok zor... Pıtırak gibi bitiveren gruplar neyse de, habire değişen, gelişen, birbirlerinden küçücük farklarla ayrılan, birleşip çok da farklı olmayan bir alt-türe dönüşen "akım"lar, insanın kafasını karıştırıyor. Eskiden misler gibi death metal, black metal, şu bu vardı. Grubumuz Nightfall ise, bir "epic doom death metal" grubu. Neye benzediğini tahmin edebiliyoruz ama, emsallerinden farklarını teşhis etmek, bizi aşar. Nightfall'un "Parade Into Centuries", "Macabre Sunsets" ve "Athanian Echoes" gibi albümleri var, son albümleri "Lesbian Show"la camia içinde itibarlarını arttırmış durumdalar. Kendileri 1 Şubat tarihinde İstanbul'da olacaklar. Sıraselviler caddesindeki El Nino kulübünde, saat 18:00'de bir konser verecekler. Hediyesi bir buçuk milyon. 31 Ocak günü de Akmar pasajında, Atlantis dükkanında imza günleri var. Kendilerine alt grup olarak İstanbullu black metal topluluğu Pagan eşlik edecek. Eğer konser başarılı geçerse, Moonspell, Unleashed, Samael ve Amorphis'in de memlekete gelip konser verme ihtimalleri var. Yani, metalcilere uyarı: Daha fazla grup izlemek istiyorsanız, bu konseri kaçırmayın...

Alan Parsons Project

Yılların ekibi Alan Parsons Project, 23 ve 24 Ocak günlerinde, saat 20:30'da, İstanbul Bostancı Gösteri Merkezi'nde... Memleketimizde bir hayli insanı yıllarca meşgul etmiş "proje"nin konserine, o "azımsanmayacak kitle"nin sessiz kalmayacağı, salonu dolduracakları kesin gibi. Çocukluğunda piyano, gitar ve flütü "bitiren" Alan Parsons, yıllar yılı Abbey Road stüdyolarında çalıştı, Beatles, Wings, Pink Floyd, Cockney Rebel, Al Stewart gibi isimlerin albümlerinin prodüksiyonlarında çalıştı. Fiilî müzisyenlik için Eric Woolfson'la tanışmayı bekledi, beraber Alan Parsons Project'i gerçekleştirdiler ve 1974 yılında ilk albümlerini, Edgar Allen Poe'yu müziğe uyarladıkları "Tales Of Mystery And Imagination"ı çıkardılar. "I Robot", "Pyramid", "Eve", "The Turn Of A Friendly Card", "Eye In The Sky", "Ammonia Avenue", "Vulture Culture", "Stereotomy" ve "Gaudi" albümleriyle de epey hayran kitlesi edindiler. 1996'da çıkardıkları "On Air" albümüyle hâlâ yollarına devam ediyorlar. Türkiye'ye de, "On Air" albümü turnesi kapsamında uğruyorlar. Gerçi Eric Woolfson ayrıldıktan sonra projenin pek tadı tuzu kalmadı ama, olsun. Akademi İstanbul Müzik Bölümü burslarına destek sağlamak amacıyla düzenlenen bu konserlerin biletlerini Taksim AKM Vakkorama'lar, Raksotek mağazaları, Zihni ve Bostancı Gösteri Merkezi'nden edinebilirsiniz. Son not: Therapy? konseri ayakta izlenmişti, Page & Plant de ayakta olacak, ama haklı olarak Alan Parsons'a oturan izleyiciyi uygun görmüşler.

[bar] ↓

Shebeen
İstiklal caddesinde, Galatasaray'dan Tünel'e doğru yürürken sağda bir Terkos çıkmazı var. Çıkmaza giriyorsunuz, yürüyorsunuz ve Türkiye'nin ilk folk müzik barıyla karşılaşıyorsunuz. Adı, Shebeen. Mekan eskiden depoymuş ve harap vaziyetteymiş, uğraşmışlar, güzelleştirmişler, şimdiki haline getirmişler. Rahat masaları, geniş bir sahnesi var. Yemekleri leziz, fiyatları ehven, mesela bira 300 bin lira. Cuma gecesi *Earth Union* ve *Hisar Trio* isimli iki grup çıkıyor, ikisi de İrlanda folk müziği yapıyor. Cumartesi çıkan *Tuzlu Nehir*, New Orleans ragtime ve blues standartları, "taverna blues'u", oyun havaları ve kendi bestelerini çalıyor. İstihbaratlarımıza göre, yakında Nijeryalılardan oluşan, Afro-Latin parçalar, Nijerya ve Kenya halk şarkıları seslendiren *Living In Culture* da çalmaya başlayacak... Bizden tavsiye, Shebeen güzel bir yer: Dans da edebilirsiniz, yemek de yiyebilirsiniz, kafa da dinleyebilirsiniz, bira da, rakı da, sıcak şarap da, çay da içebilirsiniz. Tel: 292 18 10

Yaga
Sıraselviler'de, Kemancı'nın az gerisinde... Daha çok funk, soul, blues ve latin çalıyor. Bilardo oynamak mümkün. Bira 450 bin lira. Çarşamba gecesi *Tuzlu Nehir* çıkıyor, akustik blues çalıyorlar. Cuma gecesi çıkan *Moe Joe*, Chicago blues, soul ve r&b çalıyor. Cumartesi gecesi pop, rock ve funk çalan *Emir Plava*'ya ayrılmış.

Guitar Cafe Bar 251 98 32 Ayhan Işık Sok., no:21 Beyoğlu •**Kaktüs** 249 59 79 İmam Adnan Sok., no:4. Beyoğlu •**Gramofon** 293 07 86 Tünel Meydanı, no:3. •**Gitanes** Sadri Alışık Sok. no:20 Beyoğlu •**Club So** 491 12 50 Turan Güneş Bulvarı, 274, Oran Yolu Ankara •**Kemancı** Sıraselviler Cad. no:69. •**Pandora** 309 32 80 Gözcü Sok., no: 3 Anadolu Medeniyetleri Yanı Kale Ankara •**Meis 1** 293 99 73 Büyükparmakkapı Sok., no: 7/2 Beyoğlu •**Meis 2** 293 05 98 Mis sok. No 20 Beyoğlu •**Andon** 244 40 90 Sıraselviler Cad., no:89 Taksim •**Caravan Rock Bar** 243 42 47 Balık Pazarı, Sahne Sok., no: 19. •**Bilsak** 293 37 74 Sıraselviler Cad. Soğancı Sok. No. 7 Kat. 5 Cihangir •**Mavi** 463 01 94 Cumhuriyet Bulvarı No: 206 Alsancak İzmir •**Hayal Kahvesi** 244 25 58 Büyükparmakkapı sok. No:19 Beyoğlu •**Mojo** 243 29 27 İstiklal Cad. Büyükparmakkapı Sok. No:26 Beyoğlu •**Vivache** 293 04 15 Meşelik Sok. No:26 Taksim •**Eylül** 257 11 09 1. Cadde No: 23 Arnavutköy •**North Shield** 466 12 66 Güvenlik Cad., no: 11 Aşağı Ayrancı Ankara •**Dulcinea** 245 10 71 Meşelik Sok. Taksim

[radyo] ↓

Radyovizyon 93.1 (Ankara)
Trip
Cumartesi 23.00-02.00
Hazırlayan: Utku
Sunan: Oğuz
Dub, hip-hop, drum'n'bass, trance...

Radyo C 106.5 (Ankara)
Radyo C Blues
Her gün 21.00-22.00

Doğuş FM 106.5 (İstanbul)
Katiller de Ağlar
Utku Uluer, Alper Yamak
Alternatif, indie vs.
Salı-Perşembe 22:00 - 24:00

Açık Radyo 94.9 (İstanbul)
Pazartesi
Arzın Merkezine Seyahat
Gökhan Akçura
20:00 - 21:00
Yıllar Boyunca Tango
Fehmi Akgün
21:00 - 22:00
Kanatlar ve Sözcükler
Akgün Akova
22:00 - 23:00
Modern Müzik
Nedim Tanyolaç
23:00 - 23:55

Salı
Aksi Nota
Kod Müzik
22:00 - 23:00
Hayalet Gemi
M. Gülsoy/E. Kocabıyık/N. Ökten
00:05 - 01:00

Çarşamba
Tuna'nın Beri Yanı
Muammer Ketencoğlu
13:30 - 14:00
Erkekler Kadınlar ve R&R
İ. Gözaydın/C. Sorguç/C. Cebenoyan
[Şehirlerarası rock seferi]
20:00 - 21:00

Perşembe
Yaşayan Blues
Eyüp İblağ
20:00 - 21:00

Fotosentez
Roll
21:00 - 22:00

Elektirik
Murat Ertel
22:00 - 23:00
Cem - Session
Cem Çınlar
01:00 - 02:00
Cuma
Kapalı Devre
Müge Bütüner Uluğ
[Parti müzikleri]
21:00 - 22:00
Öbür Dünya
Ahmet Uluğ
[Reggae, hip-hop, dub, rai, funk...]
22:00 - 23:00

Cumartesi
Sandıktaki Sesler
Ariana Ferentinou
[Anadolu'da Rum müziği]
15:00 - 16:00
High Times
O. Osman/Ras Memo/Ras Mehmet
[Reggae] 19:00 - 20:00
Gilles Peterson "World Wide"
Gilles Peterson
[Caz, acid caz, drum&bass, latin]
22:00 - 00:00
Satmayan Plaklar
Cemal Mutlu
[Başta Zappa olmak üzere tüm uçlar]
00:00 - 03:00
Dansöz
Altuğ Dilli
[Techno, drum&bass ve ötesi]
01:00 - 04:00

Pazar
Dünya Müziği Coğrafyası
Feza Tansuğ
17:00 - 18:00
Murat Belge'nin Gizli Müzikli Tarihi
Murat Belge
19:00 - 20:00

Kent FM 101.1 (İstanbul)
Kent FM'de her pazar, 20:00 - 23:00 arası **küçük iskender**'in "Lağım Faresi" isimli programı var. Canlı yayınlanacak program, konuklar, skeçler, telefon bağlantıları, armağanlı yarışmalar ve rock ağırlıklı parçalardan oluşuyor.

Radyo Anadolu 103.3 (İstanbul) 103.7 (Ankara)
Jazz Günlüğü
Olcayto Şiriner
Salı, 21:05 - 22:00
Nota Sehpası
Olcayto Şiriner
Pazar, 23:00 - 24:00
Müzik Penceresi
Hakan Arslan
Perşembe, 21:05 - 22:00

Yaşam Radyo 92.3
Dünyanın Sesi
Arzu Haksun - Engül Atamert
Çarşamba 21:30 - 23:00

Radyo Pop 102.8
Söyleyebilmek
Müşfik Kenter
Hafta içi 08:30-08:45 / 18:05-18:15 / 00:05-00:15
Pop Anıları
Ali Kocatepe
Haftasonu 17:00 - 18:00

[mecmua] ↓

ÇALINTI

ÇALINTI
Aylar da değil, yıllar mevzubahis artık periyodik mevkute Çalıntı'nın iki sayısı arasında. En son sayısı çıkalı, bir seneden fazla oldu. Bir seneden fazladır da, herkesin dilinde "hani nerede Çalıntı'nın yeni sayısı" nidaları dolaşıp duruyor. Ha çıktı ha çıkacak derken, en nihayetinde Çalıntı'nın 120 sayfalık 28. sayısı arz-ı endam etti. Formatı değişmiş, biraz küçülmüş, otomatikman sayfa sayısı artmış. Zaten bunca ayın birikimi de birkaç aya sığdırılamazdı herhalde... İlk sayfaları çevirdiğimizde karşımıza Kurt Vonnegut JR'ın "Artık Çamur Olmasın" isimli kısa hikayesi, Jean Baudrillard'ın "Kötülüğün Şeffaflığı" ve iki Noir Désir şarkı sözü çıkıyor (ilerleyen sayfalarda Noir Désir üzerine bir yazı da var). Geçtiğimiz bir senenin kayıplarına dair yazılarla devam ediyoruz: Allen Ginsberg, William S. Burroughs, (Jack Kerouac ve Mary Millington parantezleri), Aliki Vuyuklaki, Ferda Ferdağ, Aliye Rona, Zeki Müren... John Lurie, John Zorn, Ethel Smyth yazıları, Fırat Kutluk'un "Rönesansta müzik-din ilişkisi", Cem Öcek'in "Elektrogitarın müzikte oluşturduğu degişimler" yazıları hayli ilginç gelebilir. Judith Becker'in "Batı sanat müziği üstün bir müzik midir" başlıklı kallavî yazısı, konuyla alakalı kişiler için altın değerinde. Bir evvelki sayıda birinci kısmı yayınlanan "Protest Songs" dosyası, bu sayıda kaldığı yerden devam ediyor. R.E.M., PJ Harvey & John Parish, Suzanne Vega ve Patti Smith'in albüm tanıtımları biraz geç kalınmış hissi doğuruyor. Anladığımız kadarıyla, bilhassa dokunmak istememişler, "28. sayının içinde bunlar vardı, bunlar kalsın, tarihi şaşırtmayalım" demişler. Çalıntı yaparsa, olur. küçük iskender, Oğuzhan Akay, Oktay Akay, Banu Akbaşlı, Annie May imzalı şiirler, Berrin Karakaş ve Ahmet Yıldız'a ait öyküler, Çalıntı'nın edebî bölümleri. Taner Ay imzalı iki dosya hayli enteresan: "Sağ avucumuzda soyunan kadınlar" dizisinde bu sayı Zerrin Doğan ve Emel Aydan, "Birkaç kötü adam" dizisinde Süheyl Eğriboz ve Yadigar Ejder var. Güzel yazılar, faydalı eserler; inşallah tez zamanda devam ederler... Mesele sırf bu yazıların devam etmesi değil elbette, Çalıntı'nın devam etmesi. Suat Bilgi'nin editoryal yazısında derginin kapanacağına, böyle bir ihtimalin ve isteğin olduğuna dair kulak alıştırmaları var, aman ha! Bir anda kafalarına böyle bir şey esebilir tabii ama, Suat'tan laf arasında aldığımız istihbarata göre, dergi artık iki aylık periyoda oturacakmış. İnşallah! (Yolunuz düşerse Çalıntı'ya uğramayı ihmal etmeyin, Atlas pasajına İstiklal caddesi tarafından girince dümdüz yürüyün, merdivenin altında, sağda Çalıntı dükkanı var. Telefonu 244 39 39.)

FOL

"Güzel nesne" Fol'un yedinci sayısı çıkmış bulunmakta. Editörü her sayı değişen devasa derginin yedinci sayı editörü Nevzat Sayın, teması ise "duvar". İlhan Berk'in "Varlıkbilimin bir nesnesi olarak duvar" yazısıyla başlayan Fol, Selda Asal, Samih Rıfat, İhsan Oktay Anar, Serhan Ada, Jorge Luis Borges, Stefanos Yerasimos, Zafer Şenocak, Uğur Kökden, Deniz Şengel, Bülent Erkmen, Ayda Arel, İhsan Bilgin, Manja Sachet, Adam Peck ve Saadettin Davran'ın yazılarıyla sürüyor, Enis Batur'un "Şehren'is 1996 Güz" yazısıyla nihayete eriyor. Yüzyıllar boyunca şekli şemali, işlevi değişen, "işlevsel bir unsur" olarak duvar, bir "kavram" olarak duvar ve çağrıştırdığı her şey... Her bir yazı, fotoğraf vs. her zamanki gibi ince ince işlenmiş, özenle harmanlanmış, okuyuculara sunulmuş. Fakat, malum, derginin tek falsosu var: Taşımak zor... Taşımak zor ama, bunu becerdikten sonra, okuması ve seyretmesi "güzel"...

[dükkan] ↓

Şiirci Dükkanı
Memleketimizde şiir ne kadar okunuyor, belirsiz. "Klasik" şairlerin kitapları her kuşakta okuyucu buluyor ama, hiç adını duyuramayan, kendini kabul ettiremeyen, çok sınırlı bir çevrede varlığını sürdüren şairlerin çokluğu da ortada. Hal böyle olunca, şiir kitaplarının, dergilerinin durumunu da düşünmeden edemiyor insan. Açık olan şu: Şiir, çok kârlı bir yatırım alanı değil. Değil ama, bir takım insanlar şiire bel bağlamaktan vazgeçmiyorlar, "şiir dükkanı" açıyorlar. İstiklal caddesinde, eski Beymen-şimdiki Tati'nin bulunduğu Vakıf Gökçek Han'da ikamet ediyor Şiirci Dükkanı... Her nev'i şiir kitabını, "şiirli" poster ve kartpostalı, şiir kasetlerini bulmanız mümkün Şiirci Dükkanı'nda. Ayrıca, çeşitli ülkelerden çeşikli halkların yerel müziklerini de keşfetme imkanınız var. Bir uğrayın, tanımadığınız şairlerle, müziklerle tanışın. Şiir okumayalı uzun zaman olduysa, birinci adresiniz olsun. Şiir, hele ki bu devirde, insanın en vefalı arkadaşlarından çünkü...

→49

Bir damla şarap damlat göle, gözden kaybolur güneş. **SEFERİS**

Şimdi tek başına yaşayan kuşlar geçmeye başladı, bir, iki, üç. Işık yavaş yavaş artarken kırmızıdan yeşile dönüşüyor. Bulutlar yer değiştirdikçe gökyüzünde koca koca oyuklar açılıyor. Bir meyve soyar gibi sabahın kabuklarını soyuyorlar. **LAWRENCE DURELL**, Justine

Çin lisanı mütehassısları, modern gazete ve mecmuaları okumaya yeten 2000 resmi hatırda tutmanın hiç de zor olmadığında hemfikirdirler.

Sezen Aksu, Ahmet Utlu'dan niye ayrıldı? Arslanlar gibi delikanlıydı. Dağlara tırmanıyordu. **Bir kamyon şoförü**

Televizyon cihazının ailenin bir ferdi gibi daima oturma odasında, salonda yeri vardır. Yalnız kulaklara hitap eden radyoya göre, televizyon gözlere de hitap etmesi bakımından son derece ilgi çekici bir icattır.

2 Şubat, Hayvanların çiftleşmesi arifesi

3 Şubat, Hayvanların çiftleşmesi

Peace and Noise

PATTI SMITH

(Arista / BMG)

"Peace and Noise" hatırası: Patti Smith, Dalai Lama'yla birlikte

Birkaç yıl önce "Patti Smith'i nasıl bilirdiniz?" diye sormak gerekirdi, çünkü o zamanlar Patti, biraz da hayranı olduğu Rimbaud'yu hatırlatırcasına, müziği geride bırakmış, evine, çocuklarına ve kocası Fred Sonic Smith'e dönmüştü. Fred'in ölümünün acısıyla birlikte Patti Smith müziğe geri döndü. Bu dönüş, sıradan bir ortayaşlı rocker'ın dönüşüne benzemiyor. Eskisi kadar genç olmadığını bilse de Patti Smith, yine Rimbaud'nun mısralarıyla "ateşli bir sabırla" dönüyor kentlere... Söyleyecek sözü var. Sözünün özü değişmiş değil, ama tekrar tekrar aynı sözü söylemek zorunda hissediyor kendini.

Müziğe ikinci defa asılışının ikinci tutanağı "Peace And Noise", geçenlerde elimize ulaştı. Patti Smith artık yaşını başını almış bir kadın. Tutup da tekno yapacak hali yok. Bildiğini okuyor, tekrar tekrar... ama kendini tekrarlamıyor. İşin sırrı da bu değil mi zaten? Albümde baştan sona Patti Smith'in damgasını taşıyan bir müzik dinliyorsunuz, ama unutmamak lazım ki Patti Smith müziği, birbirinden biraz farklı iki ana damardan ibaret. 70'lerin ortasında Smith, yeraltı kulüplerinde, henüz adı konmamış punk bebeğini emzirirken şarkıcı olmak gibi bir niyeti yoktu. O şairdi, arkasındaki grup ise onun şiirlerine eşlik ediyordu. Amerika'nın, kendi şiirlerini seslendiren gezgin ve aşkın şairler geleneğinin (Dylan Thomas'tan Beatniklere kadar...) kendi halinde bir uzantısıydı o. Yine de gel zaman git zaman, müzikle olan ilişkisinin hiç de fena olmadığı ortaya çıktı. Her albümünde en az bir tane mükemmel rock şarkısı dinledik. Springsteen gibi bir şarkı yazarı, Smith'e özel "Because The Night" şarkısını yazdı. Ve bu iki damar sürekli olarak Patti Smith sound'unun içinde birbirlerine biraz mesafeyle, biraz da muhabbetle bakarak varoldu. "Peace And Noise"da da aynı damarlar yan yana, birbirine çok da karışmadan akmaya devam ediyor. "Spell" (Ginsberg'in, "Ulumaya Dipnot" adını taşıyan şiiri) ve "Memento Mori" (Ölümü Hatırla ya da 'Ortaçağda bir şiir türü') bu müzikli şiir damarının iki örneği. Patti Smith bu parçalarda bir şaman edasıyla şiir okuyor, biz de kâm alıyoruz.

Diğer yandan, "Peace And Noise", belki de Patti Smith'in bugüne kadar yaptığı en sıkı rock şarkılarıyla dolu. Hatta Smith bize bir de kıyak yapıyor ve arada sırada akılda kalıcı melodiler bile armağan ediyor. Bir sabah aniden, Dalai Lama'nın Tibet'i terkedişiyle ilgili "1959"u, "Whirl Away"i ya da "Blue Poles"u mırıldanırken bulabilirsiniz kendinizi, şaşırmayınız.

"Peace And Noise", Smith'in kadim dostu Burroughs'a adanmış. Burroughs'un yanısıra, albümün içinden belli belirsiz geçen daha birçok isim var. Ama her şeyden önce, albümde Huzur ve Gürültü var. Karamsar mı, yoksa iyimser mi anlamak zor. Daha çok dini bir albüm "Peace And Noise". Albümün kapağında, Patti Smith'i iki kişilik bir yatağın kendine ait ucunda oturup kağıda bir şeyler karalarken gösteren siyah-beyaz bir fotoğraf var. Arkasındaki duvarda, Peace And Noise yazılarının arasından uzun bir kızılderili kolyesi (kimbilir belki de bir tarikat tesbihi) aşağıya doğru uzanıyor. Her şey bir fotoğraf karesi kadar durgun ve dingin. Bu fotoğraf, albümün genel ruh halini de tasvir ediyor sanki. Patti Smith'in damarlarında pagan kanının dolaştığını bilirdik. Rimbaud'dan Burroughs'a, Jim Morrison'a kadar, Smith'in bugüne kadar andığı tüm isimlerin ortak noktası da bu zaten: Pagan kanı... "Peace And Noise"deki tüm şarkılar hac yolculuklarından, kötü ruh çıkarma ayinlerinden, şarkı söyleyen ölülerden, şafaktan, günbatımından, kutsallıktan dem vuruyor. "1959" şarkısında bilgeliğin, gökyüzünden sallandırılan bir çay poşeti olduğunu söylüyor. İlkel ve yabansı sözlerle ve ilkel ve yabansı bir müzikle iş görüyor Patti Smith, cila sıfır! Sanki o yatağın kenarına oturup kağıda eğilmiş bir muska yazıyor. Tek başına, yeryüzüne iyi gelecek mütevazı bir büyü yapıyor. "Peace And Noise"u dinlediğinizde ilk farkettiğiniz de bu muska olacak zaten. Daha da ileri gidip albümü sık sık bir muska niyetine dinleyebilirsiniz. Görün bakın, arabalar artık çarpmayacak size, başınıza damlardan teneke parçaları düşmeyecek... ***O.G.***

Wu-Tang Forever

WU-TANG CLAN

(RCA / BMG)

Wu-Tang kabilesi, son üç-beş yıldır hip-hop'a prestij kazandırmakta birbiriyle yarışan dokuz adamdan oluşuyor. Hemen hemen her birinin solo albümleri mevcut. İki yıl önce bizde de kasedi yayınlanan Method Man dışında, Raekwon, RZA ve GZA de bu ekipte yer alıyor. "Wu-Tang Forever" geçtiğimiz yılın başlarında çıktığı zaman, eleştirmenlerin iltifatlarına mazhar oldu. Hatta, pek çabuk inmesine rağmen, hem İngiltere'de hem Amerika'da albüm listelerine bir numaradan giriş yaptı. İki diskten oluşan yapıt, hip-hop'a kıl olanlara iki saatlik işkence gibi gelecektir ama, sevenleri için bir zevk deryası... Açıldıkça ayaklarınız yerden daha çok kesiliyor. CD-rom özelliği de taşıyan diskte kurulmuş "Wu-Tang galerisi"nde topluluk üyelerinin kariyerleri hakkında bilgi edinebilirsiniz. Albümün ilk üç parçası ("Wu-Revolation", Reunited" ve "For Heavens Sake") o kadar etkili ki, insan onları dinlemekten, ileriye bir türlü gidemiyor. Albümdeki bazı parçalarda (en iyisi "The City") kemanın atonal bir üslûpla başrole çıkması, bu albüme başyapıt sıfatının boşuna verilmemiş olduğunun kanıtı. Bu yüzden dikkate alınması gereken bu şahıslar, Public Enemy'den devraldıkları bayrağı solukları kesilene kadar taşıyacağa benziyorlar. İzbandut gibi dokuz herifin solukları nasıl ve ne zaman kesilir, o da başka bir sorun... ***A.A.***

Nimrod

GREEN DAY

(WEA / Balet)

Nirvana ile birlikte ve özellikle de Nirvana'dan sonra yolları iyice açılan çığ gitarlı gençlerin en popüler ekiplerinden biri Green Day; özellikle de milyonlarca satış rakamına ulaşan "Dookie" isimli albümleri sayesinde. Biraz da onların bu başarısıyla genç grupların yolu açılmış sayılır zaten. Kendilerini kaybolmuş hisseden mutsuz bir Kaliforniyalı rock trio'su... Billie Joe'nun kaleminden çıkma şarkı sözleri hırpalayıcı, öfkeli ve gayet iyi... Müzikleri o kadar acılı değil, kükreyen gitarlar, tutturduğu ritme sadık davul ve akıp giden vokaller, punk'la pop-rock arası tuhaf bir yerde duruyorlar. Vakt-i zamanında "Dookie"de aradıklarını bulanlar, "Nimrod"da daha azıyla karşılaşmayacaklar...

En çok yaz aylarında çeşitleri artan meyvalar bütün mevsimler boyunca yemeklerin yanısıra ağzımıza tat verirler. Hele vitamini biz en çok meyvalardan alırız.

6 Şubat, Şiddetli soğuklar yağmurun sesine bak

Havaya bakarsan / Hava alırsın / Toprağa bakarsan / Dua alırsın **AŞIK VEYSEL**

İkinci sayfadaki Chet Baker şarkılarının orijinal isimleri ve şarkı yazarları aşağıdaki gibidir: I Fall In Love Too Easily (Cahn/Styne), The Thrill Is Gone (Brown/Henderson), Let's Get Lost (Loesser/McHugh), I Get Along Without You Very Well (Carmichael)

Ölüler! hepimiz için yalvarın Allah'a **Ziya Osman Saba**

Ben yazılarımda sadece insanlara çengel atmaya çalışırım. Onların düşüncelerine, sözlerine, düşlerine, mutluluklarına, acılarına, sevinçlerine ve ayran içişlerine eğilirim. **SALAH BİRSEL**

Bir yaz geçti/Tozu dumana katarak/Kavun yüklü karpuz yüklü/bir yaz geçti **Bedri Rahmi**

A Short Album About Love

DIVINE COMEDY

(Polygram/ Raks)

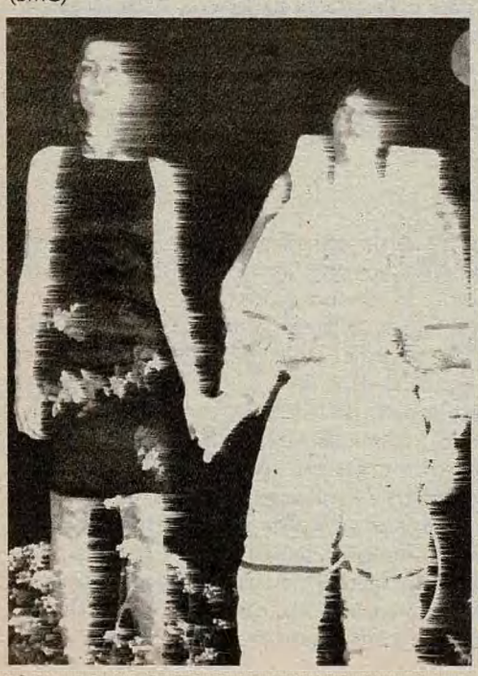
Lou Reed, "Rock'n'roll'un üç hammeddesi vardır" diyordu bir söyleşisinde: "Gitar, bas, davul". Gerçekten de rock, kalabalık orkestradan külliyen kopuş demekti. Çok değil, 40-50 sene evvel, orkestranın manevi şahsına hakaret edercesine elektrikli gitar icat edildi, müzikte ortaçağ kapanıp yeniçağ açıldı. Ağdalı, temiz pak sesli salon şarkıcıları, bir anda karşılarında ellerinde elektrikli gitarlarıyla kabasaba rock'n'roll'cuları buluverdi. Bir ara senfonik rock adı altında bu aleti ihtişamlı gösterilere alet edenlerin karşısına da, aynı silahla punk'çılar dikildi. Rock tarihi, her halükârda elektrikli gitarın tarihi oldu. Ama şimdi asıl mevzumuz, bu tarihi başka türlü yazanlardan, daha doğrusu tersinden okuyanlardan biri: Divine Comedy grubunun tek kadrolu müzisyeni Neil Hannon.

Divine Comedy ismi kimseyi yanıltmasın, başından beri ortada grup mrup yok. Daha 21 yaşındayken bir Ortaçağ eserini, Dante'nin "İlahi Komedya"sını kendine rumuz belleyen Neil Hannon, beşinci albüme ulaşan rock macerasında, beyninde kurguladığı çağdaş-ortaçağ dehlizlerine tamamen dalmış vaziyette bugün. Kopuşu reddedip orkestraya hak tanıyor, ama mücadelesini rock içinden yürütüyor. Scott Walker'dan Pulp'a, Jacques Brel'den punk'a uzanan yolları kısaltan bu songwriter'ın yeni (yeni dediysek, 97 ortalarında yayınlanıp Türkiye'ye yeni ithal edilen) albümünün adı "A Short Album About Love". Duyduğu iki gitar gacırtısına kanıp rock'a bir dudak tiryakisi gibi takılanlara pek bir şey vaad etmeyen yedi parçalık bu orkestral albüm, 50'lerin popüler baladlarından klasik müziğin barok dönemine, minimalistlerden Fransız şansonlarına kadar tüm şık geleneklere sımsıkı yaslanmasını biliyor. Yine de, ana hatları cetvelle çizilmiş de olsa, ıslah edilmiş bir rock'tan bahsetmenin alemi yok. Çünkü eserin yaratıcısında kompleksten eser yok. O kendi halinde bir dandy. Her şeyden önce bir "sentez"ci değil, adam gibi bir "şarkı"cı. Elvis Costello'nun "The Juliet Letters"da yaptığı gibi, kendine yeni hareket sahaları açıyor. 26 kişilik orkestranın önünde gitarlarla, davulla, hammond'la sağlanan kusursuz rock tansiyonunun üstüne, Scott Walker, Peter Murphy, Nick Cave gibi tok sesli bilgelerin izinden giden bir vokal bindiriyor... Neil Hannon'ın aşka hesapsız ama müstereddit (hatta Brelci) bakışı, büyük orkestranın gelgitleriyle kusursuz bir ahenk içinde. (Hele ki temelde daha eğlenceli olan bir önceki albüm "Casanova"ya oranla...) Hicaz şarkıdaki gibi "Aşk ağlatır, dert söyletir" diye diye içini döken adamın hikayesi, yaylıların, nefeslilerin arasında kaybolmuyor, tersine daha da meydana çıkıyor. Kieslowski'nin "Aşk Üzerine Kısa Bir Film"inde, penceresinden komşu kızı gözetleyen sessiz yeniyetme Tomek'in, bu "Aşk Üzerine Kısa Bir Albüm"de sanki dili çözülüyor... Rock, Neil Hannon'ın hocalığında "yabancı dil"ini ilerletiyor. "Liberation" albümündeki "Timewatching" şarkısının yeni yorumu başta olmak üzere, tüm şarkıları başköşeye yerleştiriyoruz, albümün dört adet "bonus track"ini de yabana atmıyoruz. Dünyanın Neil Hannon gibi hakikatli şarkı yazarlarına çok ihtiyacı var. ***D.B.***

Ladies and Gentlemen We Are Floating In Space

SPIRITUALIZED

(BMG)

Tümüyle bir ilaç ya da medikal bir ürün gibi tasarlanmış kapağından, esrik gitarların, nefeslilerin, yaylıların, hatta bir gospel korosunun esrarengiz formüllerle elektrikli punk'a dönüştüğü yeni Spiritualized albümüyle karşı karşıyayız. Eski Spaceman 3'nin esas adamı Jason Pierce ve grubunun bu yeni albümü yalnızca bir "ilaç" değil, aynı zamanda eskiden beri yaydığı "lazer rehberliğindeki" melodilerin dalga boyu daha öteye geçmiş son hali. Yine böyle bir üründe olması gerektiği gibi, albümün bir de prospektüsü var. Günde bir-iki kez alınabileceği ya da unutkanlık, hafıza kaybı gibi yan tesirlerinin olabileceği belirtiliyor. Bilimsel olarak kanıtlandı mı bilmiyoruz ama, "kalp ve ruhun iyileşmesi" için bir süre almamızın faydalı olacağı bahsi var ki, tümüyle hemfikiriz. "Ladies and Gentlemen...", grubun şimdiye dek elde ettiği seslerin, farklı eksenlerde gezinen gitarların en yoğun alaşımlarıyla oluşmuş bir "ruh" albümü. Somut yaşam işaretlerinin en aza indirgendiği albümleri de denebilir. Ne bilinçaltımızı tersyüz eden blues/soul havaları, ne de "avant-garde" uzay punk'ı, Spiritualized'in mahfuz noktalarını ele veriyor artık. Fakat tüm bu giriftliğine rağmen, grubun belki de en kendine çekimli albümü. Daha önce yaptıkları iki albümün yanından bir kuyruklu yıldız gibi sıyrılıyor. Gerçi onlar da kendi sınırlarını arayan albümler ama, burada seslerin çok daha diriltici hali ruhumuza işliyor. Kendi bulunduğumuz noktadan baktığımızda, önceki dönemlerde start alan deneylerin sonucuna burada ulaştığı anlaşılıyor Jason Pierce ve arkadaşlarının. Bu yıl kulaklarımıza takılan en iyi birkaç albüm arasında olması ise, tabii ki rastlantı değil. Bir yandan kendi derinliklerinden yola çıkıp uzay hatlarına göz atıyorlar; diğer taraftan, kurguladıkları "iyileştirme" programını sunuyorlar. Yaptıkları müzik, "mainstream"i bilinçle ıskalıyor. Açılışta "albüme adını veren" şarkının ardından, "Come Together", "I Think I'm In Love" ya da uzun metrajlı "Cop Shoot Cop" gibi besteler, sanki insanı elektrik akımına maruz bırakıyor. Albümün nirengi noktası da bu. Sürekli bir şeyler akıyor, yer değiştiriyor. Blixa Bargeld, geçen yılki söyleşilerinden birinde, "müzik, düşünülemeyen, dil ötesi şeyleri sunmalı" demişti. Sanırız, bunu Spiritualized'e uyarlamak mümkün. Doğrusu –şimdilik– müziklerinin yüksek akım şiddeti ve engin muhtevası dışında fazla ekleyecek bir şeyimiz yok. Belki bir de, geleceğin "sonik" sound'larının neler olabileceği hakkında fikir sunduklarını söyleyebiliriz. Sonuçta, birkaç doz dinlemenin ardından tableti 70 dk.'lık "Ladies and Gentlemen We Are Floating In Space" hâlâ içinize bir şeyler katmamışsa, ruhanileştirdikleri arasında olma şansınızı yitirmemek için bir daha denemenizde epey fayda var. ***G.P.***

→51

İnsanlar için ve tabiat için iyi şeyler düşünmüyordum; dünyaya kendimden bir şey veremiyordum. Kendimi kendime saklıyordum; kendiliğimden bir davranışta bulunmuyordum. **OĞUZ ATAY**, Korkuyu Beklerken

Bana her şeyi açıklayan öğretilerin aynı zamanda beni zayıflatmalarının nedenini şimdi anlıyorum. Kendi yaşamımın ağırlığından kurtarıyorlar beni, oysa onu yalnız başıma taşımam gerek. **ALBERT CAMUS**, Sisyphos Söyleni

Laleli'den dünyaya doğru giden bir tramvaydayız **CEMAL SÜREYA**

Kış günü kar tatlı / Yaz günü nar tatlı / Karla nar şöyle dursun / Hepsinden yâr tatlı

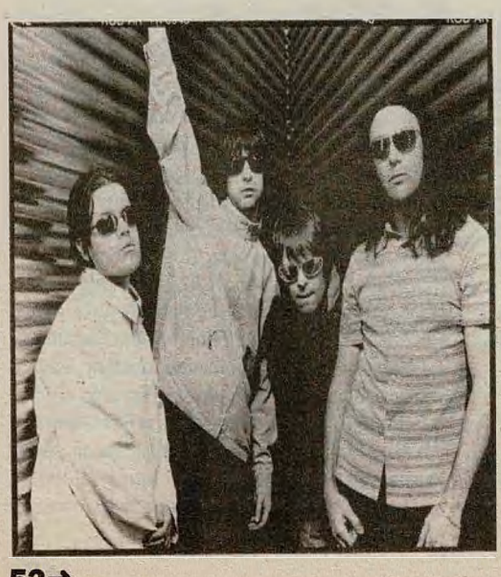
Aşığın gönlü külhanda

Tubthumper
CHUMBAWAMBA
(EMI / Kent)

Punk müziğiyle yeşermiş, boy atmış ve punk ruhunu müziklerine olduğu kadar pratik hayatlarına yansıtmış sekiz üyeli Chumbawamba, İngiltere'nin Leeds kentinde 1983 yılında kuruldu. Thatcher döneminde punk'tan geriye kalan birkaç muhalif sesten biriydiler. Bir işgal evinde komünal hayat sürüyorlardı. Esin kaynakları punk'ın DIY (Do It Yourself) etiği ve anarşist fikirlerdi. İlk single "Revolution", John Lennon'ın "Imagine" parçasından müzikal bir alıntıyla başlıyor ve "Her çağdan tarih kitapları, her sayfasında benzer şeyler yazar, her zaman devrim ile başlar, her zaman şartlı teslimle sonlanır, coplanırsınız ya da sessizce itiraflarınız satın alınır, bu böyle sürer gider..." diye devrim sürecinin tarihsel tekerrürünü imliyordu. İlk albümleri "Pictures Of Starving Children Sell Records"u 1986 yılında kendi küçük plak şirketleri Agit-Prop'tan yayınladılar. Albüm gündemdeki Live Aid performansı sebebiyle müzik endüstrisini hedef alıyor, apartheid ve emperyalizmi konu ediniyordu. İkinci albümleri "Never Mind The Ballots, Here's The Rest Of Your Life"da ("Never Mind The Bollocks, Here's The Sex Pistols"a nazire), 1987 İngiltere genel seçimlerini fırsat bilerek, oy hakkının boşunalığı ve devletin baskıcı rolü üzerinde durdular. 1989'daki "English Rebel Songs 1381-1914" ile coğrafyalarındaki protest folk müziği şükranla andılar. Chumbawamba, 1990'da "Slap!" ile bir yol ayrımına girdi, 80'lerin sonunda hız alan dans müziğinde, İngiltere'de depolarda illegal partilerle yeşeren rave kültüründe umut gördü. Grup, dans müziğinin isyankar yönü üzerinde duruyordu. Gün yüzüne çıkan bu müzikal kaymayla, Chumbawamba, punk'tan gelen eski sertliğini bir ölçüde kaybetti. Grubun lokomotif elemanı Nobacon siyahlarını çıkarıp çiçekli giysilere meyletti, vokalist ve söz yazarları Alice Nutter pornografi ile ilgilenmeye başladı. Grup, 1994'te Agit-Prop etiketini de dışlayıp One Little Indian şirketinden "Anarchy"i çıkardı. İlerisini göremedikleri punk rolünü terkettiler ve kendi ironilerini müziklerine taşıdılar: "Give The Anarchist A Cigarette"/ Anarşiste bir sigara ver.

Müziğin ticari geleneklerine karşı koyan grubun onca yıllık geçmişinde hiçbir liste başarısı olmamıştı. Ama sonunda EMI'la anlaştıklarında yıldızları bir gecede parladı. Bu tür gruplar büyük şirketlerle anlaşınca alternatif duruşları haliyle büyük darbe yer. Ama bizimle benzer koşulları taşıyan coğrafyalardaki insanların bu müziği tüketebilmesinin önkoşulu da belki bu (mesela Rage Against The Machine'in Sony ile çalışmasının nedeni aynı kaygılar)... Chumbawamba'nın "Tubthumper" adlı son albümünden ilk single olarak çıkan ve "Tubthumping" adını taşıyan parçaya bir süredir hangi radyo kanalını açsanız rastlıyorsunuzdur. Parçanın klibinde de arkadaşlar yer yer megafon kullanıyorlar ve cihaza yükledikleri imgeyle provokatör kimliklerini boşlamadıklarını da gösteriyorlar. Chumbawamba, bildik mizahıyla "Devrildim: Ama kalkacağım. Asla beni zaptedemezsin" nakaratını bağırıyor ve net, akılda kalıcı bir müzikal kurguyla insanı yerinden ediyor. Şarkılarında medyadan, popüler kültürden dilimler, lokmalar kullanıyorlar. "Tubthumper"da Baudelaire'e, 1968 Paris'inden bir graffitiye, The Observer'dan bir alıntıya rastlayabiliyorsunuz. Sample'lar, dans beat'leri ve pop melodilerinin birlikteliğinden mürekkep parçaların kendi içindeki bütünlüğü, liriklerle bir araya gelince zincir tamamlanıyor. Bu karmaşıklığa karşın sade, "basit" parçaların ortaya çıktığını görüyorsunuz. Politik ve derlemeci müzikleri, tanımlamaların, dolayısıyla da sınırlamaların dışında. Chumbawamba tayfasının yaptığı, gerek söz gerekse de müzik açısından bir "yeniden kurma". Anarşist bir fanzindeki "Molotof Nasıl Yapılır?" tarifi hesabı, müzikal bir patlayıcı imalatı. İşin doğrusu, popüler kültürü kendi silahıyla vurup büyük harflerle başka satırlara, başka paragraflara açılıyorlar. Albümde herhangi bir parçayı öne çıkarmak zinciri dağıtmak olur herhalde. Ama bunu göze alarak birkaç isim verelim: Artık iyice aşina olduğumuz "Tubthumping", hüzün barındıran iç şiddeti ile "One By One", politik müziğin yakaran ve sızlayan formatından sıyrılıp kışkırtıcı, tokatlayıcı temeli üzerinde vücut bulan "Mary Mary" ve aslında hepsi... Albümün akustik cephesini ağırlıklı olarak oluşturan trompet, bir eylem yürüyüşünün adımları mahiyetindeki vokale tempo tutuyor. Albüm boyunca fitilin o içten içe yanışını duyuyorsunuz ve dinamitin patlayacağını da bal gibi hissediyorsunuz. Hatta "I Want More"... Radyolarda duyduğunuz, TV'de gördüklerinizle yetinmeyin deyip –kasıklarımızı da fazla zorlamayıp– Chumbawamba diye bağırıyoruz. ***C.S.***

Echo Dek
PRIMAL SCREAM
(Sony Türkiye)

Artık kült mertebesine erişmiş olan "Screamadelica"nın altında yedi yıldır pestili çıkan Primal Scream, ne yapacakları hususunda merakla bekleyenlerin soluğunu geçen yılki "Vanishing Point" ile kesmeyi iyi becermişti. "Echo Dek", işte bu albümün adeta B yüzü... Bir zamanlar 45'liklerin arka yüzünde bazen o parçanın değişik, daha çok da enstrümantal yorumu yer alırdı. (Bu arada belirtelim, "Echo Dek"in plak versiyonu beş adet 45'likten oluşuyor.) "Echo Dek" de "Vanishing Point"in görünmeyen yüzü... "Yokoluş noktası"nın dibe vuruş halleri... Mesafe birimi ses olan bir tür dipsiz uçurum... Abarttığımız düşünülebilir de, açıkçası bizi kışkırtan onlar. Resmen içimizi depreştiriyorlar. Bobby Gillespie ve arkadaşları, "Vanishing Point"de kendini yok eden o parçalara yeniden soluk aldırmışlar. Ne var ki, bu yorumlara, o şarkılar ya da remiks demek büyük haksızlık. Her biri kendi geçmişinin girdabında yankılanan bir başka çığlığa dönüşmüş... Doğrusu, "bu yeni bir albüm" deseler, kendilerine yaptıkları göndermelerle yüklü ilginç bir yöne sapmışlar diye düşünürdük. Öylesine sağlam bir görünüm sergiliyorlar. Ama gelen haberlere göre, bu yolculuklarda kendilerini ateşleyen "fişekler", her an bir tanesinin sonunu getirebilir. Gerçi efsane olmaları için bir tek o kaldı ya, gene de biz hayatta ve ayakta bir Bobby'i, ölü olanına yeğleyenlerdeniz. "Echo Dek", arşivinizde varsa Massive Attack'ın "No Protection"ı veya Ruby'nin "Salt Peter - Remixes"inin yanında gayet şık duracaktır. El altında bulundurmaktan vazgeçebilirseniz tabii... ***A.A.***

Gemi enginde iken bende de engindi hayâl / Kevser içmiş sofunun haline benzer bir hal **MEHMET AKİF ERSOY**

"Sevdiğin yüzünden deli oldun" dediler, "Hayatın tadını yalnız deliler bilir" dedim **YAFİ**

Amaney, amaney, halım yamaney, seni gelin götürem, pamuk, buğday zamaney

At üstünde kuşlar gibi dönen yar

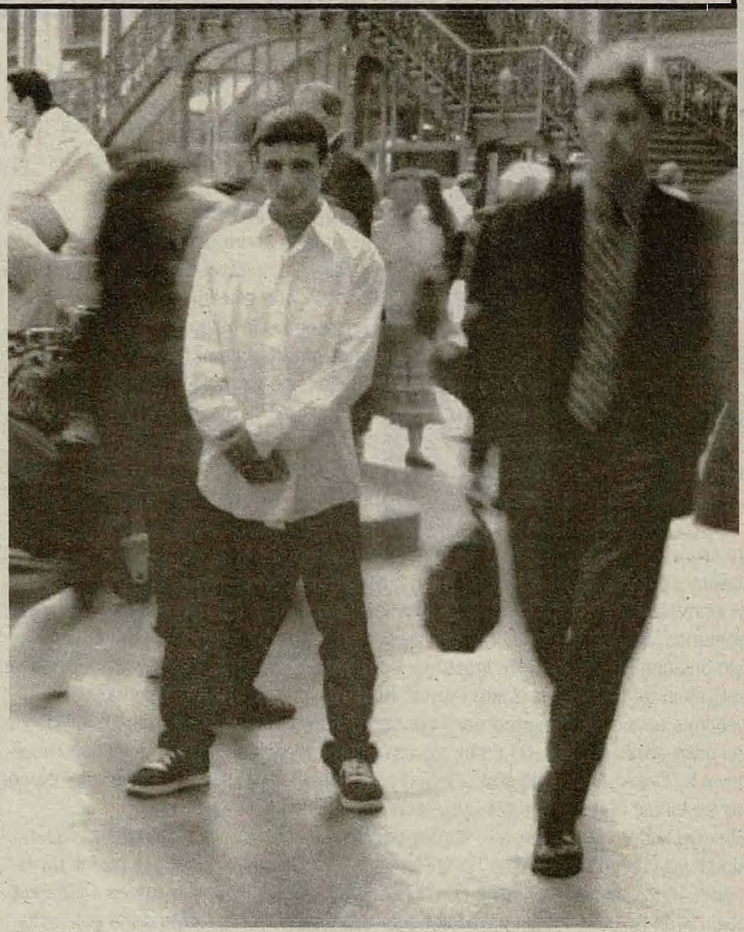
Son günlerde sokaklarda çırılçıplak koşarak göz açıp kapayıncaya kadar kaybolan gençler, "Streaking" adı verilen bir moda yarattılar. İngilizce hızlı hareket anlamına gelen bu kelime, çağımızda yepyeni bir çılgınlığın adı. Amerika'da başlayarak şimşek hızıyla Avrupa'ya yayılan bu salgın, kolej talebeleri arasında çok tutuldu. Talebeler bu işi moda olarak değil, problemlerine, sorunlarına toplumun dikkatini çekmek için yapıyorlar. Ne derece doğru bir hareket olduğu tartışma konusu olmakla beraber, gençler gerçekten de çıplak koşarak sadece belli bir toplumun değil, dünyanın dikkatini bir kere daha üzerlerine çektiler. **Hey, 1 Mayıs 1974**

Bir polise çiçek sunmak için en iyi yöntem, dördüncü kattan aşağı bırakmaktır, mümkünse saksısıyla birlikte. **WILLIAM S. BURROUGHS**

Live On Letterman:
Music From The Last Show

(WEA / Balet)

Mustafa Yolaşan'ın "pazar eğlencesi" programı usûlü, "sanatçı"yı çağırıp, üç beş kelam edip play-back'le ağız oynatmasını uzaktan gülümseyerek izlemek değil marifet. Vaktiyle Mazhar Fuat Özkan'ın programındaki gibi haysiyetli insanları çağırıp Allah ne verdiyse oracıkta okutmak lazım. Listeyi uzatabilirsiniz, İbrahim Tatlıses'ten Barış Manço'ya, hatta, müzisyen olması şart değil, Cem Özer'e... David Letterman, garp illerinde bir tolkşovcu. Özelliği, mutemet insanlarla ahbaplığında, onları programa çağırıp, play-back değil, bir nevi "Letterman unplugged" yaptırmasında. Birbirine özenle mikslenmiş şarkıların ard arda sürüklendiği bu albüm de en hararetli şovlarının toplaması. Girişte zaten bir anıt var: David Grissman ve "büyük hobo" Jerry Garcia döktürüyorlar "Friend Of The Devil" şarkısında. Sherly Crow, Lou Reed (bu ne şeref!), Dave Matthews, Aretha Franklin ve Paula Cole hiç canımızı sıkmadan bizi iki güzel insana taşıyorlar. Ortak bir albüm hazırlayan Elvis Costello ve Burt Bacharach, ortaklıklarının ilk ürününü söylüyorlar: "Grace Of My Heart" filmi için yazdıkları "God Give Me Strength". Costello, albüm için yazdıklarının çok çok daha iyi olduğunu söylüyor, hayırlısı... B yüzünde Van Morrison ve Sinead O'Connor'ın İrlanda halk müziği orkestrası The Chieftains eşliğindeki düetleri var ki ("Have I Told You Lately"), sırf bunun için bile albüm alınabilir. Jewel & Flea, Rod Stewart ve Lenny Kravitz de iyiler ama, asıl güzellikler R.E.M. ve "Who Do You Love"la döktüren Patti Smith'de tabii... Alkışların birbirine karıştığı ve umulmadık isimlerin gayet işbilir performanslarla boy gösterdiği bir albüm "Live On Letterman", bir tolkşov için mükemmel... Bizim televizyonlarda da zaman zaman rastlanılan bazı şahane icralara da böyle kayıtlarla ulaşmak hayalden başka bir şey değil tabii... ***M.E.***

Let Us Play
COLDCUT

(Ninja Tune / KodMüzik)

1988'de patlak veren "acid revival" hareketiyle ortaya çıkan birçok gruptan biri olan Coldcut'ın, bugün elektronik dans müziğine yön veren en önemli gruplardan biri olacağını herhalde o yıllarda hiçbirimiz pek tahmin edemezdik. Bambaşka bir prodüksiyon anlayışını kullanan grup, Yazz ve Lisa Stansfield ile yaptığı çalışmalarla adını birçok insana duyurmayı başardı. O yıllara göre oldukça sıradışı prodüksiyonlar yapan grup yepyeni bir kapı aralamıştı dans müziğinde. Her nedense uzunca bir müddet müziğe ara veren grup üyeleri Matt Black ve Jonathan Moore, daha sonra bir sound'un da ismi haline gelecek olan, Ninja Tune Records'ı kurdular. Şimdi, köklerini hip-hop'tan alan, turntable ve sample'ların kullanıldığı, hip-hop, trip-hop ve acid cazdan izler taşıyan ama hiçbiri olmayan, arada bir yerde duran bir müzik yapmaya koyuldular; drum'n'bass, 70'lerin dedektif filmi müzikleri ve crazy listening'i harmanladılar. Gene bu anlayışa yakın tavırlar sergileyen Herbaliser, Funki Porcini, Amon Tobin gibi gruplar da bu şirketin çatısı altında toplandı. Coldcut, 97 yılında çıkardığı "Let Us Play" albümüyle dinleyicilerine yeniden ulaştı. "Atomic Moog 2000", "More Beats And Pieces" ve "Timber" single'larını da barındıran albümde, grup üyeleri, Talvin Singh, Herbaliser, Jello Biafra, Hexstatic ile birlikte çalışma olanağını bulmuşlar. Deneysel cazı ve ambient'ı da müziklerine son derece ustalıkla katmışlar. Albümünün CD baskısı oldukça ilgi çekici, adeta geleceğin formatı hakkında bize ipuçları veriyor. Double CD olarak basılan albümde ikinci CD, CD-ROM olarak hazırlanmış. Grubun sekiz videoklibini, görsel malzemelerini içeren CD-ROM sayesinde grup, müziğine mükemmel bir görsel bütünlük de katmış. Dijital sample tekniği yerine, analog sistemlerin kullanıldığı albüm, Wire ve Wax gibi birçok dergi tarafından yılın en iyi albümleri arasında anıldı. Birbirinden iyi 13 parçanın yer aldığı albümü dinlemenizi ve yepyeni işitsel yolculuklara çıkmanızı öneririz. ***H.İ.Ç.***

Baida
FAUDEL

(Polygram/ Raks)

MCM'e takılanlar hemen hatırlayacaklar: Genç bir tazenin peşinden dağ bayır koşan bir oğlan çocuğunun klibi hemen her gün yayınlanıyordu bir ara. Klipteki o tiflin adı Faudel. Yani bizim Fadıl. (Fıdıllıoğlu değil!) Khaled, Rachid Taha derken yine –Fransa üzerinden– Cezayir'den çıkan ve setimizde bir müddet baş köşeye kurulan bir müzisyen. 1978 doğumlu. Fransa'da doğup büyüyen ilk rai kuşağından... Anneannesi rai'ın merkezi Oran şehrinden geliyor; bir nevi rai halk ozanı, yani "nedehet"... Faudel, anneannesi şarkı söylerken ona darbuka ve bendirlerle eşlik ederek müzik hayatına başlamış. 12 yaşında, Etoiles de Rai adındaki grubuyla düğünlerde ve yerel festivallerde Cheb Mami ve Cheb Khaled şarkıları söylemiş. İlk albümü "Baida" yayınlanana kadar çıkabildiği her konsere çıkmış, "rai'ın küçük prensi" ünvanını almış, MC Solaar ve Cheb Mami'nin dikkatini çekmiş. Şöhretinin dillere yayılması, Khaled'e "Didi" şarkısında eşlik etmesiyle mümkün olmuş... "Baida", hip-hop ve tekno ritmler üstünde gezinen bir rai albümü. Faudel, genç yaşına rağmen sesine hayli hakim. Yeri geliyor, gırtlak nağmeleri yapıyor, yeri geliyor, çok sade bir ton tutturuyor. Şarkılar çoğu zaman Khaled'i çağrıştırıyor. Ama daha tempolular hepsi de. Yaylılar ve bakır nefesliler şarkıları desteklemekle kalmıyorlar, adeta nota taşıyan damarlar gibi albüm boyunca akıyorlar. Faudel, sanki buralarda bir düğün salonunda söylüyor şarkılarını. Düğünlerimizin Farfisa org sesleri, Faudel şarkılarının başrol oyuncuları sanki. "Dis-moi"daki rap vokal, "Tellement n'brick"teki nefesliler, "Mıskın"daki ud "ince" güzellikler. "Abadou" ve "N'sel fik", albümün en iyi şarkıları. Hatta "N'sel fik" neredeyse drum'n'bass. Bunca güzelliğin içinde, durup dururken flamenko gitarlar eşliğinde bizim Ege, Yaşar vs. gibi uyduruk bir havaya bürünüyor "Omni" şarkısında... Esasında akla Emrah'ı getiriyor Faudel. Belki "küçük"lüğünden, belki şarkılarında aynı tadı bulduğumuzdan, belki de Emrah'daki güzelliği ve gevşekliği onda da gördüğümüzden... Hepsi bir yana, önünde upuzun bir yol olan genç bir "star" Faudel ve arslanlar gibi şarkılarını söylüyor. Eğer yoldan çıkmazsa böyle güzellikler yapmaya devam edeceği belli. Ama yolda kurt çok. Sonuç: Cem Karaca'nın söylediği gibi, "Bugün sen çok gençsin yavrum..." ya da Azer Bülbül'ün söylediği gibi, "Bana bir şey olmaz deme / Her an herşey olabilir". ***U.Ö.***

her akşam üzeri daha mükemmel bir şairim / hürriyeti insanları ve seni düşünürken / neler geçer aklımdan neler sevgilim
ATTİLA İLHAN

Kayayı kırçı tuttu, İlvanlım, İlvanlım, İlvanlım,
Hep ustalardan söz eder, ama onları tanımayız. Usta belki de serserinin biridir. **HENRY MILLER**

Tanbûrî Cemil'in Ninni'sini bir musikî şaheseri saymak epeyce güçtür. Fakat o plağı bulursanız iyi dinleyin. İktisadî denkliliği bozulmuş, mihrabı çökmeğe yüz tutmuş, gururunu yapan geleneklerin duvarı çatlamış bir topluluğun iç benliğini en canlı yerinde verir.
AHMET HAMDİ TANPINAR Beş Şehir

Çelik'in yeri
Polisime de teşekkür ediyorum, askerime de. Bizim sanatçılar kendileri patates almaya bile gitmezler.
ÇELİK

Hayat dudaklarda mey

BBC Sessions
LED ZEPPELIN
(Polygram/ Raks)

Bu saatten sonra oturup Led Zeppelin'i ve müziğini anlatacak halimiz yok. Bir an önce sadede gelelim. "BBC Sessions", Led Zeppelin'in yükseliş dönemlerine ışık tutan ve tam anlamıyla "collectors' item" kategorisine giren iki kasetlik bir set. 1969 ve 1971 yılları arasında BBC'de canlı olarak kaydedilen, daha sonra bir kısmı stüdyoda asgari düzeyde elden geçirilen tam 24 şarkı. Bir Led Zeppelin fanatiği daha ne ister ki... demeyin, çünkü bu şarkıların tadına varmak için ille de fanatik olmak gerekmiyor. Her şeyden önce bu kayıtlar Led Zeppelin'in, "dünyanın en büyük ve en kötü şöhretli grubu" ilan edilmesinden önceki bir döneme ait. Tek güvenebilecekleri silahlarının müzikleri olduğu bir döneme... BBC'nin önerisi, İngiltere'de Led Zeppelin müziğini kabul ettirebilmek için önlerine çıkan en büyük fırsatmış, bu yüzden tüm güçlerini ortaya koyuyorlar ve kelimenin tam anlamıyla döktürüyorlar. Kimi seyirci karşısında, kimi stüdyoda kaydedilmiş olsa da, hepsi kanlı canlı konser performansları. İlk dört albümden parçaları çalıp söylüyorlar, arada da birkaç tane cover yapıyorlar. "Communication Breakdown", "Dazed And Confused", "I Can't Quit Baby", "Whole Lotte Love" gibi parçalar ise birkaç değişik yorumla huzurlarınıza çıkıyorlar.

Şimdiye kadar Led Zeppelin'in konser performansını tam olarak yansıtan yasal bir albüm yayınlanmamıştı. "The Song Remains The Same", soundtrack olarak düşünüldüğünden, filmde kullanılan konser görüntülerine ve iki plağın zaman sınırlarına bağımlıydı. Kaldı ki, insanı bayacak kadar uzun süren yorumlarıyla daha çok "dünyanın en büyük grubu Led Zeppelin"i yansıtıyordu. "BBC Sessions" ise tüm bu dezavantajlardan muaf. % 100 canlı ve sıkı, gevşeyip lastikleşmeyen yorumlardan oluşuyor. Kayıtlar ise şaşılacak derecede kaliteli... Albümün sürprizleri ise şunlar: "You Shook Me", "The Girl I Love She Got Long Black Wavy Hair" ve ilk defa, birkaç sene önce ortaya çıkan "Travelling Riverside Blues". Led Zeppelin, bu albümde tam bir gürültülü blues grubu görünümünde... Her parçanın solo kısımlarında geçmişe doğru şöyle bir uzanıp blues devlerinden bir ikisine selam ediyor, sonra geri dönüp ortalığı kendi bildiğince bombalamaya devam ediyor. Robert Plant'in sesi hiç olmadığı kadar vahşi. Albüm boyunca kaç kere orgazm taklidi yaptığını (yoksa gerçek miydi?) sayamadım! Sadece müzik kısmına kafayı takanlar ise, Bonzo ve John Paul Jones'un mükemmel ritm section'ına takılabilir.

Eski kayıtları toparlayıp piyasaya sürme işi son yıllarda iyice azıttı. BBC Sessions esprisi de yakında MTV Unplugged geyiğine dönüşecek, ama "Led Zeppelin-BBC Sessions"ı bu furyadan ayrı tutmanızı öneririm. Hatta "BBC Sessions"ın, diyelim 1976 yılında yayınlandığını, sizin bir türlü dinleme fırsatı bulamadığınızı varsayın. Yıllar sonra bu albümü elinize geçirmenin neşesiyle takın kasedi ve bu yorumları dinlemeden geçen yıllarınıza hayıflanın. ***O.G.***

Kashmir
Symphonic Led Zeppelin
(PolyGram / Raks)

Gayet yırtıcı bir punk grubu olan Killing Joke'un iki as elemanı Jaz Coleman ve Youth, uzunca bir müddettir, onlardan beklenmeyecek (kötü anlamda söylemiyoruz) işler çıkarıyorlar. Kafalarında şu yaşadığımız dünya hakkında enteresan fikirler var. Doğu-Batı durumlarına herhangi bir Türkten daha fazla kafayı takmış durumdalar. Arap müziğiyle ahbaplığı iyice ilerletip klasik müzik formasyonlarını da üstüne ekleyince, bundan iki yıl evvel Londra Filarmoni Orkestrası'yla birlikte "Us and Them - Symphonic Pink Floyd" albümünü yapmışlardı. Şimdi sıra eski zamanların bir başka dev grubuna gelmiş: Led Zeppelin'e. Tabii ki, haliyle, Arap kemanları, kanun, tabla filan Zeppelin'in etnik ruhuna daha bir uygun düşmüş. "Kashmir"den "Stairway To Heaven"a, "Going To California"dan "All My Love"a kadar bildik Zeppelin parçaları yer yer şık müdahaleler görmüş. Cesur diye nitelendirebileceğimiz albümün kapağında, zamanında "Houses Of The Holy"nin o unutulmaz kapağını yapan Storm Thorgerson'un (itiraf edelim) artık bize illallah dedirten bir çizimi var.

Capital Gold 80's Vol.1, Vol. 2
(Balet)

Biz öyle "Unforgettables vol. 5", "Anılar-8", "Hard'n'Heavy Slows no: 6" türü toplamalardan hazzedenlerden olmadık hiçbir zaman. Ama ciddi söylüyoruz, hayatımızda bu kadar iyi bir "pop" toplamayla karşılaşmamıştık şimdiye kadar. Çoktan kaybettik dediğimiz gençliğimiz geri geldi, lise sıralarına, üniversite anfilerine geri döndük. 80'ler durduk yerde ayağımızın altına serildi, bu iki kasetin eşliğinde eski fotoğrafları, mektupları raflardan indirir olduk... "Self Control", "Big In Japan", "Owner Of A Lonely Heart", "The Road To Hell" "I Want To Know What Love Is", büyük sürpriz "This Charming Man" ve saire ve saire... Bir "Abracadabra"yla "Arkadaşım Eşşek" eksik.

Queen Rocks
QUEEN
(EMI / Kent)

Biz bir Queen toplaması yapsak bu şarkılardan yarısından fazlasını almazdık. Sözde Queen'in 18 rock klasiği bir araya getirilmiş. Evet, "We Will Rock You", "Fat Bottomed Girls" var ama, kimse için bir şey ifade etmeyen korkunç sıradan şarkılar da var. Matah bir albüm değil.

20.000 Watt R.S.L. - Collection
MIDNIGHT OIL
(Sony Türkiye)

Inxs, U2, Simple Minds gibileriyle birlikte 80'li yıllara damgasını vurmuş bir grup Midnight Oil. Avustralyalı olmaktan ileri gelen bir tür hürriyetçilikleri var. Asyalılar mı Avrupalılar mı belli değil, ama her halukarda "yerli"ler. Çevre kirliliğini, nükleer tehdidi enselerinde hissediyorlar, gelişmiş ülkelerin çöplüğü olmak istemeyen bir ülkenin rock'unu yapıyorlar. Müziklerine post-punk yıllarının güzel karmaşası hakim. Şarkı sözlerinin analizi "siyasi şube"nin işi. "20.000 Watt R.S.L.", 18 şarkıdan oluşan çok başarılı bir kolleksiyon. Pek kimsenin dikkatini çekmedi ama, geçen sene çıkan son albümleri "Breathe" de iyiydi. Ama asıl, bildiğimiz kadarıyla albüm olarak yayınlanmayan, bir vakitler seyrettiğimiz bir MTV Unplugged konserleri var ki, aklımız hâlâ orda.

Greatest Hits Volume 1&2, 3
BILLY JOEL
(Sony Türkiye)

Billy Joel, artık pek esamesi okunmasa da bir zamanlar iyi bir şarkı yazarıydı. 1973-1980 arasında yaptıkları birinci kasetin A yüzüne, 80-85 arası ise B yüzüne yerleştirilmiş. "Volume 3" adındaki ikinci kasetse 85'den alıp bugünlere kadar getiriyor Joel'i. Kendisini tanımıyorum diyorsanız, bu saatten sonra keşfetmeye değmez. Ama zamanında irtibatınız olmuşsa, alın kasetleri, bir köşede dursun.

54→

Kimi zaman öyle durumlarla karşılaşır ki insan, susmak yalan söylemek olur.
MİGUEL DE UNAMUNO

NEDİM *press*
[Beyoğlu'nda, her zamanki yerinde]

Dünyanın en güzel atasözlerini atalarımız söylemişlerdir. **MUSTAFA TOPALOĞLU**

Geçen ay The Verve söyleşisinde Richard Ashcroft, "Biz ANPE kültürünün saf ürünleriyiz: harcayacak bir sürü zaman var, ama cepte metelik yok" diyordu. Dergi yayınlandıktan sonra telefonlarımız kitlendi, okurlarımız "biz de aynen öyleyiz, biz de mi ANPE kültürünün ürünleriyiz? İyi de, ANPE nedir?" şeklinde sualler yönelttiler. Kusura bakmayın, dalgaya düşmüşüz, parantez içinde açılımını vermemişiz. ANPE, "Agence Nationale Pour Emploi" demek. Yani Fransa'daki iş ve işçi bulma kurumu gibi bir şey.

AK VE KARA gitarist (solo) arıyor. Tel: 232 80 50 | Batu buralarla ilgilen

Death To The Pixies

PIXIES

(4AD / KodMüzik)

Rock tarihinin gölgede kalmış esin perileri, damardan bir toplamayla bize kendilerini hatırlatıyorlar. Başta Nirvana olmak üzere, 90'ların ilk yarısındaki öncü grupların onlardan feyz aldıklarını artık herkes biliyor. Bütün bu etkileşimlere ve "Surfer Rosa", "Come On Pilgrim" gibi kadir kıymet bilenlerce baş tacı edilen albümlere rağmen Pixies, maalesef hiçbir zaman –Sonic Youth kadar bile– ünlü ve çoksatar olamadı. Ama belki de bu sayede, her zaman "bağımsız" kalabildiler, büyük firmaların vaatlerine kanmadılar. En ünlü "indie-label" sayılabilecek 4AD'nin ülkemizde yıllarca temsilcisinin bulunmaması, onların buralarda da sınırlı bir kesimce dinlenmesinin başlıca nedeni. Grup elemanlarının kendi beğenileri doğrultusunda seçtikleri parçalardan oluşan "Death To The Pixies" adındaki bu mezar yazıtı, bu yüzden bizlere kadar ulaşmayı başaran hayli zengin bir miras sayılmalı. Bazı eleştirmenlerce "son gerçek rock topluluğu" ünvanıyla onurlandırılan Pixies, hâlâ yakışıklı kalmasını belki de zamanında gerçekleşen bu genç ölüme borçlu. Toplama, tüm dünyada iki ayrı versiyonda piyasaya çıktı. Konser kayıtlarını da içeren çiftli deluxe versiyonu yalnızca disk olarak yayınlandı ve ezelden Pixies'cilerce çoktan kapışıldı. Kaset olarak bulabileceğiniz tekli albümse, yeni tanışanlar için gereğince temiz, saf ve tam dozunda bir karışım. Şimdi tercih sizin... Bu tarafta sizi başka diyarlara taşıyacak ve ancak müptelası kılacak bir "melek tozu", diğer tarafta mütemadiyen her gün sizi habire yükleyip boşaltacak zararsız metal yorgunlukları... ***A.A.***

A Sides

SOUNDGARDEN

(Polygram/ Raks)

97 yılının sonlarına doğru kasetçileri gezerken Soundgarden'ın yeni bir albüm kapağını görüp de heyecanlandıysanız, "dağıldıkları dedikoduymuş" gibi hayalperest fikirlere kapılmaya fırsat bulamadan kapakta silik harflerle yazılı "A-Sides" yazısını da görmüşsünüzdür... "Walkman kulaklıklarından en tatminkar sesi çıkartan grup" olarak da adlandırabileceğim Soundgarden bile, genellikle paradan gözü dönmüş plak şirketlerinin baskısıyla çıkartılan bir "Best Of Marketing Zombie'si" albüm çıkardı işte. Grubun vaktinden evvel, "Down On The Upside" gibi ilk altı ayda iki milyon satış yapan bir albümün çıkmasından sonra dağılması "A-Sides"ın öyle ya da böyle verimli olmasını garantiler tabii.

Chris Cornell 15 yaşındayken okulu bırakıp Seattle'da bir balık restoranında mis gibi kokular içinde ahçı olarak çalışmaya başladığında, beş yıl sonra Kim Thayil isimli bir gitaristle tanışacağından ve birkaç hafta içinde birlikte yazacakları 15 şarkının onu bu noktalara getireceğinden bihaberdi herhalde. Soundgarden olarak birlikte çalmaya başladıkları dönemde Cornell'i baterist olarak konumlandırmış olan grup üyeleri, bir gün bağırarak söylenmesi gereken bir şarkıyı onun ağzından duyunca bagetleri elinden alırlar. Cornell, kendisinde böyle bir ses keşfetmenin şaşkınlığını üzerinden henüz atamamışken, Soundgarden 1987'de Doğu Hollywood'da punk-rock yuvası olarak bilinen Anticlub'da sahneye çıkarlar. Aynı yıl grup tek tük kayıtlar yapmaya başlar ve 1990'da Sub Pop etiketiyle çıkacak olan ilk albümleri "Screaming Life" için malzeme biriktirirler. Velvet Underground, Iggy and the Stooges, The MC5 ve The Mothers of Invention gibi 60'ların ve 70'lerin underground gruplarından etkilenen Soundgarden, bu müziği 90'ların sounduna başarıyla taşıyabilmesi ve, Sub Pop fotoğrafçısı Charles Peterson'un da katkılarıyla bol saçlı, t-shirt'süz bir Chris Cornell imajının yerleşmesi sayesinde, 90'larda Seattle'dan çıkan meşhur bir akımın başlıca isimlerinden biri olmayı başarır.

"A-Sides," çoğunlukla "Superunknown", "Badmotorfinger" ve "Down On the Upside"dan alınan ve grubun radyolarda en çok çalınan parçalarından oluşturulmuş. "Get On The Snake" ve "Jesus Christ Pose"u peşpeşe dinleme imkanının dışında Soundgarden hayranlarına bu albümün herhangi bir haz getirebileceğini düşünmek saygısızlık olur. Böylesine bir grubun 12 yıllık beraberliğinin ve altı albümünün bir plağa sığabileceğini düşünen ve muhtemelen okulda da zaten "kitabı okumayıp filmini seyreden" arkadaşlara bu albüm yarayacaktır tabii. Hem böylece Soundgarden'ın en bilinen şarkılarını öğrenip orada burada mırıldanabilme fırsatını da bulmuş olacaklar ("I got nothing to say, I got nothing to saaay..").

Ha, bir de kızlar, Chris Cornell'in kapak resmi gene buğulu. ***Ç.Ü.***

• JUDEO-ESPANYOL EZGİLER •
Janet&Jak Esim
MC
ALMAN ELEŞTİRMENLER ÖDÜLÜ 1992

• BİRKAÇ SONSUZLUK ANI •
Janet&Jak Esim Ensemble
CD-MC

• ANTİK BİR HÜZÜN •
Janet&Jak Esim
MC
ALMAN ELEŞTİRMENLER ÖDÜLÜ 1992

trikont

PEK YAKINDA

• SENİN KALBİN CAMDAN SEVGİLİ •
Cezmi Ersöz
kendi sesinden şiirleri ve öyküleri

TRİKONT LTD. • İ.M.Ç. 6. BLOK NO: 6511 UNKAPANI / İSTANBUL • **TELEFON:** 0212-528 50 10 - 11 • **FAX:** 0212-512 35 45

5 Çeker

İNGİLTERE ALBÜMLER
1. **Céline Dion** Let's Talk About Love
2. **Spice Girls** Spiceworld
3. **The Verve** Urban Hymns
4. **Wham** The Best Of...
5. **Backstreet Boys** Backstreet's Back
6. **Eternal** Greatest Hits
7. **Texas** White On Blonde
8. **Enya** Paint The Sky With Stars
9. **All Saints** All Saints
10. **Lightning Seeds** Like You Do

İNGİLTERE INDIE ALBÜMLER
1. **Backstreet Boys** Backstreet's Back
2. **Oasis** Be Here Now
3. **Oasis** (What's The Story) Morning Glory?
4. **Björk** Homogenic
5. **Billy Ocean** Love Is Forever
6. **Charlatans** Tellin' Stories
7. **Tupac** R U Still Down? (Remember Me)
8. **Oasis** Definitely Maybe
9. **Peter Andre** Time
10. **Cornershop** When I Was Born For The 7th Time

AMERİKA ALBÜMLER
1. **Garth Brooks** Sevens
2. **Céline Dion** Let's Talk About Love
3. **Barbra Streisand** Higher Ground
4. **LeeAnn Rimes** You Light Up My Life
5. **Tupac** R U Still Down? (Remember Me)
6. **Spice Girls** Spiceworld
7. **Chumbawamba** Tubthumper
8. **Metallica** Reload
9. **Shania Twain** Come On Over
10. **Hanson** Snowed In

ROLL DİSKO
Ali Ekber Çiçek Haydar Haydar
Barış Manço 2023
Bob Dylan Time Out Of Mind
Bryan Ferry Let's Stick Together
Chumbawamba Tubthumper
Donovan Sutras
Led Zeppelin Houses Of The Holy
Lou Reed Berlin
Morrissey Viva Hate
Münir Nurettin Selçuk Hatırla Mazii Mesudu
Nesimi Çimen İnsanlar Gülsün
Peter Murphy Holy Smoke
Rachid Taha Carte Blanche
Renaud Marchand de cailloux
Rolling Stones Bridges To Babylon
Sümer Ezgü Sümer Ezgü 97
Tindersticks Curtains
Vic Chesnutt About The Choke
Walkabouts Night Town
Wu-Tang Clan Wu-Tang Forever

KOD MÜZİK / Atlas
1. **Hole** My Body, The Hand Grenade
2. Kicks Joy Darkness (Jack Kerouac)
3. **Robert Wyatt** Shleep
4. **Coldcut** Let Us Play
5. **Morphine** B-Sides & Otherwise

ZİHNİ / Akmar
1. **Arto Lindsay** Remixes
2. **Four Hero** Earth Pioneers
3. **µ-Zig** My Little Beautiful
4. **David Homes** Let's Killed Killed
5. **Crustation** Bloom

ÇALINTI
1. **Hasidic New Wave** Jews And The Abstract Truth
2. **Dusko Goykovich** Balkan Blue
3. **Tomasz Stanko Septet** Litania
4. **Anouar Brahem** Khomsa
5. **Norma Waterson** Norma Waterson

MEMLEKETTE EN ÇOK SATANLAR

YABANCI
1. **Spice Girls** Spiceworld
2. **Metallica** Reload
3. **Celine Dion** Let's Talk About Love
4. **Rachid Taha** Carte Blanche
5. **Backstreet Boys** Backstreet's Back
6. **Mega Dance Hits**
7. **Barbra Streisand** Higher Ground
8. **Power Hits Vol. 3**
9. **Diana King** Think Like A Girl
10. **Queen** Greatest Hits Vol. 2
11. **Loreena McKennitt** The Book Of Secrets
12. **Chris De Burgh** Love Songs
13. **Enya** The Best Of Enya
14. **Eros Ramazotti** Eros 1997
15. **Ricky Martin** A Medio Vivir
16. **Janet** The Velvet Rope
17. **Rolling Stones** Bridges To Babylon
18. **"Underground"** Soundtrack
19. **Sarah Brightman** Timeless
20. **"My Best Friend's Wedding"** Soundtrack

YERLİ
1. **Sezen Aksu** Düğün ve Cenaze
2. **Nalan** Usul Usul
3. **Muazzez Ersoy** Nostalji 3
4. **Kayahan** Emrin Olur
5. **Tarkan** Ölürüm Sana
6. **Candan Erçetin** Çapkın
7. **Doğuş** Doğuş
8. **Ayşen** Uzaktan Geldim
9. **Şükriye Tutkun** Sevin Gayrı
10. **Ali Güven** Yolcu

Megavizyon, Raksotek ve Mephisto'dan derlenmiştir

BJÖRK'ün plakları
Björk, aşağıdaki plaklarla çeşitli defalar uçuşa geçmiş...

Three Japanese Poems
Igor Stravinsky
Dancing Queen
Abba
Kimono My House
Sparks
I Fall In Love Too Easily
Chet Baker
Tüm albümleri
Public Enemy
Tüm albümleri
Oliver Messaien
Şehrazat
Rimsky Korsakov
Romance 76 / Trans Harmonic Night / Repeat Repeat
Peter Baumann
Tüm albümleri
Sun Ra
Assistant Shore
Tracey Thorn
The Inflatable Tear
Roland Kirk

PAUL WELLER'ın kaseti

Paul Weller bir kaset dolduracak olsa plakçısına bu listeyi götürürmüş... Görüldüğü gibi liste çoğunlukla Mod gruplarının şarkılarıyla dolu...

A yüzü
White Line Fever • **Flying Burrito Brothers**
Say You Don't Mind • **Denny Laine**
Home Is Where The Heatred Is • **Esther Phillips**
In Search Of The Inner-Self • **Jon Lucien**
Picture Me Gone • **Madeline Bell**
Ordinary Joe • **Terry Callier**
Rocks Off • **The Rolling Stones**
Crosscut Saw • **Albert King**
Sorrow • **The Merseys**
God Made Me Funky • **The Headhunters**
Little Wing • **Jimi Hendrix**
Main Squeeze • **General Crook**
I'm Going Home • **Marvin Gaye**
Theme From A Summer Place • **Percy Faith And His Orchestra**

B yüzü
Right Track • **Billy Butler**
Songwriter • **Van Morrison**
Stormy Weather • **Etta James**
Gimme Shelter • **Merry Clayton**
Groovin' With Jesus • **Humble Pie**
Blow Up (edited version) • **Herbie Hancock**
I've Got A Feeling • **5th Dimension**
Water • **Graham Central Station**
Give It Up • **Lee Dorsey**
Mr. Brown • **The Wailers**
My Favourite Things • **Grant Green**
Jesamine • **The Casuals**
September In The Rain • **Dinah Washington**

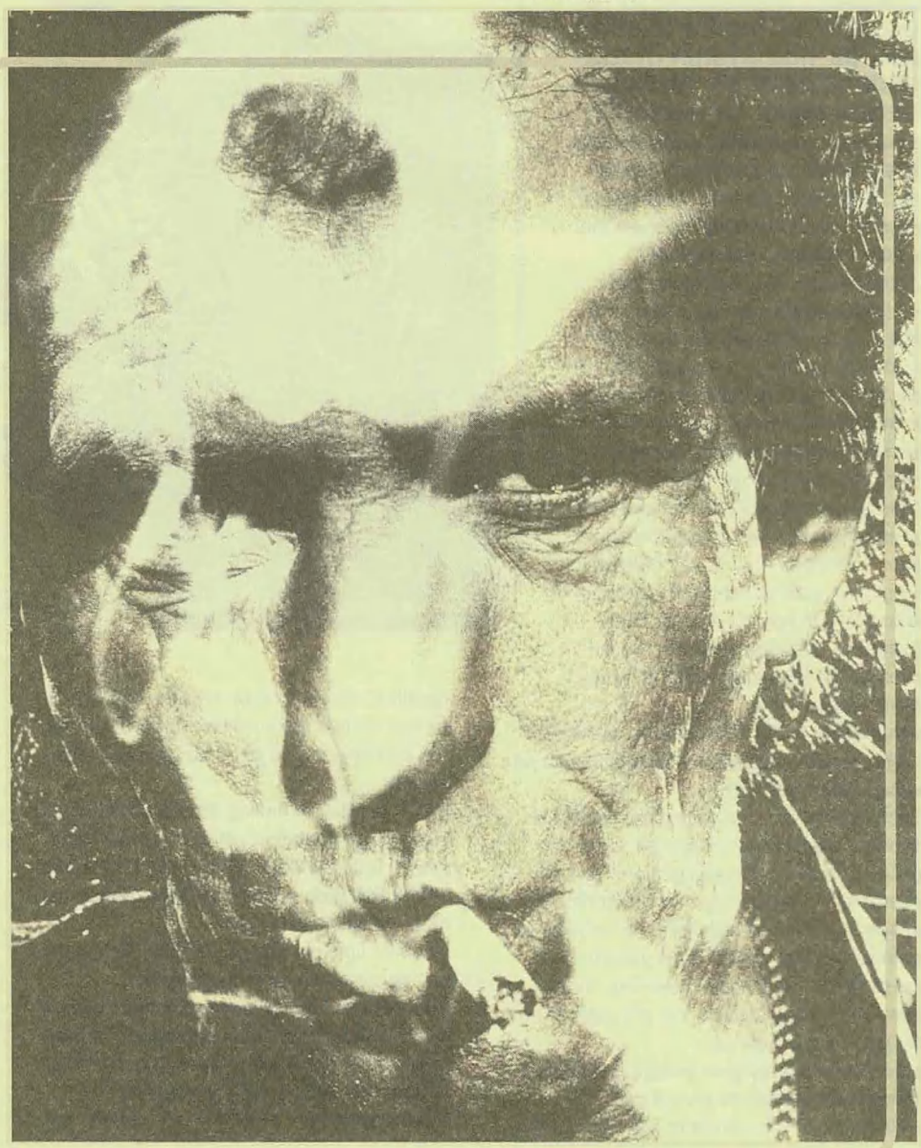
Savaş karşıtı 40 güzel şarkı
[alfabetik sırayla]
1. Alice's Restaurant • **Arlo Guthrie**
2. Architecture Of Agression • **Megadeth**
3. Ball Of Confusion • **The Temptations**
4. Black Steel In The Hour Of Chaos • **Public Enemy**
5. Blackened • **Metallica**
6. Blowin' In The Wind • **Bob Dylan/StevieWonder**
7. Born In The USA • **Bruce Springsteen**
8. Bring The Boys Home • **Freda Payne**
9. The Call Up • **The Clash**
10. Casualties Of War • **Eric B & Rakim**
11. Civil War • **Guns'n'Roses**
12. Foxhole • **Television**
13. Give Peace A Chance • **The Plastic Ono Band**
14. Happy Xmas (War Is Over) • **John Lennon & Yoko Ono**
15. A Hard Rain's A-Gonna Fall • **Bob Dylan**
16. He Looks A Lot Like Me • **Dion**
17. If I Had A Rocket Launcher • **Bruce Cockburn**
18. Imagine • **John Lennon**
19. Izabella • **Jimi Hendrix**
20. Kill For Peace • **The Fugs**
21. Life During Wartime • **Talking Heads**
22. Lost In The Flood • **Bruce Springsteen**
23. Machine Gun • **The Jimi Hendrix Experience**
24. Masters Of War • **Bob Dylan/Eddie Vedder & Mike McCready**
25. Money Don't Matter Tonight • **Prince**
26. Ohio • **Crosby Stills Nash & Young**
27. Oliver's Army • **Elvis Costello**
28. Peace Train • **Cat Stevens**
29. Rompin' Through The Swamp • **The Holy Modal Rounders**
30. Sam Stone • **John Prine**
31. 2+2=? • **Bob Seger**
32. Universal Soldier • **Buffy Sainte-Marie**
33. War • **Edwin Starr**
34. War Pigs • **Black Sabbath**
35. We've Got To Have Peace • **Curtis Mayfield**
36. What's Going On • **Marvin Gaye**
37. (What's So Funny 'Bout) Peace, Love And Understanding • **Elvis Costello**
38. With God On Our Side • **Bob Dylan**
39. Yes Sir, No Sir • **The Kinks**
40. Your Flag Decal Won't Get You Into Heaven Anymore • **John Prine**

baş tarafı 8'de

mu, yoksa yalnızca günlük bir iş haline mi geldi?
Yazdıklarıma tutkunum, her ne kadar bu konuda kendimi azımsıyor olsam da... Sırf değişmek için değişmek istemiyorum, ama bir yere saplanıp kalmayı, patinaj yapmayı da istemiyorum. Bunu söylemesi kolay, yapması zor. Özellikle de bu yaştaki insanlardan oluşan bir grupla. Bu yaşlarda, insanların değişime pek açık olmaması hayatın bir gerçeği. Don Was *(albümün prodüktörü)* çok muhafazakar biri. Hayatında hiç böyle bir albüm yapmamıştı. Onu da itelemem gerekti. Bir sonuç aldığım için kıvanç duyuyorum. Ama bu bir ölüm kalım meselesi değil.
Bu aralar gazeteler yaşınızla çok uğraşıyor. Bu mevzu biraz abartılıyor galiba...
Orası muhakkak. Ama gerçekten esas konunun bu olduğunu sanmıyorum. Konuştuğum insanlar, basın mensupları olsun, gençler olsun, böyle düşünmüyor. Daha çok yaşlı insanlar bunun üzerinde duruyor. Kim bilir, belki de tehdit edildiklerini hissediyorlar.
Bill Wyman'ı özlüyor musun?
Bazen. Ama hıçkıra hıçkıra ağlamıyorum. *(kahkaha atıyor)* O daha fazla devam ettiremedi, o kadar. Bütünüyle duygularını paylaşıyorum.
Hayır, paylaşmıyorsun.
Paylaşıyorum da, bunu kendime dert etmek istemiyorum. Ohio'da herhangi bir kasabada yataktan kalkar ve düşünürsün: "Amanallahım, ben ne yapıyorum? Neye benziyorum? Bugün ne yapmam gerekiyor? Oh hayır"... Ve içinizde soğuk bir duygu olur ve çocuklar telefonda "baba, neden evde değilsin?" diye sorar. "Hay s.kiyim" dersin... Zor işler bunlar.
Ama Rolling Stones'a da aynı şekilde bağlısın.
Değilim. Hayır. Bu iyi bir fikir değil. Demek istediğim şu: Benim için işim çok mühim. İşin aslı süper önemli. Bu benim mesleğim. Yarın bitse korkunç üzücü olur, fakat hayat devam eder, belki daha da ilginç bir şekilde. Belli yaşa gelince bunu anlıyorsun. Her neyse, asla sona ermeyecek çünkü Rolling Stones her zaman var olacak. Beatles, insanların zihninde hâlâ varlığını sürdürüyor. Son konserlerinde oradaydım ve bu otuz yıl önceydi. Korkunç uzun bir zaman, fakat Beatles hâlâ varlığını koruyor.
Geriye bakmayı pek sevmiyorsunuz Öyle mi?
Geçmişten bir şeyler öğrenmeli ve hatalarını tekrarlamamalısın. Fakat üzerinde de durmamalısın. Yirmi yaşındaki insanları etrafıma alıp "Hatırlıyorum da bir zamanlar..." diye anlatmayacağım.

[Keith Richards]

İnternet'teki sayfanızda sihhatiniz hakkında geniş bir tartışma var. Kendinize daha iyi bakmanız gerektiği söyleniyor.
Şu kadarken *(eliyle yerden yüksekliğini gösteriyor)* annem de hep öyle derdi. İnsanlara beni rahat bırakıp kendi sağlıklarıyla ilgilenmelerini öneririm. Gayet samimi söylüyorum, 54 yaşındayım ve hâlâ taş gibiyim.

İçkiyi bırakmak hiç aklınıza gelmedi mi yani?
İnsanların ilgilendiğini görmek çok hoş, ama kendi işime bakıyorum, sen de kendininkine bak. Gel ve beni çalarken bir gör. Enerjim tükendiğinde bunu bilecek ilk kişi ben olacağım.
Ölmekten korkuyor musun?
Kim korkmaz ki? Şayet birisi "hayır, ben korkmuyorum" derse... Ama oraya gelene kadar nereden bilebilirsin ki? Ben çok yaklaştım. Bir şeyleri gördüm. Ne olduğu beni endişelendirmiyor. Ama umarım ani bir ölüm olur.
"Flip The Switch" adlı şarkınız, idam sehpasındaki bir mahkumu anlatıyor...
Esas itibariyle öyle. Bir idam sehpası şarkısı. Adam, "Hadi bebeğim, indir şalteri" (Come on baby, flip the switch) diyor. Umursamıyor artık. San Diego'da Hale-Bopp kuyruklu yıldızı tarikatı üyelerinin topluca intihar etmeden on gün önce bu sözleri –"I got my ticket, my money, my little shaving kit" (Aldım yanıma biletimi, paramı, küçük traş takımımı)– yazmış olmam gerçekten çok tuhaf bir şey. Hepsi üstlerini giyinmiş, valizlerini toplamış ve içine bu küçük traş takımlarını koymuşlar. Olay olmadan önce hemen hemen sahneyi betimlemişim. Bu, aynı zamanda, Stones'un yaptığı en hızlı şarkı. Dakika başına vuruşları incele; "Rip This Joint"ten bile hızlı.
Stones, rock yapmak için fazla mı zengin artık?
Para sahibi olmanın size öğretebileceği tek şey, paranın gerçekten pek fazla şeyi değiştirmediği şeklindeki eski klişedir. Kimse paraya hayır demez, öyle değil mi? Kasaya biraz fazla para akıtmanın bence sakıncası yok. Fakat, mesele para değil. Bu grup, daha gidecek yolu olduğunu biliyor. Henüz tamamlanmamış bir alınyazımız olduğunu hissediyoruz.
Hâlâ bunu hissediyor musun?
Tabii ki, yoksa hâlâ burada olmazdım. Beraber çalmak istemezlerse, bu herifleri bir milyon dolar karşılığında dahi yataktan çıkaramazsın.
Charlie Watts'a yapmayı istemediği bir şeyi hayatta yaptıramazsın. Bence bu heriflerin coşkusu gerçekten hayret verici. Birkaç ölçü çalman yeter ve Mick aniden canlanır. İşte benim tanıdığım adam bu. Gerisi hikaye.
Bu söyleşiyi ayarlarken, bizim dergi Q, Mick ve seninle aynı anda söyleşmeyi istedi ama kabul edilmedi.
Ben isterdim. Mick'le aramdaki fark bu işte. Birinin karar vermesi gerekiyordu ve kararı veren ben değildim. Aslında Mick ve ben, bir madalyonun iki yüzüyüz. Ama senin bu yaptığın çok haybeci bir söyleşi. Bazı komiklikler elde edebilirsin ama meselenin özünü kavrayamazsın.
"Anybody Seen My Baby" single'ının bestesinde neden k.d. lang ve Ben Mick'in de ismi var?
Bu parçayı Mick yazdı. Ben de üzerine çaldım fakat bu konuda bir şey beni rahatsız ediyordu. Plağın fabrikadan çıkmasından az öncesine kadar aklımdan çıkmıştı. İngiltere'deki evimdeydim, büyük kızım Angela ve arkadaşı geldi. Onlar çaylarını içerken, fonda bu şarkı çalıyordu. Odaya girdiğimde k.d. lang'in "Constant Craving"inin nakaratını söylüyorlardı. O an uyandım. Bazen bazı şeyler gözden kaçıyor. Mick de böyle bir parça otlakçı olabiliyor. Zamanın birinde ona bir riff çalmıştım; iki gün sonra geri geldi ve "bir şarkım var" dedi. Ve tabii benim riff'imdi. Bereket versin ki, onu kıçından yakalamak için oradaydım. İşte takım çalışması derken bunu

→57

kastediyorum.

k.d. lang'inkine benzer bir durum daha önce senin başına geldi mi?

Gelmedi. Ama biraz araştırırsan, Mick'in daha çok solo işleri yüzünden mahkemeye düştüğünü görebilirsin. Genellikle benim kıçını kurtarmak için ortada olmadığım zamanlar. Öyleyse söyle bakalım, kimmiş patron? *(Bu arada grubun diğer üyeleri prova odasında "No Expactations"ı çalmaya başlıyor.)*

Gidip katılmayacak mısın?

Yok. Bırak, biraz daha ısınsınlar. Siktir et, inan bana, mesele yok.

"Rock'n'roll Circus" filmini geçen yıl yayınlandığında seyrettin mi?

Evet. Filmi Ian Stewart'ın *(Stones'un eski piyanisti)* ahırında el arabasının içinde buldular. Böyle birdenbire ortaya çıkması hiç beklenmedik bir şeydi. Filmi çok enterasan buldum. İlk yaptığımız zamankinden daha çok hoşuma gitti. Performansımız konusunda fazla karamsarlığa kapılmışız, ahıra ya da rafa atılacak kadar da değilmiş.

The Who sizden daha iyi çaldığı için mi albüm piyasaya sürülmemişti o zamanlar?

Bir karşılaştırma meselesi olduğu kanısında değilim. Biz sadece kendi performansımızla ilgilendik. Bu oyuna hiçbir zaman yarış gözüyle bakmadık.

Grup olarak birçok badire atlattınız...

Bütün mesele, ta en başından beri hangi sebepten bu olaya takıldığındır. Ben sadece Muddy Waters olmak istiyorum. Onun kadar iyi ve onun gibi siyah olamayacağımı bile bile... Benim gönlüm orda, Muddy Waters'da... Eğer zenci olsaydım, kimse yaşım hakkında konuşmayacaktı. Olayı tersinden düşünürsen, hemen hemen ırkçılık. Yine de "kıçının kılı ağarmış rock'çular" türünden pek fazla şey işitmiyorum artık.

(Prova, "Sister Morphine"le sürüyor. Birkaç asistan gelip Richards'ı götürmeye çalışıyor.)

(Asistan'a) Tam olarak becerdiklerinde geleceğimi söyle. *(Bir an kulak veriyor)* Heey, ben olmadan da doğru çalabiliyorlar galiba. Gidip bir baksam iyi olur...

(Keith Richards çıkıp gidiyor, Q dergisinin söyleşisi de burada sona eriyor... Ve sözü Mojo dergisi alıyor)

Bir noktada değiştin... "Deccal", kendini ziyan eden Keith gitti, bugünkü mülayim, sevimli Keith geldi. Uyuşturucuyu bırakınca mı böyle oldu, yoksa görüntünün arkasındaki adam hep iyi biri miydi?

Deccal hâlâ orada; içimde geziniyor. Uyuşturucular olmadığından, kendisiyle biraz daha fazla sohbet ediyoruz bugünlerde. Daha ziyade bir ateşkes...

"Locked Away"in, "Thru And Thru"nun, "How Can I Stop"ın hassas, düşünceli Keith'iyle tanışmak çok güzel. Bu, bir Rolling Stone'nun bugüne kadar yaptığı en etkili müzik...

10-15 yıl önce o şarkıları yazamazdım. Doğru tavırla yapamazdım. Daha önceki parçalar sadece sert bir kabuktu. "They Make Me Run"dan ve diğerlerinden öncesi... Ama **unutmayın, ilk şarkılarımdan biri "Happy" idi. Bu da yüzümdeki çizgilerin bir kısmını açıklayan bir şey. Kafan iyiyken polislere araklandığında bile, gülmenin bir yolunu bulmalısın...**

81'de, turne için yollara düşerken, Stones homurdanıyordu. 16 yıl sonra, turne arifesinde durum nasıl?

Turne kaçınılmaz bir şey. *(yorgun bir gülme)* Ama, "peekii, hadi..." gibi olmadı, "hadi gidelim!" oldu. (...) 80'lerde, yalnızca The Rolling Stones'ken halimiz berbattı... Yirmi küsur sene sadece "Stones" olmak insana kafayı yediriyor. Bir bakıma, "bum" diye patladı. "Bırakın yakamızı" olduk... Ve kendi başımıza yaptığımız şeyler çok öğretici oldu. Charlie, şimdi bir grubun liderliğini yapmanın nasıl bir cehennem olduğunun farkında. Eski günlerde onun ses kontrol odasına gelip "şurası şöyle olmuş, burası böyle olmuş, şuna şöyle bir şey ekleyelim" filan dediği vaki değildir. Ama, şimdi, kendi albümlerini yapmış birisi olarak, davulunun sesi konusunda çok titiz. Bu çok güzel bir şey, çünkü yük hafifliyor, işi hep Mick'in ve benim omuzlamamız gereği ortadan kalkıyor. Artık kafa kafaya veriyoruz.

İnsanların Stones'u artık pek fazla ciddiye almaması canınızı sıkıyor mu?

(Suskunluk) Ben... Bence, şunu kabul etmek gerekiyor... Birkaç kuşağa birden hitap ediyoruz, grubun odak noktası ve temas ettiği yer çok daha parçalı, dağınık. Çalarken seyirciye baktığınızda, bütün hayatınızı görüyorsunuz. Eskisi gibi tek bir noktaya odaklanmış değiliz, bu da temas açısını genişletiyor. 13-14 yaşındaki müstakbel gitaristlerin gösterdiği ilgi çok hoşuma gidiyor. Zira, **benim teorime göre, bir müzisyenin mezartaşına sadece şu yazılabilir: Bayrağı taşıdı ve devretti.**

Bu yaşlanma meselesine içerliyor musunuz, şu malum "ağaran kıllar" esprisine?... Her nasılsa 50'lerin siyahi müzisyenleri bu muameleye hiçbir zaman maruz kalmamışlardı, öyle değil mi?

Bir bakıma öyle. Yani, demek istediğim... Muddy Waters gibi yapmak... Devrilene kadar çalmak. Bırakmak için bir sebep yok. Benim marifetim bu ve icabında, hiç dinleyicim olmasa da çalarım. Hep böyle düşünmüşümdür. Hiçbir grup bu kadar uzun süre ayakta kalamadı. Dolayısıyla, mühim olan süreklilik ve kalıcılık. O espriler hiç takmıyoruz. Bu tür laflar grubu biraz fişekliyor da: "Bak gerzek, bak dinle bunu..." dedirtiyor. (...) Bu yaş meselesi çok yıpratıcı, insanın kendisini ihtiyar hissetmesinin asıl sebebi, ikide bir bunun söylenmesi, mübalağa edilmesi. Keşke herkes benim formumda olsa. Yalnız akranlarım değil, herkes.

Konserlerdeki bütün o tantananın, şamatanın müziğin gözardı edilmesine sebep olduğunu düşündüğünüz oluyor mu?

Gösteri ile fiili müzik arasında güzel bir çizgide gidiyoruz. Fakat, orada, o kalabalık içinde bir toplu iğne kadarsın. Ve olayı görkemli bir hale getirmek için bir şeyler yapman gerekiyor... Bizden öyle şeyler beklendiğini biliyoruz ve Mick bu beklentilere cevap veriyor. Bana gelince, bana neler olduğunun farkında olmuyorum. Parlak ışıklara ve dumana alışınca, her şey dışarda kalıyor. Tıpkı ofisteymişin gibi...

Son zamanlarda yaptığınız müziğe insanların ilgi göstermemesi üzüntü veriyor mu?

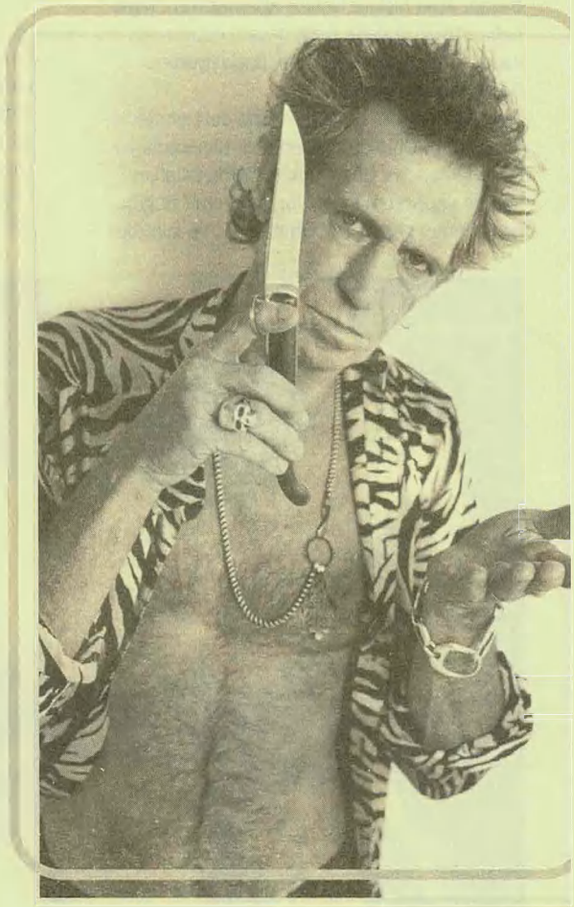
Kendinize, kimin için çaldığınızı sormanız gerekiyor. Safi nostalji olmasını istemiyorsunuz, fakat bir sürü insan da yeni bir parça dinlemek istemiyor. Yenileri yavaş yavaş, alıştıra alıştıra sunmak gerekiyor. Zira, "yabancı düşmek" ile "Beach Boys olmamak" arasındaki mükemmel çizgide seyrediyoruz.

Bir parçanın ortasında, "Nereden nereye, Ealing Blues kulübünden buralara.... Nasıl oldu bu?" diye düşündüğünüz oluyor mu?

Bazen ayaklarına bakıyorsun ve şöyle diyorsun: "Hep aynı halt". Aslında hep aynı şeyi yapıyorsun. **Ve parmaklarının yapamayacağını bildiğin şeyleri yapabildiği yere varmayı umuyorsun. Kendini şaşırttığın zaman ayakların yerden kesiliyor, üç metre havalanıyorsun ve bakıyorsun, Charlie de davulundan havalanmış. Ve bir an öyle bir hale geliniyor ki, bütün grup sihirli bir anda yekvücut oluyor.**

Mick de sizinle birlikte yekvücut oluyor mu?

Bazen Mick'le aramızdaki fiziki mesafe sorun

olabiliyor. Sound'un neye benzeyeceğini hiçbir zaman kestiremiyorsun. Tanrıya güveniyorsun. "O" da her gece, şu ya da bu biçimde, ekibe katılıyor.

Senin ve Mick'in Rolling Stones etiketi altında solo kariyer yaptığınız söylenebilir mi? "Bridges To Babylon"da üç parça var ki, rahatlıkla "Keith Richards solosu" denebilir. Birkaç parça da Mick'in solosu gibi...

Albümün üçte biri Mick'in dalgaları, üçte biri benimkiler, üçte biri de ortak dalgalar...

Bu albümde, Mick'in son zamanlarda birlikte çalıştığı Dust Brothers'ın parmağının olması pek hoşuna gitmedi diye duyduk, ama "Might As Well Get Juiced" çok iyi pişirilmiş...

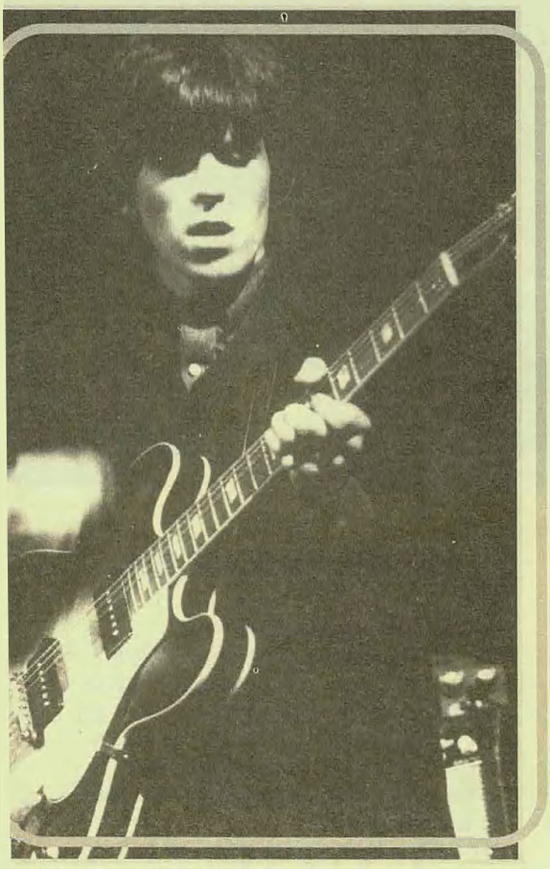
Öyle, ama bende "Juiced"un öyle canavar bir

versiyonu var ki, vay vay vayyy. *(Richards beş-altı saniye süren bir "vay" çekiyor)* Yine de Dust Brothers'la takılmak enteresan bir tripti... Aslında onlarla pek bir alışverişim de olmadı. "N'apiim istiyo'sunuz" diyordum, onlar da "her zaman yaptığını yap" diyorlardı. Ben de "bu mu yani prodüksiyon?" diye düşünüyordum.

Mick'in bir Stones albümünde daha son sözü ("How Can I Stop") sana bırakması şaşırtıcı...

Hiç öyle düşünmedim, fakat bu albümün son parçası hiç tartışmasız "How Can I Stop" olması gerekiyordu. Ve Charlie de stop etmedi... Bu albümün bir başka özelliği de şu: Kontrbasa döndüm, rocker'larda bile... Şu Baltimore'lu oğlanı, Willie Dixon gibi çalanı... Jeff Sarli'yi çağırdım. Elektrikli bas dokusu istemiyordum. **Biraz daha "roll" olsun istiyordum, çünkü kafi miktarda rock'umuz var. Peki roll'umuza n'oldu? Muhtemelen kontrbasın içinde yaşıyor.**

"Vodoo Lounge"daki "Sweethearts Together" misali, Mick'le can ciğer misiniz?

"14 yaşımdan beri berbere gitmiyorum. Berbere vereceğim parayla sigara alabileceğimi keşfettiğimden beri saçıma kimseyi elletmedim, bir-iki yavrunun ben uykudayken yaptıkları birkaç kırpmayı saymazsak...."

Evet. Esasen öyle. Sürecin bir parçası bu. Birbirimizle atışmadığımız bir Stones albümü tasavvur edemiyorum. Bu da çıtayı yükselten bir şey. Bazen mahsus yapıyoruz, ama genellikle kendiliğinden oluyor. Kan basıncı belli bir noktaya çıkmazsa olmaz. Ama fazla ileri de götürmemek gerekiyor. Gebeririz sonra... Nihayetinde, Mick benim yoldaşım. En eski dostum. **Mick ve ben boşanamayız. Bebeğimize bakmak zorundayız, onu ortada bırakamayız.**

İnsanlar "Always Suffering" (Hep ızdırap) şarkınızı dinlediklerinde ne düşünüyorlar sizce, "ya, tabi tabi" diye dalgalarını geçiyorlar mıdır?

Jamaika'da dedikleri gibi, "krallık belalı zanaat bilader". Hâlâ "acıyor", banknotlar deva olmuyor. Bazı şeyler halloluyor o kadar. Ayrıca, o parçayı ben yazmadım. Bir-iki bi' şey ekledim, hepsi o. Yazan ben değilim.

Mick'in bugünlerdeki güftelerini nasıl buluyorsun?

Eee, hala tahayyül etmeye çalışıyorum. "Mabed"ler, "ağlayan melekler"... *(bıyık altından gülümsüyor)* Fakat birçoğu mükemmel... "Flip The Switch"i ben yazdım ama, Mick'in çok katkısı var o şarkıda. "Lowdown" ve "Too Tight" için de aynı şey geçerli. "Thief In The Night"a da biraz katkıda bulundu. Diğer parçaların çoğu onun... Onun fikirleri... "How Can I Stop" ve "You Don't Have To Mean It" haricindekiler... Onlar benim "ada triplerim". *(son iki sözcüğü Jamaika aksanıyla telaffuz ediyor)* Mick'in bu parçalar dışındaki şarkı sözlerini henüz incelemiş değilim. Genellikle de pek incelemem. Bilmem, belki de hep ızdırap içindedir. *(uzun uzun, gıdıklanmış gibi güliyor)*

Mick'in ticari kafası olmasaydı da, bugün yine büyük bir yıldız olabileceğini düşünüyor musun?

Büyük bir ihtimalle, hayır. Ama, onun da bensiz büyük bir yıldız olabileceğini düşünmüyorum. Ve inan ki, Mick'in ticaret kafası çok abartılıyor. Tamam mı? Bunu burada keselim.

"Stones'un beyni Mick, ruhu Keith" klişesi seni rahatsız ediyor mu?

Evet, çünkü bu oyunu olup bitenleri izlemeden oynuyor değilim. Ve bazen "keşke Mick hiç karışmasa" diyorum. Çünkü ticari açıdan benim en iyi silahım, hiç sesini çıkarmayan bir Mick. Ancak o zaman boynuna tasma geçirmelerini önleyebilirim. Andrew Olham ve benim ta başlangıçtan beri tasarladığımız strateji buydu: O insanlarla her gün görüşürsen, konuşursan boynuna tasmayı geçirirler.

Mick'in içinde, 1961'in Mick'i, kendini delta blues'a adamış Mick'i –senin ustan olan Mick– hâlâ yaşıyor mu?

Evet. O Mick yaşıyor. Ve benim işim "o Mick"i ortaya çıkarmak, elimden geldiğince... Bulması zor, ama buluyorum eninde sonunda. Yani... Anlaması zor değil: Onunki ağır mesai. "Yarı-Tanrı"lığı kabullenmek gibi bir şey. Düzenli olarak öyle bir adrenalin gerekiyor ki, herhangi birini hastanelik eder.

Nils Lofgren, senin için "en büyük rock-'n'roll şarkı yazarı" diyor ama, büyük çoğunluk tarafından bir gitarist, bir ikon, Mick'in "ambalajı" olarak görülüyorsun. Popüler müziğin dehaları arasında sayılmayışına içerliyor musun?

Gösterişten nefret ederim. Gösterişin insanlara çekici gelmesini anlıyorum ama, ben, ne pahasına olursa olsun, gösterişten uzak duruyorum. Şişirilmişler ve gösterişliler beni uyuz ediyor. Öte yandan, ortalıkta bulundurduğum tek plaket, Sammy Cahn'ın ölüm döşeğinde imzaladığı "Songwriters' Hall Of Fame" plaketi. Benim için bir başka büyük olay da, Hoagy Carmichael'ın ölümünden altı ay önce beni çağırmasıydı. Tin Pan Alley'in yazdıkları anında içime işlerdi. Fakat şarkı yazarı olunca, şarkıların nasıl inşa edildiğini anlamaya başlıyorsun. İşte o zaman bu adamların ne kadar iyi olduklarını farkediyorsun. Şarkı yazarlığı bir yere kadar zanaat. Fakat zanaattan ziyade, esin meselesi...

Sana gelen esinler içinde ilk büyük riff, "Last Time"daki miydi?

Evet, diz çöküp Pops Staples'a teşekkür ettim. Küçük bir ipucuydu –zira eski bir kilise ilahisinin yeniden yazılmış haliydi– ama onunla birlikte sadece başkalarının bestelerine çalmanın ötesine geçmenin yolunu gösterdi. O zamana kadar, benim için şarkı yazarlığının nalbantlıktan farkı yoktu. Bir zanaattı. Nasıl bir şey olduğunu Chuck Berry'den beri biliyordum... Ve Buddy Holly'den ve Eddie Cochran'dan beri... Fakat başka şahıslara münhasır bir şey sanıyordum. "Last Time"la öyle olmadığını keşfetmem sayesinde, Mick'le beraber yazdığımız ilk şarkı, "As Tears Go By", altı hafta içinde "Top 10"a girdi. Tabii, bir şeyi ilk kez yaptığında biraz kıvranıyorsun. Bizim durumumuzda kıvranma epey sürdü.

Aradan 25 yıl geçtikten sonra, kendini hâlâ "Exile On Main Street"te gezinirken yakaladığın oluyor mu? Geçenlerde, "Already Over Me"nin müziğine "Torn And Frayed"in sözlerini söylediğimi farkettim.

Evet, yeni albümde "Exile"dan bir-iki yankı var; başkaları da söz ettiler bundan. Kesinlikle bilinçli bir şey değil.

Şimdi geriye bakınca, "Exile" 1972'nin en iyi Amerikan albümü gibi görünüyor. O zaman da böyle bir duygu yaratmış mıydı?

"Exile", Stones'un Amerika'yla olan bağıyla ilintiliydi. O günlerde okyanusun öteki yakasına ulaşmak mucizevi bir şeydi. Hep Amerika'ya gitmek istiyorduk. Gittiğimizde "işte ordayız" duygusu sardı hepimizi. Chess'e girdiğimizde Muddy Waters badana yapıyordu, tavanı boyuyordu. Merdivenden inip "Love that can't be satisfied man" ("Can't Get No Satisfaction"ın Muddy Waters versiyonu) diye karşıladı bizi. Birlikte çaldığımız bütün gruplar bizi mükemmel bir biçimde ağırladı. Şehrin beyaz yakasına ölü toprağı serpilmiş gibiydi, ama öteki yaka rock yapıyordu. Oranın "kediler"ini tanıyınca vaziyet "cool" oluverdi.

"Exile", Amerika'ya duyduğunuz sevginin ifadesiydi yani...

Bana kalırsa Amerika'nın bu yüzyılda yaptığı en önemli şey –burnunu her yere sokmasının dışında– müzikti. Yepyeni bir şeydi o müzik, o güne kadar kaynaşma fırsatı bulamayan birçok farklı unsur bir araya getirildi. Hâlâ da öyle.

Bugünlerde en büyük İngiliz grup Oasis. Bu "Öfkeli Genç Adamlar"ı nasıl buluyorsun?

Söylemesi zor. Çok acımasız olduğum oldu, tıpkı eski tüfek Johnny Lydon gibi, fakat bu çocuklar, tek kelimeyle nahoş. Büyüsünler gelsinler, bakalım kalıcı olabilecekler mi? Onları dinlerken bir şey duyamıyorum. Yaptıkları şeyler bana "mazi" geliyor... Ayrıca olayın bir de "business" boyutu var. Artık, müzikten çok işin ticari tarafı vurgulanıyor. **Büyük para kaldıran her şeye dikkat. "Dikkat", işte anahtar kelime.**

Prodigy için ne diyorsun? Prostatlı albayları kudurtuyorlar... Tıpkı sizin otuz yıl önce yaptığınız gibi.

Bir bakıma öyle... Fakat daha önemlisi şu: çalabiliyor musun? Şarkın var mı?

Tupac ve Notorious B.I.G.'in ölümleri hakkında ne düşünüyorsun?

Temizlesinler birbirlerini. Benden onlara müsaade. Beat'leri çok sıkıcı. Dinlediğim en iyi rap

→59

70'lerin Jamaika'sındaydı. Big Youth bu güruhtan çok daha yaratıcı ve vurucuydu.

Jamaika müziğinde seni çeken bir şey var...

Ne olduğunu söyleyeyim: Zencilerle takılmak hoşuma gidiyor birader. Onlarlayken çok rahat ediyorum. Hayatımın yarısını zencilerle takılarak geçirdim. Beni kabulleniyorlar. Onlarla beraberken havada hiç gerilim yok gibi. Kendilerine takıntı değiller. Beyazlar arasında hep bir stres var. Ben siyahlar arasında rahat ediyorum.

(Ve şimdi de Rolling Stone dergisine bağlanıyoruz)

Ekim 1997, Chicago... Bridges To Babylon turnesinin ikinci ayağı... Sahne arkası... Bir köşede Keith Richards blues'un babalarının eşlerini, Bayan Muddy Waters'la Bayan Willie Dixon'ı ağırlıyor. Keith'in babası Bert, piposunu tüttüre tüttüre her gün yirmi kulaç yüzdüğünü anlatıyor. Ronnie Wood yüzündeki pırıltıya iki farklı açıklama getiriyor: a) "Bi' fırt" kokain. b) İlgilenmek zorunda kaldığı bayanların "yan tesiri"... Konser "Satisfaction"la başlıyor. Ve Rolling Stones'lar çabucak rollerine giriyor. Jagger'ın yüzünde kararlılık, efor ve o afili ifade. Hiperaktif bir telaş içinde, bir şeyleri kanıtlamak istercesine sahnede koşturup duruyor. Charlie Watts, her zamanki gibi başı hafifçe yana yatık, yüzünde mesut ve sabırlı bir ifadeyle bıyık altından gülümsüyor. "Ne saçma, di mi!.." der gibi sanki. Ron Wood, klasik "kalender çocuk" görüntüsünde. Kamera yaklaştığında dilini çıkarıyor, "aptal pozu" yapıyor. Keith Richards'a gelince... Stones'un bir kez daha turneye çıkmasının ardındaki saike kuşkuyla bakanlar, onun yüzünde infilak eden tebessümü açıklamakta zorlanıyor: Aynı anda hem çocuksu, hem de ermiş dede gibi... Bu, "Babil'e Köprüler" turnesi, ama... "S.ktiğimin köprüsü ortada yok hâlâ". Jagger köpürüyor. "On günden önce de gelmez". Sonra gülümseyerek devam ediyor: "Tıpkı ev dekore etmek gibi bir şey... Bütün hazırlık cuma günkü parti içindir, cuma gelince bir bakarsın ki perde yok"

[Mick Jagger]

Mick Jagger'ın odası... Odada iki koltuk, bir divan var. Jagger divana, Rolling Stone yazarı koltuklardan birine oturuyor, boş koltuğa da teybini koyuyor. Jagger, "ama oraya ayağımı uzatacaktım" diyor, sonra da ekliyor, "neyse, önemli değil, ikisine de yer var"...

Paul McCartney, yazmaya başladığı ve bir kısmı da basına yansıyan hatıratında, "Mick'i uyuşturucu maddelerle ben tanıştırdım" diyor. Ne dersiniz?

Bütün bunların sebebi Lennon. John, Beatles'ın "aziz"i ve "uçuğu"ydu. Elbette Paul'un da uçtuğu günler olmuştu... İnsanlar, şimdi, onun "haybeci" olduğunu, her şeyi John'un yaptığını, Paul'ün hiçbir halt etmediğini düşünüyor.

Yani Paul paranoyaya kapılıyor...

En azından bana öyle geliyor. O lafları da bir zamanlar uçuk olduğunu belirtmek için söylüyor.

Böyle bir duruma malzeme olmak canınızı sıkıyor mu?

Hiç aldırmıyorum. İstediğini söylesin. Söyledikleri doğru olmasa bile. Ne farkeder ki? Hepsi bir mitoloji değil mi zaten? Böyle bir şeyi Paul nasıl bilebilir ki? Ben ona, "O, Paul, daha önce hiç denememiştim, sana müteşekkirim" demedikten sonra... Ayrıca, öyle demiş olsam bile, bunu nasıl hatırlayabilir ki?

Marianne Faithfull'un kitabını okudunuz mu?

Hepsini değil. Tefrika edilenleri sadece.

Keith Richards'ın sizden daha iyi bir sevgili olduğunu söylemesine ne diyorsunuz?

Bir şeyler söylemesi gerekiyordu, satacak bir şeyler.

Yani söylediklerini kastetmiyor mu?

Bilemem. Geçenlerde, anneme, yatakta çok iyi olduğumu söyleyip bütün aileyi mahcubiyete boğdu.

Nasıl bir sosyal ortamda vuku buldu bu konuşma allahaşkına?

Gerçekten öğrenmek istiyor musun?.. Paul Getty'nin evindeki kriket maçındaki çay molasında. Anneme ve babama böyle demiş.

Peki nasıl olmuş da laf oralara gelmiş?

Evet, di mi!.. Öyle birdenbire ortaya söylemiş, birkaç kadehten sonra herhalde.

İki kere okuduğunuz bir kitap var mı?

Aklıma ilk gelen **Graham Greene**'nin "Teyzemle Seyahat"'ini. Aslında Graham Greene'nin birçok kitabını birkaç kez okudum. Bir düzyazı ustası o.

Yaşlanmanın en kötü tarafı ne?

Galiba, insan kendisine tahsis edilen zaman hakkında daha fazla düşünmeye başlıyor yaşlanınca. Ölümlülük daha etkili bir şey oluyor. Bu, ebedi bir hakikat. Ve illa da kötü bir şey değil. Örnek vermek gerekirse... Farkediyorsun ki, İngiliz milli takımında top oynaman artık ihtimal dışı. Eski haline dönmene imkan yok. Tabii eğer reenkernasyona falan inanmıyorsan. Reenkarnasyon? Bu bambaşka bir hikaye. Söyleşilerde böyle şeylerden bahseden insanları sıfır numara geri zekalı buluyorum. Onlarla aynı duruma düşmek istemem.

[Keith Richards]

Keith'in otel odası... Tütsüler tütüyor, müzik setinden Portekiz gitarı nağmeleri yükseliyor. Lambaların üzerleri eşarplarla örtülmüş. İki fotoğraf dikkat çekiyor: Biri, 60'ların soul şarkıcısı Garnet Mimms'in, öteki dedesi Gus'ın... Masanın üstündeki kitaplar: The Rastafarian, Erotica Universalis, Antonio Vivaldi... Her turnede, Keith'in odasının bir adı olurmuş, bu sefer ki "Maymun Kafesi"... Hemen izah ediyor: "Bu ismi, Elton John'la o hikaye olmadan önce koymuştum"... "O hikaye" dediği, Diana'nın cenazesi hakkında fikrini soran gazeteye, "Elton John'un asli kabiliyeti, müteveffa sarışınlara şarkı düzmektir" demesi ve ardından Elton John'un cevabı: "Zavallı gerzek... Maymuna benziyor, romatizmadan muzdarip olmasına rağmen genç görünmeye çalışan bir maymuna..."

Ne diyorsun bu konuda?

Kapatalım bunu, konuşmaya değmez. Şu kadarını söyleyeyim: Gerçek acıttı galiba.

Yani...

Yani'si bu. Daha ne diyeyim? Beni ırgalamaz zaten. Bu meseleyi –Diana'nın cenaze şarkıcılığını– alnında taşıyacak olan ben değilim, o.

Faithfull, kitabında sizin Mick'den daha iyi bir sevgili olduğunuzu söylüyor. Ne diyorsunuz?

(gülümsüyor) Bunu ondan başkası bilemez.

Söylediği doğru mu sizce?

Nereden bileyim? Mick'le hiç sevişmedim ki.

Hiç iki kere okuduğunuz bir kitap oldu mu?

Sürüsüne sepet. İlk seferde doğru dürüst anlayamıyorum ki! Bir-iki Fransızın yazdığı "Hashish"i sık sık okuyorum. Çok ilginç bir kitap, başlıbaşına bir kimya ve folklor eğitimi. İncil ve Kuran'ı da birkaç sefer okudum. Kimisinde edebiyat için, kimisinde bilgilenmek için.

Yaşlılığın en kötü tarafı ne sizce?

Ben yaşlılığın kötü bir tarafını henüz bulamadım. Sağlık ve benzeri saçmalıkları düşünmekten nefret ederim. Bana uymaz böyle şeyler.

Yaptığım incelemeler sonucunda, tek bir ölümcül hastalık olduğu sonucuna vardım: Hastalık hastalığı. Hakikaten ölümcül.

Uykusuz gecelere hâlâ devam mı?

Rekorum dokuz geceydi, Ronnie'yle beraber dört-beş gece üstüste hiç uyumadığımız çok olmuştur 70'lerde. Üçüncü geceden sonra bir şey "tık" ediyor. Harika bir vaziyet. Şimdilerde, arada bir, iki gece üstüste uyumadığım oluyor.

Sponsorunuz –telefon şirketi Sprint– hakkında ne düşünüyorsunuz?

Cep telefonu kullanmıyorum, onun için beni ırgalamıyor. **Cep telefonuyla konuşurken kafamı mikrodalga fırına sokuyormuşum gibi geliyor. Sağlığa zararlı bir şey.**

Bugünlerde şarkıların çok romantik...

Evet. Kulağa küpe olacak aşk şarkısı yazmak zordur. **"Thief in the Night"... Kızın biri** beni fena işletmişti. 14-15 yaşlarındaydım, okuldan bir kız bana bir mektup gönderdi. "Annemle babam bu gece yoklar, bizim eve gel" diye. Ben de tabii, gece olunca evin bahçesinde aldım soluğu. Fakat baktım, kimseler yok. Ailece tatile gitmişler. Meğer okuldaki kızlar doldurmuşlar onu, beni işletsin diye. Bir de yağmur başlamasın mı! Sucuk gibi ıslanıp eve dönmüştüm köş köş. Keith, bir hayat dersi daha almıştı.

Yeni müzikleri dinleme fırsatı buldunuz mu son günlerde?

Beck'i dinlememi söylediler. Fakat pek takılamadım. Fazla tertibatlı geldi bana. Belli bir 'piyasa' için yapılmış gibi. Ticari bir kokusu var.

Robert Johnson'un mezarından bir şişe toprak getirttiğiniz doğru mu?

Sadece minik bir şişe. 10-15 yıl önce, bir arkadaşım "sana ne getireyim" dedi, ben de "bana o çamurdan getir biraz" dedim. Tabii, daha soyut bir şey mevzubahis... Yaptığını iyi yapmak için bir bağlanma gerekir.

[Ronnie Wood]

Ronnie'nin odası... İçeri girer girmez "bir biraya ne dersin?" diyor. Ronnie, kelimenin tam anlamıyla biracı. Guiness'in teneke kutuları elinden hiç düşmüyor... Bob Dylan'dan aldığı bira konulu bir fax'ı naklediyor: "N'aber Woody, sana bunu Uzak Asya'dan gönderiyorum. Buralarda Guiness bulamıyorum, bana bir kamyon dolusu göndersene". Geçen temmuzda Dylan, İrlanda'daki evinde ziyaret etmiş Ronnie'yi. Bir sürü Dylan şarkısı ve Ronnie'nin "After School" adını taşıyan solo albümü için birkaç parça kaydetmişler. Albümün enstrümantal olmasının sebebini şöyle açıklıyor: "Böylece, kimse sesimi eleştiremez"... Ronnie de Charlie Watts gibi resme meraklı. Turnelerde pek sokağa çıkmıyor, odasında oturup resim yapıyor. Yakın zamanlara kadar asıl gelir kaynağı, sattığı tablolardı. Zira, 90'lı yıllara kadar Stones'un "asil üye"si ol(a)mamıştı...

Bunu dert etmedin mi hiç?

Hayır, 17 yaşındaki bir çırak gibi takılmayı hiç dert etmedim...

Etmişsindir...

Hayır, gerçekten etmedim. Hiçbir zaman çaylak muamelesi yapılmadı bana. Hep saygı gösterildi. Fakat, Stones'un mali yönü kolay açılan bir kapı değildir. Sabreden kazanır. Zaten, paranın büyüğü de ben tam üye olduktan sonra gelmeye başladı.

Yaşlanmanın en kötü tarafı ne?

Bileklerinin renk değiştirmeye başlaması. *(pantolonu, çorabı sıyırıp açık mor noktaları gösteriyor)* Ciddi bir şey değil. Çatlamış damarlar herhalde. Hala 23'ünde hissediyorum. Çocuklar, "çok yaşlısın" diyor. İşte yaşlanmanın en kötü tarafı: İkide bir yarayı kaşıyorlar.

50'inde göstermiyorsun.

50'imde de hissetmiyorum. Şükürler olsun saçlarım hâlâ siyah.

Boya değil mi?

Asla. Yeminle. İçimdeki çingene yüzünden olmalı. Çingene kanı taşıyorum.

En son ne zaman ağladın?

Prenses Diana'nın cenazesini seyrederken... O zavallı insanlar... Çok acı. Her şeyi susturdu o cenaze, öyle değil mi? Olaydan iki gün önce Dodi'yle aynı uçaktaydık. Karım onunla çıkıyordu bir zamanlar. Hatta Dodi evlenme bile teklif etmiş. İşin aslı şu: Karım benimle olmak için onu terketti. Karım adına iyi bir hareketti.

Yeni şarkıların birkaçında, özellikle "Already Over Me"de birbirine bağlı bir takım güzel gitar partisyonları var. Keith mi, yoksa sen mi yapıyorsun hiç ayıramıyorum.

Aslında biz de. *(kıkırdıyor)*

Son zamanlarda iyi bir partiye gittin mi?

50. yaşgünü partim, "kovboy ve kızılderili partisi" kulağına geldi mi? Güzeldi. Kingston Hill'deki yeni evimde verdim. İrlanda'dan, Japonya'dan, Kuzey Amerika'dan, Güney Amerika'dan, dünyanın her yerinden geldiler. Yaklaşık 400 en samimi arkadaşım katıldı.

Kim daha çok içiyor? Sen mi, Keith mi?

Keith. Bir votka adamıdır, bütün gün içer. İnanılmaz miktarlarda, gerçekten. Ben akşam yemeği sonrasına kadar Guinness içerim ve sonra votkayla devam ederim.

Sattığın en pahalı resminin fiyatı neydi?

30 bin pound. Beggars Banquet'in orijinal yağlıboya resmi. Ama alan adam, evinin yapımı tamamlanıncaya kadar bana geri verdi. O yüzden hâlâ bende duruyor. Bu turnedeki projem, gittiğimiz her şehirde mutlaka bir resim yapmak, böylece bu yılki uzun turnenin sonunda elimde sergileyebileceğim bir şeyler olacak.

İki kere okuduğun bir kitap var mı?

Var. **Kuzuların Sessizliği.** O tür kitapları severim.

[Charlie Watts]

Charlie'nin odası... Ortalık had safhada derli toplu. Kendisi de her zamanki gibi iki dirhem bir çekirdek. Kayıt cihazının hatrına, dinlediği caz CD'sinin sesini –gönülsüzce– kısıyor. Caz, Charlie'nin dört temel "unsur"undan biri. Diğerleri kriket, atlar ve güzel sanatlar. Yıllardır her turnede odasının karakalem resimlerini yapıyor. "Aslında bütün odalar aynı, ama bu da günlük tutmak gibi bir şey". İngiltere'deki çiftliğini, çiftlikteki 29 köpeğini anlatıyor. Sayıları her geçen gün artıyormuş, çünkü karısı yarış tazılarını korumaya almayı misyon edinmiş kendisine. "Söyleşi yapmak Mick'in işi, o bu işi çok iyi beceriyor, ne kadar söylenmesi gerekiyorsa o kadar söylüyor. Bense eveleyip geveleyiyorum, söylediklerim de mühim şeyler değil zaten." Charlie'nin biyografisindeki ilginç noktalardan biri de, 70'li yıllar boyunca ortalığı kaplayan uyuşturucu furyasından uzak durduktan sonra, 80'lerin ortasında sessizce eroine başlaması, müptela olması ve sonra bırakması. "O günlerde kendimi çok kötü hissediyordum, kendimle harp halindeydim"... Söz dönüp dolaşıp Stones'a gelince, "Mick'e, hiç olmadığım kadar yakın hissediyorum kendimi" diyor ve ekliyor: "Jerry'nin (Hall) sayesinde galiba, çoluk çocuk filan... Mick çok olgunlaştı".

Keith de olgunlaştı mı?

Hayır. O bohemdir. Bohemlerin sağı solu belli olmaz. **Keith'in milyonlarca doların söz konusu olduğu iş toplantılarında uyuyakaldığına çok tanık oldum.** Kafası önüne düşer –eroinden tabii–, sonra birden kendine gelir, sorulan sorulara cevap verir.

Ya Ronnie?

Ronnie'yi o kadar iyi tanımıyorum. Çok canayakındır. Hiç büyümedi. Büyümesine de gerek yok. Aklı bir karış havadadır hep. Manyaktır o.

Bir kez daha turnede olmak nasıl bir duygu?

Çok gerilimli bir şey. **Benim gerçekten hoşuma giden tek şey, bu grupla birlikte davul çalmak. Gerisi palavra,** çekilir gibi değil. Etrafımızda bir sürü psikopat... Biz de işte... Her neyse... Öyle işte...

Rolling Stones'u bir arada tutan şey ne?

Birincisi popülarite ve onun sayesinde bu işi sürdürebilmeyi sağlayan para.

Çok işlevsel bakmıyor musunuz?

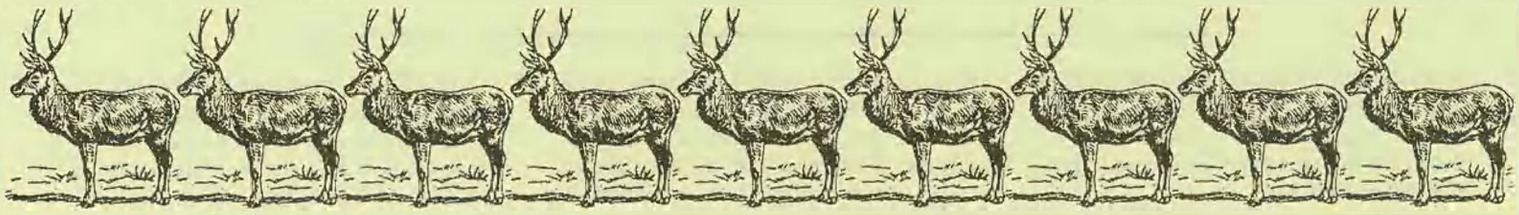
Hep öyle oldum. Bu, hep benim için bir iş oldu. Her zaman çok para kazandırdı; yaptığım ve yapmayı istediğim de buydu. Bence gerisi palavra. İnsanlar, bunca turne yapmayı, albüm çıkarmayı kolay zannediyor. Aksine, son derece zor bir şey. Mick bu olayları kotarmak için kendini bir dolu kaygının, meselenin ve uçurumun içine atıyor. Ve gazeteleri açınca tek gördüğün: "Yaşlarının toplamı 213." Çok komik!.. Ama bu grupta 60 kilonun üstünde kimse de yok!.. Bırakmanız gereken bir zaman elbette gelir, ama nedense İngiliz basını bırakmamız için can atıyor. Git, gör; Roy Haynes 72 yaşında, hâlâ çalıyor. Elvin Jones bir hafta sonra 70 yaşına basacak ve o da aynen ilk defa John Coltrane'le çalarken gördüğüm gibi çalıyor.

Yirmi yıl öncesine göre şu an daha iyi bir davulcu musunuz?

Bu türde mi? Yok canım! Bu, çoluk çocuk müziği.

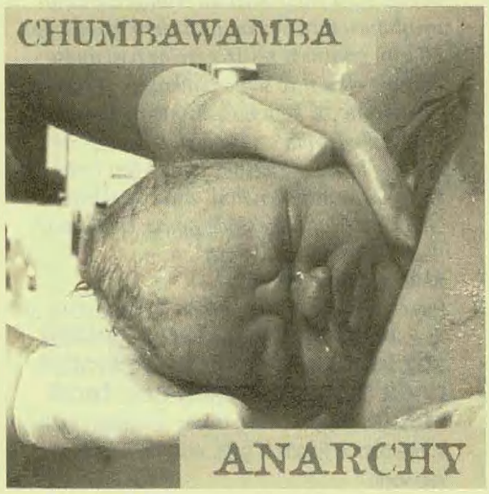
Yaşlanmanın en kötü tarafı ne sizce?

Sadece karım bahsedince aklıma geliyor. Bu mesele erkeklerden çok kadınları etkiliyor galiba. Zengin olarak yaşlanmak iyi bir şey. Kendimi, ayağımda terliklerle Brixton pazarında bunak bunak dolanırken tahayyül etmekten nefret ederim. Şimdi ise bahçemde bunak bunak dolaşacağım.

a→

ANARŞİ

AŞK

Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı!
Kimine göre ufak bir çocuktur aşk,
Kimine göre bir kuş,
Kimi der, onun üstünde durur dünya,
Kimi der, kalp kuruş;
Ama komşuya sordum, nedense yüzüme
Mânalı mânalı baktı,
Karısı bir kızdı bir kızdı, sormayın,
Aşkedecekti tokadı.

Şıpıtık terliğe mi benzer yoksa
Yoksa kandil çöreğine mi,
Hacıyağına mı benzer dersin kokusu
Yoksa leylak çiçeğine mi?
Çalı gibi dikenli mi, batar mı eline,
Andırır mı yoksa pufla yastıkları,
Keskin mi kenarı yoksa yatar mı eline?
Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı!

Tarih kitapları dokundurur geçer
Köşesinde kenarında,
Hele bir lâfı açılmayagörsün
Şirket vapurlarında;
Eksik olmaz gazetelerden, bilhassa
İntihar haberlerinde,
Mâniler düzmüşler gördüm üstüne
Telefon rehberlerinde.

Aç kurtlar gibi ulur mu dersin
Bando gibi gümbürder mi yoksa,
Taklit edebilir misin istesen kemençede,
Ne dersin piyanoda çalınsa;
Çiftetelli gibi coşturur mu herkesi
Yoksa ağıraksak bir hava mı?
İstediğin zaman kesilir mi sesi?
Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı!

Bir hâl oldum çardakların altında
Onu araya araya,
Küçüksu'ya baktım, orada da yok,
Boşuna çıktım Çamlıca'ya;
Anlamadım gitti bülbülün şarkısını,
Bir acayip gülün lisanı da;
Benim bildiğim o kümeste değildi
Ne de yatağın altında.

Aklına esince çıkarabilir mi dilini,
Başı döner mi asma salıncakta,
At yarışlarında mı geçirir hafta tatilini,
Usta mı düğüm atmakta,
Millet der peygamber demez mi,
Para mevzuunda nedir efkârı,
Borç alır borcunu ödemez mi?
Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı!

Ona rastladığı zaman duyduğu şeyleri
Kabil değil unutamazmış insan,
Yolunu gözlerim bacak kadardan beri
Ama o geçmedi bile yanımdan;
Merdiven dayadım otuz beşine,
Öğrenemedim gitti bir türlü,
Nemene mahlûktur bu düşerler peşine
Bunca insan geceli gündüzlü?

Gelsin ya, nasıl, pat diye gelir mi dersin
Burnumu karıştırırken tatlı tatlı,
Ya tutar yatakta bastırırsa sabahleyin?
Talih bu ya, otobüste nasırıma basmalı!
Gelişi yoksa havalardan anlaşılır mı,
Selâmı efendice mi yoksa gider mi aşırı,
Değiştirir mi dersin bir kalemle hayatımı?
Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı!

Wystan Hugh Auden
Türkçeleştiren: Can Yücel

AŞK ÜZERİNE KISA BİR FİLM

Krzysztof Kieslowski'nin 1989'da çektiği film. Blok apartmanlardan birinin bir katında yaşayan gençle (Tomek) onun karşı bloğunda yaşayan kadının (Magda) hikayesi. Ama bir aşk hikayesi değil. "Aşk Üzerine Kısa Bir Film", bir "aşk" filmi değil, "aşk üzerine" bir film. Tomek, teleskopuyla Magda'nın evini gözetler, onun hayatındaki değişimlere, kavgalarına, zayıflıklarına teleskopun merceği ardından tanık olur... Kieslowski, filmin "aşk perspektifi"ni anlatıyor:
"Her zaman dünyaya sevilen değil de seven bir insanın gözüyle bakıyoruz. İlk önce kadına aşık olan genç adamın gözüyle bakıyoruz, ama kadın hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. Onu sadece gencin gördüğü gibi görüyoruz. Onları birlikte gördüğümüz bir an var, o zaman perspektif tamamiyle değişiyor. Magda oğlana karşı bir şeyler hissetmeye başladığında -başlarda acıma, sonra vicdan azabı, daha sonra belki biraz yakınlık- dünyaya kadının gözleriyle bakmaya başlıyoruz. Artık genç adamı görmüyoruz. Bileklerini kesip hastaneye kaldırıldığı için ortadan kayboluyor. Hastanede onunla birlikte değiliz. Artık her şeyi kadının görüş açısından algılıyoruz. Sevilenin değil de sevenin bakış açısını izliyoruz. Sevilen parçalanmış durumda bir obje. Bu aşk hem genç adam, hem de sonradan kadın için zor. Bu aşka hep bu aşk yüzünden acı çeken insanın gözüyle bakıyoruz. Ve bu aşk hep acı çekme ve olanaksızlıkla bağlantılı gibi. Tomek, Magda'yı gözetler. Sonra Magda Tomek'i bulmaya çalışır. Bunu kendini suçlu hissettiğinden yapar ama ayrıca bir de onun kendine benzediğini fark eder. Onun yaşındayken belki de daha gençken, onun gibiydi. Saftı ve aşkın varolduğuna inanıyordu. Sonra herhalde bir şekilde yaralandı. Onu yakan çok sıcak bir şeye dokundu ve bedelinin çok ağır olduğunu anlayıp bir daha sevmemeye karar verdi. Sonra bu duygu yeniden yüzeye çıktı..."

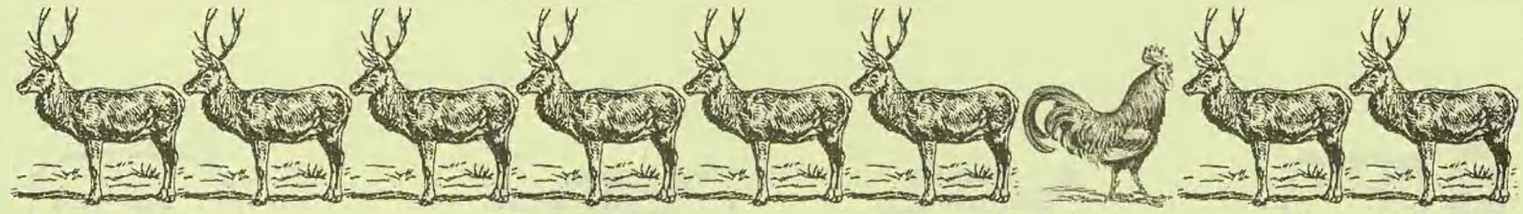
AUDEN, WYSTAN HUGH

(1907 - 1973)
1930'ların (Spender ve MacNeice ile birlikte) en önemli İngiliz şairlerinden biri. Faşizmin yükselişinin, özellikle İspanyol İç Savaşı'nın örsünde dövülmüş bir kuşaktan. Oxford'dan sonra, Berlin'e gitti. Marx-Freud karması bir ideolojik temel üzerinde "ballad" gibi eski halk biçimlerine yaslanarak, kurulu düzeni topa tutan şiirler yazdı. 1939'da Amerikan yurttaşlığına geçtikten sonra, bulanık ve bunalık bir çeşniye kapaklandı. ABD'de "hemcinsel" hareketin faal bir üyesiydi.
Can Yücel

b→

BEATLES

Beatles adıyla tanınan ve bilhassa genç kızların kalplerini oynatıp kendilerini zıplatan dört İngiliz genci ilk defa olarak dün gece televizyonda temsil vermişler ve fevkalâde büyük ilgi çekmişlerdir.
Ancak 20 dakika kadar süren temsil arasında televizyon kameraları "Beatles"leri göstereceğine, daha ziyade yerlerinde rahat duramıyan, gözlerini faltaşı gibi açan, kollarını havaya kaldırıp iç çeken veya çığlık atan kızları göstermiştir.
Mete Görün / New York
Musiki mecmuası, no. 193, Mart 1964

BİLLÛR
Duru, temiz kesme cam, kristal.
Billûrcu: Kristal eşya yapan veya satan kimse.

d→

DALAİ LAMA
Genellikle, Lasa'da (Potala sarayı) oturan ve dinsel iktidarı yalnız Tibet'te değil, Moğolistan, Batı Çin'in bir bölümü, Bhutan, Ladak ve Sıkkım'a uzanan buda önderine verilen ünvan. Dalai Lama, Tibet'in sahibi bodhisattva Avalokiteşvara'nın ruhunun dünyada cisimleşmesi olarak kabul edilir. Öldüğü zaman, onda barınan tanrısal ruh en az 49 günlük bir aradan sonra, doğar doğmaz olağanüstü belirti gösteren bir çocuğa yeniden iner. Son Dalai Lama Tenzin Gyatso, 1935'de Çinghai'de (Çin) doğdu. Dört yaşında 14. cisimleşme olarak bodhisattva Avalokiteşvara ile özdeşleştirildi. 1940'da Tibet'in hakimi olarak ilan edildi ve ülkesinin bütün budacı tarikatlarının şefi oldu. 1950'de başlayan Çin istilasından sonra Tibet'le Çin'in arası hiç düzelmedi, 1959 Çin işgalinde Tenzin Gyatso kaçmak zorunda kaldı. O zamandan beri Hindistan'da sürgünde yaşıyor. Barışa katkılarından dolayı kendisine 1987 Albert Schweitzer ve 1989 Nobel ödülleri verildi.

f→

FARRAKHAN, LOUIS
Baptist kilisesi tarafından verilmiş vaftiz adı Louis Wolcott olan Farrakhan, Antilli melez bir anneden doğduğu için ten rengi açık. İslam Ümmeti'nin öteki liderlerine göre çok daha iyi bir eğitim aldı. Ama yüksek öğrenimini yarıda kesip şarkıcı olmaya karar verdi.
1955'de Malcolm X ile tanışana kadar, Boston kulüplerinde ün salmış bir Calypso şarkıcısıydı. İslam'ı kabul ettikten sonra bu döneminden tiksindiğini söyledi. Ama piyanist ve kemancı yanını hâlâ sürdürüyor, zaman zaman konserler veriyor. 64 yaşında, dokuz çocuk sahibi. "Minister" yani "rehber" sıfatıyla anılmayı tercih ediyor. Şaşaalı vaazlarından önce rapçiler gibi takdim edilirken, "Az sonra Allah'ın sesini duyacaksınız" deniyor. Doğrusu, bu şatafatı kaldıracak kadar başarılı bir hatip. Büyük bir belagat ustası. Kitlenin karşısında simokini ve papyonuyla görünmek istiyor. Normal hayatta, ipekli İslâmî kaftanlar giyiyor.

k→

KAF
ق

KARMA
- Bir Hayat Kanunu vardır. Bu kanuna göre iyiler iyilikle, kötüler de kötülükle cezalandırılır. Bu kanuna "karma" adı verilir, yani İşler (Ameller) Kanunu. İyi işler yaparsanız, yaptığınız iyiliklerin mükafatını ikinci hayatınızda görür, kötü işler yaparsanız, yaptığınız kötülüklerin cezasını ikinci gelişinizde çekersiniz. İşte "karma" budur.
- Fakat insan her dünyaya gelişinde iyi olursa?
- O zaman her dünyaya gelişinde mükafatlandırılır.

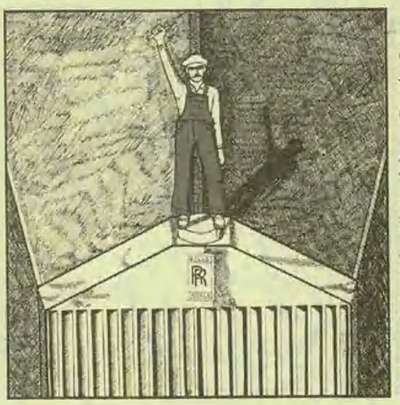
r→

RAGE AGAINST THE MACHINE

İlk plaklarının kapağında, şekilde görüldüğü gibi kendini yakan Tibetli bir rahibin fotoğrafı vardı.

ROLLS ROYCE

Robert Wyatt'ın "Nothing Can't Stop Us" plak kapağından

S→

STADYUM ROCK
Spin dergisi, Rock dünyasında 1997 yılında olup bitenleri toparlarken "Arena Rock öldü mü? Aman Ne Güzel" diye bir madde koymuş. Geçtiğimiz yıl içinde bol para harcanmış sahne tasarımları ve cici bicileriyle turneye çıkan U2, Aerosmith, Counting Crows, Offspring, Seven Mary Three gibi grupların büyük bir hayalkırıklığına uğradığı ve stadyumlarda ikinci lig maçlarının seyirci sayısı kadar dinleyiciyle yetindiği gerçeğinden yola çıkarak, stadyum rock devrinin bittiğini ilan ediyor. Stadyum rock, (veya arena rock), '80'lerin ortalarında "yükselen değer" olarak ortaya çıktı. Müzikten çok, genel konser atmosferinin, ışık ve ses oyunlarının önplanda olduğu, "başka bir tecrübe" yaşamak üzere gidilen kitlesel ayinler. Çok uzakta, karınca kadar görünen ama dev ekranlar sayesinde stadyumun her yanına ulaşan sanatçılar, ulaşılamayacak kadar uzakta, profesyonel body-guardların koruması altında müzik icra eden tanrısal yaratıklardı. Arena rock'ın genel geçer kurallarına uygun bir şekilde iş gören grupların yanı sıra, hemen herkes (R.E.M., U2, Cure) bu yeni fenomene bir şekilde adapte olma ihtiyacını hissetmişti. Pink Floyd gibi, ses ve ışık oyunlarını geçmişte yabancılaştırıcı ya da dramatize edici etkisi için kullananlar ise birden bunları konserin ana öğeleri haline getirdi. Peki, arena rock niye öldü? Spin dergisine göre artık dinleyiciler, gruplarla daha yakın bir cemaat ilişkisi kurmak istiyorlar. Otuzbin insanla aynı tecrübeyi paylaşmak konusunda tereddüt içindeler. Aynı nedenden dolayı büyük müzik festivalleri de eskisi kadar şaşaalı geçmiyor. Ancak belli bir tema etrafında düzenlenen festivaller (mesela Sadece Kadınlar festivali) ilgi çekiyor. Hal böyleyken arena rock hayatını noktalıyor, yerini daha küçük cemaatler tarafından paylaşılan grupların daha mütevazı konserlerine bırakıyor. Spin dergisinin yorumuna katılmamak elde değil: Aman ne güzel. Biz bir de ünlem ekleyelim bari!

$$\mathrm{Arf}(l) \equiv \mathrm{Arf}(X) + \mathrm{Arf}(Y) + \frac{1}{2}\left[\frac{d^2}{dt^2}\Delta(t,t)\right]_{t=-1} \pmod 2.$$

Current Trends in Algebraic Topology'den.

ARF SABİTİNİ BİLİYOR MUSUN?

MİSKET GİBİ Mİ YOKSA HORON GİBİ MİYDİ?

"Güzellik bir saadet hissinin ifadesidir. Saadet hissine ise bir tür kudret hissi, hatta sınırsız bir kudret hissi gözüyle bakılabilir. Güzel, insana içinde çırpındığı acz çemberini unutturan, ona bir tür sınırsızlık, serbesti ve kudret hissi verebilen şeydir. Matematik teorilerindeki unsur da yine aczden kurtulmak ve sınırsızlık ilüzyonundan ibarettir."

(...) Cahit Arf'ın söylediklerinde, matematiği insana geri vermeyi hedefleyen bir anlayış yatıyor. O, bu konuda yalnız değil, matematiğin insanı aczden kurtaracağı görüşüne destek MÖ 500'lü yıllardan geliyor. MÖ 570 yılında yaşayan Pisagor'u hatırlarsak, "saadet ile matematik" ilişkisini biraz daha anlaşılır kılabiliriz. Antik Yunan Ezoterizminin (içrekçi düşünce) iki önemli temsilcisinden biri olan Pisagor, (diğeri Eflatun) 'tüm evrenin sevgi üzerine kurulu' olduğunu belirtirken, evrenin tüm anlamının da sayılar sembolizması içinde mevcut olduğunu söylüyor. Cahit Arf, matematik teorisinin senfonik yapısını araştırırken, Pisagor ve müritleri de bu senfoniye yorumlarıyla katılıyorlar: "Ruhun akord edilmesi gereğine ve armonisine inanan Pisagorcular, bu nedenle tüm törenlerinde müzik kullanırlardı. Bu inanç, klasik anlamdaki ritm ve armoni bilgisini ve armonik müziğin de gelişmesini sağladı." ("Ezoterik-Batınî Doktrinler Tarihi", Cihangir Gener) Saadeti 'kamil insan'da gören Pisagor, bu insanların ruhlarının tümüyle saflaşarak Tanrısal ışığa ulaşacaklarına, dünyaya güzelliğin ve hakikatın ışığını saçacaklarına inanıyordu. Tıpkı tasavvuftaki 'İnsan-ı Kamil' mertebesine ulaşanlar gibi. Pisagor'un 'kamil insan'ına ya da tasavvufun 'İnsan-ı Kamil'ine ulaşmak başka bir marifet, başka bir saadet. Amaç oraya kadar ulaşmak olmasa da, matematiğin insana bahşettiği başka bir şey var: Matematikteki saadetin insanı acz çemberinin dışına çıkarması var. Tıpkı matematik kadar basit bir şey söylediğimin farkındayım. Matematikte de aslolan, basitliğe ulaşmak değil midir? Basitlik duygusu, aslında hepimize pek 'basit' gelir. (...) Saadet 'basit' bir şeydir, elde edilmesi en zor olan 'basit' şeylerden biridir.